Liber Georgy Zybothizsky

Da michi tua dona pulcherima virgo maria
Da spacium vite da diuicias sine lyte
Regnum celeste post mortem da manifeste

Licet cotidie vetera recentibus
obruant nonnulla tamen iam du
dum vetera precesserunt que sic
sui magnitudine vivaci sunt
digna memoria ut nec ea cecis
morsibus vetustas abolere pre
valeat nec exacti temporis anti
qua curricula sopita taciturnitate
concludant. Viget enim in illis pregres
sorum magnitudine continuata re
cordacio dum a preteritis in posteros ser
mo dirigitur et antiquorum scripta
fidelia conservatoria preteritorum preterita
velut presencia representant et viris
strenuis quos longa mundi etas
iam dudum per mortem absorbuit per
librorum vigiles lectiones ac si viverent
spiritum ymaginarie virtutis infun
dunt. Troyane igitur urbis excidium
nulla dignum longeui temporis ve
tustate detergi ut continuis recor
dacionibus successorum floreat in mentibus multo
rum scribencium calamus fideli scrip
tura depinxit. Nonnulli etiam ea
eius historie poetice alludendo
veritatem ipsius in figmenta converterunt qui
busdam fictionibus transumpserunt
ut non vera que scripserunt viderentur
audientibus extitisse [veritatem] sed pocius
fabulosa. Inter quos suis diebus
auctoritatis Homerus apud grecos
eius hystorie puram et simplicem
veritatem in versuta vestigia ar
tificia variavit fingens multa
que non fuerunt et que fuerunt aliter
transformando. Introduxit enim deos
quos coluit antiqua gentilitas
impugnasse troianos et cum eis fu
isse velud viventes homines debellatos.

Cuius errorem postmodum poete a...
in sequenti ut darent intelligi non ...
Homerum fuisse fictionum auctorem ...
multa de troia scribere presumpse
runt in libris eorum. Unde Ovidius
Sulmonensis prodigo stilo in mul
tis libris suis utrumque contexit. Ad
didit enim multa conficta commentis
intermixta veritati. Etiam non omittet
Virgilius etiam in opere suo eneydos et si per
parte maiori gesta Troyanorum de eis
tetigit sub veritatis luce narravit
ab Homeri tamen fictionibus noluit in
aliquibus abstinere. Sed ut fidelium
ipsius historie vera scribencium scrip
ta apud occidentales in tempore
futuro vigeat successive ad utili
tatem eorum precipue qui grama
ticam legunt ut separare sciant
verum a falso de hiis que de eadem
hystoria in libris gramaticalibus
sunt descripta eaque per Ditem gre
cum et frigium Daretem qui tem
pore Troiani belli continue fue
runt [in exercitibus presentes]
et eorum que viderunt fuerunt
fidelissimi relatores in presentem
libellum per me Iudicem Guido
nem de Columpnis de Messana
transumpta legentur prout in duobus
libris eorum inscriptum quasi una
vocis consonancia inventum est
athenis. Quamvis ante hos libel
los quidam Romanus Cornelius
nomine Salustii magni nepos in
latinam linguam transferre curavit
tum dum laborare colere brevis esse

[illegible] ptıculariа hystorie ipius
[illegible] magis possent allice anos
auditor\| presumma breuitate om
misisse videtur \| In hac igit serie
libelli totu innuemetur inscrip
tum quid de tota hystoria vniu
salit et ptıclarit gestu sunt \| q
fuit origo inimicitiar scandali
que aduersus frigios greciam
concitauit \| ut appellone greci no
magna grecia ytalia videlicet ut
voluerunt no nulli debeat con
prehendi \| dicentes aduersus tro
ianos et magna grecia .i. ytalia
qua appellamus hodie Roma
nia \| conflixisse \| cu pua scilicet
grecia et sola \| licet paucis alijs
sibi adiunctis venit expugnatu
ra troianos \| Put ipius hystorie
series p ea que infra legentur
apcius demonstrabit \| Erit q suc
cessiue describetur ipa \| qui re
ges \| et qui duces grecor ar
mata manu et qot nauibus
se impredcam exercitu contulerit \|
quibus armor insignijs vsi sunt \|
\| qui reges et duces in troiane
vrbis defensione aduenerunt \| qn
to tempe sunt ptractata victoria
qncies bellatum extitit et quo a
no quis in bello cecidit \| et cuiu
tu \| de quibus omnibus promaio
[illegible] ipe Cornelius [illegible] dixit \| nunc sup
est ergo \| ut ad eius narracionis
seriem accedamus. Rubrica

Rubrica \| Liber pm^s de peleo Rege thesalie
inducente maliciose Jasone ut se
conferat ad aureu vellus \| [illegible]

In regno thesalie de [illegible]
limitis Romanie cuius [illegible]
mirmidones \| dicti sunt q nos ho
die vulgari denoiacone solonicum
appellamus \| regnabat tunc temporis
Rex quidam iustus et nobilis
nomine Peleus \| cum eius consorte
thetide \| inconpata \| ex quor mat
rimonio processit \| vir ille tam for
tis tam animosus tam strenuus
denoiatus. achilles \| Hos mirmi
dones illi qui dicere voluerunt mag
na grecia .i. ytaliam in troiano
rum excidium deuenisse \| a[illegible]
esse dixerunt \| gens quedam videlicet
que in regni sicilie finibus ha
bitat constituta \| vnde prouincia
illa apud [illegible] dicta est \| Et ciuitate
thethi que in ipa prouincia si
ta est a predicta thetide nome
asserunt assumpsisse. Et dicere
sic plibent errare \| cum mir
midones habitatores thesalie
rugyssent \| [illegible] diuu post obi
tum regis Pelei patris sui natus achil
les in troiano bello multa cum
eis mirabilia bellicosa gessit \| si
cut de eis testatur \| Ouidius cor
origine fabulose commedans di
xit cum hos mirmidones .i. xiiij.
methamorfosi fuisse formicas \|
ad preces Regis thesalie \| diis
[illegible] in homines transformatas \|
dum diebus illis totum vulgus regni
thesalie [illegible] cuiusdam leti
fere infirmitatis lue finaliter
decessisset \| solo illo Rege supstite \| qui
dum in quodam nemore iuxta

radices cuiusdam arboris adhesisse
inspexit [illegible] innumerabilium formi-
carum discretibilibus aciebus / si ho-
mines redigi suppliciter postulavit
et in legenda beati Mathei apostoli
Mirmidones habitatores esse
Thessalie / in qua idem apostolus ali-
quamdiu moram traxit aperte mon-
stratur. Hunc autem regem Peleum
describit in hystoria quedam ha-
buisse fratrem Esonem nomine sibi
ex utroque parente coniunctum / et eo in
etate maiorem / qui dum longe-
ve etatis senio gravaretur / se
ipsum vix regere poterat et ideo regni
Thessalie gubernaculis [illegible]
longa [illegible] senectute constrictus renun-
ciavit et cessit [illegible] regni
Peleo fratri suo / post cuius Pelei re-
gimine Eson legitur per tempora lon-
ga vixisse / ita ut eo multa senec-
tute [illegible] / cuius oculi caligarent
et eius vigor corporeus summa
tabesceret senectute / quemadmodum dicit idem
Ovidius in eodem libro methamor-
phoseos postmodum iuventutis flores
et iuveniles potencias renovatum
ita quod de senili iuvenis factus fuisset
amiculus / medicabili cura et ar-
tificiosa virtute Medee de qua
Medea infra proxime longus ha-
bendus est sermo / ex hoc igitur
Esone superat quidam natus
Jason nomine vir fortis strenuus
et iuvenis et nimium speciosus / mo-
destus largus affabilis / tracta-
bilis pius / et omnium morum decen-
tate coruscus / hunc Thessalie pri-
mates et nobiles ac plebei terre diligebant

affectu / precipuarum virtutum excellencia sub-
amplexi / non minus quam regem Peleum venerantes [illegible]
[illegible] / Erat et idem Jason
non minus obediens regi patruo quam esset
patri si regeret / nec erat molestus illi
sed omni subiectione devotus / licet Peleus
sceptro Thessalie potiretur. Eadem quidem
ratione non sibi rex Peleus responde-
bat / qui licet signis extrinsecis eum
sibi carum esse monstraret ardebat
tamen et fluctuabat intrinsecus / ne eius vir-
tute sua / et in tanta affectione suorum
civium erga ipsum habebant / Jason eum
Thessalie regni dominio spoliaret.
longe igitur in mente / tecum sinavit
ardorem / quem sagaci studio te-
gere / ne actu aliquo publicatus
evagari posset extrinsecus / diu per
fatigabilem tolleranciam conatus est.
Sed multa exquisivit in corde
suo mira imaginata composita / qui-
bus posset Jasonem perdere
absque sui sigillacione pudoris.
Tandem de re mirabili debuit
illis per plurima mundi loca loquax
fama auribus plurimorum intonuit
ita quod in quadam insula dicta Col-
cos / ultra regni Troiani confinia
versus orientalem plagam qui-
dam aries habebatur / cuius vellus
erat aureum / ut fame preconium
perhibebat / Inhabitat igitur insulam reg-
nare dicebatur rex quidam Oe-
tes nomine vir potens et dives
sed etate provectus / hunc aurei
velleris arietem describit hysto-
ria / custoditum fuisse mirabili cu-
ra et studio dei Martis / cum in
eius custodia boves quidam

devocione subiectione

deputati fuissent / spirantes flam-
mas ex ore vomentes. Et quis
igitur hunc aurei velleris arie-
tem optaret habere / cum hiis bo-
bus necesse habebat inire certamen
et si eorum victoria potiretur / opte-
bat ipsum boves ipsos devictos iu-
go subicere / et eos compellere aratro
terram vertere in quo erat. Item devictis
bobus ipsis et arare coactis / ne-
cesse iterum habebat in quendam dra-
conem squamis horridum / et flam-
mas igneas exalantem irruere
/ ipsumque bello cum illo commisso peri-
mere et eo perempto dentes a fau-
cibus eius avellere / et eius dentes
serere in predictam terram a bobus a-
ratam / ex hinc agri semine seges
mirabilis pullulabat / nam exsur-
gentibus statim quidam armati
milites nascebantur / ferum bella
inter se illico committentes / qui se
pernitiosa mutua perimebant / pro-
pter que pericula distincta et non parva ali-
os tramites portabat predictum aureum
vellus haberi / ac omnibus volen-
tibus predicta subire certamina / Rex
Oetes liberum faciebat aditum
exhiberi / Quid quod enim sit de aurei
velleris ariete dictaret hystoria /
assentes tamen de eo aliter sunt testa-
ti / Dixerunt enim Oetem regem
cumulum thesauri magni posse-
disse / et possessum custodie traditum
memorate / per incantacionum tamen
figmenta et artes mathematicas
constitute / Huius enim thesauri cu-
mulum pernitiosa ingluviem

et avaricie cupiditate que omnium
malorum est radix / multi strenui sibi
querere voluerunt / sed impugnantibus
incantacionum noxiis / non thesauri com-
pendia sed finalis sibi necis dispendia
quesierunt / Ut igitur de aureo vel-
lere ad regem Pelleum fama pervenit
/ tanto discrimine quesito / statim ad
illud curiosum erexit animum diligenter
attendens quomodo tutiori via / et sine
sui ~~ponderis at~~ pudoris labe
non posset tradere Jasonem fatalius
/ ad perdendum / assumpsit consilium
qualiter Jasonem hortaretur ut a sue
virtutis ~~iuventutis~~ strenuitate / iuvenilis
confidentiam ad aurei velleris que-
stum se voluntarie conferret / Decre-
vit ergo in celebriori civitate The-
salie sollempnem curiam celebrare
/ in qua multitudine baronum
et militum non modica confluente
curia ipsa triduo perduravit / tercia
vero die / Rex Peleus vocatum ad se
Jasonem in presencia eorum nobilium / sic eum
allocutus est dicens / Satis quidem
glorior care nepos de dominio regni
Thesalie tam excelsi / sed multo pocius
reputo me gloriosum / de tanti
strenuitate et habilitacione ne-
potis / cum tue virtutis excellen-
cia vicine provincie ipsius fere
testificacione cognoscat / et eam fa-
ma veriloqua relacione conti-
nua predicet remotis / Est enim
thessalonicorum regni et mei pocius
honor et gloria cum te salvo / regnum
thesalie timeatur ab omnibus / et
te vigente nullus ipsum invadere

audeat inimicus. Porro virtutis
tue gloria in sublimi me ponet si
aureum vellus quod Oetis regis pote-
ncia tenet inclusum te potente
in regni mei claustra posset ad-
duci quod pre te non ambigo satis de
facili fieri posse si laboris onus
animosus assumes et orationes meas
acceptas non abduces exequenda
que si perficienda decreveris tibi
singula opibus magnificis necessaria pa-
rabuntur et apparatu maximo et
comitiva multorum quos de regni
melioribus duxeris eligendos. Ac-
quiesce igitur verbis meis et horum ma-
ndatorum meorum operarium te exhibe-
as graciosum ut in conspectu meo de
cetero maioris dilectionis appare-
as et de tue strenuitatis fama.
Leteris in maiores apices sublima-
ri nec erit expers a magne tue
utilitatis compendio efficax labo-
rimus nam veris pollicitacionibus
et non fictis te certum efficio quod
me deficiente te futurum here-
dem in regno Thesalie statuam et
me vivente non minus me ipsius
regni dominio pocieris. Intellectis igitur
a Iasone singulis que instantorum
pericula continebant, Rex peleus pro-
tulit gaudio exhilaratus est mul-
to non attendens insidiosas regis
astucias et eius dolositatis la-
tebras non advertens ratus que
dixerat de pura regis consciencie
cellula processisse. Parens iussu
honoris merenda sublimia quod
iussu decreverat proponit. Confisus
igitur de sue strenuitatis au-
dacia, vi reputans impossibile sibi
esse quod regis fallax auditas
exposcebat regis mandatis se
promptum constanter exhibuit et se in-
fallibiliter impleturum exposita
cum omni devocione promisit. Le-
tificatus igitur peleus ad grata
sui responsa nepotis sermonis fi-
nem imposuit, appetens exequi
vota sua post promissa predicta quibus
fortuna alludere iam pre-
sensit. Considerans quoque quod Colcos in-
sula mari circundata adiri non po-
terat nisi cum vasis navigalibus
aptis ad maris discrimina susti-
nenda iussit ad se vocari de regno
Thesalie quendam fabrum Argum
nomine lignorum artificii multa di-
screcione ingenium qui ad regis
iussum mire magnitudinis quan-
dam navim in multa congerie lignorum
construxit que de sui auctoris no-
mine ipso vocata est Argon. Hanc
quidam asserere voluerunt primam
fuisse navim que primo velis insti-
tutis adire loca remota presump- (+ que liber)
sit. Et ideo quod fuit navium mag-
na que transmeare maria velis
dicitur elevatis Argon cognominari
voluerunt. Parata igitur navi pre-
dicta et immissis in ea singulis ha-
bundanter que causas navigationis
exposcunt, multi nobiles de The-
salia multa strenuitate conspicui
cum eodem Iasone ingrediuntur
in ipsam. Inter quos fuit ille vir ille (Nota de hercule et eius
vere fortissimus virtuosus et for- strenuissimus)
tis hercules nuncupatus, natus
ut scripsere poete ex Iove et

alcmena amphitronis uxore hic est ille hercules de cuius mirabilibus actibus plurimas mundi partes sermo dirigitur qui sua potencia infinitos gygantes suis temporibus interemit et in ulnis suis intollerabili strictura suum examine fortissimum confregit antheum hic si credere dignum est intrepidus portas adiuit inferni et custodem eorum canem cerberum violenta manu ab illis extraxerit quem tanta pulsione perdomuit ut madefactus totus sui veneni spuma digesta provomuit multas mundi partes infecit letiferis attonitis Et quia suorum actuum longa narracio posceret longa expectacione auditorum animos abstraheret ista de eo sufficiat tetigisse cum et rei veritas mittam de sua victoria acta per mundum miraculose divulgatur quod usque in hodiernum diem usque quo victor apparuit columpne herculis testantur ad gades ad has columpnas magnus macedonius alexander regis philippi filius qui etsi de stirpe regum thesalie quam macedonia similiter dicta fuit productus subiugando sibi mundum in manu forti legit pervenisse ultra quos non est locus adibilis cum sit mare magnum occeanum indelis quod per angustum locum ibidem per medium gremium habitabilis terre nostre sepissime infundens mediterraneum nobis mare constituit per universas mundi partes a nobis navigabile ut videmus quod licet ab ipso loco infusione recipiat effusum litoribus circumscriptis clauditur in quibus civitas dicionis nostre potissime recipit navigantes Hunc locum angustum a quo primum hoc mediterraneum mare dilabitur viri hodie navigantes strictum sibile nominant sive strette et locus ille in quo predicte columpne herculis sunt affixe dicitur saracenica lingua saphi id est quidam locus a quo sufficit ultra non ire Tempore tamen quo a rege peleo Jasone navigandi licencia nova sulcat maria cum hercule et suis complicibus navis nova tamen vela dum secundus ventus inbuit et eius inflat afflatus loca thesalie cognita deserit inaudecito et ad incognita maris loca citius desilit velocissimo cursu suo multis itaque diebus ac noctibus navigantibus illis subductum thesalia philosophi discrete notantes stellarum cursum visibilium exortum iuxta polum maioris urse inde licet et minoris que nunquam occidunt cum auge minimo suum cercita poetarum stellam illam quam navigantes tramontana appellant poete dixerunt esse stellam extremam posita ~~cum stella~~ in cauda urse minoris et maiorem ursam navigantes ipsi currum nominant et augeum dicunt esse magnum de quibus ursa maiori scilicet et minori Ovidius in suo methamorphoseos fabulose commemorans dixit calistodam et archadem filium suum has mutatos in ursas vocantur et hec

stelle septemtrionales dicuntur sunt septem stelle iuxta axem. De quibus Ovidius sic dixit: Nunc honeratas summo mea in sidera celo. Videritis stellas illic ubi circulus axem Vltimus in noluit spacioque brevissimus ambit. Et nos si lese tangit ex tempore aliquem ex gurgite ceruleo septem prohibere triones. Noverat enim philotetes stellarum cursus et motus si aliquis et illis. Tamquam ille qui in navigacionis erat permultum expertus. Et ideo aura secunda perflante tam diu velis remige navigavit donec ad horas frigias regni troiani ~~ves~~ nunc videlicet provincias, nova navis applicavit in portum. scilicet qui tunc dicebatur ab incolis symeonta. Explicit

~~Liber secundus in quo agitur qualiter Jason et hercules applicuerunt in frigiam et de portu turpiter licenciati fuerunt per regem laumedontam, et regnante troia, et inde discedentes pervenerunt ad insulam colcos~~ Secundus liber

6 Greci autem maris fatigacione lassati, ut pervenerunt in terram sicam descendere quietis causa sicienti animo voluerunt et descendentes ibidem recentes aquas a fontibus hauriunt et ibidem maioris refrigeracionis gracia morari per dies aliquos statuerunt, non ut incolis molestiam aliquam inferre disponerent nec nocivis dispendiis eos ledere aliquatenus attemptarent. Sed invida fatorum series que semper quieti inimicam est molesta ab inopinatis insidiis sine causa inimiciciarum et scandali causis traxit propter quas tante cladis diffusa lues orbem terrarum infecit, ut tot reges et principes bellicosa nece succumberent et tanta et talis civitas quanta et qualis extitit magna troia eversa fuisset in cinere, tot viduatis mulieribus viris suis, orbatis parentibus tot pupillis, et demum iugo servitutis adductis, Grecis eciam quamvis inter tot cladis angustias victoria potita fuisset, eius tamen victorie premium per tempora longa deflevit, ruinam scilicet sue gentis et necem et suorum exterminium meliorum. Nam si dixeris tot mala grata fuerunt, primordialis tamen causa eorum tamen nulla tamen extitit levis animos non inmerito perturbat humanos ut pro culpa tam levi tante debitatis pena meruisset infligi. Nisi benigne forsitan diceretur ut precedentis mali congeries esset boni edificacio subsequentis. Cum ab huius mali per troie casum tanta bona processerint ut ipsa troia deleta insurrexerit, tamen per quam Romana urbs que caput est urbium per troianos exules facta extitit vel promota, per eneam scilicet et ascanium natum eius, deinde Iulium et nonnulle alie provincie per tempus per troianos receperunt incolatum, qualis est anglia que a bruto troiano olim britania dicta ~~est~~ legitur habitata fuisse, qualis est francia que post troie casum a franco rege successor qui iuxta Renum magnam condidit urbem quam franciam, et regnum et totam eius provinciam ex suo nomine appellavit, habitata narratur. Et veneciarum urbem inhabitavit ille troianus athenor habitacione eciam

Siciliam legimus non exceptam que primo a rege sicano qui in siciliam a troia pervenit habitata describitur. Unde sicania dicta fuit

Et postmodum eo a Sicilia recedente, relicto in Sicilia fratre suo Siculo, unde postmodum Sicilia dicta est. Tyrrenus autem in Tuscia, quam multarum gentium habitacione replevit. Et in regno Sicilie prope maritima confinia supradictus Eneas civitates multas legitur condidisse, quarum est Neapolitana civitas, et Caietam in nomine nutricis sue Caieta. Dyomedes eciam, licet fuerit de Grecia oriundus, qui in troiano bello tanta de se miraculosa commisit, Troia deleta, dum in regnum suum recipi minime potuisset, inhabitavit Calabriam, cuius socios narravit Ovidius Venerem propter sui filiam in volucres transformasse, et in Calabria a Dyomede delatas, de quarum avium genere dicit Ysidorus multas fuisse productas, que aves dicte sunt Dyomedee, et adhuc namque habitantes ut cognoscant hominem latinum a greco discernere, quare grecos Calabrie incolas colunt et latinos effugiunt si qui sunt. Sed si tanta perdicionis fuit subsequentis boni causa finalis, humana mens habet indubiam. Subsequenter scribit hystoria de Jasone et Hercule cum suis in portu quiescentibus Simeontis. De eis ad regem Laumedontem troianum fama pervenit, quod gens quedam troianis incognita, scilicet gens grecorum, novo remigio Frigias partes intravit, exploratura forte archana regni troiani, vel forte potius Troie perniciem vastatura.

Erat autem diebus illis Troia non tante magnitudinis qualis fuit postmodum denuo fundata, et in ea regnabat tunc rex potens Laumedonta nomine, qui sumpto dapiferorum [vrina] nostrorum consilio, quod [crossed out] nondum fuisset, legatum suum in continua multorum ad Jasonem destinavit, quo ad Jasonem veniente, legationem suam explicavit in hec verba: Rex Laumedonta huius regni dominus de adventu vestro valde miratur, quare terram suam intrastis ab eo licencia non optenta, cuius est intencio eam sub tranquilla pace tenere. Hoc instantissime mandat vobis, ut incontinenti debeatis terram eius exire, ita quod adveniente die sequenti sciat vos ab omnibus terre sue finibus recessisse. Quod si mandatorum suorum vos feceritis contemptores, procul dubio noveritis ipsum inferre suis in offensionem dampnum inferre et in depopulacionem rerum etiam dare et finale dispendium personarum. Postquam vero Jason totam seriem legacionis audivit, et totus excaluit [excaluit] in ira et dolore cordis exacerbatus intrinsecus, antequam ad legacionis dicta verba mutua retorqueret, conversus ad suos sic locutus est eis: Laumedon rex huius regni dominus mirabilis dedecoris iniuria nobis infert, cum absque aliqua offensionis causa nos cito a sua terra mandavit, ita quod si eum regis nobilitas decuisset, nos mandare debuit honorari. Nam si casus similis eum in graciam adduxisset, fecisset sibi allatum a grecis non dedecus sed honorem, sed ex quo sibi

magis dedecus q honor aplau
sit| nos etia applaudamus| et illi
ut abeimus finibus recedamus
cu posset contingere et leue sit q
eius enorme consiliu sit carissimo
pcio redempturus| deinde cotumna
tis verbis conuersus ad nuncium dix
illi| O amice legacionis tue verba
diliget audiuimus| et dona que
p rege tuu nobis mode nobiliu
sut transmissa| recepimus sic decz
deos inuocamus in rei veritate testamur
no exposito tranm tui regis misse
ut offensa ingereremus i aliq
more predonis violencia illatu
ri| s tu ad remociores ptes con
ferre nos impig intendamus
necitas in hunc locu diuertere
nos coegit| dic g° regi
tuo| nos de tra sua recedere|
sciturus pcto q. et si no p nos
potuit forte p alios| qui puteri
iniuria nobis illata audierint|
condecente gram obtinere| Hercu
les no verbis Jasonis no cotentus
regis nuncio retulit hec vba
amice quisquis es| securus re
feras regi tuo| q ad plus die
crastino de tre sue stacone pe
nitus discedemus| s sequtis trij
anni dies no erit| exitura dies illa
qua nos uidebit si uiuet ipsa
velit nolit ~~[illegible]~~ tra| ancho
ras iecasse| et dedanda tunc nob
recedendi licencia| no erit sibi ple
na libertas| cu tal lris ad puis
inchoauit cone| q prusq de ipa
~~potuit [illegible]~~ victoria| ignominiose
dedecoris pondere desineretur| Cui
rege nuncius respondendo sic dixit| tur
pe satis est strenuos et precipue no
biles minaz sagittas emittere| nec
michi qui sum missus ad vos est
commissum a rege| ut erga vos liti
giosis verbis insistam| dixi vobis
que michi commissa fuerant| si sa
pient agere placz| vobis do co
siliu bonum| q vobis ab hac tra
recedere no sit graue| prius q
possitis incurrere quiuora| cu ~~bonu~~
no sit psonas pdere| que sepiut
~~consilio salubri~~ tueri| Et postea
a grecis petita licencia| sum re
meauit ad rege| Jason uo et her
cules nulla mora protracta| phi
lotete uocato| iubent anchoras
a mari subtrahi| et omnia ~~erige~~
que intra adduxerant| causa ce
tis| sciebant eni si voluissent i
frigios insultare| se eis no esse
in congressu pares| equales i vi
ribus| n impotencia fortiores| ar
gon ascendit et eleuatis velis dijs
~~flantibus~~ frigie deserunt littora| ~~et~~ et
~~[illegible]~~ maria| ventis
afflantibus prosperis| no post multos
dies i calcos insula salui puene
nt| et desideratu feliciter portum
intrat| In insula igit calcos erat
tunc temporis queda ciuitas
noie Jacomites caput regni ip
sius magnitudine constituta| vrbs
valde pulcra| muris et turribus
circundata| fabricatis multis in
signita pallacijs| plena ppto
copioso| et insigni multoz nobiliu
incolatu| In hac igit vrbe degebat

(margin: al leue; salubri sc consilio sc; collige; ducibz; et sulcantes; sit superare)

regaliter rex Oetes / in multorum com
itiua suorum / cum non longe a ciuitate
ipsa nemora multa uirescerent ap
ta quidem venacionibus ob mul
tarum ferarum copiam / iugis eciam virescen
cium nemorosis / in circuitu vrbis am
bitu longa patebat distincta pla
nicies florigeris viridarijs illustr
ta / Diuersarum aquarum fontes ibi in
numerabiles scaturiebant / et cum plures
fluuij continuis cursibus profluen
tes riuulos eandem planiciem irri
garent / quare multarum vernacium aui
um copia vigebat in illa / multarum
volucrum cantilenis incessanter ibi
dem dulci modulamine personabat
Ad hanc igitur ciuitatem Jason et Her
cules cum eorum comitibus regaliter
et decenter induti tramite recto se
contulerunt / qui dum per plateas ciuita
tis ipsius dyametro longo patentes
tes moderatos gressus laudabili
composicione maturarent / Miratur
vulgus in illis illic conspicere tot regios
apparatus tam conspicuum in eis flore
re iuuentutem / sic modestos in
eorum incessibus et in apparencia
tot moribus pollere / Curiosi quo
que disquirit vulgus qui sint
vnde sint / que causa sit adue
ntus ipsorum / Dubitantibus quoque illis
nullus est qui causam aduentus eorum
aperiat. Donec regij pallacij portas
attingunt / Rex autem Oetes innate
sibi nobilitatis genere non oblitus
statim / ex quo sibi grecorum aduentus
innotuit / solio consurgens a regio
grecis obuiam in multorum comitiua

suorum exiuit / quos fronte hylari
et leta facie recipiens fouet am
plexibus / signis salutacionis ex
hilarat / et indultum verborum omni
um placidas amicicias illis spon
det / qui postquam per gradus marmo
reos loca sublimia ascenderunt /
pallacia intrant / et cameras varijs
picturis illustratas et appositi au
ri mirifico fulgore nitentes. Post
modum vero est eis concessa seden
di facultas / Jason vero multa
curiositate repletus et immodesta
pronunciacione verborum aduentus sui
causam Oeti Regi exprimit / et aurei
velleris ordinata discrimina sub sta
tuta legis imposite humiliter temp
tare deposcit / Cuius autem Rex beni
gne petitis obtemperans se imple
turum vota Jasonis non negauit

Liber tercius de Medea quo amore
Jasonis capta fuit et deinde au
reo vellere ipsum seriose instruxit

Paratis igitur in multa rex
libertate cibarijs / sternuntur
mense super appositis ciphis au
reis multis illis in munere commo
ditate reficiendi / Rex cupiens omnem
sue nobilitatis gloriam grecis osten
dere / pro quadam filia sua mittit /
vt veniat iocunda celebratura
conuiuia cum nouis hospitibus
quos ipse Rex cum multa iocundita
te recepit / Erat enim Oetis regis
filia Medea nomine virgo nimium
speciosa / prima genita, et sola futura
heres in regno que quia ad

anos nubiles peruenisset et facta ia
thori matura / a primis tamen annis
se tota exhibuit liberalium artium
studiosam doctrinis / sicque tota cordis
auiditate fontem bibens elicona
/ ut nullus nec nulla ea doctior
posset aliis temporibus reperiri /
sed eius margarite sciencia ex qua po
cius pollebat / erat ars illa
mathematica / que per vires et
modos exorzizacionum nigroman
ticos / lucem vertebat in tenebras
subito ventos inducebat / et plu
uias ~~et~~ coruscaciones et grandines
et timidos terre motus / fluuiorum
aut decursus per decliua loca
labentes ad superiores partes reflu
ere et redundare cogebat / hy
emali etiam impugnacione fron
dibus arbores spoliatas / compel
lebat in ipsa turbinis tempesta
te florescere / iuuenes faciendo
senescere / et senes ad iuuentutis
gloriam peruenire / hanc credere
voluit antiqua gentilitas / lumi
naria magna scilicet solem et lunam
sepius coegisse / et contra naturalem
ordinem eclipsari / nam secundum astro
logie veritatem / de qua ipsa doc
tissima fuisse describitur / sol de
currens sub ecliptica cursu conti
nuo eclipsari non habet nisi cum
fuerit in coniunctione lune / in cauda
vel capite draconis / que sunt que
dam intersecciones cuiusdam circu
li celi et aliquo alio ex planetis /
nam tunc opponente se luna inter

secundum

aspectum nostrum et solem corpus solis
nos videre visione solita non per
mittat / secundum quod de hoc magne discre
cionis egregius egipcius ptolo
meus / ipsa tamen per sue incantacionis
~~vires~~ hec accidere fecisse narra
tur / ~~nam cum~~ sol erat in coniunctione
lune quam nos vulgariter dicimus
cum luna se voluet / sed cum erat in
eius opposito ab eo / ea per septem
signa continua extitit remota / sic
cum luna quinta decima appellatur
Sed ille fabularius Sulmonensis
Ouidius / sic de Medea Oetis re
gis filia de ipsa fabulose comme
morans tradidit esse credendum / quod
absit a catholicis Christi fidelibus cre
di debere / nisi quantum ab Ouidio
fabulose narratur / nam ille summus
et eternus deus / qui in sapiencia hoc
est in filio cuncta creauit / celestia
corpora planetarum sub ipsa lege di
sposuit / et ea statuens decretum eis
preceptum imposuit / quod non preteribit et
hinc est quod solis eclipsis contra natura
lem instituta nunquam legitur accidisse
nisi cum incarnati dei verbum seipsum
pro nobis humiliter exposuit passioni /
quem cum meruimus pati bulo tra
didit spiritum / eclipsatus est sol lu
na tunc non existente ~~coniunccione~~ sua
cum velum templi scissum est facto terre
motu terribili / et multa tunc sanctorum cor
pora surrexerunt / vnde cum diebus illis
Dyonisius Ariopagita summus phylosophus in a
thenis viueret apud athenas et esset
in gymnasiis studiosus licet esset infectus
gentilitatis errore / videns tamen in
Christi passione solem eclipsasse / stu

prohibuit

viribus

non enim

in coniunccione

perfectus sic dixit aut deus non pati
aut tota mundi machina dissolve(re)
Hic enim verus et et eternus deus tunc
est posse naturalia queque dissolvere
et cogere in lege non peccare. qui
sola vnius fidelis sui petitione seu
prece cursum solis undanam contra
naturalem institutorum ipsius scilicet ad
gabaon figi et stari mandauit.
Hic autem hoc de medea secundum fa
bulas ideo ponitur qui dea sic fa
bulose fuisse prius hystoria non
omittit. cum et ipsam fuisse in astro
nomia et nigromancia peritissima
non neget. Medea autem precepto patris
audito quod quanto esset virgo minimum
speciosa conata est ut mulierum
est moris speciem addere speciei. per
sponsa scilicet ornamenta que compta
preciosis ornatibus et regio ap
paratu decora gradu ad discu
benciu(m) mensas accessit. quam sede
mixta Jasone illico iussit pater.
Set o misera infatuata nobilitas
que verba mutat labiis in honorem tui
sapientum et tui decoris penalita
tate iactura. Nunquam sapientis est
credere constantie puellari aut
sexui muliebri. qui nullus amorem
curriculis novit captare constan
ciam. cuius animus semper existit in
motu. et precipue sunt pubescentes
uacillaciones antequam viro mulier
facta viri potestas misceatur. Semper
enim mulier animum suum viri appetere
sicut appetit materia semper formam.
O utinam materia transiens semel
in formam posset suo dici contenta
formato. set sicut de forma ad for
ma ad formam recedere materiam notum
est sic mulieris concupiscenciam dissolutam
procedere de viro ad virum vti esse
creditur. sine fine cum sit quedam pro
funditas sine fundo. nisi forte pu
doris labes aliqua abstinencia lau
danda in ea continuit sub timore hone
statis. O rex oetes ductus au
dacia tenere puelle latus extranei
viri lateri consuisti. Si sexus fra
gilitate ex ea discussa libasses
in mente. Sedem vnicam regni tui
in nouissimo nauigio in extranea reg
na delatam sub tanto dispendio
non flevisses. ut filia simul et
semel et thesaurum tui in audito cu
mulo spoliaveris. Quid tibi profuit
martis custodia aduersus frau
des mulieris et dolos. Sed quia
quod futurum erat forte dixeris mitare
nullatenus potuisse. Iussisti filiam
tuam cum Jasone comitari com
uiuiis statuistique Jasonem participem nate
tue in celebracione ciborum in qua quid
tibi proinde ventura successit. ecce
subiungit hystoria successivis cogni
os et incognitos non omittens. Sedente
igitur medea inter regem patrem et
Jasonem licet multo esset rubore
perfusa. temperare non potuit suorum
acies oculorum. quin cum potuit corum
intuitu versus Jasonem dulcibus
aspectibus retorqueret. sic eius faciem
et crustancias faciei flauos crines
corpus et membra corporis
intentis ymaginacionibus contempla
do. quod repente in eo concupiscentia ex
arsit. et fervente amoris in animo se
cretum concepit ardorem. non illi causa est

compto

coniungi

ingenioso

ciboꝝ nescit dulcedine n̄ gustare
pocula mellifflue pocionis / est em̄
sibi tūc cibus et potus Jasonis
dulcis aspectus / qꝫ totū clausum
gestat in corde et incensis amore li
bidinis repletus est stomachus
ventris eius / Cū igit inspiciebat
ab alijs / q̄ intuebant ea ciboꝝ gu
stibus se tetigisse / attribuebat eā
no amoris cā / hec tn̄ ipa procede
ꝫ sola forte rōne ruboris / Medea
g° tanti fervoris exaspata cupidi
ne conceptū om̄e satis conatur
obtegere / ut nō solū ab alijs a qui
bus inspicit̄ capi forte possꝫ sed
eciā a seipa cōprobabilis excusacōis
argumenta p̄dicit / quibus illud
qꝫ nephas possit esse virgine ex
cusabile censeat inspicis / unde est
qꝫ tenui sono suos eburneos intra
dentes collidit / hec verba / O utinā
iste grecus tā speciosus tā nobilis
michi maritali copula iungetur
ut sibi ipa ~~daret intelligere~~ intelligi
et in culpabili affecōne illud appetet
qꝫ culpa et crime nō carebat /
Cor em̄ mulieꝝ semp est moris
ut cū inhonesto desiderio virum
aliqꝫ appetit / sub alicuius honestatis
velamine / suas excusacōnes inte
dat / Consumi igit̄ fine festo Medea
de sui p̄ris licencia cameraꝝ suaꝝ
intrat archana / et Jason et hercu
les quadam eius pallacij recipi
untur in camera iussu regis / Medea
aūt in suo secreto cubiculo sola p̄
sistens ex concepti amoris flāma
vexata anxietate torquetur mul
ta / et multis fatigata suspirijs /

satis sollicite cogitat in seipa quō
sui ardoris flammis possit occurre
p̄ satisfaccōne ipe ~~voluptatis~~ / sed (voluntatis)
virginei pudoris pusillanimitas deuic
ta cedit audacie / cū in ea pugnēt
amor et pudor / Instat amor ut
audeat sꝫ ignominiam pudor ne
tat / et sic duplici vexata conflictu /
sui laboris dispendia p tota ebdo
madā sub taciturnitate deflevit
Sicut qꝫ est ut qꝫ a fortūe inijs que
fine accelerat ex seipa / p̄cessit qꝫ
extitit Medee notis illud acceptū
qꝫ quadā die cū eēt dici medi
um / Rex Oetes insectātioꝝ co
mitiva suoꝝ / cū Jasone et hercule
de multis multa / sua consortia
p Medea filia sua misit ut ueniret
ad illos / qua mappatu regio veni
ente insiti venustate ruboris
iuxta p̄rem ipo iubente consedit
cui sꝫ blando sermone mādꝫ ex
plicavit ut cū Jasone et hercu
le more virgineo verba solacio
sa conferret / que pudibunda quādo
p̄ris surgens a late iuxta Jasone
sibi sedere elegit / Jason aut ut
vidit Medeam iuxta se consedisse
festus et hylaris et medico relicto
spacio sessionis secedens parum
magis ab hercule Medee lateri
fit p̄pinquior / Rex aūt Oetes et asta
tes ceteri / multe confabulacōnis
amenitate diē ~~claudunt~~ et her (recludunt)
cules cū astantibus corā eo multa
sermocinacōne de pluribus conferebat
sic qꝫ inter Jasone et Medea nullū
erat medium / cum eis possꝫ obice sibi
vicissim colloquiū ~~esset~~ / alicui impe
dimi / Medea igit̄ quasi ī solitudis

hilaritate alloquendi Jasonem apta commo
ditate captata | videns ceteros
inter se ad colloquia diversa vacare
timorosi pudoris sarcina et hone
state deposita nonnullis verborum
egressibus sic est Jasonem allo
cuta | Amice Jason non reputet
tua nobilitas inhonestum nec vicio
feminee dissolutionis asscribat | no
si forte velit ignota tecum conferre
primo | et me in honesta iteri
tione verborum affecto ad tuam no
ticiam provocare | Dignum est equi
dem ut extraneo nobili in negocio
salutis remedium tribuatur | a
nobili nam prodesse nobilis no
bili exquacunque minima urbani
tate tenetur | scio enim te no
bilem | et adductus audacia nunc
mihi regnum istud pro obtinendo
aureo vellere petiisti | pro cuius
questu scias te discrimini mani
festo submitte | et infallibilis mor
tis periculo subiacere vita tua
quia tue nobilitati et iuvenili ca
lori compacior | et desidero tibi
salutis consilium et auxilium utile
ministrare | per quod ut illesus
a tantis periculis evadas | et
adoptatos tue patrie lares in
columnis valeas gratia prospe
ritate redire et hec tibi deleam
perfutura cognoscas | si preceptu
li cordetenus eos mortus amplec
teris et efficaci studio duxeris exe
quendos | Impromo igitur vultu et
explicatis brachiis Jason ad
offerentis verba | sic humili voce re
spondit | Ha nobilissima mulier
domina vobis devotissimo corde
meo humiles grates fundo | quod la
boribus meis compati nobili
expositione monstratis | cuius vero
causa beneplacitis vestris me to
tum expono | tamen sint multo ma
gis omnia gloriosa | que non petita neo
precedentibus beneficiorum meritis tri
buuntur | Cui Medea | Amice Jason non
nosti quanta sint in aureo vellere
querendo | constituta discrimina | Verum
fama forte veritatis ignara ti
bi causam ipsam veram non propala
dit mapto | Quoniam eius facultatis
obtentus vix aut nunquam morta
li cadit in homine | cum sit domina cu
stodia eius | et non sit in homine
plus posse | quam sit virtus expug
nanda deorum | quis enim illesus
evasit | ab obviis flammas evo
mentibus igneas | que fortune
casus adversus ipsos irruere sa
nulo presumptionis induxit tamen
adversus illos insultans subito
conteratur | tanquam extinctus fumo
sa pereat in favilla | quod si tam levi
ano attemptare iuvenili presumpsi
sti magna fatuitate deduceris
tamen precium tanti rei morte pla
constat | abstrahe quo Jason si
petis agere sapienter | a tam infausto
limine pedem tuum | et ne attendas
ad letifera discrimina que tue vite sunt

per quod

Lumina finaliter ablatura. Jason
autem velut impaciens ad Medee
verba commotus ne plura huius si-
milia verba diffunderet eius ser-
mone interpellat. Et eius serie
interrupta sic intulit. O tam nobi-
lissima domina michi vestra forte
verborum examinare me creditis
ut dictis incussionibus stupe-
factus ab incepto desistam. Michi
si fieret utique posset aliqua gloria in
ta mea. Sane vivus vivat
talis semper in opprobrio inter gentes et
omni exutus honore laude perpetui
dedecoris inlescere ubertate est
aut propositi mei ctum morti me
tradere. Si mors est precium tante
rei, ita providetis viri proprium esse
debet ex quo aliquis cepti propo-
situm publicavit in actu persone
nece vite. Sub specie ab incepto ignominiose
se desistat. Cui Medea: Est ergo
Jason illa tui propositi certitudo ut
morte affectes persone inte tue
integritatem vicinius discimus timere
incerta manifesto pericula tue facilitati
compacior et erga te presumere
nimium inconsiderate commoneor vi-
sceribus pietatis. Ergo propono com-
paciendo tibi benigne tue salutis
antidotum conferens persone presens
mei et meo pudori non parcere
nostre saluti. Sed demum huiusmodi ita ame
beneficii graciam consequeris. Si mori-
tis meis acquiescere pure spondes
et exequendis que diximus falla

tys non uteris. Ad hec Jason no-
bilissima domina quecumque decreve-
ritis me facturum infallibiliter ad-
implere vobis spondeo, deosque
contestor. Cui Medea: Si me copu-
laveris tibi in uxorem si me ab hoc
proprio regno (Jason) eduxeris ~~Jason~~ in tuam
patriam delaturus, si me fidelis
non deseres, te adiuvabo perfecto
faciam et tractabo quod de aurei
velleris obtentu finaliter tuum
votum adimplebis, totis adve-
nientibus malis et periculis a-
nullatis. Sola sum enim inter
mortales alias que possim
virtutes martis eludere, et
eius potencialiter institutis per
contraria artis potencia obviare.
Ad quam Jason: O quam magna
et inestimabilia bona sunt
illa que michi nobilis virgo
promittis datura. Te michi vi-
delicet que inter alias preciosas
electe pulchritudinis prerogativa
refulges velud rosa punicia
que veris temporibus flores
ceteros quos varius campestri-
bus sponte natura produxit suorum
titulorum insigniis antecellit,
et me liberare promittis a tantorum
malorum noxiis aureo ariete
quesito. Scio tamen me iustum non
esse precium tante rei. Et qui do-
na tam cara gratis offerente for-
tuna renuet? Nimirum dici posset
premere fatuitatis insania penitus

agitari. Sed tamen nobilissima mulier ex ime a virum vobis similem et de notum sponsum expono et fac turum singula que vera dixerim electo puram et intemeratam fidem promitto. Medea vero talis oblationis exhilarata sermonibus sic ad offertis verba respondit iterato. Amice Iason de tuis pollicitationibus certa effici et omnino secura non vano corde desidero et ut mihi meteam meam tuteris assecurationis fulciam firmitate, peto pre ceteris quecumque dixisti tuo sacramento firmari. Sed tamen adeptus sic locus nobis habilis non putetur, differendum hoc puto dum optatum tranquille noctis caliginem que ad committendum occulta se prebet desiderantibus habilem et a conspectu hominum multos excusat. Et ea igitur commodosa nobis superveniente per mei secretarii nuntium requisitus ad meam cameram tutius accedes in qua securam me facies de promissis per sacramenta deorum, ita et me assecuratam hoc modo de interpositis habere poteris sicut tuam, et tibi de tuorum factorum processibus et ipsorum executione finali per me plenius instrueris. Cui Iason statim hanc compendiosi breviloquio sic conclusit: Nobilissima domina sicut dixistis fiat vobis et mihi. Ambobus ergo cedentibus ... sermonum Medea abhinc ... petita licentia pre rege cetera salutato multis assequata comitibus in cameram se redivit.

De Medea instruente Iasonem de aurei velleris capiendo et medelis ad pugnam. De aureo vellere

Iam diei medium plus post tergum reliquerat et suorum flexis habenis equorum adeptus occidentis iam vergebat ad casum, cum Medea sola persistens in camera que dixerat Iasoni et que responsa fuerunt per eum multa in se recogitatione revoluit et dum conducta intus diligentius examinat, dilationis gaudia sub mixto desiderio invadente gaudium eius obducit, dum tarda noctis hora permulta cupiditate fervescit quare in potentie fervoris impatiens dum desiderio fluctuans anhelosa inter estimes mentis affectibus cursum pulit. Tanta enim aviditate torquetur in ipsius occasum quod illud diei residuum quod erat medium inter lucem et tenebras sibi pro certissimo fuit minimum tractum duorum fuisse dierum sub ple urgente demum adversitate sub ... occiduus certas noctis induxit tenebras dum inter aspectus humanos ipsum quod plenum se imposuit umbra terre. Insurgente ergo illius noctis crepusculo multa varietate subivit fluctuans animus in Medea qui iam erectus ...

per singulos gradus solis donec
occideret / sollicitudine grauiori
notat et appetit lapsus noctis /
et sic per consequens ortum lune cum
nocte / illa contigit primi sompni
hora / luna elevata esset ab or
izonte. Sic eius noctis ab exitibus
in pallaciis consummata vigilia
dormicionis singuli quietem appete
rent per quam complendi sui voti de
siderata libertas plena pateret
eidem / Heu o quam desiderati
adeo nichil satis festinatur cun
tis cum torquet cruciatibus anxi
tur Medea / cum sentit patris famu
los in pallaciis longa vigilia noc
tem elude et in vigilanti absque sig
tardentia sompni nullatenus
suadere / longe quo exspectacionis
relud impaciens / nunc hinc nunc illinc
fertur per cameram inquieta / nunc
se ad eius dirigit hostium / explo
ratura si forte vigilantes immat
de dormicione tractatum / nunc con
versa valuas aperit fenestrarum
inspectans per illas quantus effluxe
rit de ea nocte decursus / sic ta
diu talibus vexatur angustiis
donec gallorum cantus dormicio
nis tempus undique innalescit. ad
quorum motus vigilantes instan
tem quietem appetunt dormiendi /
Recumbente igitur universa regis
familia / et sub noctis obumbra
cione diffuso silencio / Medea conso
lata non modicum / quandam
sibi domesticam / et nimis
astutam ad Jasonem caute mit
tit / qua ut presentit Jason su
bito surgit a thalamo et cum
comite lentis incessibus per obscu
ra pallacii graditur / Medee
pervenit ad aulam / in cuius intro
itu stante Medea / Jason affec
tuosis verbis salutis pandit
oraculum / in ingressu / at igitur sibi
responso reddito / per Medeam
gratabundus valuas intrat co
festim / recessit domus / Jasone et
Medea solis in camera derelic
tis / et firmatis ianuis aule
per Medeam / iuxta stratum mirabili
apparatu textum / Jason Medee
dictamine consedit / apertis igitur
thesauris suis quandam ymagi
nem auream consecratam in nomine
summi Jovis / ut gentilium erat
moris / Medea eduxit ab illis /
et ea ostensa Jasoni, in multo lu
mine ardencium cereorum quibus tota
camera fulgore maximo perluce
bat hiis verbis illum allocuta
est dicens / Peto a te Jason ~~super~~ per
hac ymaginem summi Jovis sa
cramentum michi fidele a te pre
stari / ut cum me totam tue vo
luntatis exponam arbitrio et im
pletura sim omnia que tibi pro
misi / intemerate fidei id est ~~sinceritate~~ puritate
te michi perpetuo servaturum / puro
corde mirabis / cum et hanc in
ris abstrahat hora / me intima comparem

accipies. Et ut nullo tempore
vite tue me deserere aliqua
machinatione presumas. Ad quod
Jason devoto vultu se offerens
et ymaginis corporalis manu tac-
ta Medee suave singula et ad-
implere predicta iuravit. Set o de-
ceptiva viri fallacia. Dic Jason
quid tibi Medea demum plus fa-
cere potuit, que sui decoris omni
honore postposito tibi suum corpus
et spiritum unanimiter tradidit. Plus pro-
missionis tue potius lapsa fide,
non attendens sue nobilitatis in-
signia, nec sue magnalia regie
dignitatis advertens, cum tui amoris
causa seipsam hereditario sceptro
senem privavit, et suum patrem reverenda
reliqueit thesauri sui cumulo spo-
liatum, et paternas sedes deserens
propter te elegit exilium, spernendo
natalis soli dulcedinem, provincias
alienas. Nonne te propriis amoris in-
stinctu salvavit incolumem, et perpetui
vituperii labem detraxit, qui salte
si posses a casu dissimus evasisses
auro vellere non quesito. Reduxit
Thesaliam pro pudoris angustia
audacia tibi secura non erat. Re-
stituit enim seipsam, et suos et te
restituit tibi et tuis. Quo ergo
pudore depulso iuramenti tui fe-
dus eludere presumpsisti, ut ingra-
tudinis labe pollutus credentem
decepisses, virginem laribus pa-
ternis abstractam, et deorum timore
postposito quos elegisti prius deludere
fallere contempnere et fidem. Virtutis non fuisti
aqua tanti boni magnalia te cer-
tum est suscepisse. Sane te eun-
dem demum decepisse Medeam
narrat hystoria, sed hoc processit
a tua deceptione flagicium. Ut eius-
dem hystorie series non omittit
quod in tam pena prius, et eandem fi-
dei rupte tue. Diis ingentibus
vita turpi casu dixeris finivisse.
De qua hic plura referri ad presens
omittitur pro eo quod potius tractatus
materiam non contingit. Set tu Medea
que tantarum diceris scientiarum illustra-
tione decora. Dic quod tibi profuit
notitia legis astrorum per quam diceris
futura posse prescire, si prescientia futuro-
rum viget in illis. Unde tibi tam
enormiter tam impie prosperexisti
forte diceris te nimio bachatam
amore. Futura tui mali scrutari
dispendia, et astrorum legibus prenegli-
gentia omnisisse. Set certum est astro-
nomie iudicia super incerto formata
de quo manifestum iudicium pote-
ter et patet elicitur. Que tibi pro-
dere penitus nullatenus potuisti,
hec enim sunt illa incerta que
faciles ad credendum procul dubio decipiunt
et apro convolvunt falsitatis
errore. In quibus nullus com-
prehendit futurorum effectus nisi a
casu forte contingat. Cum solius
dei sit cuius in manu posita sunt
scire tempora temporumque momen-
ta. Set ultra recepto Medea
a Jasone prius habiti ~~voluntate~~
~~proiectisque vestibus~~ iuramento
ambo ingrediuntur thalamum

incredibili venustate decorata | reiectisque ve-
stibus et ambobus exutis nu-
dis virginitatis claustra Jason ape-
ruit in Medea | sicque tota illa noc-
te consumpta in cordis placitis vo-
luptatis | Medea licet sui voti satis-
factione impleverit prurientes am-
plexus | et actus venereos optatos
a Jasone propterea non evanuit scin-
tilla cupidinis in eadem | ymo per
expertos actus postea graviora eo
cepit incendia quia non est saciatus ardor
commissum | Hic est ille gustus tan-
ta specie dulcis amenitate imposita
qui cum ab eis magis recipitur plus
appetitur | quod dare non potest stomachus
saturatus | cum cordis aviditas et
cupiditas voluptatis continue in
eo dum eius fervet dulcis anxi-
etas irritat appetitum | Jam illius
noctis aurora vicina | sydus illu-
xerat matutinum | cum Medea hiis
verbis allocutus est Jason | hora
est dulcis domina nos a lecto de-
bere consurgere | ne forte repente
nos occupiat lux diei | Sed ignoro
carissima | si de meo negocio
disposuisti aliquid me facturum
si parte igitur inde est aliquid ordina-
tum | rogo devote | ut tui secreti
consilii michi seriatim aperias ut
per te instructus hoc exequar
nam educendi te de hac insula
in grecia est et deducendi in meam
patriam in qua possim | omnis est
celeritas michi mora | Cui Me-
dea sic dixit amice carissime

super tuo negocio | quod mecum compromis-
sum est | plenum iam suscepi con-
silium electionis fortunate decretum
et agitum in me ipsa | hoc quod
surgamus a thalamo | ut mi-
chi et tibi copia sit [illegible] ex-
cendi | super hec omnia que ipsa
tibi fiunt expedire | Surgentibus
quoque ipsis a thalamo et vestibus
multa celeritate resumptis | Me-
dea suorum apertis scriniis thesau-
rorum | multa ab eis excepit | que
Jasoni hoc ordine tradidit con-
servanda Que recepit Jason
~~Hec sunt illa que Medea Ja-~~
~~soni dedit~~ A Medea

Imprimis tradidit ei quandam
ymaginem argenteam quam
dixit esse per incantaciones in-
modos multique artificii virtute
constructam | que adversus incan-
taciones iam factas | est valde
potissima cassans videlicet que
iam facta sunt et eorum nocumenta
expulsione finali repellens |
De hac igitur Jasonem sic instru-
xit | ut eam caute supra se
deferret | nam adversus incantacio-
nes quaslibet prevalere se sciet
nocivarum incantacionum viribus
annullatis | Deinde sibi tradidit quan-
dam ungenti odoriferi medi-
caminis quo ipsum suasit liniri
asserens in eo fore tante medi-
cine | ut adversus flammas valde
prevaleat | extinguat incendia et
omne [illegible] potenciam comburendi

incensa fumositate resoluitur. De-
inde quendam anulum sibi de-
dit in quo talis virtus lapidis
erat, ut que contra venena [ita reperiret]
pereret eorum nocumenta repelleret, et
quem veneni rabies perfusa for-
san infecerat velud infusum a bagis
incolumem sua virtute saluaret. E-
rat enim in eodem lapide virtus
intensa, ut si quis hunc lapidem
clausum gereret in pugillo, ita
quod lapis ipse gerentis carni fortiter
inhereret, invisibilis statim fieret,
ita quod ipsum gestaret in pugillo eius
nemini pateret copia visionis.
Hunc lapidem sapientes achaten
appellant, in insula Sicilie pri-
mo repertum, et hunc Eneam
scripsit Virgilius gestauisse, cum
primo invisibilis Carthaginis per-
uenit ad oras, de quo sic dicit:
Ipse vno graditur fido comitatus achate.
Subsequenter sibi quandam scripturam exhi-
buit litterature legibilis, notis-
simam etiam intellectus, de quo
Medea Iasonem satis diligenter
ammonuit ut cum primum ad vel-
lus aureum perveniret, impedien-
tibus periculis annullatis, non
repente ipsum inuaderet, sed simpliciter
dumtaxat coram simulacris latenter
legeret scriptum illud, ut ea lectu-
ra instar sacrificij, velud huius
placatos deos propitios mereretur
habere. Postremo et ultimo quandam
fialam liquore mirabili tradi-
dit sibi plenam, de qua illum in-

struxit, ut cum primum peruenerit ad
boues, liquore illum eorum ora per-
funderet et crebris aspersionibus ir-
roraret. In liquore enim illo hanc virtu-
tem inesse asseruit, ut cum primum
ora boum infunderentur ex illo, velut
quodam viscoso glutino sic coaptata
constringerentur ora boum, quod eorum apertura
non tam difficilis quam impossibilis
esset in illis. Et sic de singulis successi-
ue Medea Iasonem diligenter
instruxit, quibus processibus siue
modis posset adoptate victorie
gloriam peruenire. Medea quoque finis in-
structionibus sic demum finem impo-
suit, et data Iasoni licentia rece-
dendi, iam diei gliscentis lucis
aduentum, Iason in decreta sibi
cameram furtiuis passibus se re-
cepit. Rubrica. Qualiter Iason ac-
cessit ad aureum vellus.

Insurgente quoque roseis aurora
splendoribus et plene au-
rea luce mediata cameram in-
timam [furtiuis] illustrante, Iason furtiuo sur-
git a thalamo incomitatus, vide-
licet Herculis et sociorum, et Oetis
regis adiuit palatium, in quo ipse
rex iam se receperat multorum asta-
cium circundante corona. Quem ut
vidit rex hylari vultu suscepit
et ab eo tamen adductus sibi est ge-
stu honorifico sessitatus. Cui Ia-
son sic retulit: queso domine ut cum
mora sit michi animo minime te-
diosa, vellem de vestra voluntatis
licentia ad aurei velleris bellicosa

ipsa
Ipse vno
simplex

discrimina me conferre. Cui rex: Ami
ce Jason, timeo ne iuventutis tue
animositas inconsulta ad presens te
inducat ad ea que tibi mortem
acceleret et michi generet verecundiam
et infamiam de discrimine casus tui.
Moneo igitur te devote ut proposita
revocare velis antequam te tot
malis subicias periturum. Cui Ja
son: Nobilissime rex, non est mi
chi animositas sine dispensacione
consilii, et vos sine dubio in eo casu
omni eritis innocentes, si quod absit
de me sinistrum aliquid accidat,
cui voluntarie me suppono. Cui
rex: Amice Jason, invitus volo
tua proposita. Deus faveat ut a tan
to discrimine incolumis evadas. Et
sic Jason votiva obtenta licen
tia a rege, promptissimum se acci
xit ad iter. Erat autem iuxta in
sulam Colcos quedam modica
insula modico freto distans ab
ipsa in qua predictum aureum vellus
erat ~~in discordia~~ discriminis [custodia] ianua
rati, ad quam parva cimba et
brevi remige consueverat transme
ari. Adveniens igitur litus Jason
adveniens cimbam intrat, ar
mis munitoriis intromissis, et plus
proposite victorie fremens freto re
moto ductu ab ipso, in predictam mo
dicam insulam transfretavit, in qua
solus cum terram attigit, confestim a cimba

tel amore ac timore remoto ab ipso

prosiliens, et abiecta depositis armis
et rebus a Medea sibi prestitis
ad salutem confestim arma induit,
et securis passibus versus au
rei velleris se dirigit arietem.
Medea vero trepidantis animi
excussa suspiriis sui conscendit
alta pallacii, et ad eminenciora
loca se dirigens summa speculat[a]
aturri, a qua dilecti sui di
ligentius metitur transitum, sed diligentius [et descensum]
~~est descendens~~ intra, consequenter vi [et metu]
dit arma suscepisse et periculosum,
ut putat, attinctum ad iter, flumi
ales erupit in lacrimas, quibus
signa produxit amoris, non valens
obtemperare singultibus atque
verbis, inchoas voces tenues
ora sua lacrimis irrigata decursu
is languida penolitate respuit.
O amice Jason, quantis pro te
vexor angustiis, quantis doloribus
crucior intus et extra. Dum times
ne terroribus stupefactus meos
monitus oblivioni tradideris,
et tue salutis omnis deitas a
me tibi nuncias disciplinas, quia
si forsan non imitato vereor ne
quod tibi et michi potius illud [et supremum]
supremum sinistrum possit accidere,
quam ceteris amplexibus fiam
preciosa aliena. Dixi tibi humili
supplicio ut te redeunte incolume
oculi mei veneranda conspiciat, et de
tuis processibus me tota exhilaret

sederet oppressus fuit. Hic autem Jason
cum suis propriis incessibus versus arie
tis custodias iter arripuit. Qui
postquam venit ad locum martis
primo boves inspexit ita vome
tes flammas et in aere diffu
sas emittere, quod celum adiacens totum
ignis flagrancia rutillabat.
Estus etiam et caloris fervor
sic totum occupaverat locum ipsum, quod
Jason nulla poterat pati facul
tate ut ad boves ipsos posset acce
dere primo timore caloris. Et
dulce suc fervens non timeor salu
brium odorum facie sua collinivit
et manus et eas partes quas po
tuit corporis dato sibi a medea un
gento, linivit. Ymaginem vero io
vis [sibi] prestitam ab eadem collo pen
dentem flammis opposuit, et plecto
scripto ter vicibus, quam iam prediximus
perlegendo, est ausus ad boves ipsos
accedere, et cum eis presumit inire
certamen, sicque ipsis adversus Ja
sonem flammas evomentibus in
cessanter extinctum est statim eorum
a flammis, et eius latens tepi
ditate digesta pinguedo nebulosum
exalavit in fumum, ita ut Jason [tenebrosa]
nebis fuisset tegentibus, nisi sibi
datum liquorem in ora boum
crebris aspersionibus infudisset. Quo
perfuso evaporatum ora boum
quasi cathenata ferris et ferreis,
et velut viscosi glutinis compagi

ne devincta fuit constricta. Tunc
cessante illico flammarum emissione
boum, letifer ignium vomitus illico
fuit digestus. Reducto igitur aere
in aere estatibus flammis ad fuelsum
diu iam distemperium invalescit. Jason
illo multa audacitate repletus solidas
validas ad stupefactorum boum cornua ma
nus extendit, sicque arreptis cor
nibus huc illuc temptat circumducere
boves ipsos, ut senciat si calcitro
si repugnet vel si eius imperio sint
flexibiles humili obsequio. Qui
velut exanimes eius potestatis arbi
trio ad voluntatem eius incorporati
rebellia [minime] non attemptant. Tunc Jason [vel agili]
iugum et aratrum iugo ingaliter
paratum, eorum cervicibus secura dili
gencia imponit et nectit, et virgeis
bus stimulis boves ipsos arare
coegit, non contemptis imperium ara
toris, sicque versata gleba latus
campus crebris cavatur recklibus
crebris sulcis, sursum versum de
scribentibus cellulas ipsas et
lobus ipsis versato delictis
in campo. Jason festinus et audax
se dirigit ad draconem, quem
postquam draco ad se venire in
spexit, multiplicat sibilis impor
tunitate vocis horribilis repercussum
aerem [sibilis] similibus echonizare coe
git in voces, et crebris [vocibus] ictibus
fumosas flammas educens
vicinum aere calida et estuatam

-- festo

salicis occultaverit post multa de- vita
testanda discrimina hec regis fini-
misset / Et quamvis ulcione deorum Ja-
son martirio multo fuisset expo-
situs quamquam et ipse decederet / et eius
decessus tamquam dampnatus a
dijs dampnabili morte conclusus fuisset
dictabitur quod perfuit Jason enormia
... risse dispendia / Dic tibi quid
profuit in Jasonem eius ulcio et vin-
dicta deorum postea subsecuta / Si cum
vulgariter dici solet / quali mortuo inutile
proficit medicinalium herbarum va-
rias adhibere medelas / nisi for- naribus
te deus placeat non impasse recto
pessacionem iniurie / sed ut amor talibus
cognoscatur deos nolle quiescere cul-
pas etiam ipsa tale vindicium / absque pe-
ne talione ~~differre~~ transire / Cum vero
applicant Jason cum hercule et alijs
eorum comitibus cum medea in portu
thesalie sanus et hylaris quos
omnes Rex Peleus de Jasonis in-
columitate turbatus intrinsecus
cum secrete sui cordis angustias
hilari vultu suscepit / et sponte
Jasonem regno suo iuxta promissa
sibi dudum ab eo facta licet invitus
prodigaliter non negavit / Jason vero
suscepti vitupery a laumedonta
Rege meorit non oblitus / licet de
aureo vellere triumpho tamquam vic-
torie gloriose / par curis postpo-
nens etiam ignarus et (al. ingratus) quod promissis re-
agere debuit in medea / in regni the-
salie possessione contentus / in vindictam
et ulcionem laumedonta Regis ani-
mum curiosius erexit / quare de-

care cum hercule multo contracto con-
silio / hercules qui totius negocij
pondus assumpsit / Unde est quod ide
Jason et hercules Regi peleo et
alijs grecorum Regibus a troiano Re-
ge eius iniuria cunctis illatam /
exponunt / nec tamen plurimum eis verum etiam
principatibus grecie fuisse communem
et ideo ulcionem iniurie predicte
rogant ut audeant se conferre / pe-
tentes ab eis ut in tanti consumma-
tione negocij quantum quisque potuit auxilium
et iuvamen impendat / non quod de-
fuit petentibus a grecorum Regibus
et ducibus ... promissio / qui
vindictam appetere de commissis a
dicto Rege troiano unanimiter
omnes probant

liber quartus

~~Incipit liber quartus de destruccio-~~
~~ne prime troie per Jasonem et~~
~~herculem~~

Hercules autem qui ipsius ne-
gocij ut dictum est totum omne
assumpsit cupiens ipsius ne-
gocij fidelis esse minister / et sollici-
tus executor versus Sparte
impiger et accelerat non quiescens /
Erat enim sparte quedam provincia
de pertinencijs Romanie Regis effi-
cax / et duo Reges fratres regnabant
in illa / quorum unus Castor / alius
pollux denominacionibus propriis voca-
batur / Hos fratres dogmatizaverunt
poete filios fuisse Jovis suscep-
tos sibi ex dampne speciosissima
mulieri / a qua etiam helena
fuerit concepta sorore videlicet
Regum ipsorum in cuius helene concep-
tione testati sunt fabulose poete /

Jovis in olorini similitudine concubuisse
cum predicta Ledae unde quidam
super hoc ovo ex tindaris exiit
ab ovo, vocans tindarium ipsam
helenam a quodam loco dicto tin
dare. hunc locum dicunt quidam
esse in Sicilia ex parte septem
trionalis plage in facie Coli
cii insularis non longe multum
a Civitate Messane in quem
locum dei poete dixerunt the
seum predictam helenam asportas
se a patria sua raptam, dum ad
hunc florem viresceret puellari.
Cum Ovidius in epistola Canone
sic imperavit paridi Tindaris in
festis etc. et subsequenter subiecit
a iuvene et cupido credatur
reddita virgo etc. Ad hos igitur
fratres Reges Castorem et Pollu
cem accessit hercules devote ro
gans illos uno monens ut in
potenti brachio in troiam Regis
dampna secum potenter acce
dere non postponat. Cui Reges tam
multa affectione verbo et vo
luntate non ficta ipsi herculi una
nimiter annuere. Eodem igitur hercu
le ab eisdem fratribus Regibus ob
tenta iocunda licentia accelerat
salemina. Erat autem Salemina
quedam provincia regum effecta de
continentibus ipsius grecie seu potius
romanie in qua regnabat tunc
Rex Telamon, vir utique multe
strenuitatis et audacitatis in bel
lo, ad quem dum pervenit hercules
cum multa iocunditate fuit recep

tus ab eo. Hercules igitur ipsum
verbis amorosis precatus ut secum
et cum aliis regibus grecie qui se
cum apud troiam accedere promi
serunt ad Regis laumedontis ex
cidium convenire dignetur. Thela
mon autem Rex verbis annuens her
culis cum eo et aliis ducibus troiam
etiam infestare venire promisit
et ab eo hercule discedente versus
pervenit ad peleum que moram trahebat
et hortatur ut quoscumque potest de
maioribus regni sui moneat tro
iam accedere cum dictis Regibus et
secum. Quo hercules satis hila
rit impetrato mox discessit ab
ipso et apud pilon cum festinantia
declinavit. Erat etiam pilon que
dam provincia de ipsius continentia
grecie in qua tunc dux nestor po
testative dominium agebat. cui dum
hercules explicasset sui causam
adventus annuit Nestor secum eo
videlicet contra troiam iturum in multa suorum
militum comitiva. Erat etiam dux
nestor ipsi herculi longe tempore
amicitie dulci caritate coniunctus
ideo gratiosius et facilius annuit
ubique enim. Quo hercule discede
te item pervenit ad peleum qui tunc
.xx. navibus omnis militibus
iam affixerat se aditurum predictis regi
bus tunc secum convenientibus cum eodem
in portu thessalie et deinde simul
apud troiam se diis faventibus salu
bri navigatione conferret. ~~Descriptio~~
~~veris~~. Tempus erat quo sol ma Descriptio
turans sub obliquo zodiaci circulo

cursum suum / signum iam intraverat
arietis in quo noctium spacio ad
equato diebus celebratur equinoctium
primi veris / tunc cum incipit tempus
blandiri mortalibus in aeris sere
nitate intentis / tunc cum dissolutis
nivibus molliter flantes zephi
ri crispant aquas / tunc cum fontes
in ampullas tenues scaturi
zant / tunc cum ad summitates arborum
et ramorum humiditates ex terre gre
mio exalantes extolluntur in eis /
quare insultant semina et crescunt sege
tes / prata virent variorum colorum
floribus illustrata / tunc cum indu
untur renovatis frondibus arbores
circumquaque / tunc cum ornatur terra gra
minibus / cantant volucres et dul
cis armonie modulamine cita
rizant / tunc cum quasi mensis aprilis effluxe
rat / cum mare tranquilla fluctuacione
laxatis undis iam equanimat suum
equor. Tunc predicti reges Jason et
Hercules cum eorum navibus por
tum intrant / scindunt maria / ve
lis extensis / afflatibus zephirinis
et tamdiu continuatis diebus
et noctibus navigant / donec ad op
tatas oras regni troiani per
venit / portum intrant ~~simoentis~~
~~opinione fingentes~~ / Cum igitur ad
portum applicuissent predicti / iam sol
vergebat ad vesperas vicinas
noctis tenebras suadendo / tena
cibus quoque anchoris in profundum ma
ris immissis / quiescunt naves / ex
eis colligate / et defunctis processibus
ut per salubriori consilio disponant
navigantes illic / Diffusis igitur
noctis umbraculis in orbe terrarum
in primo cantitinio noctis ipsius
luce modica surrexit ab ortu que
super terre faciem suis cursibus ele
vata ad altiora lumine noctis
medio finxit diem / hinc est quod ab
eius lucis lumine dati greci commo
da ordinacione descendunt in terram
quod valde facile fuit illis / cum
troiana repperisset litora sine cu
stodia / non expectate regi troie
hostium aliquorum insultus / Educunt
itaque de navibus equos suos / ar
ma deponunt in terram / tentoria figunt
/ elevant vigilias / statuunt excu
bias necnon circumquaque / Prius igitur
quam sol in terre faciem effunderet
radios diei / Rex peleus reges ali
os Jasonem et Herculem / ymo et ali
os maiores exercitus / ad tentorium
suum venire ~~temptavit~~ mandavit
quibus remotis et eorum sessioni
bus collocatis / Rex peleus eos
hiis verbis alloquitur / indicto ma
gno silencio et ore dictato / O viri
nimia strenuitate conspicui / quorum per
orbis noticiam virtutis vestre constancia
et potencia per plurima mundi loca
iam agnita ab experto / nisi per audi
tum extitit aut relatum / ut tamquam
cuius necessitatis vires vestras de
victoria non reportasse triumphum
iniuste cum Laumedontis regis
in nos iniusta nobis parata cunctis
mundi climatibus terre sic / Ecce
placuit diis nos illac descen
disse terram ad excidium dicti regis /

Hic alloquitur rex peleus reges grecorum et inducit quod [illegible]

expedit nobis circa tria principaliter ap
ponere curas nostras. Primum est ut
in defensione personarum nostrarum ab
hostibus nostris simus omnino de
curiosi, ut a salvacione exigis omni
modam consequamur. Secundum est quod
in offensione ipsorum hostium et destruc
tione eorum viriliter insistamus. Tercium est
ut viribus totis unitam de hostibus
nostris ad victoriam pervenire. Ex quibus
illa duo extrema felicia procre
det pro nobis. Dyes fruentibus mani
feste satisfactionis videlicet plen
titudinem nos consequi de commissis
et innumerabilium diviciarum utilita
tes, que de victis ipsis hostibus
nos exspectant. Notum est enim omnibus
troianos innumerabilibus habundare
diviciis. Quod si nobis pro victorie
palmam potimus favere fortuna
subiecte capaces non reputo naves
nostras ad tantam copiam et omnes
caretes. Super est ergo ut decreto singu
la meciamur, per que possimus ad
obtinendam votam nostra celeriter et
salubriter pervenire, quod dii pro favo
rabiliter annuant et in mado concedant.
Postquam igitur verbis suis rex peleus
finem fecit, primus inter alios dice
di vices anticipans aliorum, hercu
les sic ad regis dicta respondit. Lau
dande rex laudanda sunt dicta que
per nos in nostra communi audiencia sunt
prolata, et si laudabile est circa opus
negocium nostrum laudabilia consilia
advenire, laudabilius tamen est ad
victa effectui cum instancia delega
re. Salvo igitur consilio saniori pro

salute nostra et morte hostium obtinen
da victoria, michi si videtur acceptum
ut in continenti antequam dies veni
at, qui sua luce nostrum adventum
accuset, de omnibus nostris et de tota
gente nostra fiat distribucio in duas
partes equales. In una igitur parte de
partibus ipsis sit rex thelamon cum
tota gente sua parte et vobiscum dux
rex cum tota nostra parte Jason et ego
cum nostris complicibus nobis mictis,
ut statim sub noctis silencio quam tam
circa urbis Troie vicina latibu
la viridaria et vineas adiacen
tes, ubique nobis furtive latenter exspec
tabimus diei lucem, qua ad regem
Laumedontam de adventu nostro dela
ta noticia cum milicia sua ad na
ves nostras disponet venire ignarus
nos circa urbis sue muros esse
latentes. Eo igitur ad naves cum suis
militibus accedente, ut potentie de
fensionis sibi a nobis repagula
opponat. De alia non medietate
gentis nostre tres acies ordinetur
quarum prime preest dux nestor in
comitiva suorum, secunde rex castor,
et tercie rex pollux, qui contra
regem Laumedontam in hoc loco littoris
ubi venit summo vilitate se opponat.
Nos autem qui tunc erimus in furtivis
latibulis ut iam dixi, agrediemur
urbem et sic rex Laumedonta
cum sua milicia de sua malicia
in medio suorum expositus fatalis
penam luet, nec ad optata votorum
nostrorum pervenire per saluberiorem viam
non credo velocius fieri posse. Pla

cuit igitur consilium Herculis asta-
tibus universis / et quam celeriter man-
detur executioni cuncti omnes pro-
in bello bant / Mox enim rex Thelamon
rex peleus Iason et hercules
in continua suorum equos ascendunt
et armorum suffulti presidio bellico
sub noctis ~~etiam~~ taciturnitate
circa muros urbis troie / prope
latencia tacitis insidiis se repo-
nunt / reliquis aliis in litore re-
manentibus qui contra regem veni-
entem Lamedontam / obviare virtuosa
ad arma consurgunt / Solis igitur
radiis illustrantibus terram / mane
facto / aurora consurgente que noc-
tis tenebras a facie terre delevit
de grecorum adventu tumultuosis
relacionibus Lamedontis regis
aures implentur / Quapropter
universos suos milites hortatur
arma capescere / et alios cives
suos / qui in iuventutis flore belli
consistunt armis intendere non pavere
sciuit / ordinatis igitur per regem pri-
nceps armatorum / venit et divi-
dit multos in ordinatores belli ma-
nipulos / sicque non advertens hostium
tectas insidias / sine urbi vicinas
cum expedicione suorum festinat ad
litus / Greci vero qui in litore mo-
rabantur videntes armatorum exitum
multo impetu confluentes in ipsos
parant ad bellum animos / multa stu-
pefactione confusi / Verum dux ne-
stor primus cum suis se conferens
in conflictum / bellum aggreditur / et prelio asp-

rimo commisso / inter utrosque certatim
ruunt universi in alium / et odioso im-
petu alter alterum aggreditur in tantum
et lancearum fractura fragor fit
maximus / perforantur scuta et cassides
avelluntur / sonat in aere multo
sonitu ex crebra collisione tinni-
tum / Fiunt milites alii vulnerati / alii
interempti / cedes fit maxima / ubi
circumque rubricatur tellus multo di-
stincta cruore / Sed prevaleret
tandem troiana multitudo / dum
plurimum dux nestor cum prelata tur-
ma sua dispendia etiam
sustineret / At rex castor ille vir
strenuus / mox cum multitudine
armatorum bellum ingreditur / vi-
lit troianos aggreditur / et cum in-
gressu bellum instaurat / clamor
fit maximus / troiani ruunt / susti-
nere recte impetus non valen-
tes / Sed Lamedon rex more
rugientis leonis festinus oc-
currit / qui dum sue strenuitate pro-
prie multa committeret ~~hos~~ hos
sternit / hos mutilat / hos trucidat /
et in grecorum offensione / pro defen-
sione suorum totus anhelat / tro-
iani vero in grecorum excidium prodiga-
lit viventes / eorum vite prodigi /
grecos letiferis vulneribus in-
ciunt / multos ex eis morti expli-
cant / et dum alios dispersos cona-
tur occidere / eorum nonnulli necem
adeunt festinatam / Tunc rex pollux
dum belli metiretur ambigua / dum
a longe prospicit adversus suos
grecos prevalere troianos / fun-
ditus suorum cum acie bellum intrat /

Troianos acriter irruit / et multos interimit et mutilatos prostrauit / A quibus ille Rex Laumedon parum a bello recedens cum uidit suos dissolute bellantes / et quod ex suis multi in bello deficiant timuit altius maioris dispendium sui casum / et ideo minis et precibus omnes suos fecit paululum retroire / et omnes quasi coadunatos redegit in unum / Interea ille dux Nestor in Laumedonta regem fecit aciem suam / percepit quod illum esse regem et principem troianorum / omni quasi alia cura postposita / contra ipsum dirigit equum suum / et inde loci cursu aduersus ipsum regem impetuose uenit / At Rex Laumedon ex quo illum contra ipsum uenire conspexit / factus est intrepidus / statim versus Nestorem equi sui declinauit habenas / et ambo hii calcaribus urgentibus equos suos / ambo conueniunt concurrentes / Laumedon autem Rex lancea sua quam gerebat in manu in Nestorem hastam fregit / cuius haste ictu si isset Nestor indubitanter letifere uulneratus / nisi fidelium armorum tuto illum seruasset illesum / Sed non sic Laumedonta regem Nestor percussit hasta sua / uidelicet ipsum in regem ipsum uiliter impellendo / scutum eius binas diuisit in partes / cuius impulsu Rex ipse fuit mutilatus equo deficit et prostratus peruenit in terram / Rex igitur Laumedon / nec stupefactus casu / nec inde timidus statim seipsum erexit a terra / et euaginato ense pedes / Nestorem audacia petit animosa / Sed quidam adolescens miles / nomine Cedar / qui eodem anno nouus extitit factus miles / ut uidit Laumedonta regem suum peditem in tanto discrimine periclitantem / Sed suo domino tamquam subditus fidelis obsubuit / et ideo aduersus Nestorem equum suum coegit in cursum / quem dum lancea percussit audacius ipsum percussit in pectore ac eum uiliter impellendo prostrauit ab equo / coram pedibus regis sui / Rex ille ut vidit illum coram se prostratum in terra / multo uigore arreptum illum percussit ense nudo / crebris ictibus cassidem eius impugnat / cassidis frangit circulum et totum nasale disrupit / in eius facie crudele uulnus infligens / profecto succubuisset Nestor Laumedontis dextra interemptus / dum debilitatus in membris / et fluxu incessanti emissione cruoris sui esset impotens ad tutelam / Sed Grecorum tamen subsidium concurrit multitudo Regem impetit Laumedonta et omnis tunc multi ex eis ceciderunt interfecti / tamen ipsis renitentibus Nestor equum ascendens a pedibus et Laumedontis subtractus a manibus / equum ascendit / Castor autem Rex dum in medio conflictu debellaret uidit Nestorem ab equo deiectum per Cedar / cupiens tamen de illo uindictam assumere laxatis habenis ueluti furiosus se dirigit versus eum / Sed antequam ad Cedar / Castor posset pertingere / suo quidam Troianus nomine Seuildum / eidem Cedari [illegible] consanguinitate astrictus / in medio eorum se totum

opposuit / sed impetu per eum versus Ca-
storem / secundam in eum fregit lan-
ceam sine aliqua alia Castoris
lesione / Rex inde Rex Castor eun-
dem secundam impellens fortiter
hasta sua / in eius latus letale vul-
nus inflixit / Cedar autem dum se-
cundum consobrinum suum percipit vul-
neratum / in vindictam eius furibun-
dus aspirans nudo ense prosilit
in Castorem / potenter ipsum inpugnat /
et per violenciam ab eo clipeum eius
extorsit / quem cassidis laqueis extir-
patis letaliter Castorem percussit in vul-
tu / sic quod potenter eum impellens deiecit
ab equo / equum suum violenter arripu-
it / et eundem suo armigero tradi-
dit consobrinum dum et opprobriosis ver-
bis versus Castorem insultans / sun
sibi nimius exprobrat consobrinum /
Castor vero dum esset pedes / et ipsum
troiani intercipere voluerunt / adver-
sus troianos / multa se animositate de-
fendit / Set cum Pollux inter tot bellum fremet
~~ingreditur~~ adversitatem fratris ipso-
tens captus ab hostibus iam fuisset /
in quo Pollux rex cum magna festi-
nancia occurrisset septigentis gre-
corum strenuis militibus sociatus
que faciens impetu cum militibus ipsis
in illos qui regem Castorem retinere
conabantur / dissipat diripuit acies / in
multa virtute bellandi fratrem liberat
et equo restituit alio / Pollux
itaque igne furoris accensus in quen-
dam troianum Eliachim nomine
quem ante se primum invenit / se vibrans
totum iniecit / Erat autem hic Eliachim

filius regis Carthaginis / nepos
Laumedontis regis / ex sua sorore
primogenitus / quem dum Pollux odioso
prosequitur appetitu / letaliter ipsum vul-
nerat / sic quod ex eo vulnere cecidit in-
teremptus / Laumedonta rege tunc vidente.
Laumedon quoque rex fluviales pro-
rupit in lacrimas / nepotis sui in-
separabili casu deflens / et diversis
vexatus angustiis suos convocat
universos / quos flebilibus monet in
lacrimis ut in ultionem necis sui nepo-
tis potenter insurgat / et tunc emisso per
eum cuiusdam cornu sonitu / quo septem
milia militum erga regem ipsum ad
cornu sonitum accesserunt / et sub impetu
versus grecos velut ipsos expugnat
sternit sauciat / et eos perimunt tore
gladiis ferientis / sic quod turpiter vertunt
in fugam / quos troiani usque ad extre-
ma littora eorum navium insecuntur
Tunc cessisset Laumedonti regi victorie
finis et belli / Set quidam ex troianis
nomine Dares letaliter vulneratus
vix se ipsum regens / ab urbe troie per-
venit ad regem cui in verbis fle-
bilibus et singultuosis exposuit exidium
urbis sue / asserens urbem suam
troie / a suis hostibus interceptam /
quod Laumedon rex audiens / anxiosa
suspiria eduxit ab ymis pectoribus
et emisso primitu cornu ad se pro-
vocat gentem suam dimissis grecis in
littore iam devictis / quibus suos ac-
celerat versus urbem / Nondum enim rex
Laumedon multum processerat in arma-
torum comitiva suorum / et respiciens
a longe / vidit partem magnam hostium
suorum egressam ab urbe / et admisus
eum in armatis cuneis festinare / Item

aspiciendo post se vidit grecos quos
victores iam deviciat / Animositate re
sumpta accelerare se cum maxima fe
stinacia ausus est. Quid faciat ut
hec stupefactus ignorat / cum in medio
suorum hostium circumquaque se cernat inclu
sum / Quid ultra committet bellum asperi
mum inter utrosque / inter quos fervet
et estuat rigor prelii inequalis
/ nam greci in multo maiori numero tro
ianos excedunt / Sternuntur troiani et
excrebris ictibus ensium perimuntur
/ Hic mora ille vir strenuus cassi
stratis fama cindare hercules superve
nit / qui forti pectore in regno letiferis
vulneribus coactas disrupit aci
es / inimicos dissipat adversantes et
tanta potencia hostes dum nequiunt
ipsum tollerare / in viribus prevalere
sibi plurimas aperuit vias
quacumque ante eum cadunt et interfici
untur / Demum versus laumedontem dirrexit
Regem / quem indubitanter ipse presentit iste
tum se dirigit furiosus quem agressus vio
lenter invadit et interficit interemptum
et ab eius corpore capite truncato
in medio suorum rabie violenta
proicit / quod postquam inspexerant tro
iani deflent se suo Rege et re
gimine destitutos / quos ad se
recipiendum in urbe eorum spes nulla
reducit nec alibi posse diffugere
causa presidii aliquas spes ex
pectant / Sentiunt quod troianorum hinc
inde caterva / et demum troiani
campum deserunt / ad fugam subsidium
anhelantes / et ~~equo~~ eorum si qui
sunt quos tueri posset vel potius
subsidium longe fuge / portant forsan

manus grecorum effugere cum certi letifere
in bello succubuit / et pictus ensium
fiat letifero finis bello / Greci uero
victores desideratam urbem inpe
tentibus armis intrant quam solis mu
lieribus parvulis et senibus semiple
nam invenerunt / pre timore mortis eo
fugientibus ad templa deorum Ex multis
exeis mulieres mirabiliter stupe
facte hinc inde diffugiunt / eorum parvu
los tremulis deferentes in ulnis
trepideque puelle errantes hinc
inde / aditum earum salvacionis
ignorant relictis earum domibus
innumerabilibus gazis plenis / Quas omnes
victores greci preoccupant spoliant
et predant / maxima etiam precos [illegible]
captata / cum pluribus [illegible] ne
sis spacium greci nataverunt ad predi
iporum demum non urbis ipsius alti
depositis menibus / precosa summa
pallacia diruunt et indifferenter tru
dunt sublimia edificia precipitem
in ruinam / funditus eversa subvertunt
et omnibus urbis ipsius more predo
nio spoliatis / quoscumque in eis eo
fugientes invenerunt senes et parvu
los indifferenter crudelissime mor
ti tradunt / et templorum edificiis tra
ditis ruina / puellas pulcescen
tes et formosas mulieres quas
advenerunt captivas educunt et
ducunt ad naves adducentes eas
perpetue servituti / In laumedontis
igitur Regis palacium irruentes / an
tequam funditus fuisset eversum in ipso tempo
ris limine invenerunt / Exionam
puellam mirabilis pulchritudinis fi
liam dicti Regis / que iuncta vel nata
ut non fuisset / quam hercules in victorie
munera

Hic exiona filia Regis troie per grecos est recepta

Moritur laumedon Rex

Greci intrant troiam

dirrexit

irruentes

primum regi tradidit thelamoni
pro eo quod idem rex thelamon in urbe
ipsam primus victor introivit. Sed
o mirabilis magnitudo victoris! Si
et palma victorie premiavit exigua
hat et premiare debuit nobilis gra-
titudo, ut tam nobilissimam virgin-
itate pulcritudinis forma decoratam,
tam nobilissimis moribus informa-
tam, maritalis tede et copula soci-
asses, non ut ignominiose libidinis
voluptate tam implere detinuisses,
ut eam que maritali tede potuit co-
nubio sociari, indigna tibi inceptu-
li contubernio statuisti. Ex hac igitur
exiona compressit estuantis totius ma-
teria rabiei, de qua postmodum ma-
xima scandala processerunt, longis
inductis temporibus, et dampna
postmodum irrecuperabilia sunt secuta.

Eversa igitur funditus urbe troie
ut premissum est, greci cum omnibus
bonis ablatis ab ipsa naves ascen-
dunt, troiano recedunt a littore et
committentes se pelago velis extensis
felici remige salvi et victores in
greciam sunt reversi. Exultat ergo tota
grecia nimio perfusa gaudio super grecorum
ipsorum victoria et multorum adeptorum
bonorum, pro quibus omnibus gratias
victimas et grata pacifica diis
tradunt. De troianorum igitur spoliis
grecia plena tota fit dives, quibus
etiam ditatis victoribus qui tunc illo
fuerunt tempore, successores eorum per
tota tempora successive hinc de fuerunt
in facultatibus divitiis opum leti.

~~Liber quintus de refundatione magne
troie per Regem priamum postmodum
restaurate. Rubrica~~ :– Liber quintus

Destructa igitur et versa funditus
urbe troiana, laumedonta re-
ge suo nequiter interfecto, tot militibus
et nobilibus civibus neci traditis,
tot mulieribus et puellis iugo
servitutis addictis, nobili exiona
ipsius regis filia inculto more
sub thelamonis libidine constitu-
ta, viri prudenti tam diligenter ad-
hibeant quales sunt in hoc mundo
ceci rerum eventus, quia necessario
deceat homines a singulis etiam et le-
vibus iniuriis abstinere. Sunt enim se-
pius leves iniurie ad instar
ignis cuius modica scintilla tectis
alimentis iniecta succedit et subi-
to in maximas ad invicem flammas
exalat. Desistant etiam reges et prin-
cipes alienigenis [illegible] obesse qui
ad eorum regna se conferunt, ne ex ma-
liciosi fomite concitati, ut regnorum
eorum scrutentur archana, nam inda-
gatorum species sentiunt inimicas, summa
in subtilitate mavie(?) dicimus(?) sepe necavit,
et ut status hominum deducit talibus
in iniuria pro sensibiles et exercitas in-
sidias potentiores immittit et in-
ducit ad casum, a sibi sola et deplora-
bili materia causam trahens, ne per-
sione fomenta(?), parentele subsidium
valeant se tueri. Sub hoc igitur in-
volucro fatis urgentibus prima tro-
ia destructa, talis nobilissimi la-
umedontis regis infelicissimus finis
fuit. Sed o utinam finis eius fuisset
finis et extremus initiis tan-
te [illegible] cladis, ut cuncta fatalis oc-
casionis ea [illegible] consilio fuit: laumie-
dontem regem in modo littore terre
sue grecis aliunde navigantibus
repentinum hospitium denegasse, in

magnitudo

Hic instruuntur quanta mala ex bello eveniunt

tanti facinoris talione si facinus
dici potest mortis discrimen incurrissent
morti etiam traditis primatibus reg-
ni sui / eius transducta filia et
exteras regiones sublata mere-
tricie vilitatis / tamen illa nundinarum
fatorum invida / dispensatrix inimica ex levissi-
mis radicibus fomite zizanie
tam trahit / que dum incipit la-
tenter obrepere / fit postea maxima
mali congeries succedentis / cuius
fine succedente nequissimo / tam in-
tollerabilia dampna eius extre-
mus exitus concludat / Hic est
quod expressimus mali causa fuit post-
modum malorum congeries subsecu-
ta nam tanta non effugiunt memorie
recensenda / Nam dante captione
ducentis exione vincatur illa memo-
ria nobilissima et inmabilis magna
na troia / que post eversionem prioris
prime troie / postea fuit fundata
/ funditus legitur eversa fuisse / tot re-
gibus et principibus tot militibus
et omnium bellicosa morte consumptis
/ cedemque et quorum narrandos even-
tus suo ordine sigillatim digerit
stilus noster — Capitulum secundum quinti

Laumedon itaque rex habebat
quendam filium nomine priamum ex
regina uxore sua sibi suscep-
tum multe strenuitatis virum et
multe sapientie consilio pollentem / hic
tempore casus patris / non extitit / apud
troiam / cum longis dierum curriculis iam
exactis / versus quosdam partes
hostes et populos in bellicosa exercitu
et remotis partibus propria co-
sanguineis / hic eo tempore quo grecia irruerit

terra quoddam castrum sibi rebellan-
dum obsidione concluserat / et circa ob-
sidione sub spe victorie moram
traheret / cum uxore sua et filiis circa
eius castri captione sollicita inten-
tione vacabat / Hic habebat uxorem
quandam nobilissimam mulierem hecu-
bam nomine ex qua sibi susceperat quinque
filios et tres filias / De quibus
filius eius primogenitus vocabatur
1us hector / tandem strenuitatis milicis /
virtute maxima bellicosus cuius
gesta virtutum multa vigent in longa
memoria longum non sine eam reten-
2us tura perpetuum / Secundus autem filius vo-
cabatur paris / qui et tempore dicitur alio
nomine allexander / omnium iuvenum spe-
ciosissimus / doctus peritis in arcubus
3us magistro et sagittis / Tercius voca-
batur deiphebus vir strenuus et
multa consiliorum discretione con-
4us spicuus / Quartus vocabatur helenus
vir scientie multe nam omni erat doc-
5us trinis sciarum liberalium eruditus / Quin-
tus et ultimus vocabatur troilus
iuvenis quamplurimum virtuosus in bel-
lo / de cuius strenuitate multa sunt
gesta que deinceps presens historia
non omittit / Scripsit autem virgilius
eundem regem priamum ex eadem hec-
uba suscepisse alios duos fi-
lios unum nomine Polidorum quem
dum tamen puerilibus degeret etatibus cum
quam primum rex priamus presensit gre-
cos contra se exitium adversus eum velle
venire / misit eum ad quendam regem
amicum suum cum auri maxima quanti-
tate / per cuius obsequium dominus de eventu
belli posset rex priamus si certus

Et ille rex arreptus nimia auri
cupidine ut presensit regi priamo
non fecit de succedere / mandauit poli
dori ipsius iugulo primi et iuxta quan
litus Simaticum / Alium uero nomine ganni
medem / quem Jupiter raptum uenatorem
in silua assumpsit in celum et impincernam
suum constituit loco Ebe Junonis
filie eadem amota / unde Virgilius / rap
ti ganimedis honores / Filiarum autem
prima uocabatur Creusa / hec asseritur
Enee fuisse coniux / quem Eneas concepit
ex Venere / Anchises de quo plus in
fra narrabit historia / et de quo
Virgilius post magne troie casum
in suo opere Eneidum multa descrip
sit / Secunda uero uocabatur Cassandra
que licet uirginea honestate pol
leret in liberalibus tamen artibus plus
pollebat / huius noticia erat
et sciam futurorum / Tercia autem et ul
tima uocabatur Polixena puel
la mire pulchritudinis et specio
sitatis immense / Preterea idem
rex Priamus triginta filios na
les habebat ex diuersis mulieribus
sibi quesitos / equestri dignitate
conspicuos / et fortissimos bella
tores / quorum nomina sunt ista
Odinal / Quintilenus / Citmabor
Antonius / Modernus / Helcasias
Exdron / Cassibillas / Menelaus
Delunis / Duradoron / Ysidorus
Emsilenus / Dexastarius / Carras
Pitagoras

Calidonias / Achilles / Dulcoes
Emargorias / Santzel / Godelans
Median / Brunus / Duglas
Bardus / Mathan / Cedar
Margaritan / Almadian / Dexipulie
Uacante igitur rege priamo
cum consorte sua et omnibus
eius filiis circa bella et castra
et obsidione ipsius / ad eum illa hori
bilis fama peruenit quod eius
pater Laumedon a grecis extitit
interfectus / intercepta troia et fun
ditus diruta / occisis nobilibus
et eius sorore exiona in exilio
et seruitute deducta / obstupuit
priamus tali relatione rumorum
et dolore permixto fuit turbatus et anxius /
Ideo timuit lacrimis flebilem uitam
trahens / Crudelis noctibus anxiosa la
menta prodit et cumulat mestus
suis / et illico omnem dissoluit ex
ercitum / belli fine imposito obsessi
castri / castra deseruit / et gressus
festinos accelerat uersus troiam
quam ut uidit funditus esse euersam
et terra sit conculcata sua et su
orum irreparabilia dampna prospiciens
/ multas produxit lacrimas continu
ando per triduum dies luctus / sed
demum lacrimarum ymbribus flumina
libus exsiccatis / armato corde sa
tisfactionis / quarum recepta quiete
/ post depositos gemitus et lamenta
/ longo quoque examinato consilio / placuit
sibi troiam eandem iterum instaura
re quam tanta magnitudine et fortitu
dine fabricare decreuit / ut nullos
hostiles timere posset insultus / et in
suorum offensione hostium uero posset

erigi inceperat. Hinc est quod convocatis
undique fabris et peritis edifican-
di artibus et marmoreis cela-
turis lapidariis et doctissimis
architectoribus mirabilem coegit
instruere. Et sic amotis ruderibus
et rimosis locis purgatis, quo
extitit prima troia, mirabilis lo-
ngitudinis et latitudinis sub dei nep-
tuni nomine civitatem erexit, que
eodem nomine troia videlicet cepit
appellari. Fuit autem huius conscedere tro-
ie ambitus longitudinis

[illegible]

trium dierum et latitudinis coequa-
lis, ut ante fundationem eius aut
postea nusquam legitur condita civi-
tas tante magnitudinis et tante
pulcritudinis aut similis speciei. Fuerunt
etenim fundamenta eius terre gre-
mio constituta multa profundita-
te firma et latitudine spaciosa.
A terre igitur superficie usque ad sum-
mum eius superedificata sunt me-
nia immirabili compositione mu-
rorum ducentum quinquaginta cubitorum altitudine
ducentorum, quorum superficies erat
marmoreis intersecata lapidibus
in variorum diversitate colorum ut in-
tuentium aspectibus blandiretur. In mu-
rorum igitur circuitu corona non
multum una turris distabat ab
alia que supra muros eosdem excel-
lenti altitudine inminebat. Introi-
tus autem et exitus civitatis predicte
fuit sex ianuis constitutis quarum una
dardanides, secunda timbrees, tercia
helias, quarta cechas, quinta troia-
na, sexta anthenorides nota-

[margin:] ...ius quis marmorea edificia / ...vis diversimode insignita / coloribus

[margin, red:] Hic describit tria que / te fuit magnitudinis / et muri altitudinis

[margin:] intersecata vel decorata

batur. Quibus cum portarum paret bel-
licosis fuerat turribus confirmata, per
latera et incelaturis marmore-
arum ymaginum decenter decora-
ta, quibus amicis intrare volentibus
placidos promittebat ingressus
et superbe resistencie congressibus inimi-
cos et fortes inclaudebat accessus.
Erat etiam ipsi exteriori parte per ambi-
tus circuitus obscuris hyatibus
profundo valle firmata, cuius vallis
distancia inter ipse et muros eosdem
longa planicies extendebat. In-
fra vero civitatem eandem constructa
fuerunt infinita palacia et etiam in-
finite domus civium formosis edi-
ficiis fabricate, que civitatem eam
decorabat in multarum latitudine
platearum. Pro certo enim asseruit nulla
domum nullumque hospicium civitate
troie fuisse constructum cuius illud quod
minoris depressionis extitit supra
terram spatia certa in sexaginta cubitorum
altitudine non fuisset, totum etiam mar-
moreis firmatum lapidibus et yma-
ginum ferarum et hominum celaturis
erat. Et eius platee longo et recto
distense dyametro, quarum medio
discoopertus aer vegetabilis auro-
re dulces et varios refundebat
afflatus. Super earum vero latibulis pla-
tearum in mirabilibus super columpnis mar-
moreis arcubus circumvolutis erec-
tis, superpositis edificiis elevatis, liber
et cotidianis gradientibus patebat
incessus, ne a fervore rabie vel ab
ymbrium rore celesti nocerentur
civitatis aspersionibus gradientes. Per pla-
teas enim ipsas mechanicarum artium
locate fuerant proprie staciones in quibus

[margin:] muri

distincti

earum operarii per certa loca distincti cotti-
dianis operibus et venalibus artifi-
ciis insudabant. hic enim architecti
manebant; hic pictores; hic sta-
tuarii; hic marmorarii; hic lecti-
carii; hic cameularii; hic quadriga-
rii; hic ligarii; hic mimularii; hic
decuratores; hic albini qui statuas
et ymagines auro pingebant; hic
argentarii; hic dyaconarii qui
calices conficiebant ex vitro; hic
erarii; hic fusores qui campanas
ex metallo fundebant; hic signarii
qui sigilla formabant; hic fabrica-
rii qui camisias suebant et bracas;
hic fusarii qui fucos ipso fusos
extenuant mulieribus; hic perticarii;
hic libratores; hic figuli; hic arti-
fices; hic plumbarii; hic specularii;
hic pellipparii; hic fullones; hic car-
pentarii; hic tignarii qui vestulas
rotis volubilibus sociabant; hic de-
albatores armorum; hic baltheca-
rii seu panthalarii qui opus de-
aurati eris afferens apponunt; hic
classicularii; hic fabricenses; hic
thimearii qui textores appellantur;
hic geometre qui iugera rusticorum
terrarum mensura dividebant; hic bacthi qui
pannos lineos et laneos in multo
colore tingebant; hic pictores; hic ta-
bularii; hic cerarii; hic cumulatores
quibus mercatores vulgariter appellantur;
hic aucupatores et distiltores argenti;
hic et alii qui plures artes me-
chanicas exercebant. Per medium autem ci-
vitatis ipsius quidam fluvius Zancos
nomine decurrebat, qui dividebat
civitatem ipsam in geminas partes equa-
les, separata cursu habitantibus in civitate

ipsa multa commoda conferebat; nam con-
structis iuxta ripam ipsius innume-
rabilibus molendinis, molendina ipsa
advectu habitancium frumenta con-
cussa in farina pulvere in cottidia-
nis usibus convertebant; hic etiam flu-
minis per meatus artificiose constru-
ctos et subterraneas catharactas
plateres ductus aquarum necessarias
fecunditati deferens civitatem ipsam
ordinatis mensionibus irrundabat,
per quarum lavacra egeste immundicias
purgabat. Ad hunc itaque finem in-
star ordinatus extitit. Liber Rome
que per media Roma erupes pro Troia-
num Enea ad similitudinem tro... sonus
urbs Romana geminas desecit partes.
Imitat quoque urbs Troie. Totius adiacen-
tis regni gentes per urbes alias et
loca dispersas colligi pariter et
inhabitare decrevit. Atque multitudine
facta communi prospera, civitas deco-
rata nobilibus et undique tota ple-
na militum et solatio vario plebe-
orum hinc autem civitatis diversorum
ludorum diversa genera divisis locis ad
iocundis statuerunt. ibi primo ad-
inventa fuerunt statorum pallacia cu-
riosa; ibi ludi subito irrasibiles
alearum hinc repentina dampna et
lucra momentanea taxillorum; ibi
tragedie et comedie dicuntur pri-
mitus institute. Quamvis quidam asserant
in insula Sicilie inventa fuisse primi-
tus comediam. ibi inventi dicuntur ludi
tenses, eronceses et mammia
qui primo videlicet veris tempore, ar-
boribus in multa fronde virentibus
et floribus in prima pubescentibus iuven-
tute, scilicet primo mense maii convene-
runt. ibi multorum aliorum genera ludorum.

al. stachorum

adiuncta fuerunt / sicut consueuerunt
homines de uniuersis climatibus et humanis
aspectibus solacia delectacionis ingere
re / ad exhilarandas humanas volu
ptates / Set et rex Priamus qui sue
habitacionis hospicio et suo recep
taculo mansionis eminenciori lo
co urbis ipsius cuiusdam natiue
rupis excelse / magnum et famo
sum ylion fundari constituit quod
magnum eius palacium appel
latur ~~etiam~~ et magne munitionis forta
licia firmitatis hac rupe natiua
uolente obtusa fundatum extitit in
circuitu ylion ab ymo usque deorsum /
speciosa forma rotundum / cuius
altitudo sublimitatis quingentorum pas
suum spacium attingebat / preter eacu
mina turrium circuitu suo non multa
distancia intermearum que multo ma
gis eandem altitudinem excedebat /
quarum turrium sublimitatis summa alti
tudine / nubium ueste aeris confu
sionibus tegebat et ex quarum sublimita
te tam ardua / omnis totius pro
uincie adiacencia loca et remotos eciam
situs hinc inde poterant commode contueri /
huius ylion muri superficies que
se intuencium putabat aspectibus non ex
lactee coloris uiuida forte dealba
tura tota iungebat / cum tota esset
lapidibus incrustata marmoreis
in multorum uarietate distincta colorum
et in diuersarum ymaginum celaturis /
que intuencium aspectibus alludebant
Sic et eius fenestras non infirme
uat opus forte marmoreum / cum
maior pars earum extructa fuisset
ex quadris fulgencium cristallorum /
Sic fenestrarum ipsarum columpnelle /
sic capitella et bases ipsarum / Ex

teriori uero parte predicti palacii inter
alia edificia gemmata mirifice /
Rex Priamus quandam salam constituit /
prolixe longitudinis set latitudinis
conpetentis / cuius extrinseca superfi
cies erat tabulis uestita mar
moreis / et ex lignis cedrinis /
et ebani eius tabule testudo
tinus pauimentum musiui operis diu
ersificata materia / diuersos distinxerat
in colores / In huius sale capite re
gum erat solium constitutum / ubi men
sa regia longa prolixitate diste
sa locata extabat / tota composita ebo
re et ebani subtilibus extructuris
/ sic quod ab utroque latere mensarum ordo
distensus commodas dabat discu
bentibus sessiones / In alio uero capite
sale ipsius mirabilis operis gemmis
auroque contextis erat quoddam edi
ficatum altare in nomine summi iouis
/ ad quod per quingentos gradus musiui operis
constitucione coruscans chorus infa
tigabiles dabat accessus / In huius
igitur altaris summitate / mediabat
apposita ymago quedam aurea
dei iouis / longitudinis xv cubitorum
tota ex auro electo composita / in maxi
estimacione ualoris quam uariarum
gemmarum uenustabat in corpore / et
eius nobilitabat animi sibanus(?) / hic
inde appositi in diuersis operibus uario
nes. huius in ymagine dei iouis
erat Priamo Regi summa et incon
cussa fiducia / dum putarent prolixam
longa felicitate uigere / et regni sui
solium et potenciam sceptri sui perpe
tuitate stabilita temporis perdura
re / postquam uero Rex Priamus secun
dum animi destinacionem Troianam

urbem predicto fine perfecerat/ preceptis ubi
quidem inceptis est vinculis/ et ad dilige
nti consideracione civitatem a se conditam
tanta vigere fortitudine et potencia
firmitatis tanto se potentem ipsius constru
ctu sensit tanta se pollere multitudine
civium et tantis habundare divi
ciis fluctuante animo ad graves
iniurias sibi dudum illatas a gre
cis dura cogitacione retractavit/ et
fulus quietis in pace/ set eadem civi
tate sua sollempne curiam quosdam
celebrari mandavit/ qua convenienti
bus in aula ipsa suis civibus universis
eius filiis omnibus preter hectorem
qui tunc in panonie partibus troiano
sceptro subiectis de mandato patris
degebat nocio una cum aliis sibi
coniunctis/ Idem rex regio decore
sedens in solio universam plebem
ab eius ore pendentem facto silencio
taliter allocutus est dicens/ O fideles
viri et dilecti in iniuriam meam
et ipsius mali participacione con
sortes/ re ipsa nostis et scitis quem
ta fuiola tam recepta pro decte ia
sonis causa/ instigati greci superbia
tumultuosa/ civium priamum vicerunt
et in meos et vobis eius in
tanta crudelitate sevicia inserme
rit genitores/ sororem meam exionam
ex tam nobili stirpe progenitam sor
dide ignominie miserie traductam
et more meretricio deturpatam.
sub vili iugo detinent servitutis/ soro
res vestras filios et uxores laribus
prius abstractas vilibus ministeriis
sibi servire subiunctas compellunt
quadam urbe mea troie patrifecere

hic alloquitur priamus suos de grecis

possessam a progenitoribus dudum meis
ab eis neque intemptata dederunt ex
terminiis et ruinis domos vestras et
maiorum vestrorum hospicia funditus
everterunt maiorum meorum thesauriza
tas divicias exposuerunt prede/ et
facultates vestras et bona in spolia de
miserunt/ Essent igitur nunc vos ut fuerit
bus dictis qui super hoc resistencie con
suevere resistere de eorum assensu omni
verum communis exiget voto/ Cernitis enim
hec nos civitate magna et tuta
et multa defensione firmata/ Cernitis
nos multa virorum pugnancium nu
mositate suffultos/ Cernitis nos
in multo potentes milite multis in
nis olerem bellicosis/ multis nos
habundare diviciis et multarum rerum
vestibilium opulentos/ operte nobis
multa potencium auxilia/ et multa no
bis iniuria quietorum suffragia/ Quapropter
itaque sit nobis inesse videtur accep
tum ut ad hostes et offensores nostros
manus ad arma tendamus/ et in
ultione nostram et eorum excidium ulti
anhelemus/ Set quia bellorum eventus
est semper ambiguus et dubia sunt
fata pugnancium/ a prior tempore co
~~fluctibus~~ esse tucius videtur/ iniu
ria sumus iniuria tam ignominiosa
iacta dedecoris meum animum pur
gent/ Et ab sancte racionabiliter nate eo a
dolore cordis eximio/ Si autem soror
re mea exiona deiecta exilio/ ab
extraneo detineri non enim federis
unione inegalis set in turpis adul
terii continua pollucione vexari/
Placeat igitur vestis aggressionum
mearum inicios mortis et sanctionis
requirere grecos ipsos/ ut si michi

restituere meam velint Exionam nulla
eis a nobis querela dirigetur in poste
rum. sed sub silencio decreto compescemus
iniurias dissimulare fecit nobis in
iurias ut a quietis nostre securitate
perpetua fatorum invidia series re
pellat. Et continuo hiis verbis rex
Priamus finem fecit. Assistentes igitur
universi discretum regis consilium uni
versaliter comprobat. Tunc Priamus suorum
fidelium approbacione percepta pro finis
execucione negocii Anthenorem
hominem multe discrecionis et du
sere ex legalibus constitucionibus erudi
tum sibi elegit nuncium et legatum
quem ipse rex precibus sollicitavit et man
datis ad firmandum huius legacionis
omnes et execucioni tante rei se volun
tarium offerat et eius execucione
devotum. Anthenor igitur devotum
se mandatis regiis exhibuit et
ad exequendum precepta devocius nul
las moras adiecit. Parata igitur
classe et singulis ad cuncta facie
ntibus navigandi Anthenor sta
tim sollicitus classem intravit et
sublatis malo velis extensis
ventorum flatibus secundis tam diu pro
spere dierum et noctium navigat
quousque pervenit ad predictam civita
tem in dextris partibus Thessalie sos
pes applicuit ubi rex Peleus
moram continuam protrahebat. Quo
a rege Peleo in honore multo primo
recepto, causam sui adventus rex
Peleus sciscitatur ab illo. Cui An
thenor per hec verba respondit. A rege
Priamo sum missus ad vos. Hoc enim
rex Priamus per me vobis mandat
nobis graves quidem et inveniente

sibi a vobis illatas iniurias non
putat a vestre memorie recordiis
excidisse, cum absque gravis offensi
onis causa sui progenitoris invasis
tis in regnum, quod nequiter tradidistis
evertendo funditus terram suam, et
peremptis eius civibus, infinitos
quos misera fata vivere voluerunt
in servitute et exilium deduxistis.
Amplius sororem eius Exionam
puellam regiam non matrimonio
collocatam turpiter asportastis, nam
meretricio more polluta turpiter
pertractatur eandem detentor ipsius.
Cum igitur sitis multe discrecionis rex,
vos idem rex Priamus rogat et mo
net ut exinde cesset belli rabies
et futura scandala non resultent que
detestabilia debent esse apud bonos
et graves. Propterea si placet velitis in
pendere ut saltem sibi soror sua Exio
na restitui mandaretur, omnibus aliis
dampnis et iniuriis quietatis. Ab ipso
que omnia postquam audivit rex Pe
leus subito exarsit in furore
etiam impetu non obtemperans iracundie
apud illos verbis insultavit in Priamum
specialitate ei exprobrans ... sui et
minatibus iniuriis Anthenorem re
cessum induxit, asserens quod si cetera per
momentum moram in sua terra pro
traheret, hunc faceret nequiter morti
tradi. Quod audiens Anthenor a re
ge Peleo licencia non petita festino
classem intravit et recedens a portu
alto pelago se committit. Qui navi
gans ignota per maria competentibus
diebus et noctibus pervenit in Colonnias
Salemniam. In civitate igitur Sale
mina tunc rex Thelamon presens erat

Ad quem a classe descendens Anthenor
se contulit locuturus. Qui ut vidit
rex Thelamon, multum quando non
recepit amicum cum obtentu Exio
ne adversus omnes Troianos continu
um odium emittit. Tandem adductus
sum ab Anthenore cum precibus. Cui
Anthenor regis Priami assensis se
legatum legacionis sue sibi legacionem
suam explicat dicens verba: Rex Priamus
Troiani regni dominus nobilitatem tuam
affectuose requirit ut sororem suam
Exionam quam tamdiu vera indecenti
tractat obsequio restituat eidem,
cum non multum cedat ad gloriam regis
filiam et sororem inhonesto tracta
re consorcio, que fuit a pari no
ta bili et maiori relacione venera
nda. Nec tamen dehinc que a nobis er
ga eum detestabili modo sunt gesta
multo dolore vexabit si resti
tuenda sibi ea benignitas vestra pro
viderit, quam adhuc rex Priamus po
terit decenti forte matrimonio collo
care. Finitis igitur ab Anthenore
verbis ipsis et a Thelamone gra
viter intellectis, cum et subita The
lamon exalavit ira et multum
risibili perfundens sic intulit pre
sumpcionis. Amice quamquam sis de tu
lentitate regis admiracione multa
commoneor cum nuper michi nec ego
sibi alicuius amicicie noticie
sim coniunctus. Et ideo eius exaudi
re peticionem non intendit ad noticiam.
Venit enim rex ipse tuus me volo
ne communicata fuerat Castore et Hercule
aliis Grecie nobilibus ad agnus
Laumedontis regis. Omnes

perturbatore in exitu contulisse et in
mei amoris effusione non modica
bellicis armis Troianam urbem
primum intrasse. Propter quod ex milicie
totius assensu in tunc victorie premi
um tradita michi fuit Exiona ad facien
dum de ea mee arbitrium voluntatis. Quam
non leve minus michi datum arbitror
extitisse cum et ipsa sit nimia specio
sitate decora, multis insignita doc
trinis et laudabilium morum venu
state decora. Non ergo michi tam leve
re tua reddere preciosam. Et itaque
in conspectu dissimile vite mee dic
ergo regi tuo Exionam obtinere non
posse nisi pacienter gladii tui
ceciderint. Et teipsum reputo fatuum valde
fatuum quod talis legacionis pondus
assumere presumpsisti, cui satius de
beres manifesto discrimen te proinde
subice et terrore potencia qui te et
tuos simul prosecuntur stimulis odi
osis. Recede igitur ab hac terra festi
nus quia nisi instanter feceris sta
tim mortis periculum sine dubio in
cursurus. Quod Anthenor audiens
illico festinavit ad navem et in
tratus in ipsam statim rectoribus ducti
bus se commisit. Et ipso navigante
feliciter pervenit Achaiam ubi reges 7
Castor et Pollux de quibus dictum
est superius moram insistentes contrahebant.
Ad hos Anthenor de navi de
scendens accessit et exposita sue
legacionis forma sibi data per Pria
mum de sue restitucione sororis
et illatis ab ipsis iniuriis sine
causa, de suorum morte parentum,
sue urbis excidio et rerum de
populacione predicta ex

posita per Anthenorem sic Castor multo
sermone respondit. Amice quos nos scis
scire credimus et putamus offendisse
Priamum in debite cum Lamnedonte rege eius
genitore cum processerit mali sui quasi
tamquam temere et inconsulte primus
offensam primam intulit in quosdam
ex nostris maiores. Eius igitur odium ma-
gis appetimus quam querere pacem ipsius
cum tamen per premissa quam presencia premisso-
rum adversus ipsum et suos hostili-
tatis statim assumpsimus. Sed te credo
multum dilexit qui te sint ad huius
legacionis tractatum hortatus. Cum
et tu vitam tuam tibi parum caram esse
tibi monstraveris qui ob talem re-
fines nostros presumpseris attigisse
nulla enim mora te teneat in hac
terra. Quia nisi discesseris festinanter tue
vite discrimen te senties incursu-
rum. Anthenor vero hiis verbis
auditis illico recessit ab ipsis
ad navem accelerat et anthoris sub-
ductis a mari statim cum Anthenore
velificat navis ipsa et recte na-
vigans usque Pylon ibi primus
applicant ubi dux Nestor in multorum
suorum comitiva nobilium morabatur
ad quem Anthenor de navi descendens
se contulit et legatum se asserens regis
Priami legacionis sue formam
sepius ante Castori et Polluci per
ordinem explicavit. Nestor autem ut
verba percepit Anthenoris in iram
totus exardens suis obscurior
rabie discolor Anthenorem rigo-
ris vultu respicit ab obliquo et
ei talia verba dictans impetuose
respondit. Bene nequam unde te tanta.
dedit nunc presumpsit audacia ut talium

prolacione sermonum inficere presumpseris
aures meas nisi me mea prohiberet ge-
nerum nobilitas mandarem actutum
faucibus lingwam evelli quia tales pro-
dixit sermones. Et dedecus regis
tui te tractatum per terram absque me-
bratim disiungi facerem membra tua.
Discedas igitur a meo conspectu cele-
riter. Quod si statim non feceris que dixi
venena tibi succedent. At Anthenor
talium obstupefactus tenore sermonum
dubitans tyrannidem Nestoris et in-
manitatem ipsius illico recedens
ab ipso suam petiit navem et in con-
tinenti velis extensis littora deserit
Pyratarum et eo alta maria scin-
dente. Procedentibus odiosa cuiusdam rabi-
es tempestatis obduxit ~~rabie~~ aere
tenebrosa caligine et contrariis
ventorum afflatibus funduntur imbres
in tonitruorum rugitu mirabili et coru-
scacionum fulgoribus odiosis concita-
ti fluctus arcubus extensis tolluntur
in montes. Nunc puppis maris ab-
stracta hiatibus periculosa petit yma
profundi, nunc undarum inflacionibus
elevata per fluctus immensa petit
cacumina procellarum. Instat ergo eundem
navigantibus in ipsa mortis discrimen
et per libacione pici effunditur
diis votis. Sic ergo navis illa per dierum
paucitatibus subiecta periculis. Tercio die
cessavit tempestatis angustia et
ventorum furor desistit mitigatus
placantur maria quiescunt fluctus
et navigantes ipsi a maris laqueis
iam erepti spem confortacionis assu-
munt. Sic quod navigantibus ipsis recto
dyametro subrepente ad oras tro-
ianas et eius portus adveniunt

et eis descendentibus in terra optata passu
celeri ante omnia se contulerunt ad
templa deorum ubi corde nota simplices
dijs persoluunt. Et sic quod Anthenor post
victimas dijs oblatas, et post sa
crificia de morte liberata, ad magna
Priami regis regia in comitiua mul
torum de suorum reditu valde letancium
incolumis et prosper accessit. Con
siderante igitur rege Priamo cum suorum
comitiua maiorum astantibus etiam quam
pluribus aliis et eius filiis audientibus
Anthenor refert et recitat ea
que sibi in Grecia successerant seriatim. Nar
rat enim quomodo turpiter sibi fuerit a
Peleo minaces iniurias Thelamo
nis Castor et Pollucis opprobrio
sa responsa, duros et asperos a
Nestore sibi timores incussos.
Que omnia postquam audiuit rex
Priamus turbatus est valde, et do
lore torquetur inmodice senciens
legatum suum in Grecia sic opprobrio
se receptum, et de recuperacione so
roris sue factus est Priamo despe
ratus). Incipit Liber Sextus

Liber Sextus de consilio de Pari
de apud Greciam profecturo

Postquam vero rex Priamus per
legacionem Anthenoris factus est
certus de Grecorum odio, quod Greci tot
contumaciis temporibus aduersus eum et
suos adhuc feruoribus continuatis
conferebant, et quod ad restitucionem
sororis sue Exione Grecorum animos non
poterant emulgere, in suorum pectorum ex
odijs magis totus ardens incalu
it, et admittendum in Greciam gente sua
multo nauigio conquisito in offensionem
Grecorum vindictam, cuius totaliter anhe
lauit. Et hic dic rex Priame quid fuit et
caput infelix, ad tante felicitatis
audaciam tue quietis animum instiga
uit ut frenare prosperos animi tui
motus, licet non sint in hominis potestate
premature consilia, minime potu
isses ut dum licebat abstrahere ab
inanis consiliis pedem tuum, et dum
licebat saniores tuas prosperitates dis
sipare iacturas, que per tot annorum
curricula potuerunt obliuione dele
ri. Sane non aduertisti quod vulgaliter
dici solet, et quod philosophum hominum dicit
audisse, quod dum sua concedunt No.
dedecora vindicare, excrescentibus
malis maioris dedecoris inuol
uuntur augmento. Sicut enim quoque fertur
ei quod vulgaliter dicitur, qui bene stat No
non festinet ad motum, nam qui se
det in plano non habet unde cadat.
Voluisti enim te submittere fatis
ambiguis, et de infelici casu tuo al[ite]r ut
et finali tuorum excidio, te tante
urbis ruinosa in tanta iactura
dares futuris gentibus longam
materiam velut delectabiles fabulas
recensendam, cum de sinistris successibus
aliorum mulceat auditus. Sed quid
postea tibi et tuis successit, presentis
narracionis historie series manifestat.

De consilio deliberato ut Paris
in Greciam destinetur. Cap[itulum] ij

Rex igitur Priamus conuocatis
omnibus Troie maioribus et in
regio ylion eis coadunatis in unum
sic allocutus est illos: Ecce prout de
consilio vestro processit, Anthenor
missus est in Greciam pro agendis meis

recuperanda sperare / et odium quod ge-
rimus apud eos procellosum scandal-
um tandem sedari possit in posterum
reditur saltem satis / et qualia ob-
tinuit ab ipsis sinistra et opprobri-
osa repressa / notum est nobis non
considerantibus eis dampna tam grauia
que nobis intulerunt / et tam gra-
ues iniurias / non verentur. Et ut
presencia ducti saltem libro cognosce-
rent quod male gesserunt / Sed in maio-
rem elacionis superbia eleuati / nobis
grauiora minantur / Absit ergo quod si
iniuste nobis fortuna dare uellet
contra minantes / Absit et ut de tot sine
causa commissis ab eis pena
debita non expliat / per nos eis
dignis finibus infligenda / credimus
enim esse eis in viribus potiores
munita et tuta ciuitate nostra / ab
omnium hostium insidiis / per se ~~statim~~ secura
eciam si per maiorem hominum nobis
constituetur aduersa / multa etenim nos
militum strenuitate vigemus pedi-
tum et militum pugnandi [illegible]
expertorum / plena quidem victualium
copia / et indeficientium omnibus
futuris necessitatibus habundamus di-
uiciis exuberamus / exinniis / et inde
nobis ad offendendum molestias
inferendas / nec ad defendendum subsi-
dia deesse videmus / Gratum igitur
mihi videtur si vobis videtur
acceptum fuerit aduersus Grecos ipsos
tam impios hostes nostros exerceamus
saltem in aliquo vires nostras / ut
saltem iustis agressionibus in eorum
terras et partes eorum gentem nostram
bellicosis insultibus transmittamus ~~que~~
que terras eorum et homines eorum
dispendiarum materias ignaras repete-

riat / et eis maxima dampna et detri-
menta de populatione latura / pro suis
ad eorum defensiones arma excogita-
ta valeat eleuare / Est enim hic ta-
lis ut quilibet virum personas et res
proprias debeat fortune committere ad
instauracionem dampnorum minorum et ad
maiorem gradus iniurie vltionem / Si nos tre-
at si Greci aduersus nos et predeces-
sores nostros optinuere victoriam /
Sana non est nouum ut victor ali-
tis multociens superetur / Verbis igitur
Regis et monitis omnes astantes v-
nanimiter annuentes deuoto corde
se offerunt omnibus eorum facultatibus
tibus et personis / Quod cum Rex Pria-
mus ad oblaciones tam grato cor-
de vulgatas et maioris aspectus
audacia et constantis fiducia sua
apperuit voluntate / Sic quoque rex ipse
in oblacionibus ipsis exhilaratus immo-
dice recedendi licenciam / affectuose v-
bis tribuit uniuersis remanente re-
gresso palacio / cum omnibus suis filiis
/ tam legitimis quam naturalibus tunc existentibus
in eodem / Erat enim tunc Hector presens
cum eis qui iam a Panonia redie-
rat et de ipsius Regis imperio pri-
mi quos omnes / sic Rex sedens silere
coegit talibus allocutus / Et antequam
ad verba ipsa prorumpet / lacrimis ora
rigauit / et inter medios singultus
et lacrimas talia sua verba perfudit
Vnicum in memoria vestra non volutis
auorum vestrorum necem et seruitutem exi-
ne que in extraneo more tractatam
nos minoribus et in tanta potencia con-
stitutis dignum quod erit et iustum ut ad
vindictam tanti pudoris debeatis
assurgere et totis viribus anhelare et
si non in vltione auorum vestrorum saltem

isatisfactiom voluntatis mee qui tanta
exinde vexor angustia et tinia
bilibz doloribz incessit cu vos ab
anis teneris educauim et dolor
meor debeatis esse pticipes sia
li et pbabili rone et conu[er]sus ad
hectore dixit illi et tu carissime fili
hector om[n]i[u]m fr[atru]m tuor p[ri]mogenitus
qui et anor excellencia et v[ir]tutis
strenuitate p[re]cedis ceteros fr[atr]es tuos
hos meos amplecte motus et
p[re]ceptor meor execucom adsu[m]us
assumas sis g[ra]o tu p[ri]nceps p[ri]nceps
et dux huius negocij et vniuersi fr[atr]es tui
tibi p[ri]mus obediat et om[ne]s alij
regno n[ost]ro subiecti qui in potencia
tuar virium nosti domare sup[er]bos
et inter ciositatis audacia cogis
flecte t[ru]cos te ego em ab hodie
i antea ex eo q[uod] de p[rese]nti nego
co s[um]m[um] fra[ter]is me totu[m] expolio
et tuis hum[er]is fortioribz totu[m]
i[m]pono q[uonia]m a tua iuuentus dun
cia potens es bella comitte et bel
lis strenuus p[re]ualere q[uod] mea
na debilis posse no patit ceu ad
senium ia[m] decline Et dicto a rege
p[ri]amo fine f[a]c[t]o Hector multu
q[ui] pudoris et honestor placide
v[er]bor ad regis p[at]ris v[er]ba respon
dit Carissime d[omi]ne mi Rex nichil
e hom[in]i i[n]humanum et humana desi
dera na[tur]a de illatis iniurijs passis
no app[et]ere v[in]dictam et si nos q[ui] tanta
nobilitate vigem[us] q[uo]ndam iniuria
mi[n]ima confundi et magni eu p[er]so
nar q[uan]litas iniuriar qualitatem
minuat et augmentet si vindicta
appetimus de iniurijs nob illatis no
simus degeneres dominibz q[uonia]m
cu[m] eciam a[n]i[m]alia irronalia in dea
nuus hoc voto potius nullus q[uonia]m
nit v[e]r[t]us filios care p[ate]r e[st] qua
deneret meor amor magis tene
atur app[et]ere vindictam q[uo]d ego
qui su[m] p[ri]m[us] i[nt]eor ordine genitus
et ideo p[ri]mus esse debeo i[n] v[in]dicta
se[cun]di feruore Credis q[uod] cu[m] o[mn]i
auiditate desidero vindictam eor
app[et]ere ut eciam i[n] cruore eor mea
dextra crudelitas irruat q[uod] cruden
let meor amor et animi effu
dere cruore[m] v[ir]um tu discrete
Rex ad v[er]itatem reduca[m] p[re]to me
ria v[er]t[ur] hmo[d]i agressionis n[ost]re tecu[m]
prudens et sagax ostenderet no
sola i[n]choandi p[r]incipia verum
eciam mediu[m] et exitu[m] q[ui] succedit
i[n] fine no em e[st] discrecionis lauda
bile consiliu[m] singula scrutatoria
no rimari negocior in inicia
app[et]ere nec aduerte[re] fine[m] i[n]for
tui[n]o em p[ro]dest aliciu[m] bene
forte i[n] p[r]incipijs age[re] q[uo]d demu[m] ter
minati contigit fine sinistro lau
dabilior q[uo]d est ab illis inicijs ab
stine[re] que euentus dubios
i[n]se h[abe]nt et que magis ad
i[n]felicia q[uo]d felicia se declinat
Illud em felix p[otes]t dici p[r]incipiu[m]
cui[us] exitus felix fuit hec em v[er]
ba discrete Rex h[abe]o ideo i[n]dicendi
audacia ia[m] p[re]cipui ut v[er]bis tonis
auiditas no[n] excipiat i[n]consulti sp[iritu]m
voti v[est]ri ideo cui[us] finis e[st] dubi[us]
an succedat p[ro]sp[er]e uel adu[er]se Nostis
em p[ate]r carissime tota affrica et eu
ropa hodie g[ra]c[i]is esse subiectam

quanta grecorum multitudine militum
sunt suffulti et quanta sunt strenui
tate pugnaces / quantis sunt pleni
diuiciis / et quanta potestate vigeant /
non est equalis hodie asie potencia
potentatui tot virorum / tamen et si in asia
multi vigeant homines non tamen sunt
in pugnandi exercicio minime bellicosi /
/ certum quoque apud nos magis potest esse
quam dubium si arma contra potenciores
nobis indiscusso consilio ingeramus /
vix ..... aut numquam nos possemus
nec attingere propositum / Et tamen quoque
nostrum qui hodie tanta
tanta felicitate refulgemus ad quid
vexacionibus quibuslibet appetimus per
turbari / et de iocunditatis vertice
venire ad victimas nostrarum mi
serabilium personarum / Certe non est
Exiona tam caro precio compara
nda per quam forte quod absit de melio
ribus nobis et forte de omnibus est co
mittendus fatiendus / Conniventibus igitur
oculis non est iniquum Exione dissi
mulare fortunam / que tot annis
sub est agitata dispendiis / et quia
potest mors in brevi ab ancilla vitam
diuellere / ut nobis omnibus sit parata
causa quietis / Nec vero quare pre
tendat opinio / me ista bellorum ti
more aut cordis pusillanimitate
proferre / sed dubito ne fortune sini
ster casus eueniens et me tamen sceptri
ri dignitatis sub insidiosis casibus
fortune nacillet / a quibus dum licet
abstrahere liceat abstinere / nam la
tum est / et salubris dissuasionis
iniciatam dissuadere que placet an
quam in felicibus mediis subsequentis
eorum exitus dapnis et doloribus

continuari contingat / Tacuit quoque post
hec verba discretus et strenuus
hector / Et paris qui verba hec
toris diligenter audiuit / statim se eri
gens hec verba profudit / audi Rex
carissime pater desine prospero pro
cessu quod ... possit probabiliter for
midare / si contra hostes nostros ar
ma bellica ingeramus nonne sumus
tot strenui tot potentes tot diuites
/ et tam forti ciuitate locati / quare pro
babiliter opinari potest nos sic feliciter
et secure compositos / inimicos laudibus
posse confundi / Fiat igitur audacter
carissime domine quod per vos decretum est / ut
mittatur nauigium depopulatur a
grecia / que gente nostram exonorum
afflixit iniuria / et dapnis irrepara
bilibus est perdita / me etiam si placet
carissime pater tu illius prefecisti naui
gio / quod peto sum enim deos velle
sumere grecia confundere / et quoniam de
preda ipsius et de melioribus grecie op
timatibus nobiliorem mulierem eripere
et in troianum regnum a me captam
transferre / que predictam de vestre soror
Exione desastruli poterit commutari / quia
si a nobis queritur est qualiter istud
sciam dabo de hoc vere constare cer
tum signum / quod a diis ipsis pacto recepi
non dubium sit / multi dies elapsi sunt
degentem in minori India ... vero ce
lebrante sole solsticium estiuale / dum
sol sub principio cancri ageret cursum
suum / Quadam die venis venatoris Dep
causa placuit michi adire nemora |
in multorum collegio venatorum / quo cum
diducto fuissem ingressus / multis
laboribus invenire eis venatione per
quisitis nichil ibi inuenire potui

posse

in quadam ad presentem diem iam constituta
meridie et quasi circa vesperam proxima
declinante demum agente fortuna
quendam cervus apparuit in eisdem ne-
morum locis solitariis vagabundus
quem cursu meo appetens prevenire
putavi propter quod deserui socios qui me-
cum erant celeritate credi-
[bili] et elongatus ab eis in ipsius nemo-
ris solitudine quod ydra vocabatur per
viam plus tenebrosam ad um-
bras quia ab aspectibus meis ille cer-
vus evanuit forte ob frondo-
sas ipsius nemoris arbores
vel ob multam celerem fugam ipsius
lassatus ergo ego quando etiam equus
meus ab ipso cursu precedendo a plu-
rimo destituti cum equus meus totus esset
madidus pre sudore et velut im-
bres aquosos effusionibus effunde-
bat cumulando subitas guttas
guttis quare ultra descendi fessus
ab equo et ipsum in ramo cuiusdam
arboris in propinquo cum habenis
freni sui studui colligare deinde
stravi me solo quia adhuc multo
urebat igitur me arborum um-
braculis eius pluribus securitatem
et depositis arcu et pharetra
quam gestabam fictum ex eis constitui
mihi iacendi pulvinar nec mora me
letheus sopor invasit tanta me ra-
pida suboccupans quiete quod visum
fuit in nullo preterito tempore dormivisse
soporatus igitur tanquam vidi in ipso
sompno meo mirabilem visionem
quod deus scilicet mercurius tres deas
in suo comitatu ducebat venerem videlicet

palladem et iunonem constanti ad me
accedens predictis deabus parum a se di-
stantibus mihi dixit audi paris ecce
adduxi has tres deas ad te propter-
terea quia inter eas quoddam litigium
est exortum de quo se disposuere
committere arbitrio tuo soli ut hoc
ipsa inter ipsas tuo arbitrio et iu-
dicio dirimatur Residentibus quoque
eis in quodam solempni convi-
vio quoddam pomum mirabile et for-
me celature de materia preciosa
iniectum extitit inter eas signo quod
tres litteras continebat inscriptum ut
pulchriori detur Ex hiis igitur
quelibet ipsarum procedere alia contendit
et exinde putat ipsius pomi pre-
mium promereri tuo de hoc iudicio
se supponunt et quelibet earum premie te
permittit premium preter arbitrii re-
muneratione ab ea infallibiliter conse-
quendum si in pulchritudine et pomi que-
stu putaveris anteponi Si iuno-
nem enim preferri decreveris inter alios
mundi magnificos illa constituet
te maiorem Si vero palladem omnem
humanam scientiam pro premio consequeris
quod si venerem pulchriorem feceris et de
grecia nobiliorem feminam ab ea
in tuum premium reportabis Ego autem
talibus a mercurio auditis premissis
et dominis sic sibi respondi quod verum
de hoc iudicium dare non possem nisi
se omnes nudas meo conspectui pre-
sentaret ut per inspectionem meam singulas
earum partes corporis quod vero iudicio
valeam contemplari Et statim mercu-
rius dixit michi fiat ut dicis
Depositis ergo vestibus predictarum trium dearum

quibus libet et singulari qualibet earum
inclida meo conspectui presentata. Vi
sum fuit michi perfecte iudicium veritatis
quod venus sua forma predictas duas
alias pariter excederet. Ideo decreui
in ea dandam esse pomi. Venus
autem expectata pomi victoria statim gau
debit submissa voce michi certum (promissa)
infallibiliter confirmauit et recedentibus
illis a me statim sompno et sompno
dissolutus surrexi. Putans quod tale
promissum deorum promissa frustratoria pos
se censeri. Sane certus penitus
esse puto quod si me in greciam mi
seritis indubitanter mecum deferam
mulierem iuxta promissa diuina.
Audite quod me pie pater per mea
missione peto vestrum animum iocundi
tate replebit. Et hiis dictis paris
suis sermonibus finem fecit. Finita
igitur paridis responsione predicta
surrexit deyphebus tercius natus
regis et ad eius eloquium dato
silencio intencionis sue conceptum
retinere non valens in hec verba respon
dit. Carissime rex si communi negocio
quod aliquis aggressurus vellet singula
que possunt esse futura precauere delibera
cione rimari nunquam esset aliquis qui
alicuius rei oneri se subiceret arduo.
Sicut si semper agricole diligenti de
liberacione pensaret quanta arripiunt
volucrum auferenda sint semina. Nun
quam forte semina sulcis daret. Pa
retur igitur pater carissime naui
gia in greciam profectura cum consilio
paridis non potest probabiliter contradici. Nam
si contingat eum aliquam de grecia nobi
lem educere mulierem de facili po

terit euenire quod eius commutacione
recuperare possemus Exionam
obque totius nostri generis diffamata
propria loquacitatis obprobrium silencio
tore prodesset. Helenus vero prefati
regis filius tercio ordine genitus
postquam dictis suis deyphebus finem
fecit Ipsa sessione consurgens
cum suum motum aperuit in hec verba
Magnanime rex prodeo vota ce
tera non eripiat auiditas voluptate.
Si veritatis cum diis facultatibus et etiam
vobis ipsis me instructum et tota
liter eruditum in sciencia futurorum quod experi
tus iam mea cognouit industria
nunquam ex ore meo aliqua va
ticinia processisse que perpetuam pura
veritate non extiterit assecuta. Ab
sit ergo ut paris in greciam scilicet pro
firmatur. Ita peto teneat vera
sentencia quod si paris in greciam duxerit conse
quenter tria aliqua in aspirans hanc
nobilem ciuitatem vestram videbit
funditus euersam a grecis. Ciues
vestros morti traditos et vos
omnes a vestris renibus descendentes
abstineatis quod absque quorum
finis est dolor et mortis exercicio
amare. Ne proinde doleatis. Prius
credatis trucidatum vos ipsum ante
ne foueis inclusi. Carissimam
consortem vestram exadio traditam. Omnes
vestros gladio semente trucidatos.
Cum hec omnia sint futura veniet
si paris in greciam excitum firmat
adiuret. Et hiis dictis quasi dolens in
propria se restituit sessione. Ad hec
verba igitur heleni prophetis natillant
regis animus et titubacione repletus

Extitit non modicum stupefactus / propter quod fac-
tum est inter omnes astantes / tacitum
ex se parte silencium / nec erat aliquis
inter eos qui presumeret in vocem sermonis
erumpere / cum ille tilius ex regis filiis
iunior postremo susceptus / ut vidit
omnes post multam turbacionem silere / rup-
to silencio in hec verba prorupit / O
viri nobiles et nimium animosi / ad
quid turbamini tanta plurima ad voce
unius pusillanimis sacerdotis / Nonne
est timere proprium sacerdotum / vitare bel-
la vitare agressus / quos sola
pusillanimitas facit amare delici-
as et in sola repleti ciborum et potuum
satietate timescere / Quis enim sa-
piens pro certo tenere homo considerat
ignoratates futura posse scire deorum /
Ideo hoc sapientis est credere / cum et
hoc ex sola procedat stulticie levi-
tate / Vacat igitur Helenus si timo-
re concutitur in templum celebrare
divina / et sinat alios quos labe Veau
die obducant debitas in armorum
conflictu exponere vires / Adeo ita
eius verba tam vana tam frivola
Rex inclite perturbaveris / Iube na-
vigia parare et exercitum audaciter
attingere bellicosum / cum non sit ferendum
decetero tantus pudor / nobis a grecis
illatus / absque talione vindicte / Et
hiis dictis tacuit Tilius / cuius audo-
sitatem et dictum astantes cuncti lauda-
verunt / et omnes consilium eius probaverunt /
sic quod mandante rege / consilio ipso so-
luto / predicti regis filii cum eodem rege
pergunt mensas appetunt discumbentes /
Postquam vero rex Priamus pran-

dio celebrato suo sedit in solio in
suis porticis estivalibus / et recedentes
ceteros / opportune totus anhelans /
filios suos Paridem et Deiphebum
vocavit ad se / et expresse mandavit
eisdem ut in Pannonie provincia se con-
ferant festinanter / delaturos secum
milites strenuos / quos in Greciam
cum navigiis secum ferant / et eodem
die idem rex predictos Paridem et Dei-
phebum coegit audacter / qui statim
a rege obtenta licencia recesserunt /
Sequenti vero die idem Rex Priamus
universos cives civitatis Troie ad
generale colloquium convocavit / et
convenientibus illis / hiis eos sermo-
nibus allocutus / O fideles et dilec-
ti cives satis est notum vobis / quantis
fuimus per grecorum superbia iniuriis
obprobriosis et dampnis intolerabi-
libus lacessiti / nec vos latet passos
iniuria cum eciam aliena fabula fa-
ciamus / nec mee sororis Exione
permittat fuit manifesta / que sem-
per vota mea / cum venerit memoria do-
lore constringat / quam continuata re-
cordia inullatenus abolere permit-
tit / Satis enim precumpatione impi-
gritia districtum me Anthenorem
destinasse qui tamen non fuit
exauditus a grecis / Dolores mei ma-
cias duplicavit / Et quia sero curan-
da sunt vulnera que beneficia non
sanant medicine / Proposui par-
dem in armata manu et maximo
exercitu multo completo milite in
Greciam destinare / ut hostes
nostros potenter invadat dampnis affi-
ciat quibus potest / forte de eis aliquem
nobilem mulierem hostiliter

incepta ad ciuitatem nostram adducere
possum commutacionem sororis mee dijs
fauentibus valeam procurare. Quare
exegi non decreui absque vestri
approbacione consilij. Postquam hec vere
palam notaveram ut si nobis videtur
esse salubre prosequi statuamus in
incepto. Licet enim hec omnia satis
intime tangat me, tangunt communiter
et vos omnes. Et quod omnes tangit
sapiente dicente debet ab omnibus
comprobari. Regis igitur eloquio fine
facto, cum lata pateret vniuersis
silencia, quidam miles de circumstan
tibus Pentheus nomine filius quondam
Eupheby magni philosophi quem
narrat Ouidius animam magni
Pitagore fuisse transfusam, surgens
hec verba prorupit. O nobilissime
Rex cum sim totus erga maiesta
tem vestram zelo fidelitatis accensus,
que memorie vestre reducere non
omitto, maiestas vestra benigne
suscipiat, tacere prelata abstinendo
ne fidelis. Nouit enim vestra serenitas
me patrem Eusebium habuisse, qui
postquam centum octuaginta annis vi
tali potitus est aura, cum omnis philosophie
imbutus fuit scienciis plena, presa
gia habuit futurorum. Hic multociens
dixit et in extremo firmauit quod si filius
vester Paris in Greciam sit iturus, ut exar
sinus morte predonio ducat vxo
rem, quod vestra hec nobilis ciuitas
magna Troia incensa sit et eversa
per Grecos, vobis et omnibus vestris ne
quiter et crudeliter interfectis. Vbi pa

pie esse rex non horreat vestra nobi
litas acquiescere verbis meis, cum non sit
tutum sapientis verba contempnere. Et si inter
paucos ignorum abstinencia dignitas
vestra non ledit, et ideo perseuerancia
sit iesse tam quod absit interitus vestre
ruine, cur appetitis insidias appo
nere vestre quieti et tranquillitatem vestram
submittere casibus quod omnium periculorum genera
~~vexacionis molestia~~ ipse sunt. Absti
neatis ergo si placet, ut dies vestros
felices absque vexacionis molestia
feliciter protrahatis. Vt filio vestro paris
gracie timor non attingat. Vel saltem
alius quam ipse in Greciam dirigatur. Ad pe
nthei verba talia presentis rumor
fit maximus inter astantes. Tamen et
eius prima vaticinia reprobent,
et Penthei suasiones inolent,
impugnent, quibus omnes annuissent,
nam que postea sunt scandala se
secuta forsitan non fuissent. Sed
quia futura dissimina inevitabilia scan
dala ~~fata~~ constituunt, placuit omnibus
omnibus Parida in Greciam cum na
uali exercitu se conferre. Et sic col
loquio fine facto vniuersi recessit.
Cum postquam peruenit ad Cassandre no
ticiam Regis filie consilium fuisse pro
cto firmatum Paridem debere in Greciam
se conferre, velut infatuata prorupit
in maximos vlulatus et vocibus altis
exclamans protulit hec verba. Ha
nobilissima Troie ciuitas, vbi tam
dira et tam dura fata te destinant? Cum
quibus intrinsecis subuertenda perties
tot turrium altarum culmina sub
uertas et dentur precipite in ruina. Ha

Infelix Rex priame quem tamen dicereis
commisisse / ut tua et tuorum hominum mor
tes defleas et perpetuas seruitutes /
/ et tu Regina hecuba / tanquam sceler
es inuoluta contagio ut omnes videas
partus tuos crudeli necis succumbere /
/ Cur non prohibes paridem adire gre
ciam qui tante pestis future est
causa / Et suis clamoribus finit
dato / surgens / ad Regem priamum se con
tulit / et ymbribus lacrimarum perem
Regem flebiliter amonuit ut desisteret
ab inceptis / tamen illa que ipse sepe
celebribus documentis futura mala
preuiderat / prenosca vocibus flebilibus
diuulgabat. Sed fortuna aduersis
que cum suo tempore voluntarios astinc
tus et motus infelices accelera
bat ad exitum pressius exinde am
bos ordinando / Tamen si dissua
siones hectoris suasiones heleni
cassandre motus et vaticinationes
penthei finisset efficaciter exaudi
te perpetuis durature temporibus. O no
bilis et sublimis troia in genere et
inexecrabilia fata malorum post
infelicia prouentura decernunt / Contraria
et aduersa hominum mentibus reputat /
et consummat pro acceptis Liber septimus

ciora lia

Liber septimus de processione paridis in greciam cum Enea et Anthenore et de raptu helene

Tempus erat quo iam sol iunct
Iados et plexados perficit ...
sum suum / qui diu estatis tempore thau
ri mensis ille maius diuisis flo
ribus arborum ramos ordinauerat
et nemus virentes frondibus arbo
res in fecunditate florum fructus
proximos promittebat / Cum paris
et deiphebus a panonie partibus
redeuntes tamen multa militum secum
adduxerunt / qui in armorum exercicio
multa strenuitate vigebat / et pa
ratis nauibus xxij / inde / magnis
et omni plenitudine naualium om
nis / Rex priamus anthenori et enee
dedit super velatum cum ipso et poli
damanti ipsius anthenoris filio
commendauit et precepit / ut cum paride
de in greciam / cum ipso nauali exerci
tu se accingant / quibus deuote
annuentibus / Idem rex priamus omnibus
conuocatis ... qui deputati
fuerant per eum ipsorum signum perfecisti sic
illos allocutus est dicens / Non est
opus amicis nobis super suscepto ne
gocio multos replicare sermones
cum vobis plene sit cognita que
vrgens causa meum anxiat animum
quare in ista decreuimus vos consi
Et si illa vos debuit esse potissima
illatarum scilicet iniuriarum vobis et in
vindictam appetens / Si cum responderitis
magnis illa / ut mea exinde pos
sim recuperare sororem / que sub multo
dedecore / et anxiosa infelicitate
vilescit / adeoque obtinendam omnem
debetis diligenciam apponere omnes ad
fitate consurgere / cupiat recupe ran
dam iuste indeam arma mo
uere contra detentorem ipsius / Scitis
enim et vos iniuste nos danaos
offendisse / ipsi tamen instans offen
sis nos arma iuste capescere
... et sit preter iusticiam ignoscendum
qui prouocatus appetit se vlcisci /

Diagu

moneo vos igit ut quilibz pote
stas detis operam virtuose in ipa mat
ia capescenda prorsus / nam nunc est
tempus acceptum / ut per hostes nros mri
pditas diuulgetur / strenuitas
vra pateat appareat / que virtuose
viget in vobis / vnde igit scitote
pati vt si casus se ingesserit / ad
obtinenda diis sanctibz uota
nra ad requisicoz vram me inuit
to nobis inspirando subsidio pro
digali persistam / Et vniuse da
neos forcia nra pcreat / et quo
nia eorum dispendia inferri debuit
nre gestam al brachio deflere
cogant / Et in ph hinc igit exercicie
negocii / paride hebitis principe
et ductore / et dephebum secdm
a paride in consilio sapiente / anthe
noreo et enee qui nobiscum sunt
in pmi negocio pfecturi / et finito
colloquio vniuersus exercitus na
ues ascedit / Et paris et dephe
bus in lacrimis a rege obtenta li
cencia naues intrat / Solutis
itaqz funibz deductis / anchor
et velis eleuatis in altum naues
ipe in nomine deorum iouis et veneris
in altum pelagus se impingunt / et
eis feliciter nauigantibus potitis / ad
sparsas ciclades applicant insu
las videlz romanie / quas du
velut ignotas robusto remige
transire contendunt / in ipis octa grecie
finitima littora stantes tendo
/ casus eis obuiam quidam nauem
obtulit / Inhac igit naui rex quidam
de maioribz grecie / menelaus
nomine nauigabat / qui a duce nestore
tunc tpe euocatus pilam ciuitatem se
cu ipso nauigio dirigebat / Erat aut
et iste menelaus agamenonis fr
regis huius helenam in uxorem hec
enim helena diebz illis mirabili spe
cositate vigebat / soror castoris
et polucis regum / qui tunc in lame
stat ciuitate de eorum regno ipsi
morabat / educebat / cum eis hermio
nam nepotem eorum natam ex helena
supradicta / greci vero dum nauem ipam
aspiciunt viderunt eam ab eorum obui
acione flexo remige declinare
et ideo nec illi illos / nec isti eos agnos
cere potuerunt / Sz troiam naues
scdis uetis afflatibz salubri au
su diuitur et ueniunt in quandam insu
lam nomine cithareadem de districtu
grecorum que insula ciuius hodie a
nauigantibz appellat / in hac insula
citharea nauibz troianis appli
catis troiani eis desiderabilem por
tum intrant / et anchoris ipsi fundum
maris iniectis / Curibz funibus
religant naues ipas et eis tuta
statione locatis / in eorum sequris
accessibz descendunt terram / Erat
aut in hac insula citharea quodda
templum in honorem ueneris ex antiquo
constructum mire pulchritudinis et
diuiciis multis plenum / cui habita
tores prouinciarum deam adiacencium
gentili ritu in ipsa venerem que ibi
principaliter celebrabat templo / ma
ximam fiduciam gererent et haberent /
et in veneracione maxima animalia
colerent eius festa / cum ibidem a dea
ipa sepius responsa reciperent

depretiatis ab ea. Celebratur itaque diebus
illis in templo ipso tunc festum quoddam Ve-
neris principale, propter quod ex finitimis de-
finitis partibus illa se insulam contule-
rant mulieres et viri ob earum vota
cum multo gaudio in ipso templo solven-
da. Quod postquam innotuit Paridi, tota co-
mitiva multorum decenter ornata
accessit ad templum et more darda-
nico in templo ipso simplici vultu et
presencia presentatur astantibus ibidem
devotis ordinibus oblaciones su-
as in multa auri et argenti copia
immensa prodigalitate profundit. Fue-
rat enim Paris pulchritudine mul-
ta decorus, omnes suos et etiam ali-
os in forma excellens. Quem ut aspe-
xerunt astantes in templo de eius
pulchritudine mirati sunt valde
et de regiis apparatibus quibus ipse
utitur apparebat. Quare studiosi fer-
vore ipsum agnoscere gestiunt omnes
astantes, qui sunt eius comites, un-
de sunt et qualiter quis sit Paris tam
de suspicitatibus illis non est eis occul-
ta materia contra troianos. Dicitur
enim Paridem esse filium regis Troie
et venisse in Greciam in comitiva
multorum suorum nobilium iussu patris
ut a regibus Grecie repetat quandam
sui patris sororem Exionam nomine
quam ipsi reges regi Thelamoni
tradiderant, qui sub Laumedonte
rege troiano troianam depopu-
lati sunt urbem. Varia igitur de eo audi-
dita sunt inter eos. Sed loquax fa-
ma que multas vires acquirit
eundo, iam vicinas discurrendo per partes

ad aures Helene de pulchritudine
Paridis ad templum Veneris accedentis
multa relacione pervenit. Quod postquam eidem
innotuit, Helene varie voluntatis
desiderabili appetitu, qui mulierum
animi consueverunt subita levitate tor-
queri, Helene animum inconsulta fragancia
concitavit, ut optinet adipisci fes-
tivitatis solempnia se conferre
gaudia in sua festiva et insper-
tura ante Frigie nacione. Sed
~~collapsus ludorum spectacula et iocorum~~
O mulieres impudicissimas, mulieres
ad impudicitos subito traxerunt collap-
sus ludorum spectacula et iocorum. Quem
visionis velut iuvenes confluere
suas exerent illecebras, raptos
animos mulierum ex dissolucionibus gau-
diorum ad sui pudoris eiusdem subita
rapacitate seducunt. Cum hortos iuve-
nes hilitate comoda inde de pu-
ellas et multa forcius alii ad dum-
tama delectamenta promotas inter
oculis inter tacitis blandiciorum
sermonibus, inter tactu manuum,
inter signorum instinctu mulierum animos
de facili submonentes, certis sophis-
matibus et dulcium fabularum argu-
mentacione concludunt. Beat ille qui
primo invenit inter mulieres iuve-
nes et adolescentes in quas astatu
esse choreas, que manifeste sunt
causa multi perditi pudoris, propter quas
multe iam etiam pudice ad prostitutas
festinaciones hominum enormiter cor-
ruerunt. Unde tam multocies orta sunt
scandala et multorum necis causa
secuta. Cathenati quo adire templa deorum
et eorum celebrare festiva, cum sit
phas, nephas tamen eundem appet

Nota

cum sit in dissolutionibus aliorum qui in ocii
administratorum penitus ad diversas
modulamus cantilenas saciamur
eorum inscripsis. Et tu helena
speciosissima mulierum, quis te
rapuit spiritus ut in absencia viri tui
tuique defensoris tam levi relacione pa
lacii exires eius claustra, ignoto
tu visura hominem, que te expresse
habena frenum facili potuisti ut
suasisset pudicicia feminina intra
regia septra tua. O quam multas
duxit ad labem itus et reditus
et facilis ad vulgaria loca discur
sus. O quam grati feminibus esse de
bet earum domorum terminus et hone
statis earum fines et limites custo
dire. Nunquam namque eciam sentiret
dispersa naufragium si continuo suo
staret in portu in partes non navigans [intente]
alienas. Optasti quod tu helena
tua exire regia et visere cithe
ream ut sub pretextu voti tui sol
vendi virum posses videre barbarum
et ut pretextu licati adulterii de
clinares. Sed ira eius viri visio viri
fuit quo infecta parte grecia tota fu
it ... quod tot deinum occubuerunt da
nai et diris morsibus et tot frigii
venenati. Set ut ad consummacionem
sui desiderii iam concepti helena qui
busdam suis familiaribus convocatis
iubet eos parare necessaria equos [tempora]
et comites. Cum aput citharream
ad templum veneris appetat se conferre
ubi eius festum colitur tam sollempne
et ubi plus desiderat esse nota,
non enim a menelai regno multum
extiterat cithareea remota cum
velud in eius opposito constituta ab

ipsius finibus modico freto distaret,
et mora ~~equi~~ equi parantur et comites
et helena cum suis comitibus in regio
apparatu equos ascendens provenit
ad litus et a littore insulam cithe
ream brevi navigavit remige, ubi
tam ab aliis quam ab incolis velut re
gina ipsius insule multo honore
recepta. Ipsius deinde causa sui sol
vendi voti veneris templum adivit ibique
suas oblaciones dee veneris multis et
preciosis muneribus presentavit. Et post
quam paridi notum factum est reginam vide
licet helenam menelai regis uxorem
ad templum ipsius veneris accessisse
multa comitiva suorum apparatu
mirabili paris excellenti ornatus
provenit in templum. Audiverat enim fama
predicante iam dudum helenam castoris
et pollucis regum sororem incredibi
li speciositate regnare. Qua ut vidit intuetur
eam de facili faciebus accensus vene
reis in veneris templo desiderio fluc
tuat anxioso et diligenter helenam
singulos eius intuitu sigillatim eius me
mbra tanto decore respersa subtili
contemplatur. Admiratur enim tamen eius rutila [Descriptio helene]
in fulgore flavescere crines multos
~~lymam de serpentina~~ subtili lege se
deris contexerat involutos. Sub quibus
subsidebat frontis lactea et nivo
sa planicies, ad eius fulgencia
~~tem~~ et usque distensa, ubi crinium
anteorum cincinnulo placida visione
tangebat. Et eius frontis detestabilis
nulla rugositas planiciem sulcaverat
adequatam. Mirabatur etiam ita nitide
frontis extremis equalibus gemina
supercilia quasi manu facta sic de
centi elevata flavescere ut geminos
velut explanata in arcus non ut in

quos nivei candoris pervectum in medio
discriminis dyametro equalibus dimidiebat,
quos aureo filo lymam de serpentina

multa nube pilorum tenebrositatis
horrere ingressem | Ductu mo
derato libramine genas distingue
bat in maiori fulgore transferens
ad oculorum | Mirabatur igitur oculos eius
orum sidereum radios describentes | quorum
orbes gemini mittuntur artificiose
compositi | magna volubilitate non pro
dige aspectibus frenare modestis sta
bile cum constancia permittebat | quorum
pilorum etiam paritate modesta fre
nabat palpebrarum habenas | Mi
rabatur etiam et illa mire pulchritu
dinis nasi sui lineam | regulare qui
maxillas dividens in geminas partes
equales | non multa longitudine vergebat
ad unum non nimia brevitate cor
reptus superioris labii sedem inde tenter
suspendebat in altum | sic nec nimia gibbosi
tate tumescens se in multam longitudi
ne diffundebat | Cum compositam na
rium eius non multa vacuitate se ingere
ret | ut se inutiliter apertiore patefactione
vulgaret | Mirabatur etiam tantam pul
chritudinem faciei | tanti candoris
lacteo candore perfusam | cuius genas
rose vestiunt mixte rosis | Cum
nulla temporis varietate rosens co
lor illis exhausto vigore langue
scere videtur | sed intermixto colore ni
neo lineari genas et labia vir
sus figurare labia videbant | rosam
surgentem auream | quem non multa tene
ritate videt potuit dulcia basia
refutare | sed eorum dura dedit eleva
cione tumentes | intuentes ad oscu
la avidis affectibus invitabat | Sic mi
rabatur dentes eburneos pusillos
et in ordine positos alter alterum
nullatenus excedentes | quorum ordinem
gingive lineatur amplectentes rie

despere videbat lilia mixta rosis
| sic totus ambitus faciei | mentum
modicum in medio et concavitate sculp
tum forma sperica concludebat | Cu
ius collis sublimem valle modice du
plicatus fulgore videbat effunde
cristallinum | Sic mirabatur etiam ipsius
colli columpnam velud marmoream putare
nitore | marmorei splendoris can
dore tenui massa pinguedinis
elevatum paritate lactea de
albabat | Cui candente gula prius
lineat ordo depinget morenam |
Sic mirabatur illa equales sca
pulas sui planicie residentes
terga plana permittere a quibus
sulcus declivius in medio utrumque
latus equali iocunditate iungebat |
Sic mirabatur illa brachia decen
ti paritate distensa amplexus sua
dere dulcissimos | Cuius ma
nus modica elevacione pingue
scent | et digitorum extima tenui producta libramine | ungues. ~~ungues~~
eburneos putaret | que brachia
manus et digiti serenis candoris
lacteo fulgore nitebant | Sic mi
rabatur illa lati pectoris equalita
te extensam | menus planicie duo
libera veluti duo poma surgen
tia aeris in qua gemmae
nauit in pilas | Et demum statu
ram eius eque paritatis | attendens
presumens formam putat et concipit
esse membra lactea | Cum vere putz
et patent inspiciat verius composicione
persone nam in aliquo nullatenus
delirasse | Summo igitur studio pa
ris mixta helena modestie fi
nibus non omissis fuit prior et du
rens sua figit intuitu helena
intuentis aspectus ex quorum aspectibus | coadu

mutua relatione repensat placuit
Elene forma paridis preter quam
de eo pamphila predixerat cum de eius Pronia
forma sibi ipsa sit iudex et testis
asserens in corde suo nunquam vidisse
se hominem filiis superum tam conformem nunquam
aspectui conuenire Elena ad
festiua solacia que fiebant in
templo flectit intuitus aut
ad aliena colloquia vertit ca
put Sane inspectione paridis a
uiditate concepta vix eius tota de
siderium ad aliud instrumentum sua lu
mina non retorquet Quod cum paris
percipit sine liuore blandiente gau
det suos radios visuales visualibus
Elene radijs commisceri et sic
permutuas et placidas visiones
sibi invicem conformatas eximiam amoris
ardoris vehementiam manifestant et ambo dum
cogitant in proprijs qualiter eorum vnus
quisque alteri sue intentionis archa
na reuelet ausus est paris ut
signa votis vicaria primitias ex
soluere noti sui Sed Elena tunc ar
dore tamquam experta consilii sentit
paridis appetitum et signa similia intuitu
rependit eidem moram etiam intuentes
ut inter ludentium tumultus fiat ma
gis sibi propinquius adeo quod paris omni
pudoris omissa caligne sessio
in Elene vicinius appropinquat
et quod sic latet ominosat latenti
et submissa voce nulgauit et sic
tantibus alijs adeo que ibi fiebat
in templo non aduertentibus illorum insidias
in matura brevis alterius quod gesserat
breuem perstrinxere sermonem Quo facto
paris ab Elena humili petita licencia

tamquam gesserat in animo re-
[illegible] in suspicione verbis p[illegible]
[illegible] et quod de [illegible]
[illegible] fieri debet [illegible]

ac in comitiua suorum templum exiuit
Que exeunte domino Elena ut eum potuit
videre dulcibus est aspectibus insecuta
Procedens quod paris letus sed amore
Bexatus suas peruenit ad naues
vbi confestim omnibus suis maiores
ad se conuocari mandauit et ipsis
coactis in vnum sic est eos alloquens voce
vltra allocutus O viri fortissimi omnibus
e nota nobis qua de causa Rex
priamus pater noster placuit nos in greciam
transmisisse Fuit enim eius totalis
intentio ut Exiona sororem suam
nostro studio reduceremus tamen obtentus
si nobis impossibilis videtur saltem
dampnificare grecos quocumque posse
modo debemus studium adhibere
Esse enim nobis Exionam recuperare
impossibile factum est cum a rege thelamo
ne detineatur viro utique forti qui
nobis eam restituere non presumet quamuis belli
conflictu concedet eius amore baccharis
Nec nos sumus in tanta quantitate pote
tes ut ipsi regi thelamoni preualere
possimus in viribus nec in nobis est tanta
potentia ut terras aliquas in grecia
nobis subiugare possimus tamen est cu
stus patribus gentis dance plenitu
do Sed tempus est quod ut laudabile donum intuitu
quod sicut puto deus nobis offeruit in hoc
loco hoc non permittamus inane Vide
enim in hac insula magna nos satis
diis superis applicuisse de maioribus
que Ciuibus festo suadente vltra et
de mulieribus melioribus ad iacens templum
veneris esse repletum Cum inter alias
sit istius regni regina vxor regis
videlicet menelai templum etiam multis
est diuicijs oppletum Si inuaderi
mus illud et illos qui morantur

in illo; si eos poterimus captivos abdu-
cere maximus erit nobis et ditissimus
prede questus non solum personarum ex
preda captarum, verum etiam rerum, cum
in templo ipso infinita vasa sint aurea,
magna sit argenti copia et pannorum de aura-
torum multa procedat ubertas, quam ali-
bi potius dispendiose querere, quod magis
compleat nobis acceptum dico quod si lau-
dabile nobis apparet, veniente nocte
umbriculis cunctis iam armata iuventute
surgamus et irruamus in templum
ad depopulationem ipsius; viros et
etiam mulieres existentes in illo captos
nobiscum deducamus ad naves; et pre-
cipue Helenam, quam si captam deduxerimus
poterimus apud Troiam ex eius captione
fratres etiam resultat quod ob commutationem
ipsius Hesionam potest rex Priamus
suam recuperare sororem. Videat ergo
discretio vestra quid de hoc fuerit sive
antequam eius quod faciendum, putamus
nobis [illegible] facultas subtrahatur.
Et demum suo colloquio fine facto
multique de astantibus faciendum approbat
et nichilominus multi plurimi. Et tandem Paris
mo multo examinato consilio, a dicto con-
venit est deventum ut adveniente
nocte et luna sue lucis radios
occultante armata manu in templum
irruat et exponat prede que pote-
rit omnia sine mora; cum autem quod nocte
sidera publicante et eclipsim luna
pateretur, Troiani sub ipsius noctis
silencio arma capiunt et armati
relictis navibus in tuta custodia ~~ar-
mati~~ subito templum intrant et ir-
ruentes in illos quos invenerunt in
illo hostili suspicione securos in
ore gladii inermes capiunt et cap-

tos deducunt ad naves. Horum quoque
diripiunt templum spoliant et omnia
predantur. Regina Helena et omnes
eius comites Paris propria ma-
nu cepit, in qua nullius resi-
stentie contradictionem invenit. Quam cum a-
masset eam aspectus potius quam disse-
ruit, ducit quoque per Paridem cum omnibus
suis ad naves ~~[illegible]~~ et in eis ipsa
dimissa sub fida custodia iterum Pa-
ris redit ad predam. Clamor itaque
fit maximus ex vociferatione captorum
et rumpit noctis silencia, et horum
precipue qui mallent neci tradi quam
duci captivi. Ex multo igitur tumultu
clamoris implentur tota areas
qui in quodam castro in eminenti
loco supra templum ipsum firmato de-
gebant et experrecti in motibus occisorum
et aliorum qui fuge subsidio in ca-
strum se recipere sunt conati, stupefacti
surgunt ~~[illegible]~~, arma capiunt — et stratis
et armati rapido cursu descenden-
tes a castro irruunt in troianos.
Erant enim in castro ipso militum quam-
plurimi bellicosa iuventus, qui armorum
magisterio velut edocti acriter
insultant in troianos et dura re-
sistentia ipsos impellunt putantes eos
necare tradere et captas posse recupe-
rare personas. Conflictus ergo fit maximus
ex quo sequitur magna cedes. Et
troiani demum quorum multitudo potius
eos in quadruplo excedebat per
militum armatorum, sed ipsos impetu
ipsos vertunt in fugam, et eos usque
ad radices montis castri predicti in
ore gladii persequuntur. Fit ergo finis bel-
lo et troiani obtenta victoria
gaudentes revertuntur ad naves
nichil preciosum relinquentes in templo

exercitus preda multas et innumerabiles
diuicias acquisiuit. Ascendunt ergo na
ues predas plenas diuiciis et mul
titudine captiuorum et velis ad uen
torum flatus erectis nauigacione
prospera potiuntur. Itaque per dies aliquos
secundo remige nauigantes die sep
timo ad oras troiani regni per
ueniunt ad quoddam castrum per sex mi
liaria a troia distantis quod the
nedon ab incolis dicebatur feli
citer portum intrant et ibi fixis an
choris et nauibus ipsis securis fu
nibus religatis gaudentes descendunt
terram in qua ab habitatoribus ipsius
tamquam amici in honore maximo
sunt recepti. Paris itaque illico post
quam descendit terram ad regem priamum
destinauit nuncium quendam suum qui
stati postquam peruenit ad regem re
fert illi Paridem cum suis incolumem
apud thenedon salubriter aduenisse
et ei singula que per paridem
gesta sunt tamquam ille qui presens in
terfuit recitat seriatim. Ad hanc igitur
relacionem rex priamus magno per
gaudio exultauit et patefecit sin
gulis aliis troie maioribus et ple
beis sollempne festum instituit diui
nis. Existente vero paride apud
Thenedon prout ibi felix applicu
it regina Elena inter captiuos
alios luctuosos multa ut vide
batur astantibus torquetur angustia
dum pectus et faciem continuis luctu
alibus lacrimis irrigaret et sin
gultuosis vocibus regionem suam re
gemque fratres filiam et priamum notosque
defleret que crebris vlulacionibus
inquieta nullo cibo aut potu poterat
procurari. Quod paris pro molesto
gerens et eam consolari Elenam humilibus
et piis verbis accedit et quam dolo
re eximios Elena perduceret nec eam
paris ad confortacionis spiritum reducere
poterat aut planctus velut iracundia
motus aduersus Elenam prosiluit in hec
verba. Quid est hoc domina quod tam continuo
dolore contabescis nec quiescas quis
ille qui tot dolorosas voces au
dire per tollerancia diu posset cum die
noctuque lamentis vaces et lacrimis
angustias quod tibi ipsi non obsit et
persone tue non inferat detrimentum
Iam non satiata esse debes tantis
ex lacrimis si tot gustasses continuo
potus aque quot lacrimas dicaris fudisse
sed velut supernatiue pleno a pec
tore iam manaret lacrimis. Ergo si pla
cet finem impone et confortacionis animo
resume quietem. Cum in regno
patris mei nullus te possit occupa
re defectus nec etiam eos captiuos
quos tu mandaueris habundare
tu enim in tua magnitudine hono
rabilis velut maior omnibus suffulta
ta delicijs et in sublimacione ma
xima residendo et captiuitatem tuam
quos mandaueris a vinculis liberari
bis ipsius patris mei regno secure viuere
poterit velut ipsius laribus
habundantes. Ad hec Elena deter
sis lacrimis paridi sic respondit
Scio domine velim nolim necesse habeo
[illegible] tuas exequi voluntates cum
feminea potencia non possit pre
ualere virili et propterea captiui
tate detenta. Sed igitur tu captiue et aliis
captis mecum bonum confert agnoscere
separe potest talia conferens a diis co [margin: gratiam obtinere]
regni cum afflictis compati humanitas
suggerat et diis placeat pietates

hilarem. Cui paris nobilissima domina
quecumque mandaveris infallibiliter comple
buntur. Et ea statim promissione accepta, mo
dica mora interiecta ipsa a sessio
ne levavit, ipsam secum adducens de
ducens ubi in maximo apparatu multa
ordinata fuerant et ubi secrete inter
se de singulis conferre liceret. Cum statim
paris sic dixit: putas ne domina si te
dii aut nostra fata traxerunt et te vo
luerunt in meam pervenisse provinciam
quod tali permutacione tibi sit dampno
sa ut maioribus diviciis et carioribus
deliciis non habundes. An reputas
troianam provinciam achaie non exce
dere ubertates que plena est in omni
bus preciosissimis opulenta. Pu
tas ne me regia dignitate libi
dinoso cultu fedare. Sane ma
ioribus diviciis affluens et hono
rabilioribus deliciis vitam duces
et me quod dedignari non debes
equalis dignitatis vel potioris
quam viri tui matrimonialis thori habe
consortem. Intacta enim uxore te michi
copulare propono et tecum perpetuo vi
vere inseparabili fide nupciarum. Nec
tibi putare debes horrendum si pu
sillum regnum in magno finisti. [illegible] hactenus
in ampla regna converteris cum troia
no regno multa sint asye regna
subiecta, que tibi cum omni subiec
cionis devocione parebunt. Nec amissi
tui viri te debet iactura compungere
cum vir non sit in nobilitate similis
in strenuitate par nec in diligendi fer
vore prorsus equalis. Ex amoris
enim tui flamma totis affectibus
incalesco, et ab eo qui te plus
diligit sperare debes firmius plus
honoris. Cessa igitur amodo plus do
lere, lacrimas tempera et murmurum
querelas, et in hiis rogo ut exaudi
as humiles preces meas. At illa res
pondit: A lacrimis quis potest abstinere
qui talis et tanti doloris aculeis
angitur sicut ego. Vellem quod deos
aliter de meis successibus statuisse.
Quia ex quo aliud esse non potest, invi
tus tuas preces admitto. Quis enim resi
stere voluntati [illegible] nulla sit pote
ncia penes me. Et statim subitas
prorupit in lacrimas et singultus quos
iterum sedare sermonibus [illegible]
paris. Et ea tandem lacrimis resiste
te paris ab ipsa recessit in thimbri no
cte tercia. Et adveniente sero
paris ei statuit deferri nonnullis
blandiciis que preciosis cibariis
habundant. Decurso igitur noctis
silencio et adveniente diluculo
Paris helenam regiis vestibus
a rege priamo sibi traditis exor
natam, equum mire pulchritu
dinis in aurea sella et aureo
freno decoratum fecit ascendere, ordi
natisque captivis aliis in equorum
multitudine iuxta gradus eorum
iubet eos precedere in multa comitiva
militum. Et deinum ipse paris, dei
phebus, anthenor, eneas et poli
dimas [illegible] et quamplures alii
nobiles equos strenuos ascen
dentes reginam elenam in apparatu
et honore maximo comitantur. Et
recedentes a thenedon levitis pas
sibus se dirigunt versus troiam. Et
xis nemoribus iuxta civitatem
eandem rex priamus in multorum
nobilium comitiva obviam illis exivit

et salutatis suis et hylari vultu
receptis ad helenam quam devotis
affatibus et leta fronte suscipiens
ipsi in verbis placidis humiliter se
submisit. Pervenientibus igitur eis ad
civitatis porta ubi multitudo
populi infinita confluxerat, gaudia
celebrantes et immensa tripudia in
omni genere musicorum, Rex priamus
primo descendit ab equo, et Re-
ginam Elenam pedes habens an
reis equi sui in multitudine ma
iorum troie et multa veneracione
deducit quousque ipsam in suam
excelsam Regiam introduxit. O quam
magna fuit gaudia que ~~ducit~~
ducuntur ab hominibus in civitate troiana
magna sunt festa que ob adventum
paridis et suorum qui incolumes
redierunt. Illucescente no
die sequenti Rege priamo accepta
te contrahit paris Elenam in templo
palladis duxit uxorem. Per octo vero
dies universi troiani implicant
festa festis, gaudia gaudiis
aggregant, et per dies viii continuos
ludis et exhilaracionibus vacata
sunt. Postquam cassandre filie
Regis innotuit paridem Elenam
sibi matrimonio copulari diras
prorupit in voces et querulosos ulu-
latus, fortes exclamans et dicens
Hic exclamat Cassandra in nuptiis paridis et Elene — Ad quid infelices troiani gau
dia ducitis de nuptiis paridis
et helene ex quibus vobis tanta
futura sunt mala, per quas necem
virorum et uxorum deflebitis filiorum
quos aspectu primum ... videbitis
trucidatos, et maritorum crudelia
funera viduate intuebuntur uxores.

Ha sublimis troia dinis precipi
tata ruinis quam impie subu
ersa iacebis. Ha misere matres quanto
dolore virorum cordium claustra ha
bitis, cum deceptis vestris visceribus e
uelli videbitis et membratim me
bra disiungi. Ha misera hecuba vi
tot potius conte lacrimas natorum
tuorum excidio quos secabit et tradet
crudelitatis gladius impiorum. Ha
gens ceca et dire mortis ignara
ratur in violenta manu ab iniusto
viro. Nos excellitis Elenam et eam
nos accelleratis restituere viro suo
antequam durius ensis acceleret
et gladius acutus viro deferveat
terrore, putantis de furtu paridis
sine condigna pena et acerba vindicta
posse transire, per quam nobis est finale
excidium preventurum. Ha infelix hele
na, immo dira leena que nobis es
paritura dolores. Reddite igitur cives
miseri ipsam, firmius aliis, et du
lici morte punita diccessit. Dum hec
igitur et alia duriora continuis que-
relis predicta cassandra et ad regis diffunderet
priami meritus nullomodo desisteret
inquieta, Rex priamus ipsam capi
mandavit et in compedibus ferreis
in claustro firmari, in quo dicitur cassa
dra ipsam multo tempore fuisse dete
tam, cuius gemitus et lamenta
si fuissent troianis auribus exaudi
bilia nunc lacrimata troia nunc defle
nisset pretiosos casus suos, qui usque
nunc horum flebilis clamitans au
ditus nullo pretio futuro tempore oblivio
nis silencio deliniri. Liber

Liber Octavus de consilio habito contra
Grecos de vindicta de raptu Elene
contra troianos. Octavus

Cum itaque in urbe troiana haec
fieliciter uno totis insidiis esset
licet gestum nondum troianis appli-
catis in insula Thenedon fama lo-
quax et volans tumultuose velati-
bus menelai regis in multa stupefac-
te aures invadit quod nondum apperta
discesserat / nec ad auris nestoris
continua / tunc postea patefacta sunt [singula]
de distructione templi videlicet in
sula cithera domino suo subiecta
veneris suorum instructorum ibi nequiter
a troianis de captione mulierum
et aliorum deductorum in troia / et de-
mum de raptu sue helene quam plus
quam se ipsum amore tenerrimo dilige-
bat / tantorum dolorum aculeis fessus
est animus quod primus cadens in ter-
ram debilitatus est spiritu / et fuit
e deficiens a loquela / sed dum post lon-
ga hora vires resumpsit in multo do-
loris anxietate corporea / suorum de-
flet exadium captivorum abductione
et helene sue absentia subtrahenti si-
tur sigillacione tunc deducte / deflet
eius pulchritudinem alienis ma-
nibus ~~contractandam~~ / deflet eius delici-
as quas ~~~~ non extimat in na-
tionibus barbarorum / nullus est finis
lamentis eius et lacrimis / et demum
hec nestori nunciato / Nestor ad ipsum
veniens / quia sibi carum astrixerat in
dictu / fessus lacrimarum suarum praeceps
blandis sermonibus et prius affatibus
solari mestum intendit / qui demum mol-
lis motus lacrimis et fletibus finem daret
~~dedit~~ / celer se attigit ad reditum
regni sui / quod nestor non deserens ipsum
in continua militum multorum flebili co-
meavit / qui simul postea pervenit in
regnum / per regem agamenonem fratrem suo

ut ad ipsum accederet insidelli nuncio
demandavit / sic regibus castori et
polluci filii / qui eius audito nuncio
statim omnes predicti tres reges ad ipsum
cursu celeri pervenerunt / Agamme-
non autem ut vidit menelaum fratrem suum [vel]
tanto dolore tangi in ipsum et hiis verbis
consolatoriis allocutus / Ad quid frater tanto do- [verba consolatoria agamenonis]
lore depremeris / et si iusta causa dolendi
te moveat / non tamen est prudentis viri [No.]
animi sui motum extrinseca demonstracione
vulgare / dolor enim patefactus extrin-
secus in adversis amicos plus provocat
ad dolendum / et maiora gaudia ge-
nerat inimicis / finge ergo in pala-
re leticiam / cum dolor habundat / et fin-
ge te non curare de hiis in quibus
te debet venerabilis cura mordere /
non ~~~~ anxius aut flumus lac- [No.]
marum honorem non querit aut vindictam
est igitur petenda ense vindicta non immune
querelarum / et sapientis probitas tunc apparet
cum casibus examinata contrariis / adversa
novit sustinere constancia / et malorum
ponderibus animum non submittit / Exa-
ta ergo tue strenuitatis animum ad hec
mala / et ubi iustus dolor te provocat
rigidum assumas animum ulciscendi / nam
iniuria tibi et nobis illata dura non
transeat sine pena quod non lacrimis est
querenda / sed magna offendendi vir-
tute nostra enim nos habundare vi-
ribus / et in hac ulciscendi cura nos
~~omnes~~ multos habere competes / cum in
hoc totius grecie consurgat ipsum / et [nobis omnibus et singulis viris regibus conveniat contra troianos armis insurgere sed in bellico certamine]
~~a nobis meum reges singula ar-~~
~~ma troianis consurgere non negabunt~~
~~in brachio sibi~~ / fortissimo et multa
classe apud troiam nos veniamus co-
ferentes / In eius litus si vim figere
tentoria nos contingat / Enimvero
erit et impossibile frigios nos a littore

posse deleri / antequam erunt necati maio-
res eorum tractati et sauciati dirissime
populares eorum / Cum troiana urbs et
sua potencia funditus euertetur. Et ille
paris tot malorum actor / si eum contingat
incarpi / velut nequam latro furcis su-
spensus amarissimas penas luet /
Responsum est ergo ab omni dolendi tri-
sticia / et ad omnes reges grecie du-
ces et comites maiores et nobi-
les nostra scripta mittemus / ut thimo
ulciscendi tanti dedecoris / nobis po-
tenter assistant. Hiis igitur verbis et sermo-
nibus suis fine facto / acquieuit huius-
modi consilio menelaus. Et sic incontinenti per uni-
uersos grecie principes litteris desti-
natis inter alios accesserunt primi
viri illi nobiles Achilles strenu-
uus et patroclus strenuo et fortis-
simus diomedes / statimque eis est
totius negotii materia declara-
ta / omnes disponunt unanimes
in maximo exercitu et multo naui-
gio cumulari ut preoccupanda ele-
na et illate iniurie optinenda
vindicta / se potentes offerant apud
troiam. Pro huius autem execucione
negotii / cum omnia statuerunt
eligere aliquem in ducem et principem /
cui totus exercitus pareat / et sub
cuius ductu / regula exercitus ipsius
feliciter gubernetur / et sic de com-
muni assensu omnium preuentum tunc ibidem Aga-
menone rege multe strenuitatis
viro / omnes suum consilium direxere con-
niuente et imperatorem eorum assump-
serunt et ducem et data ei omnis
plenitudinis potestate. Dicti fratres castor
et polux prius erant et necdum ut audierunt
troianos in frigiam peruenisse / cum quibusdam

eorum nauibus se committunt in mare si
forte sororem suam Helenam recuperare
possent antequam troiam eos con-
tingeret applicare / Nonnulli vero
dixerunt quod dicti fratres vocatione me-
nelai nullatenus expectata statim
postquam de raptu helene / ad eos
fama peruenit se in mare cum mo-
dico nauigio miserunt. Licet quidquid de
hoc contigerit fidelius ipsis mare in-
trantibus troianos volentibus persequi
nondum per duos dies feliciter naui-
garant / cum subito celum obductum ni-
grioribus nubibus / obscuratis induxit tene-
bras continuatas et intempesta
ta luce incitatibus ruptis nubibus
insurgunt clamosa tonitrua / metus
nauigantium excitancia per timorem. In
pluuia igitur coacte nubes aquo-
sas ymbres emittunt / et inalesce-
te ventorum rabie periculosa tumi-
de pelago / in fluctus maximos / cumu-
lat aeris obscuritate firmamentum
tenebrosa exasperantibus nubibus
aduersis / naria cacumina fluctuum
extolluntur / spumas eructancia ex
ceras hinc inde / ex quibus in superne
lagus velut ebullies videbatur
in album / nec mora franguntur arbores
lacerantur vela rumpuntur funes ster-
nuntur ancore / et omnia nauium
carinde deperit / armamenta di-
sperguntur / naues multa vectorum exac-
batione una ab alia separata / na-
uis autem illa in qua predicti duo fratres
ipsi nauigabant in potencia tempesta-
tis aduersa / fractis temonibus et eius
arboribus multo stridore collisis sic
remigiis destituta fertur / in pelago
iacto nunc prius hinc nunc illuc
in aduersis fluctibus / que dum multa
fatigacione nunc recta nunc obliqua

per mare discurrerent. deinde ex haustu
maris ratibus corporibus dissuta. carinis
avulsis tabulis nullo alio indicio
depingit inter fluctus inter quas predicti
duo fratres et alii navigantes ripa pe-
riit ut leve putabat perire subinde sic et
alie naues sequaces corporibus simul
tempestate corrupte in [illegible] locis
pelagi perierunt. Horum autem fratrum qui-
dam credere voluit more deum genti-
bus esse ignota. et de eorum morte
nullus esse qui certum certitudinis
prohibet. eos divino munere factos de-
os. et divinos. ut voluit antiqua
gentilitas translatos in celum hinc est
quod poete dixerunt eos in celum assump-
tos. constituisse signum in zodiaco ce-
lo quod usque in hodiernum diem signum
geminorum. quasi ex hiis geminis fratribus
constitutum. sic antiqui philosophi dixerunt
geminorum signum appellari. per geminis
diebus plus quam in aliis signis sol
sub zodiaco directus moratur. illo
et sit quod quam dictum sit predicti duo
fratres pro eorum helene recuperacione soro-
ris periculis tales primicias
expolierunt. Et quia frigius dares
voluit in hoc loco quorundam grecorum
et troianorum describere colores et
formas qui et si non omnium saltem
describere voluit famosorum. Asserit enim
in codice sui operis greca lingua co-
scriptorum omnes illos suis oculis in-
spexisse. nam sepius inter treugas
habitas inter exercitus utrosque se ad gre-
corum tentoria conferebat. unumquemque
maioris forma aspiciens et corpo-
ris ut ipsorum in suo opere sciret descri-
bere qualitates. Dixit enim ipsam he-
lenam speciositate nimia refulsisse
de cuius statura et forma satis ap-
te supra retulimus. hoc addito quod

dixit helenam ipsam inter duo super-
cilia quandam habuisse modicam et te-
nuem cicatricem. que miro modo
decorabat eandem. Agamenon autem
rex multa probitate submixtus lac-
teo candore fulgebat. fortis erat
in viribus dum moribus esse fortibus
conformatus. laboris erat amato-
r dum esse quietis impaciens. districtus
audax. et multiloquus dei lepore fa-
cundus. Menelaus autem frater eius
non erat tanta probitate distensus
sed eius forma inter longitudinem
et nimiam brevitatem medium de-
centi statura servabat. in armis
erat strenuus et in bellandi de-
siderio nimium audosus. Achilles
vero mira pulchritudine fuit decorus
flavis crinibus sed crispatis. oculis
glaucis et grossis. sed amorosi aspec-
tus. amplum habuit pectus et sca-
pulas. brachia grossa. renes lar-
gos. et statura longitudinis compete-
tis. hic in fortitudine multa prena-
luit. nullus grecorum tunc fortior ipso
fuit. bellandi cupidus. largus
in donis. et prodigus in expensis.
Tantalus vero corpore grandis fuit
fortis multum. varius oculis can-
didus rubore permixto. iudicans
humilis. hostes fugiens. sepius iusta
portans. Aiax oyleus corpore com-
pressus fuit. amplis scapulis quoque
brachiis longis multum et semper ve-
stibus caris comptus. multum
vero fuit pusillanimis. et faci-
lis ad loquendum. Thelamonis aiax
multa fuit pulcritudine decorus
inuenis tamen omnibus sed delectabat statu-
dum voce canora [illegible] cantantem
et sonora multa copiositate rep-
[illegible]. Hic fuit multe sanctimitatis
vir bellicosus multum et quam pompas

in suis virtutibus non dilexit / Vlixes
vero omnes alios grecos sua speciosi
tate precessit / strenuus quidem fuit
set omni astucia et dolositate plenus /
mendaciorum maximus commenta
tor / multa diffundens verba ioco
sa / set lepore facunditatis disertus / qui
neminem sibi parem habuit tempori
bus [illegible] / Dyomedes multa
fuit proceritate distensus / amplo pec
tore robustis scapulis / aspectu
ferox / in promissis fallax / in armis stre
nuus / victorie cupidus / timendus
a multis cum multum esset virtuosus /
sine causa sibi nimis impaciens / cum mo
lestus servientibus nimis esset libidino
sus quidem / et qui multas traxit
angustias ob fervorem amoris /

al' facundia multa disertus

Dux Nestor longe stature fuit
latis membris brachiis grossis /
facundus nimium in loquela discre
tus ac utilis et fidelia consilia
semper plenus / aduste faciei et pro
vocatus ad iram nulla poterat frenari
temperie / licet esset in eo brevi spacio
duratura / habuit nullus equi poterat
in tanta sinceritate fidelitatis amicus /

Prothesilaus pulcher fuit et de
centi statura decorus / strenuus
quidem fuit multum / nullus eo cele
rior / et in armis nimium animosus /

Neptolomus statura grandis
fuit / nigris crinibus grossis oculis
set rotundis latus pectore largis sca
pulis superciliis mediis in loquela
balbuciens / set doctus erat in le
gibus et exercitus multarum causarum /

Palamides autem filius Regis Naulo
forma pulcherrimus / longus et gra
cilis / set moderata fuit proceritate
distensus animosus ad prelia / affabi
lis tractabilis / largus et multa
dona diffundens / Polidarius mul
ta erat plenus grossitie et tanta
pinguedine tumefactus / quod se ipsum
vix ducere poterat aut stare / multum
erectus / animosus multum / set multa
superbia [illegible] / letari non novit
et semper erat in nimiis cogitationibus
anxiosus / Machaon vero fuit equa
li forma contortus / dum non esset mul
tum longus nec multa brevitate cor
reptus / superbus animosus multum
nudatus fronte calvicie et qui
numquam de die dormivit / Briseida
autem filia Calcas multa fuit spe
ciositate decora / nec longa nec bre
vis nec nimium macilenta / lacteo
perfusa candore / nec longa nec bre
vis genis roseis / flavis crinibus
superciliis mediis / quorum iunctura dum
multa pilositate tumescerent
modicum non ornavit / Preter hos et
alios maiores scripsit idem Dares
grecorum auxilium preter regem in mul
ta venisse militum comitiva cuius
colorem et formam minus certus non
omisit / Scripsit enim fuisse eum
magne stature / vultu habuisse
pinguissimum faciem lentiginosam
capillos et barbam in igneam
rubicundam / De illis autem qui fue
runt in troia idem Dares formas
suo stilo describit / Scripsit enim re
gem Priamum longe fuisse stature
generale et decorum / vocem habuisse de
pressam hominem multe serenitatis
et cibos valde delicato affecta
tem / virum intrepidum et absque timore
et blandicias hominum habentem exo
sas / fuit enim in suis sermonibus animo
sus / iusticiam coluit / sonos mu
sicos et cantiones amoris libenter
audivit / nec fuit rex alius qui

maiori honore suos commilitones
amasset et maiorum donorum afflu-
encia ditasset eosdem. De filiis itaque
regis Priami nullus fuit qui tanta
strenuitate vigeret sicut primogenitus
eius Hector. Hic fuit ille qui virtute
sua omnes alios virtutis potencia
superavit. Parum vero erat balbu-
ciens in loquela. Habuit membra du-
rissima sustinencia pondera magna.
Labor magnus erat in ferma nun-
quam ~~tante virtutis et~~ tanti vigoris
dum Troia perduxit neque magnanimi-
tate repletum inde prodiit. Nunquam
verbum iniuriosum aut indecens
ab ore eius exivit. Nunquam sibi extitit
tediosum laboribus insudare. Pluribus
nullis enim sudoribus bellicis lassa-
batur. Nunquam legitur aliquis tali
quo regno fuisse qui tantum cives
et regnicolas amaret. Deiphebus
tercius regis filius et sequens He-
lenus eius frater ita fuerunt unius
forme et similitudinis coequalis quod
nulla discrepancia erat in illis.
Vix enim unus ab alio dinosci po-
terat si quis eos subito inspexisset.
Eorum enim forma ipsa talis erat
qualis erat eorum regis Priami
genitoris. Illa enim sola eos tres
dissimilitudo distinxit quod rex Priamus
erat etate provectus et illi duo
iuventutis gracia pubescebant. Item
illorum duorum alter videlicet Dephe-
bus in armorum strenuitate vige-
bat et alius scilicet Helenus in litteris
erat edoctus liberalium artium discipli-
nis. Troilus vero licet fuit in latum
corpore magnus magis fuit corde
magnanimus audacis multum set

multa cum ipsa strenuitate tem-
periem, dilectus plurimum a puellis
cum ipse aliqualem observando mo-
destiam delectaretur in illis. In viribus
vero et strenuitate bellandi vel
fuit alius Hector vel secundus ab ipso.
In toto etiam regno ~~iuvenis~~ nullus
fuit tantis viribus nec tanta auda-
cia gloriosus. Paris vero fuit pul-
chritudine multa venustus, flavus
coma in capillis tota eius cesaries
nitore aureo putabatur arcuum
magisterio excellenter edoctus
et in virtute venandi multa
fuit in armorum strenuitate secu-
rus et rigidus miles in bellis. Ene-
as autem fuit grossus in pectore,
parvus vero corpore, in habitu discretus
in factis et tractatus dictis, eloquencia mul-
ta refulsit, sanus consiliis satis ple-
nus, in maturitate sapiens et multa
litteratura peritus. Vultum habuit mul-
ta alacritate iocundum dum essent
eius oculi vari et multa speciosi-
tate fulgentes. Inter alios Troie
maiores nullus extitit qui tantarum
rerum in mobilium possessionibus habun-
dans locuples in castris et dives
in ~~bellis~~. Anthenor autem fuit lon-
gus et gracilis multis habundans
sermonibus set discretis. Vir fuit for-
tis industria maxima circumspectus
multum a rege Priamo affectuose dilectus
et cum se prestabat occasio iocose mul-
tum socios suos deridebat. Absolute
tamen omni erat gravitate maturus.
Polidamas vero ipsius Anthenoris
filius iuvenis speciosus multa fuit
strenuitate conspicuus, laudabilis
moribus, corpore longus et gracilis
sicut pater set fusco colore respersus,
multum fuit hic fortis in viribus et in

potens in armis, audax, sed dum in
verborum emissione sermonem maximum
moderamine multo frenatus. [al' sermonem]
Rex vero Menon pulcher in forma
fuit, candidus, latus scapulis, grossus
brachiis, pectore durus, cruribus
amplis, spatiosus et flavus, oculorum
vero eius colores [al' capitis] nigro fuerunt
colore perfusi, mire strenuitatis
miles, et qui in troiano bello mul-
ta virtuosa et laudanda peregit.
Regina vero Hecuba corporea pro-
ceritate distensa longiore magis
declinavit ad virilem formam
quam ad speciem muliebrem. Multum fuit
mirabilis sagacitatis, illustris,
multis erudita doctrinis, pia in
omnibus, honesta multum et opera
diligens caritatis. Andromacha vero
uxor Hectoris mirifica fuit specio-
sitate decora, longa corpore, lacteo
candore refulgens, oculos habens
multo fulgore luciferos, rubicunda
maxillis, roseis labiis et cesarie
deaurata, inter omnes mulieres ho-
nestissima. Hec fuit in omnibus suis
actibus moderata. Cassandra autem
fuit stature decentis, candida ni-
mium, lentiginosa facie, oculis variis,
virginitati adherens et omnes quasi
actus fugiens muliebres. Multa
novit predicere de futuris. Cum in astrono-
mia et aliis liberalibus disciplinis
esset potens et pariter edocta. Poli-
xena vero regis Priami filia, virgo
tenerrima, multa fuit speciositate
decora. In hac fuit vere veneris pulc-
ritudinis ornatus, quam natura studio mul-
to depinxit, et in qua natura vere
nichil erraverat, nisi quod mortalem
eam statuerat. Cuius sapientiam preclaribus

explanare sermonibus labor esset inutil-
is, cum eius forma quasi omnium aliarum pre-
cellet speciem mulierum. Intelligitur
quod in ea omnem membrorum pulcritudinem
fundasse, et eam floruisse virtu-
te, que omnis generis expositas habent
varietates. De hiis in figuris Dares
voluit formas et colores descri-
bere tam grecorum quam etiam troianorum,
cum in utroque exercitu multi fuerint
multa virtute conspicui, quorum nomina
et virtutes hic inferius pugnacium singula-
tim per specialia narrabuntur. Tempus
est quod ad primus historie finem expli-
canda per suos actus continuos succes-
sive in stilus deinceps videlicet
accingatur. **Liber nonus**

Liber nonus de regibus et principi-
bus grecorum qui convenerunt in athenis
ut transitum facerent contra troianos et

Tempus erat quo iam bruma
exacta primus et gelu suo
tempore solito glacies iam liquerat, cum
iam nivibus liquefactis varii flumi-
num per vallium concava varios iam tume-
scent in decursus, et pigra [illegible]
igneo modica calori vicinam ti[illegible]
daret ob vicinum primum veris adven-
tum, sole sub extremo signo piscium
decrescente, cum extremum et ultimum dies
mensis februarii instaret et mensis martii
eius succederet iam vicinus. Cum uni-
versus grecorum exercitus in multa clas-
se sedendus in atheniarum civitate por-
tu totus insimul convenisset. Sciant
igitur presentis historie lectores ab inicio
mundi usque ad tempus nunquam tot navi-
gia insimul confluxisse, tanto plena
milite nec tantorum cumulo pugna-
torum quod indescriptibili sermone legetur.
Electum a Agamenone rege dana-
orum ductore exercitus exercitus, ex civitate

sua scilicet Micenarum centum naves mi-
litibus onustas pugnatoribus adduxit
Menelaus autem virum helene et
ipsius agamenonis frater ex regno
suo dicto Sparten sexaginta naves
plenas militibus adduxisse. De reg-
no uero boecie Archilaus et prothe-
norius regni duces naves .l. duxe-
runt. Ascalaphus vero dux et comes
helenus de provincia thitomene na-
ves duxerunt .xxx. Rex vero epistro-
phus et rex thedius de regno
suo foradis .l. naves adduxerunt
in multa militum comitiva. Thela-
monius autem aiax de regno suo et
de sua civitate nobili Salemina
.l. naves adduxit. In cuius comi-
tiva fuerunt multi duces et co-
mites et sunt hii. Dux theucer. Dux a-
phiatus. Comes domon. et co-
mes theseus. Senex autem dux
nestor cum .l. navibus ex pilon ad-
venit. Rex vero thoas de regno
suo thalie .l. naves adduxit. Rex
autem dorignais de regno suo .l.
detulit naves. De regno autem suo
quod denominari dicebatur thelamonis
oiley .l. naves adduxit. Polixe-
tes uero et amphianeus de provincia
caladonie duces naves adduxe-
runt quadraginta. Rex autem ydomeneus
rex Micenorum de creta naves .lxxx.
duxerunt. De regno autem ytacie ille
facundissimus rex ulixes .l. naves
adduxit. Dux uero meges de civita-
te sua pigris detulit naves .x.
Protheatus autem et prothesilaus du-
ces provincie que vocatur phylarta cum
phites .l. naves adduxerunt. Rex autem
de insula Civitate regni sui que

dicta est Rodos .xx. naves adduxit.
Eurypilus vero rex de regno suo
quod dicitur Ortomenie .l. naves ad-
duxit. Dux autem Antiphus et dux
amphimacus duces cuiusdam pre-
sciacine provincie que dicta est hesidas
naves xxij. adduxerunt. Rex poli-
potes de regno suo quod dicebatur
nita. et dux lonsirinus et consobri-
nus eius adduci fecerunt navi-
gia .lx. Et stenelus et dyomedes
et tenus comitiva thelenus
et euryalus de terra sua argis
naves detulit .lxxx. Rex vero po-
liphebus de regno suo quod nondum
multa fama pollebat detulit
naves vij. Rex prothemeus de reg-
no suo quod tenebat agrecis xij na-
ves adduxit. Rex autem prothelinus
de regno suo quod dictum est de mesia
.l. naves detulit totidem. Rex ca-
penor de sua provincia capadocia
Cicornus vero rex de regno
suo quod Rexsa dicebatur xxij na-
ves secum adduxit. Et sic facta
summa de predictis regibus et ducibus
qui fuerunt numero lxviij naves
illorum grecorum erant mille cc.xxij.
preter palamidem filium regis nauli
qui ultimus cum suis navibus ut
infra proximus referetur advenit.
Homerus vero dixit in temporibus suis
fuisse naves naves mille lxxxvj.
Sed forte pretedio numeri integri
non descripsit. Liber decimus

Summa navium grecorum contra troianos

Liber decimus de consilio per grecos
de consulendo appolline et suos legatos
an bellum sit indicendum troianis

Actum est postquam predicti reges
duces et principes grecorum
in portu athenarum cum eorum navibus
convenerunt. Agamenon vir ille

tam strenuus qui ductor et princeps
totius exercitus grecorum curam gerebat
vigilem cum sit attente deliberans
quod dum tempus esset super predicto ne-
gocio feliciter aggressurus in qua-
dam planicie extra menia civitatis
ipsius patris sedibus predictos re-
ges grecorum duces et principes ad
se ibidem venire mandavit et eis
omnibus illico venientibus coram eo et
consedentibus statim indicto manu
agamenonis predicta silencio sine
tumultuose vocis murmure dum
secreto agamenone ipse inter eos verba
talia profudit o viri nobiles
qui in virtute viribus in hoc ordine
uniti estis aperte cognoscatis et
videatis quanta sit vestra virtu-
tum potencia quanta sit virorum
in vestra confluencia continua pug-
nancium multitudo quis unquam
vidit temporibus retroactis tot reges
duces et principes in simul in una vo-
luntatis concordia congregatos tot
milites armorum bellicositate co-
spicuos coniunctosque omnium ad bellico-
sa arma ingenda viribus contra
hostes nonne manifesta dementia
ducitur et summe cecitatis obducitur
qui contra nos presumunt elena-
re calcaneum et vires nostras ad
prelia irritare bene de omnibus
nobis qui sumus in hoc exercitu cu-
mulati tales dentur potenciores
agnosco quorum unus dumtaxat re-
gna sufficeret ad expugnandum illud et
feliciter terminandum ad quod omnes in
simul anhelamus nemini enim vestrum
venit in dubium quod summus ad pre-
missam dedecore quantis quod ad primis
nobis et nostris sunt irrogati summus
contra troianos arma iusta capesce-
et durios contra eos iure consti-
tutis ut autem ardentibus animis ad nostras
consequendas animo vindictas unanim-
mes insurgamus et hoc racionab-
bilis iusticie exigit et nos ad
id iustus dolor iustus dolor impel-
lit ut semper obloquium omni fere
nemus et nostrorum vituperia detega-
mus sit quod troiam decreto ad co-
mittendum scelera non insultent
et de commissis contra nos eorum excessi-
bus penis debitis non vexentur
ad dimora quod absit procedet post
modum non timebunt neque enim ma-
iores nostri assueti fuerunt aliquo
dedecore sub silencio preterire
quod per eloquium diffamacionem eis
obprobriose possit ascribi unde nos
quod filii non commendatibus oculis dissi-
mulare debemus quod obprobriose no-
bis et nostris antecessoribus exprobrari
maxime cum tot simus in
unius voluntatis desiderio congrega-
tes et intacta summus potencie la-
titudine constituti quis enim est
hodie qui nostras metiri potest po-
tencias et de facto videt qua ad offe-
sionem nostram intrepidus aude-
ret insurgere excepta gente
fatua troianorum qui in ceco et
stolido ducti consilio se in offensam
nostram in discrimine et fatuus pro-
sitis vertere sunt conati nonne
hec novit mundi pars maxima
qualiter quidam ex nostris in laume-
donta rege priami huius regis
patrem armis bellicis irruerunt
tradiderunt eum neci et infinitas
ex suis urbem suam troie ab ipso
laumedonta rege possessam fu-
ditus evertentes nonne adhuc

apud nos sunt hodie plures ex
xi illis de grecia qui in partibus nostris ad
ducti violento iure predonio derelic
tas patrias suas et proprias domos | Sane no est
impossibile neque difficile achilli et pa
troclo tot coram facere quod quatuor nuncii
potentes fecerunt aut quinque | Scio
quidem eos scire nos esse adversus eos
accitos et ideo sibi multa vendi
casse suffragia | et subsidia que
fuisse ut adversus nos poterunt
obsistant et se contra nos viriliter
tueantur | Verum in videtur acceptum
si hoc vobis cedat ad gratum ut
antequam ab hoc portu salubriter discede
damus pro salutis anchoris | Apud
delphos insula ad deum appollinem
specialiter devotos nuncios mittere
digamus recepturos | ab eo
ipso et a diis aliis nostris certa
responsa quod nos decetero facere
deceat et liceat que primo
diis fauentibus agressuri. Et sic
agamenon rex sermoni suo finem
fecit, hys dictis | Dominum itaque
reges predicti duces et principes
agamenonis regis audito
colloquio | laudant illud et sic
esse faciendum ut ipse decreverit una
omnes probant | Ceterum super hoc de
executione negocij | omnes in
una vocis consonancia | achille
eligunt et patroclum | ut ipsi ip
si tam communi bono quod se ipsos et
alios concernit et principaliter omnes
tangit | apud delphos insulam
se conferant | responsa ab eo apolli
ne humiliter petituri | Nec mora
predictus achilles et patroclus pro
dictis legacionibus feliciter exequendis

securo remige portum intrant
et diis fauentibus se cursu celer
rimo | felici navigacione potiti
in insulam delphos salubriter perve
nerunt. Erat autem delphos in
sula mari undique circumfusa | que
pro certo creditur quod fuit insula delos
que septorum fonte fuit victio
adita | que insula in medio ¶ Sita
insularum cicladum est in mari scilicet
ellespontiatico constituta | que
dempto dictis insulis in medio cicla
dum principalis est unaque | In hac enim
insula ut narrat hystoria | la
tona | enixa est appollinem et
dyanam. et ideo in ea edificato tem
plo. inmirabili murorum congerie
celebratur apollo | et dicta est
delos grece eo quod sedato diluvio
ante omnes terras radijs solis
primum illuminata est et lunam apparuit
ergo enim delos grece manifestacio | una
delon grece latine manifestum dicitur,
et quia ab hac insula primum fuerunt
inspecti sol et luna | et ideo gentiles
dicere voluerunt hanc insulam fuisse
propriam solis et lune | et ideo deos
in ea fuisse natos cum apollo di
catur sol et luna dyana | ipsa eadem
dicta est ortigia eo quod ibi primum
nate sunt cotumices | quas greci orti
gias vocant | Hinc gentiles apol
linem deum esse dixerunt | dixerunt
enim eum prole spinguis tyta qui in omni
excitatus quod adversus ionem non fecit,
Unde eciam phebum. quasi ephebum hoc
est adolescentem eo quod sol cotidie
oritur | Iste eundem apolinem phi
cum vocaverunt a phitona serpente
ab eo interfecto inde phytonisse
dicte sunt quedam mulieres scientes

p dicte desertus ut ydl apollo pe
tentibz pdicebat / de hac quide
phitonissa sptu est i veti testa
mento po libo r / que fecit excita
re dudum mortuu samuelem
ad petitcom saul / Insr igitur
templo erat maxima ymago
tota ex auro coposita i honore
pdci dei apollinis que licz fu
isset ex auro coposita et i bitate
fuisz surda et muta / tu sedm
gentilium errores coletu ydo
latria que pncipalr apud
ipos i valuit / tu omisisset ve
ru cultu dei veri / qui i sapia
et i filio dei dno nro ihu xo
ex nichilo cuncta creauit / ad
heserut dys surdis et mutis /
qui p'to homines mortales fue
runt credetes et putates eos
esse deos / quor potetia nulla
erat ꝫ responsa que dabatur
ab eis no ipe ꝫ qui i gredie
batur deor ymagies sps
i mundi p'to erat / ut p eorz re
sponsa homines i pfetius error
ceatatibz firmaret / Qualr aut
ydolatria creuit et inicu hue
rit et qualr sps i mundos
responsa / tu sit locus hic pmdimo
gpdiose describere / et qlis pdce
ydolatrie finis fuit / Cu pglo
sum aduetu dni nri ihu xpi
vbicz terrar ydolatria tota ces
sauit et sic penitus euanuit
exhausta vigore / Certu e eni
i septuis ecclasticis sedm sci evan
gelii bitate / in qua lux sincitatis
assistit / q cu herodes rex illusus

Qualr ydola creuit

Balat

est a magis / et ideo pdere quereret pu
erum videlicz dnm nrm ihm xpm
saluatore mundi / angelus appruit
i sompnis Joseph ut educeret
iuvem et puerum i egiptu / quo p
ueniente pueri cu matre sua [mariam] omnia
ydola egypti ~~ad demonstradum ypp~~
~~aduetu dni~~ ipsi corruerunt nec
iunctu e ydolu i omni egipto qd no
esset minutati abcisum / iuxta illud
ysa. Ascendit dns sup [nubem] leue
et ingredie egiptu et mouebut
simulacra egipti / ad demonstradum
ypp aduetu dni nri ihu xpi salua
tori aiam omnis ydolatra funditus
euti et cessare debet / Non iudei di
cut qz ysmahel pmo simulacru
de luto fecisse / Dogmatizauittat / Atq
ab eo aues simulacra et statuas
fingendi processit / Qui aut genti
les qui sp sine lege [sunt i sine lege] geniti fuisse
phibent ydolis principalr fuerunt
ydolatre vo pncipium a Belo asy
rior rege pmo dicit pcessisse na
iste belus rex fuit pr nini regis
qui morte pocupatus / simula
cru qi simile pri suo cofingi ma
dauit / ex auro ~~et~~ [ut] i corpore suo
~~et~~ memoria patris sui visu simula
cro videbat finge prem sui hoc
quo simulacru rex ninus coluit tanq
deu / et coli mandauit a suis
et i celo esse deificatu omnibus
assiriis tradidit esse credendum
et sic no multo post modu tpe
precedente / spus i mundus i hoc
ydolu beli regis ingressus re
sponsa petentibz exhibebat / Unde
apud assirios illud ydolu deum
est belus alii dicunt bel alii
behel / alii baal / alii baalim / alii

[note] cucurrerit / gentiles aut p exemplum
simulacra de luto fecit

[note] Ninum filium eius prostratum est eadem
sepulturam / In cuius memoriam Nini
filius eius mira simulacra

Belfegor alii beabach, et huius y-
doli exemplo gentiles processerunt
ad ydolorum culturam fingentes homi-
nes mortuos esse deos, et pro diis
adorabant eos. Unde dixerunt primum deum
~~deorum~~ fuisse saturnum qui saturnus
fuit rex crete nactus nomen ab
illo planeta qui dicitur saturnus. quem
mortuo deum esse dixerunt non
habentem patrem neque matrem. Unde
de eo fabulose dicitur quod cum esset
sapientissimus in mathematica pre-
vidit quod de eo filius debet na-
sci de quo erat gravida eius
uxor, qui debebat eum a suo reg-
no eicere et cogere miserabiliter exu-
lare. Unde precepit uxori sue ut
filium quem ipsa pareret daret ei ad
devorandum. Quo filio edito occultans
illum, patri quendam lapillum obtulit dicens
se lapideum illum et nichil aliud
peperisse. quem pater illico deglutivit.
Ex quo dicitur tres filios genuisse
et unam filiam, Iovem, neptunum et
plutonem et iunonem filiam. Hos omnes
gentiles deos esse dixerunt. Unde
Iupiter adeptus est nomen planete
Iovis, et illum gentiles coluerunt pro
nomine summi dei. Deinde ~~iunonem fuit~~ martem
~~dea~~ deum esse belli presumpserunt. Deinde
solem quem apollinem vocaverunt, qui
in specie ut deus est delos insula
principaliter colebatur. Deinde venerem
a venere planeta nuncupata. Deinde
mercurium deum a planeta mercurii, quem
ipsius Iovis filium asserere voluit
deinde lunam, que et dyana dea
est, ut est supra relatum, latone filia.

Ceterum per diversas hominum naciones
gentiles diversa ydola coluerunt. Unde
apud egiptum ysim, apud cretam
Iovem, apud mauros Iubam, apud
latinos faunum, apud romanos
quirinum, apud athenas minervam,
apud samos iunonem, apud la-
mnos vulcanum, apud naxos
bachum, apud delos seu del-
phos apollinem ut est dictum. Con-
stituerunt eciam sibi multa aliorum
ydolorum nomina in quo prout unus-
quisque suos gerebat affectus. Ec-
clesia constat secundum sacrosancte romane
ecclesie tradicionem quod cum primum crea-
tor mundi in empireo celo crea-
vit angelos, quidam ille angelus qui
omnibus aliis angelis fuit prelatus,
de quo propheta dixit: cedri non
fuerunt alciores illo in paradyso.
abietes non adequaverunt summita-
tem eius, platani non fuerunt equa-
les frondibus illius. omne lignum
paradysi preciosum non est assimila-
tum pulchritudini eius, quoniam specio-
sum fecit eum deus, et prefecit mul-
tis legionibus angelorum. hic ela-
tus superbie tumore, cum dixit
ponam sedem meam ad aquilonem
et ero similis altissimo. statim
ab eterna beatitudine cecidit cum
legionibus suis et dyabolus, id est
dyaboli factus fuit. Unde dyabolus
id est deorsum fluens. de hoc dicitur
quomodo cecidisti stella matutina
de medio lapidum aggregatorum et cecidit
lucifer qui in paradiso deliciarum mu-
tus est et vallatus a morte ad
inferos descendit. Unde et christus
in evangelio suo dixit: Vidi sathanam

sathan a quasi fulgur de celo ca
dente hic fuit ille leviathan qui
pro pluribus materia non est nota ideo sub | erat
compendio de eo dicere decrevimus
in hoc libello Scripsit enim ysidorus
ethimologiarum quod ebrei ebraica
voce vocant illum beemoth quod
latine sonat animal brutum Est
enim spiritus malus inmundicie et
spurcicie plenus et ideo deus
ab ipso principio decepcionis eius | l deceptionis
vertit ipsum in animal brutum et in
speciem tortuosum et cum sit inmense
magnitudinis dicitur esse draco de
hoc scripsit david dicens hoc mare
magnum et spaciosum etc Draco
subiungit draco iste quem formasti
ad illudendum ei ait deus est autem
leviathan secundum ysidorum serpens
de aqua Unde legitur in apocrypha
sancti brandani cum navigaret
per occeanum idem sanctus vidit eum
mire longitudinis et spaciositatis
in profundum occeani deiectum et in
clusum in eo usque in diem iudicii iussu
dei ideo enim dicitur tortuosus et esse
in hoc mari quod est in huius seculi mari
dyabolus volubili versatur astu
cia ad decipiendum animas miserorum
hic est leviathan qui factus serpens
a suo decepcionis principio in iu
deis gratie primorum parentum invidit an
sus est voluptatis paradisum intrare
et erectus gradiens sicut homo
primos parentes nostros certis tempta
cionibus suo persuasione affecit
Ut sancta mandati dei intrepidi trans | sca
gressores decta meruerunt ab ipsa
gratia paradisi sicut ille draco me
ruit a celesti gratia culpa sua sic

illud quod legitur in principio genesis secundum
mosaica tradicionem ubi dicitur
sed serpens erat callidior omnibus animan
tibus que fecerat deus qui dixit ad mu
lierem cur precepit vobis deus et
Secundum autem tradicionem sacrarum scriptu
rarum katholice universalis eccle | erat
sie tantum erit scripsit beda quod dya
bolus elegit tunc quandam speciem de quodam
genere serpentum virgineum vultum ha
bentem et movente ad loquendum lin | it
gua eius qui loquitur nescientis
sicut adhuc et cottidie loquitur
dyabolus per phanaticos [arreptitios] et engu
minos nescientes id est per homines quorum
corpora ab ipsis demonibus sunt pos
sessa ut de hoc scriptum in libro hi
storiarum scolastice capitulo principium
ubi prosequitur autor historiam et ex
posicionem libri genesis Unde quod nobis ca
tholicis per has sacras scripturas
notum est certum est quod ille leviathan id est
dyabolorum princeps a cathedra cele
sti deiectus vel per proprium corporalis
factus serpens vel per potentem animal igitur ius
apium temptacionibus suis callidis
miseros parentes nostros et successores
eorum perpetuam deiecit in ruinam et hoc
de ysolacio et noticia leviathan
dixisse sufficiat Nunc autem ad pro
sequendum nostre intencionis propositum
stilum vertimus ad narracionem presentis
hystorie continuando Per demonum
igitur ingressum ad ydola sua deis eli
ciebant ab eis petita responsa
que tunc gentiles colebant Unde de
quibus omnes dii gencium demonia
dominus autem celos fecit Et phane
dyabolice decepcionis astuciam
deus apollo in dicta insula responsa

sna

sua, salicet delos petentibus exhibebat
Et postquam achilles et patroclus
grecorum iuvenis ad locum pervenerat de-
mandato templum apollinis cognita
hora captata cum consilio sacerdotum
in ipso templo sinceram ipsi deo qui co-
lebat in ipso templum ipsum devoto
corde humiliter intraverunt et factis eorum
oblacionibus et multorum donorum prodi-
ga quantitate petentibus ab eis de
grecorum negociis habere responsum
sic eis predictus apollo submissa
voce respondit Achilles achilles
revertere ad grecos tuos a quibus missus
es et dic eis pro certo futurum esse salu-
briter ad troiam istos ibique prelia multa
committere set infallibiliter erunt decimo
anno victores troiam urbem dia-
bunt funditus in ruina regem
priamum eius consorte eiusque pueros
morti tradent et omnes maiores
eorum illos tamen omne committendo quos
elegit ipsorum grecorum sola voluntas
quo ab achille percepto et facto ex
inde valde leto Adhuc eo in ipso
templo morante mirabilis casus
emersit Nam quidam troianus nomine
calcas antistes theosoris filius
multa peritus sua demandato pa-
mi regis utpote eius nuncius
templum ipsum intravit ut a deo a-
pollinis sibi responsum eliceret quod
de bello grecorum troianis esset venia
futurum qui post oblaciones a beo
factas in ultimo de ipsi deo ipse deus
respondit calcas calcas caveas
ne ad tuos redire presumas set sta-
tim ad grecorum classem que nunc est

in hac insula cum achille secum
accedas cum quo grecorum exercitum festi-
nus adeas nunquam discessurus
a grecis futurum est enim grecos obti-
nere victoriam contra troianos volun-
tate deorum eris enim tu valde necessarius
grecis ipsis tuis consiliis et doctrina
donec ipsi predictam victoriam potiantur
calcas vero ~~die~~ suscitatus agnoscit dum
quod ille erat achilles qui erat in
templo confestim ad ipsum accele-
ravit et convenientibus ipsis in unum
sese in amicicie federe acceptant
patefacta inter se de predictis omnibus
veritate Recedit achilles predictum
calcatem antistitem multis co-
moditatibus honoratum leta fronte
curavit sicque anchoris a ma-
ri abstractis et eis cum eorum na-
vigiis in pelagus tunc immissis
incolumes salubriter pervenerunt a-
thenas Descendentibus igitur eis a na-
vibus achilles ipsum calcatem
antistitem Agamenoni et aliis
regibus grecorum ducibus et principi-
bus presentavit et ab achille nar-
rato responso deorum de futura
eorum victoria contra troianos et
qualiter ibidem calcas regis pa-
mi nuncius in eorum responsum
obtinuit et demandato sibi
facto ne ad troianos rediret et
cum grecis duraturo prelio turbi-
ne moraretur universi greci sunt
hilares et postea multo ~~tpe~~
gaudio celebrant diem festum predic-
tum calcantem antistitem eorum in
fidelem accipiunt et recipiunt in sum-
litatis amore promittentes ei in
omnibus placidis prosequi vota

sua et sic illi diei festo finis feli
citer fuit. Liber undecimus
Liber undecimus de grecorum exercitu
recedente ab athenis vita Rubrica
Grecis receptis responsis a
diis / iam excoluerat dies fe
stos / sexti die post predicta festa
deposita / calcas ille troianus an
tistes comitiva achillis et pa
troculi ad tentorium agamenonis regis
se contulit mane facto / ubi iam multi
reges grecorum duces et principes an
te convenerant / qui coram rege agame
none residebant / quibus per achille
patrulum et calcas salutis ora
culo repleto cito ab eis debite
relacionis obtento responso / se inter
alios comode sessionibus colloca
runt. Et statim ab eodem calcas imper
to silencio et omnium audiencia prebita
dixit hec verba / O nobilissimi re
ges duces et principes qui in pri
ncipiis congregacionis ordine tanti
estis / Nonne vestra fuit principalis
intencio / contra troianos publicos
hostes vestros / arma capescere qui
sub tanto facinore ab eis commisso
contra se vestrum virum potencia exercita
runt / cur ergo ceptis morasinnuitis
cum se noverit differre paris / Nonne
creditis aut putatis regem pri
amum / inter vos exploratores suos
non habere furtive / qui per eorum varia
ros singula de vestra desidia com
ittunt illi / michil est enim aliud ita
preciosum / qui ei competencia dulce
spacia libertatis / ut per eam competenta pre
sidia presidiis cumulet et sibi con
tinue multa subsidia coadunent
cum tanti temporis sint iam exac
ta curricula / quod in potenti brachio de
bellatis iam invadere regnum eius / Nonne
perpetuis estatis plures revoluti sunt
iam menses / quibus navigacionis tempus
nobis se dedit acceptum / cum omnino pla
cata sint maria / que navigare
volentibus blandiuntur / et dulci sibi
lo zephiri aspirantis per equoreas
planicies navigare volentes in
dulcedine temporis et serenitatis invitat
Cur ergo restatis estu / animus vester non
estuat per maria dissilire / ut dulci
navigacionis aura potiti felici re
mige vestrorum hostium preveniatis ad
horas / ut eorum aures fama per
trahat / de vestra sollicitudine curiosa
ut non debita morosa desidia gau
deat / per quam intantum vestra desideria
protelent / Nunquid in vobis frustratoria
creditis promissa deorum qui forte
propter vestrum ingratitudinis possent
retrorsum commutari / Rumpite igitur
moras vestras solute naves et
velis earum elevatis in altum / ut fe
stinanter contra hostes vestros diis fa
ventibus maturetis ut ad promis
sa deorum veloces et felices pertinga
tis / Et sic verbis suis idem calcas
tacitus finem fecit / Verbis igitur
calcas ab omnibus intellectis du
ctus quid probant illa / agame
non statim mandavit ut vivaci de
exercitu per tubicine sonitum moneat
quod illico naves ascendat ab athe
narum portu feliciter discessuri / Nec
mora ad tubete sonitum universi
naves ascendunt / nodatos funes
explicant / quibus erant naves in terre
firmis colligate / et a mari subducte

anchoris et receptis in naves
vela erigunt, que dum ventorum aspi-
ramina ebibunt et extendunt alto pe-
lago se committunt. Nondum eam se prima-
ris spatia navigando per quindecim
stadia elongaverant se a portubus
athenarum, cum subito serotinus
aer qui navigantibus arridebat
tenebris obducitur nubibus, nocte ficti-
cia inducendo. Tunc mugit aer
tonitruorum crebris inquietus et cre-
bre coruscationis noctem ficticiam
repentinis suis fulgoribus con-
vertunt in diem, et excolatis nubibus
immense pluvie diffunduntur. Cumque
vero eam exasperatis ventis tumescentia
maria in fluctuositates se erigunt in
procellas, quare navigantes ipsos
maximus timor et tremor inva-
dit, dum se videant in mortis discri-
mine constitutos. Sed iste Calcas tro-
ianus antistes suis sine exorci-
zationibus, ut erat peritus in eis, dixit
se tam propere tante cladis dixit
eam dyanam deam iracundia multa com-
motam pro eo quod de recessu vestro ab
athenarum portu sibi sacrificium oblatum
non extitit a volentibus proficisci. Emana-
vit ergo agamenoni regi ut omnes
naves in aulide insula flexis re-
mis retorqueri dictitant, ubi in templo
quo colitur predicta dyana, ipse a-
gamenon sacrificium ipsi det, et of-
ferat manu sua, ut placata in
compositione dyana, sinendo eva-
nescere faciet tempestatem et tempus
navigationis nobis prestabit. Ac-
ceptum nunc mora incuta consilium pre-
dicti Calcas. Agamenone man-
dante naves ipsas mutatis velis
et themonibus coartatis in aulide

insulam salvi pervenerunt que non mul-
tum remota erat ab ipsis. Agame-
non itaque rex festinus descendit in
terram, dyane templum adivit, cum
devoto corde propriis manibus que-
dam oblata per eum in sacrificium dedica-
vit. Confestim igitur maxima tem-
pestas evanuit et aer undique
serenatus vestes exuit et deposuit
nubulositatis, quievit maria, et na-
vigare volentibus in eorum placamine
blandiuntur. Ex hoc loco quidam
sapientes dicere volunt qui in astro-
nomie oppositione laborant quod dya-
na que est luna sit dea itinerum
et viarum ut via constituat fortu-
nata si sit in domo decima vel
xj. confortata a bonis aspectibus aliorum
felicium planetarum. Et hac ratione
utuntur astronomi usque in hodier-
num diem. Maris itaque tempestate
sedata sacrificium ab agamenone
postquam dyane libatum est, statim
universus grecorum exercitus primitu in-
vecte dictatis naves ascendunt
et felici navigatione potiti, ad
troie pertinencias cum incolumitate
pertingentes, cuiusdam castri portum
feliciter intrant ubi navibus eorum
secure receptis, cum portus ille
fuisset capax ipsarum, greci naves
ipsas in eo tuta statione consignant.
Huius autem castri et portus nomen
Frigius Dares omisit forte pro eo
quod grecorum exercitus paucis diebus
fuit moratus in illo. Sed hoc erratum
ut aliis codicibus inveni quod Bar-
tonala ab incolis vocabatur.
Huius habitatores et incole in ar-
mata manu cursu precipiti perve-
nerunt ad litus putantes grecos arce-

ne infra descenderent fatuus in eos
inconsultis propositis conspirantes. Cumque
vero fatue in grecos irruunt qui
iam infra descenderant maris fa
tigacione lassati bellum fatuum con
stituunt contra eos. Sed greci innumera
bili quantitate armati descendentes
in terra eis sue fatuitatis penas ex
solvunt. Nam et eos in ore gladii
persequuntur qui multitudinem grecorum
alienatam sustinere non valentes fu
ge subsidio se committunt. Propter
quod adipiscuntur castri cacumina festi
nant anhelantes secum grecorum faciem
dispergentes. Greci vero insequentes mi
seros fuga precipiti qui ante
eos subterfugere minime potuerunt
eos captos morti emancipant. Eos
quos intercipiunt morti tradunt.
Violenter castrum ascendunt quod aper
tis ianuis obreceptum fugiencium
troianorum invenerunt. Intrant in illud
et inimicos ibi receptos qui iam
defecerant viribus dissolutis cru
deliter irruunt. Eos ferro interimunt.
Castrum capiunt et predantur. Et ferro
preda muros castri ipsius et queque
fortia subita exercent in ruina
nec mora diruptis omnibus interfectis
ibidem et singulis ruina deiectis greci
victores redeunt ad eorum naves et
ascendunt in puppes. Illico intrant ma
ria et vero remige capiunt portum
Thenedon veniunt. Ibique eis salu
briter applicatibus iniectis anchoris
cavis navium in profundum velisque de
positis intrant hilariter portum ipsum.
Erat autem apud predictam Thene
don quoddam castrum in fortitudine mag
na firmatum habitacionibus multis

eius ornata, repletum multis diviciis
opulentum. Et locus ipse satis erat
amenus, deliciis terrestribus et ma
rinis, quod per sex miliaria tantum ut su
pra relatum est distabat a Troia.
Habitatores vero castri ipsius in
nuentes exadium de propriis statim
ad arma prosiliunt. Castrum ipsum mu
niunt viris bellicosis et armis
et se defensioni opponunt contra
grecos insistunt animosi. Greci autem eorum
navibus commode collocatis in portu
et eis ibi tuta statione receptis
armati descendunt in terram et glo
merosa multitudine pugnatorum
quam citius invenerunt rapaci pede in
olentes exponunt qui se contra eos
totis viribus satisagebat opponere
infestis conatibus diversas aggressio
nes exercent. Et tunc inter eos et tro
ianos castri ipsius crudeliter bel
lum fuit. Et durum prelium estuat
inter eos, cumque vero tam multi cadunt
ex troianis gladiis interfecti, sed
plures ex grecis. Ad quorum exitum et
vindictam greci acrius anhela
tes morti et vulneribus anxius
se preparant. Multi tamen ex grecis itemque
inter ista uno et de troianis quam
plures. Sed demum troiani sustinere
grecorum innumerabilem multitudinem non
valentes fuge subsidio se commit
tunt, et quibus fugere licuit non fuit
alia tamen subsidii quam lapsu fuge ad
troie alta menia pervenire. Illis
vero quibus fuga non profuit ferro ri
ent et acerba morte crudeliter vitas
exsolvunt. Sicque agressis castri ipsius
toto ambitu intercepto ipsum
castrum irruunt ipsum in magna pote

cia debellates / Troiani vero ordina
tis bellis eorum insultate murorum ad
versus grecos dura et dura offensio
ne opponunt nunc eos iactis lapidibus
obruunt nunc eos interimunt / Vibra
tis lancearum nunc ipsos iaculis
acutis afficiunt nunc balistarum cre
bris sagittis confossi ipsos letaliter
vulnerant / et extreme morti tradunt
Greci vero diversorum generum ma
chinis ordinatis / et diversis preta
bus institutis et diversis locis quibus pre
bus bellicis scalis appositis letaliter
impetunt dura bellacione troianos
in quorum debellacione multi ex grecis
sternuntur a scalis / et volubiliter ruinosi
prementes intra / fractis cervicibus
vitam exalant / greci igitur passim intend
unt. Demum troiani multo labore
lassati / sequi longa et extenuata
defensione tuentur ad quos greci
intollerabili copia pugnatorum
glomerose insurrexerunt / contra troia
nos per scalas irpant / castrum ascendunt
/ alii per fenestras / alii per murorum
liberas summitates / et eorum primi
tos vexillis appositis / directo super
tom suorum [illegible] abeis quot
quot ex ipsis invenerunt aut gla
dio perimunt aut ruina / nemini parcit
ac [illegible] etatis distinccione non habita [illegible]
[illegible] in [illegible] truncatos / occidunt
et dum nullus troianorum vivet
[illegible] greci latibula castri scrutantur
[illegible] inutile invenerunt rapaci preda
surripiunt et asportant / Et omnibus
locis de rerum ablacione penitus
evacuatis / Demum castrum ipsum cum
terre dejecerunt / prostratisque menibus
altis ipsius totum scinditur.

exruunt murisque solutis et super fa
cie terre dejectis tam devicerunt
studio quam ignium flammis voracibus
submissorum. Altum tenedon nunc
tenet / et sic vastat omnibus et
diruptis / greci victores cum pre
da maxima conveniunt ad naves
~~Liber duodecimus De consilio aga~~
~~menonis quo mittuntur amba~~
~~ssatores ad regredum priamum~~
~~de satisfaccione iniurie grecis~~
~~illate~~ Liber duodecimus

Greci itaque depredatis duobus
castris et eorum incolis abso
luta obtenta victoria / cum in portu
thenedon et eius planicie vi
tam deducerent lassiorem / Aga
menon rex cum sui regiminis cu
ram diligencia studiosam exerce(ret)
universos grecos / ad quos capta
preda pervenerat / de rebus et spoliis
troianorum ex duobus castris ipsis /
ad se venire mandavit / et ut
omnia que ceperant ex preda preda
secum afferent / qui statim audito pre
cepto ducis / eorum omnem obediam
observantes / cum omnibus rebus captis
ab eis / coram eo celeriter accesse
runt secum universa capta ex preda
preda fideliter in presencia dei aga
menonis deferentes / de quibus
per ipsum rege distribucionibus factis
equis / ea unicuique distribuit
secundum merita et qualitates ipsorum /
qui ad optinendam victoriam castrorum
ipsorum predatorum mortes et vulnera
non vitaverunt / Peractis igitur predas
equis particionibus ut decuit e(t) me
liores bellicosos / idem rex varie
ciones misit mandavit / vt

Convenissent reges duces et principes
grecorum sequentis diei aurora sur-
gente cum aliis maioribus exercitus
ipsorum in eadem planicie conveniunt
ubi idem rex celebrare generale
colloquium intendebat. Die igitur
prefixo mane facto omnes reges
grecorum principes et duces ma-
iores exercitus eorundem in predicta
planicie satis hilariter conve-
nerunt et comodis sessionibus
collocatis presente Agamenone rege
ante sua dextra et oris imposi-
ta taciturnitatis dictante silencio in-
ter eos talia prorupit in verba ser-
monis. Amici reges duces et
principes et quicumque maiores
qui a primis conscripcionis titulo
convenimus. Noticia cunctis dictante satis
est per longas et diversas mundi
partes virorum potencie fortitudo pre-
cognita, cum magnitudinem virium vestra-
rum mundus passim predicet. Sumus
sumus certi et accepta est diis
nostris ista potencia, que superbia-
tam et ruinose elacionis vicia
non agnovit. Notum est enim omnibus
quanta mala ex superbie elacione
provenerunt et ipsis diis inabiliter
resistunt opposicione superbis. Super-
bi enim amicos non habent, et undique
sibi acquirant inimicos. Ita si super-
be quis afficiat amicis inter-
opte conquirens existat. Superbie
igitur virum in istis negociis et
specialiter in presenti quantumcumque possimus
caveamus, ut sola rectitudinis
iusticie linea facta nostra refulge-
ant. Et quamvis nos aliquis de super-
bie vicio non impingat, nostris nō.

enim nos in magna parte nostre potencie
ad optinendum vindictam de iniuriis
nobis illatis per Priamum regem huc
usque venisse et regni sui terminos
in potenti brachio invasisse, et tan-
ta nos iam sibi intulisse detrimenta
dampnorum. Quod si primo nobis troia-
ni extiterint inimici nunc nobis
facti sunt duriores. Scimus enim eos
tam multa premunitos esse potencia
et ipsi potentes firmatis habitacionibus
multis cognoscunt nos sibi esse vi-
cinos, et si ipsi posset de dampnis
factis eos a nobis retecte assume-
ret crudeli ulcione. Civitatem
itaque potentem habent et potenter
undique munitam. Ideo vires eo-
rum nos credimus duplicasse
sicut quod magna prerogativa di-
cunt valere qui in suo hospicio inter
suos cognitos et amicos in sua
provincia se defendit. Nonne cor-
nix suo quiescens in nido, licet sit
viribus ipsa debilior, duros con-
flictus ingerit in falconem, antequam
capiatur ab ipso, et ipse ab ea re-
cedit sepius vulneratus. Sane
ego inter vos non dicam hec verba
pertimendo, nec dubitabile sit vobis
nos troianos non posse confundere
urbem ipsorum quantumcumque sit fortis non
posse destruere et omnes troianos
finali exicio consumare. Sed quod lau-
de multa vivebimus commendari si omnia
que sumus de hoc negocio facturi
discretione ducte limitata super-
bia molliamus. Inter nos enim convenit
in presenti necessario diligere consulta
facilitas nullius aggressuram nego-
cii que multo examine consilii non
decocta per superbie impetum advenerit

subito deduxit vestros nos. Et cum
contra Priamum regem esse dum qui
nos speciales suos nuncios regi
sunt / ut Exionam sororem suam sibi
restitui deberemus quod nos multe
superbie elacione tumentes regium
sermonem eius audire et prouida respon-
sione negavimus / que si a nobis
exaudita fuisset dampna que ma-
xime in Citharea nobis illata sunt ero-
gata non fuissent ~~illata~~. Et Regina
Helena que de melioribus grecie
sua et suorum virtute cepisset / proprie
sue stacione magnifica non fuisset
deducta / sed nos qui precupacione
eius et illatis nobis iniuriis ap-
petimus ulcionem, essemus in tantis la-
boribus constituti et expensis / tam
a nostris propriis laribus elongati / quid
sit proinde nobis pro certo futurum pro-
sperum vel adversum penitus igno-
rantes. Et ideo si de beneplacitis vestris
et ex sano consilio videtur accepta-
re labores laboribus addere denuo
et quod in honore nostri gloria redire
ad propria mereamur, ad eundem re-
gem Priamum nostros speciales nuncios
destinemus / ut nobis voluntarie
Helenam raptam restituat et nobis
satisfaciat de hiis que contra nos
per Paridem sunt commissa / et si rex
Priamus velit / et sapiens hec du-
xit acceptandum / honorabilis erit reditus
noster ad propria nec aliquid amplius
exigere debemus. Nam eo duxit
recusandum / duo laudabilia provenire
nos pugnabunt / iusticia contra
potenciam excusata. Et tunc proinde
partes hoc a nobis processisse vul-
gabitur / et reprobabit ab audientibus

dementia troianorum / et nostrum quidem
dabitur ubique processus / ab omni super-
bie vicio excusatus / nam et si post-
modum tandem iram in troia
nos penas durissimas infligere
eos passim in re gladii perimendo
/ evertendo funditus terra ipsorum / mu-
lieres eorum per hominum vituperio et
servituti perpetue conterendo / nullus
erit qui nos exinde possit raciona-
biliter increpare attendatis quod si
placet si iuxta verborum meorum mo-
tus hoc sit a nobis efficaciter
exequendum / hiis quoque dictis ex exercitu-
bus multi fuerunt qui premissa verba
dixerant exequenda / non esse / alii
laudabant expedire sic fierent
Rex ipse dixerunt. Et dum in hoc
omnes unanimiter convenissent Dyo-
medem et Ulixem in eorum nuncios
elegerunt qui statim se accingentes
ad iter / secreti tenent iam medium
ad troiane urbis menia pervene-
runt / et intrantes in ipsam ad
magnum Regis Priami regiam se
conferentes / descendentes ab equis
marmoreos gradus scandunt
/ Cumque pervenissent ad atrium spe-
ciosi vestibulum mirati sunt valde
palacii edificia tam miro ar-
tificii opere circumfulta / sed potius
sunt mirati dum in medio ipsius
atrii inspexerunt quandam arborem
manifestam mathematice artis sub-
tili artificio constitutam / dum eius sti-
pes esset ex auro et aliorum lancea /
duodecim altitudine cubitorum. Tamquam
stipitis summitate arbor ipsa mira-
bilis latitudinis se diffundebat in ramos

qui totum atrium ipsum longa diffusio
ne tegebat. Erat enim truncus ipsius pini
ex auro puro examinis [illegible] positi. Sic eorum
folia sic flores eorum dum in multa diver
sitate gemmarum eorum fructus editi
radiarent. Longa igitur ipsi duces eorum
inspectione contenti ductu militum
portas camerarum ascendunt et perve
niunt in locum ubi rex ipse Priamus
in multa suorum nobilium comitiva
sedebat. Non sunt regem ipsum aliquo
salutationis oraculo venerati,
sed cum vellent in eius opposito consede
Ambassiatores ad Regem priamum tibus sic illum affatus est Ulixes: Rex
Priame, si te primo salutationis
verbis non prosequimur ne mireris
cum te capitalem habeamus hostem
optare et hostis sui hostes non debemus sa
lutare. Agamenon rex cuius nos ad
te legati sumus per nos mandat
tibi ut reginam Helenam de suis
regni tuis violenter abstractam
restitui facias regi suo, et dampna
quamplura grecis illata per Paridem na
tum tuum iuxta voluntatem eorum ad
plenum studeas resarcire. Quod si feceris
salubri proprio consilio poteris. Si autem
hoc implere forte contempseris, ipse
respice quanta tibi et tuis sint ma
la finaliter proventura. Nam tu crudeli
morte succumbes et omnes tui cru
deli nece peribunt, et hec tua nobi
lis civitas tota quassabitur ex nunc
Responsio priami pas. Rex itaque Priamus intellectis ver
bis ~~intellectis~~ verbis Ulixis nullius
expectata deliberatione consilii sic
respondit Ulixi: De narratione verborum
vestrorum admiratione multa commoveor
cum a me talia requiratis
que regem decet ab hostibus

extremo positu vix deceret in puni
to grecos viros adversus me tantis
viribus prevalere quod ad satisfaciendum
que dicitis cogi debeam. Ipsi enim
a me petunt sibi satisfieri cum et ipsi
sint causa et si forte sunt aliqua sunt
omissa per quam in inveniunt patrem
et fratres interfecerunt et quosdam con
victos urbem meam funditus everte
runt, cives meos morti et exilio
tradiderunt, abduxerunt sororem
meam Exionam que more utique
meretricio deturpatur, et petunt me
sibi ad satisfactionem urgeri. Ego autem
nichilominus volens supplere tanti
mali vitam deducere nec anxiari
strepitu preliorum, et iam misi ad eos
legatum meum Anthenorem ut ipsi
michi saltem sororem meam restituere
dignarentur, nichil aliud de commissis
iniuriis postulando. Quanto vero de
decore grecis meis iniuriis lega
tum meum afficerunt satis patet
vobis et in hoc est qui locus ut vestre
legationis verba exaudiam etenim
re turpius [illegible] mallem. Quare Aga
menon rex per omnia sit securus
nunquam me cum grecis appetere pacem
qui me tantis doloribus afflixerunt
et vos etiam quamprimum talibus
vestris superstitis. Nisi esset quod legationis officium
vos defenderet, morte vilissima vos
facerem interire. Recedatis ergo ad vestros
quia dum vos video absque magne
ire fluctuatione esse non possum.
Sed quia statim Dyomedes prorumpens *Responsio Diomedis*
tristium sic dixit: O rex si prius nobis
inspectis sine ira non estis, toto ergo
tempore vite vestre non eritis absque ira
cum contra vestra potentia vivunt ve

Verba Enee

existat / et non est tempus volens differ-
di quin videas nos et nos coram civi-
tate tua adversus te et tuos in armis
constitutos insultantes / et si de solis no-
bis ~~[cancelled]~~ verbis tanto dolore
compungeris quanto potius condolebis
tu plus quam centum milia grecorum contra
te inspicies armatorum / contra quos
nulla te poterunt conservare tuta
menia quin tu et tui crudelibus mor-
tis aculeos non senciatis ultimus in-
felices / Et antequam hec tibi mala
succedant secundum libitate verba po-
sita effundere valde vana / cuncti-
que astantes ad dyomedis verba
commoti in ipsum irruere subito vo-
luerunt et ei iniurias quamplures in-
ferre / adversus ipsum eciam mundatis
ensibus insurgentes / Et rex Pria-
mus suo elevatus a solio ad
versus illos potenter exclama-
vit ne iniuriam aliquam illi inferre
presumat / cum non sit sapientis stul-
to secundum suam stulticiam respondere
Et proprium stulti sit suas stulticias
declamare / et sapientis in
sua sapiencia tollerare stultorum er-
rores / Sicut enim stultorum liberum
est stulta verba diffundere sic sapi-
enti cedit ad laudem auscultare
que dixit et auscultata ridere /
In verbis igitur stultis cognoscitur
stulticia proferentis / Et ego primo
mallem in persona pati quam quod lega-
tus aliquis in mea aliquam in-
iuriam pateretur / Pro modico
enim et vili excessu fit se aliquis
vituperare debeat / Cedite igitur
universi ne presumat aliquis amo-

thoste quam fuit verba / Et sic ces-
santibus eis Eneas qui tunc iuxta
regem Priamum nullo alio mediante
sedebat verbis obtemperare no-
lens / sic dixit / Non est iniustum
domine rex / ut debeat stulto quis
secundum suam stulticiam respondere / Nam
qui stulta profudit dignum est ut
de sua stulticia condignam accipiat
disciplinam / Ego enim in conspectu vestro
tanta et talia posse dicere inho-
nesta quod me occidi deberetis man-
dare possetis / et nisi esset vestri pre-
sencia ille qui tempus fatuus est locu-
tus ut mortem incurreret non esset
indignum qui tam audacter ampul-
losis et verbis mordacibus vestram
lacerare non horruit maiesta-
tem / et vos verbis eisdem tur-
piter exagitare presumpsit / Dyo-
medes quo circa ut alibi hoc loco desis-
tat nisi presumpta velit stulticia
incipiam cumultare / Dyomedes
vero ad predicta nullatenus stupefactus
sic ad Enee verba respondit
O tu quis es es / in verbis tuis
bene cognosco / te non esse tamen inde
esse obloquutorem actum / valde de-
sidero ut te apto possem invenire
in loco / in quo tibi grates condig-
nas quas meruisti reddam
de verbis que tam eleganter protu-
listi sermone / bene video quod bonus est
ille rex / qui te in consiliarium suum
tenet / qui tam bene nosti consulere
Regi tuo / ut tuus rex iniuriarum
atrox existat / et sic de facili labitur
comprendere / Ulixes autem dyome-
dis verba sagaciter interrumpens
monet eum ne pluribus verbis utatur

De Enea

Et illico idem vlixes Regi priamo sic
dixit/ O Rex intelleximus plene
singula que dixisti/ amodo rece
dimus a te/ et Regi agamenoni que
per te dicta sunt singula fideliter refe
remus/ et sic statim ambo a pala
cio descendentes/ equos ascendunt
et intelleribus gressibus ad eorum ex
citum peruenerunt/ qui continuo
descendentes ab equis/ Agame
nonis tentorium simul intrant/ vbi
maiores exercitus cum agame
none morabantur et referentibus eis
illis cuncta que audierant a pria
mo Rege predicto/ Responsis priami
responsione valde mirati sunt
greci/ et quod sic amodo contra tro
ianos italibus procedendum ordinati sunt
initias consilii vias/ De quibus
infra primo suo loco suo ordine
prosequimur/ veritatem ante quam
ad narracionis seriem attendamus/
de predicto Enea aliqua sunt di
cenda/ Hic est enim ille Eneas
qui conceptus et natus ex dea
venere/ et anchise post troiane
vrbis excidium profugus cum reliquiis
troianorum/ per mare cum quibusdam
suis nauibus tirenum nauiga
do per pelagus post successiue
multos Romane vrbis/ et Roma
norum reipublice fuit et princeps
de cuius stirpe ille inclitus magnus
cesar augustus/ in magna felici
tate precessit/ Hic etiam est ille de
quo imperator Justinianus in libris
legum suarum videlicet in libro aute
ticorum/ in rubrica vbi premittit nomine
Imperatoris legittime dominus fecit

mencionem dicendo quod si a magno
cesare Augusto Imperatores certi
dicendi sunt cesares/ multo forcius
sup primena tempora omnes impera
tores ab Enea eneados dicendi
sunt qui primus rem publicam Romanorum
Imperiali quasi sceptro gubernauit/ ipali
Virgilius autem Enee successiue continu
os/ et processus eius/ et pro maiori
parte gesta complius in suo opere Enei
dos dum vixit multa descripsit licet
morte preuentus complere non potu
isset integraliter opus suum Rubrica
~~Liber tredecimus de consilio aga~~
~~menonis quod Ambassiatores mittantur~~
~~ad regem cresse pro victualibus~~
~~necessariis exercitui grecorum ad que~~
~~missi fuerunt achilles et thele~~
~~phus qui pugnantes cum eodem~~
~~Rege ipsum interfecerunt et regnum~~
~~illud remansit thelepho scilicet de pri~~
~~cipibus qui venerunt in auxilium~~
~~troianorum~~ Liber tredecimus

Dum itaque hec gererentur pro
ut superius sunt relata/ Aga
menon rex vniuersos Reges du
ces et principes ad generale consiliu
in planicie thenedon nostre pro
ma venire mandauit/ quibus
conuenientibus in loco predicto idem aga
menon intencionis sue propositum
sub hoc compendio verba resoluit
sunt alia necessaria que exercitui nostro
patent in eius et illud primum ut
circa prouidentia hic amnis quoniam ex
citus noster dum in conflictu bellorum
debeat/ victualibus habundare/
nam sine multo victualium presidio
exercitus noster vix posset procedere/

Ouxe si vobis videtur acceptum apud mes-
sanam pro victualibus continue refundendis que
maxima viget fertilitas speciales nun-
cios viros strenuos et fideles
absque mora mittamus Sit talis predi-
ctus predicta statuat et salubriter ordi-
net quod indeficienter predicta victualia
continuis temporibus et successibus exerci-
tuum nostrorum in multa exercitati copia
faciet habundare Agamenon
vero predicto suo colloquio fine facto
omnes astantes consilium suum probant
et incontinenti strenuum Achillem et
thelephum filium quondam herculis
super executione predicti negocii omnes
elegerunt ut ad exequendum predicta
in multa comitiva militum pugnancium
apud messanam dirigere se deberent
In qua provincia regnabat tunc Rex quo-
dam nomine Theuthran qui Reg-
num ipsum longa pace tenuerat
diu in quo multorum militum copia et
virorum pugnancium innumeris viget
bellicosa plerique eum dicere voluerunt
hanc fuisse Siciliam que in multo
cum fertilitate victualium semper fuit
habundans dicta messana a Messana
Civitate existente in ipsa que sita est
in introitu ipsius insule ex parte lito-
rum Regionum mirabili salubris portu
convenit in quo naves in multa
classium quantitate omni tempore tu-
ta statione tuentur et proinde quidam
dicere voluerunt quod predicta civitas me-
ssana ideo dicta est quia ibi ne portus
ipsius messes edite radiacium
locorum terris coacte deferunt Super-
que pernavigantes postmodum per
diversas mundi partes delate Alii

gra ducebant licet nonnulli dixerint
civitatem ipsam messanam a quodam re-
ge dicta Messanus titulo insignita
qui dum regnaret in insula Sicilie
Civitatem illam ex suo nomine messa-
nam voluit appellari Set frigius
dares de hiis nichil in suo ope-
re descripsit simpliciter ponens Achillem
et thelephum apud Messanam
pro querendorum victualium advenisse
que cum forte alia sit a sicilia
potuit esse grecis magis propinqua
quam insula sicilie que eis erat
valde remota licet hoc verum
sit quod sicilia subiecta fuit dicioni
grecorum Subeat igitur provinciam mes-
se Achilles et thelephus cum co-
pia cum milium strenuorum militum cum
multo navigio pervenerunt quibus
cum eorum navibus applicatis ad litto-
ra terre predicte et eis in terra descenden-
tibus Rex Theutran cum multis
militibus et multis armis preditis
constipatus pervenit ad litus Ubi A-
chilles et thelephus pervenerunt
in comitiva suorum qui statim insurgen-
tes ad arma dum Regem contra se
in suos venire sunt infallibili scien-
tia non pati velle in sua terra aliquo
modo eos esse inhoste virtutibus se con-
tra eos presidio repellant quid
ultra bellum fuit asperrimum inter
utrosque hinc inde cadunt cadavera
gladio trucidata multi cadunt ex
grecis Sed plures ex inimicis eorum licet
enim greci multa virtute vigerent
in resistere adversariorum multo tamen ma-
iori vix poterant et reliqua omnis gens
ibi fuissent necesse messenei nisi fuisset
ille mirabilis copiis armorum Achil-
les qui multo studio contemplatur

Aliud bellum

quantitate pugnancium et qualitate
ipsorum / percepit eum et vidit regem
Theutran in medio conflictus bella-
ntem contra hostes suos dampna quam plu-
rima infligentem / Cui Achilles im-
petuose dissiliuit in conflictu frangit
et disrumpit acies / Vniuersos interficit
qui eius conspectui se opponunt et
qui ad suum transitum non aperiunt sibi
viam / Ad regem ergo Theutran ve-
lut leo rugiens applicuit / ipsum impet-
uose invadit / crebris vexat ictibus
vulneribus sauciat / et eius galee
laqueis violenter extirpatis / arrepto
rege per violenciam prostravit in terram
elevataque in mente ipsum interfectione
fremebundus invadit / Sed Thelephus
qui secundus ab Achille pugnabat
ut sentit Achillem sic in regem Theu-
tran crudeliter insevire / et in elevata
dextra velle ab eo eximere caput
eius / in medio utrumque se ingerens
deprecedente ictum excepit scuto suo
/ et pia voce humiliter deprecatur Achil-
lem / ut regi letaliter vulnerato quasi
mortuo et devicto mortem ultimam
propria benignitate remittat / et vi-
te spacium victo victor indulgeat
qui se sibi quasi victum victus mani-
bus offerebat / Ad Thelephum igitur
illico respondens Achilles dixit / Que
nam causa te monet quod publicum
hostem nostrum extra graciam pietatis
qui tam crudeli vexacione in sua
plura armorum confidencia nos primo
vexavit / iustum est ipse ut cadat
in fovea quam paravit / Cui Thelephus
dixit / Iste rex fuit quondam patri
meo multa familiaritate coniunctus
et ego dum quadam vice in hac terra

sua causa dimisissem in summi honoris
aperuit michi graciam et utilium sum-
ma copia in me in maxima quantita-
te profusit / Ipse quoque eius vite discedam
totus ab honore et ab honore mor-
tem eius / Cum Achilles corde eius
tibi incipe et deo consequens sit-
tum velle / Rege igitur Theutran sic a
manibus Achillis amisso / et ab eo
instantis necis articulo liberato bel-
lo finis imponitur / Recedunt turme
Greci redeunt victores ad naves in
Rex autem Theutran ad suam regiam
reducitur semivivus / Ad eius preces
cum multa humilitate devocione por-
rectas Thelephus et Achilles in
accedunt cum ipsis in eius regia / et re-
cipiuntur hospites in honore maxi-
mo et rerum affluencia ubertate / Non
post multos vero dies Rex Theu-
tran letalibus sibi vulneribus ab Achil-
le potenter inflictis acutus / permulta
corum valitudine fatis / examinis
videns vite sue extrema sibi acce-
lerare dispendia / Achillem et The-
lephum ad se venire mandavit / Qui-
bus ad eum venientibus ipsum in regio
stratu iacente / Sedem rex Theutran
sic locutus est illis / Ad extremum
perveni mortis instructum amplius
demitare non valens / Cum igitur
heredem legittimum ex me procreatum
fata michi prestare noluerunt / ne
prius regnum meum remaneat in ca-
duco / quod multo labore quesivi / et
manu tenui usque nunc in conquisite / certa
conscientia infallibiliter amisissem nisi ille vir
strenuus qui omnibus aliis strenuis
suis virtutibus fuit prelatus fortissimus
Hercules pater tuus / et in adiutorium
meum festinus accessisset / Dum in magna

multitudine hostium meorum regnum istud preoccupatum extitit et recuperandi aditus iam spes etiam mihi defecit et ipse plus ipsius virtutis potentia vincens hostes meos in duritia belli confregit ex eis innumerabilibus interemptis. Postquam regnum illud ab omni hostili congressu tutum et postmodum liberavit et in illud in meritis pace restituit libertatum. Non meis meritis nec mee virtutis potentia vel quia nunc sine huius regni sceptro in pace potitus sum sola tui benigni patris affectuosa virtute. Ex hoc utique loco illi qui spontanea pugna messe et Italia optiorum eorum mixta similitate corroborat asserentes Herculem in Italia venisse. Hic dicitur est dona parte Italie ex parte barbarorum Herculem extra memorie suas columpnas fixisse qui locus adhuc dicitur columpnarum et terra dudum extans terra Herculea dicebatur licet quidam volunt corrupto nomine Herculis Eracleam nominare. Et hec itala non sunt. In hac igitur terra dudum a barbaris exarata et data portus [illegible] adhuc supersunt quedam columpne que vulgo columpne Herculis nominantur. Et terra quedam Frederico sedes princeps reipublice romanorum et rex Sicilie fecit construi quandam terram constituens locum ipsum habitantibus utiliorem. Ipse siquidem [illegible] in facie pelagi situs sit et carens portus omni statione salubri que terra propter situs bonitate plena populo usque in hodiernum diem dicitur terra nova. Rex autem Theutran sua trahens

extrema dispendia recepto Simone suo [illegible] Thelephum convocavit Simone. Cui igitur fili Thelephe, ille strenuissimus pater tuus regnum istud sibi sua virtute acquisivit et ego invicti ab eo non reputavit illud restitutum sed potius ab eo commissum. Prefata sibi concedere noluerit ut prius. In futuro tibi loco eius eris heres et filius facta retonabiliter successerit. Vere te cum testandi in hoc meo ultimo elogio heredem instituo tam in regno isto quam in aliis omnibus bonis meis ut huius regni sceptro et dyademate potiaris et gubernes. Me autem honore vestro regis huius sepultura curabis celebratis meis exequiis more regali. Et hiis dictis et scriptis rex Theutran cum vita morte superveniente finivit. Quo mortuo Thelephus de sua morte contristatus cum proceribus regni sui corpus eius honorabili tradidit sepulture et lapide marmoreo nimium pretioso tumba consculpta [illegible] in qua statuit condi cadaver. In cuius tumbe superficie hoc epitaphium sculptum est et appositum: Rex Theutran iacet hic quem morte peremit Achilles qui Thelepho regi sceptro tenere dedit. Hoc igitur facto omnes maiores regni nobiles et populares Thelepho qui dudum dictus nomine avi sui primus fuit titulis insignitus. Nono facto regi tamquam domino suo [illegible] fidelitatis et homagii prestiterunt. Et deinceps rex Thelephus regni ipsius gubernacula moderatus assumpsit. Achilles

aut omni victualium copia navibus
oneratis / et aliis necessariis ad vite re
gimina deputatis thelephum regem
volente cum eo a grecorum exercitu pro
fiscisci / et profecto redire in regnum
in quo ipse rex erat assumptus / qui
immo remanere mandavit mo
nes illum et mortis precepta sub
iungens / ut circa continuos ~~copiis~~
successus victualium et aliarum
rerum edibilium ad grecorum exerci
tum mittendorum curam debeat neces
sarie et ~~debite~~ vigilare ad hec
/ qui omni assensu et devote subdi
ta / se predicta precepta obtulit imple
turum / et sic achilles a rege the
lapho ascendens cum suis navibus
alta petit maria / et vento remi
gio navigando prosperis et incolumis
pervenit in thenedon / ubi grecorum
exercitus morabatur / qui statim descen
dens in terra / in continua multorum ad
tentorium agamenonis regis se
contulit / ubi confestim reges duces
et ipsius maiores exercitus conflu
xerunt / et achillem in magna leti
cia suscipientes in gaudio ma
ximo fovent amplexibus et a
micis osculis blandiuntur / tamen eum
que presens eorum habebat / et in
omnibus procedere / narratis itaque
per singulis que gesta sunt in
mysie provincia / et thelepho facto
rege / et de navibus inde adductis
onustis et refectis victualium
quantitate / et per ipsa a thelepho rege
promissa / apparet quod cum erat amodo
grecorum exercitum nulla posse penuria

victualium

trepidare / omnes exercitus in gaudio
letati sunt valde / achillis processus
plausibili racione laudabiliter contingit
commendant / et sic verbis omnibus fine
facto / achilles ad tentoria sua re
diit / ubi cum multo gaudio a suis
mirmidonibus leta mente recipitur
gratificantibus sibi multum / verum quia isto
loco frigius dares et dictis mate
riam fuit digressus antequam de grecorum
~~exercitu~~ processibus successive scripti
bus aliquid enarrare sciatur / et nomina
tim expresserit describere in hoc loco qui
reges et quot / et qui duces et
principes in defensione troiane ur
bis advenerint / sicut supra de regibus
ducibus et aliis venientibus in grecorum
exercitum descripsimus / dignum est et ex
pedit et eciam nos in hac parte de eis
faciamus / et si non de omnibus saltem
de maioribus mencionem. Rubrica
~~Nomina principum qui venerunt~~
~~in auxilium troianorum~~

Sciendum est igitur quod de reg
nis eorum licet frigius dares
nichil dixerit / maior vero tres
reges cum plus quam tribus milibus
militum armatorum / rex videlicet
pandarus / rex gallorum et / rex an
drosinus / de quadam provincia que
dicitur colophon quam quidam dixe
runt multa sedicitate et pulcri
tudine urbium circumfulta venerunt
quatuor / reges de continua quorum
multum militum quorum unus vocabatur
rex carras / alius rex ymasius /
tercius nestor et fortis / et quartus
rex amphimacus / et de regno
licie cum tribus milibus militum venit

Rex glaucus cum eius fortissimo filio
Sarpedone qui regi priamo fuit
vinculo consanguinitatis astrictus. Item
de regno licaonie venit rex euphe-
mius cum mille militibus expertis in
bello. Item de regno quod dicitur de larisse
venerunt duo reges cum militibus
militum mille et quingentis scilicet
nupar grandis et rex euphemus.
Item de regno quod dicitur talaria venit
rex remus cum tribus milibus
militum et remus continua venerunt
comites vii et duces quatuor
qui regi remo fideles erant iure
vasalli. Hii autem omnes portabant
arma coloris albi sine flamini
absque aliquo intersigno ut inter
bellorum acies rex remus et sui
de facili possent agnosci licet esset
aliqui qui eadem arma gestasset.
Item de regno quod dicitur tracia videlicet
quod in orientali plaga situm est venit
rex pilex et alcamus dux ducen-
tes secum mille et centum milites.
Item de regno panonie venit rex
pentheusius et Sata consobri-
nus eius dux Scapes cum mille
militibus tamen qui huius provincia
tota consistit in montibus obscuris
nemoribus et siluis umbrosis. Raro
enim sunt civitates et ville et quasi nulle
planicies et ideo dicitur terra multos
venenosos famosos sagittarios habu-
isse. Optimum et ideo etiam terra multa
maculosorum visa fuisse natura et terra
multa sunt genera volucrum et fera-
rum et eius milicia processus est exercita
in venatibus lancearum arcuum et etiam
sagittarum. Item de provincia Boetie
venerunt tres duces cum mille

cc militibus dux fidelis amphimus
dux forcinus et dux samius. Item
de regno troiano quod est valde sup-
positum orientali plage plenum omni
genere aromatum venerunt duo re-
ges fratres cum mille militibus rex vi-
delicet boetes et rex epistrius. Item
de regno passagonie quod est in minus
propinquum versus oriente solum quidem reg-
num et debile propter multa remo-
tum spinis venit ille ditissimo
auro et gemmis que affluere ty-
gris et eufrates crebrius tri-
muit in cuius ripis regnum ipsum
passagonum situm est. Rex phili-
menus cum duobus milibus militum
venit scuta quorum materia non
erat ex ligno constructa sed tamen ex
coriis decoctis multo tamen auro
fulgencia et diversis gemmis orna-
ta fuerunt. Rex philimenis erat sta-
tura valde grandis non minor
statura gigantis. Item de regno
ethiopie venit rex perses et
cum eo continua strenuus rex me-
non cum militibus ducibus et comitibus
sibi subiectis tribus milibus mili-
tum inquorum continua venit aga-
mon frater menonis regis supradicti.
Item de regno thoto venit rex
theseus et archilogus filius eius
cum mille militibus et ipse rex the-
seus est ipsi regi priamo stricta
consanguinitate coniunctus. Item de insula
que dicitur agrista venerunt reges
cum mille militibus et quorum nomina
fuit expressa non sunt. Item de regno
lissinie quod est ultra regnum ama-
zonum venit quidam rex senex val-
de sed multa discrecione conspicuus
nomine Epistrophus vii libalibus

H

artibus eruditus / hic duxit se-
cum mille milites et quendam sagit
tarium visu mirabile cuius una me-
dietas ab umbilico supra erat
homo / et ab umbilico deorsum
erat equus / et alia medietas
que erat humana / totum erat
corio coopta / pilosa / sicut corium
equi / oculos tunc habebat flammeos
et velut igne rubentes / Sed eius
tamen aspectus tunc erat timo
rosus / qui adversus grecos pugnan
tes multos eorum interfecit / et
dampna quam plurima dedit eisdem
multos ex eis letiferis vulneribus
peremisset fuerunt autem milites
/ qui cum hiis regibus advenerunt
preter milites regis priami / et nume-
ro indice / numero xxxij milia / numquam enim ab
initio mundi constitutione legitur
tot milites tot invenies belli
corpus coactos in unum / ubi totius
mundi milicie flos erat excepte tro
ianorum quam excepte grecorum quorum
in unum / Attendat quod lectores presentis
historie / quam leviter et debili voce
tot sororum tot maiorum processit
initus / Et sane abhominanda
sunt scandala quorumque sunt de
bili ratione subnixa Liber

~~Liber quintusdecimus de discessu~~
~~grecorum a thenedon et accessu illorum~~
~~troianorum regno describit primum~~
~~bellum de hoc plenius habetur in libro~~
~~xxvj.~~ quintusdecimus

Nondum igitur greci a thenedon loco
discesserant / cum ibidem ille
Palamides filius regis nauli
cum xxx navibus militibus onustis
ibidem applicuit / De cuius adventu
greci letati sunt valde / cuius mo
ra ipsius multum impingebat eum

/ quare maturius non venisset / et precipue
apud athenas / qui asserens se mor
bo finisse quem detentum / sua absen
cia vos accusando / hic autem pa
lamides inter grecos in honore ma
ximo habebatur tum apud maiores
grecorum primus existeret necnon quod po/
tens virtute bellandi / discretus in
suo consilio / et spaciosus plurimorum diciis
plenus / et militibus opulentus ro
gatur quod cum greci ut unus de consilia
riis statuatur / quod palamides gratanter
annuit / ad postulacionem ipsorum / multis
quidem noctibus et diebus greci convene
runt in unum / et precipue maiores
eorum ut certa consilia tractarentur /
per que ad obsidendam troianam civi
tatem possent utilius et comodius
provenire / prenderunt enim primo / ut
sub noctis tenebris exequentur
secreti opus eorum / Et timore dic
ti decessu navium / a loco ubi
tunc erant / et accessu ad littora urbis
troiane ne noctis obscuritas et
precipue locorum incognita vel noti
cia navibus et navigantibus possent
inferre discrimina / Sed quia ab hoc pro
posito destiterunt / Et ad hunc ex in
tegro eis refragantibus / Cum data
essent multa consilia / Solius
dyomedis consilium ratum fuit qui
inter grecorum consiliarios hec verba
protulit audite unusquisque reges et
principes / qui nunc presentes estis
audite / verba mea et attendite
presertim eorum / multum est verum de quo
et multa dedecora pudore confundi /
/ quia iam est annus unus elapsus et
plus quam in hac terra venimus / nec ab
ea recedere nos aliqua audacia

potuit clarere, ut Troiam adire vel
videre possemus / quod interim peregimus
nichil aliud erat / quam quod inimicis
nostris facultatem prestitimus / sufficientem
et spacium acquirimus / nos adiuvan-
di / intro facilius et potencius
valeat nos deducere in ruinam / Certe
cum iam postquam venimus huc non inde
discessimus ex quo pro certo notissimum
nobis Troianis esse superaddita
multa subsidia / virtute eorum et defen-
sione novis muris vallibus
et cavernis reparasse / et multa corpor-
atione pilorum / facile enim facultatem
interim habuerunt / procurata omnia fa-
ciendi / et talia et materias eorum vic-
torie preparare / cum ipsi iam ceperi-
rit et pro certo teneant / nos adversus
eos procedendi audaciam non habere /
et ideo quanto magis negocium hoc
differtur / tanto magis nobis dam-
na et dedecus paramus / Puto
enim quod si tota olim potuissemus
animositate fuisse quo vero remige
et continuata via troiane urbi
pervenissemus ad littora / et reperte
[illegible] facilior nobis prestitisset
aut paciuisset terra descensus cum Tro-
ianis improvisis descendissemus
in ripis / et non nos descendere sit
necesse / illis prohibentibus inimicis / Mo-
neo ergo vos si placet / ut statim
navibus preparatis mane diluculo
nos attingamus aditum / et apparati-
bus bellicis instructis / cursu cele-
ri nos ad Troie littora conferamus
et in potenti virtute bellandi descen-
damus in terram / obsidionem obtentam
contra urbem ipsam / omni celeritate
firmantes / Certe enim debemus quod

troianis valentibus nunquam poterit a
nobis hoc fieri nisi per belli discrimina
et per magna virium multarum congeries
appositam undique / Unde remotis
moras omni alia dilatione postpo-
sita / et quicquid contrarium possit dici
quicquid sit nobis prosperum vel adver-
sum / post terga laxemus / cum ita fieri
sit vera necessitas / et per aliam viam
venire ad effectus propositorum nostrorum
quomodolibet non possimus / Placuit
igitur omnibus / absolute datum
a Dyomede consilium / Quare sequentis
diei aurora surgente cum multa
discretione / solutis navibus
portum exeunt et lato spatiantur
in mari undique / pleno igitur suscepto
consilio que naves debeant
primo procedere / et que postea sint
sequentes / alto pelago se commit-
tunt / Primo igitur statuerunt precede-
re centum naves / extensis velis suis
vexillatibus et vexillis / bellicis etiam
tribus castellis erectis / et multo
armorum tumultu munitas subse-
quenter vero faciunt insequi alias na-
ves centum / Deinde per pelagus sequen-
tes / et per ordinem procedentes recto cursu
navigant versus Troiam / in mora
navigantes in terris Troiana litora
vicina conspiciunt et suburbanos
undique status mox inspiciunt ipsam
Troiam / quare flexa gubernatione
themonum ipsius Troie littoribus
appropinquant / in terra descendere satis a-
gentes / Troiani vero videntes na-
ves ipsas iam eorum litus in tanta
multitudine attigisse / subito in arma
prosiliunt armati / armatos equos
ascendunt non expectata dominis

seu regis eorum licentia inordinato
cursu festinant ad litus. Troiani vero
videntes tantam copiam armatorum ad
littoris defensionem venisse, eorum multi
tudinem sunt mirati, peiori tamen ad
miratione sunt moti videntes illos
tam strenue, tam docte se gerere sub
tegminibus armorum. Nullus enim
fuit inter eos tam audax, tam animosus,
tam fortis, qui ad conspectum multitudinis
troianorum vacillante animo et trepi
danti non suspirasset. Sed quia greci aliter
intra non poterant terram descendere
nisi prius ensium mucronum et letalis
belli conflictum, viriliter arma ca
piunt multa animositate resumpta. Rex
Prothesilaus filacorum rex qui primus
extitit in ordine navium veniendi
cum suis navibus centum, primus
multa animositate primus terram
attingere viriliter est conatus. Sed
multe ex navibus ipsis vectorum
multa rabie impellente velis ex
tensis terram venerunt, que multe fra
cte fuerunt ex illis, propter quod multos ex navi
gantibus illis mare vivos absor
buit, et qui vivi ex eis pervenire
potuerunt in terram a troianis multo
martirio perimuntur. Multorum flagellorum
eorum illi acerbitate, tunc etiam multorum
cruore infinitum ictibus densatis
nubes tacere ex emissione conti
nua sagittarum, visione quorum littora
rubescunt, ex quorum nece datur
patenter intelligi quantus fuit leta
lis defensus troianorum intra pinguis
regis exercitum ~~tamen~~ aliqui tanta
infelicitate tanto discrimine a terra
hostium descendisse. Sed post predictas
centum naves sequentes easdem.
ad eundem locum advenerunt, non tamen

recedere in terram ferunt sit prime. Sed velis
eorum multa commoditate depositis
in terram prima discretione attingere sunt
conati, quare navigantes diutius terram
descendere iam anhelabant. Quos troiani
in armata manu recipiunt vi
riliter prohibentes eorum accessum in terram. Greci
vero a predictis navibus exeuntes per
tis balistis innumerabilibus concitate
crebris ictibus sagittarum troianos
arcent a litore, ex quorum letiferis
ictibus multi cadunt mortui se
dentibus quoque paruo per balistarum timore
troianis, greci confligentes ana
dibus ad terram venerunt et navi
gantibus in primis navibus si qui sunt
superare nolunt ~~terram venerunt et~~
~~navigantibus~~. Sed durum et letale
bellum contra troianos committunt illic.
Prothesilaus rex quia iam terram
descenderat mirabilia contra ho
stes depugne strenuitatis persone co
misit, infinitos quoque ex troianis
suo ense peremit, et mirabilis
adiutorii subsidia tunc prestitit gre
cis suis. Nisi enim plus ipse fuisset
omnes greci qui terram attigerant et
descenderant in eam, sine dubio
mortis exitia finaliter incurrissent.
Sed quamquam contineat Prothesilai mora de
sensio, cum tamen forte vii milia
grecorum pugna foveat adversus
bellum milia tot milia troianorum, committitur
quoque mortale plurimum inter eos. Sed vi
dentes greci multum eis ad naves
patere posse fuge subsidium, cum illis
naves ascendere non sit tutum, et
commendare se fluctibus et profundi ma
ris hiatibus sibi non videat esse sa
lubre, malunt intra vitas eorum
extingere quam in conflictum tota prosilitate

dimergi. Instaurat ergo bellum cum ea in
mostitate qua prius. multi tamen ex eis
sua truculentate depereunt. cum et hare
ne bibule sanguine cadencium sorbebant
troianis per eorum multitudinem trucide
rent se tuentibus contra eos. in ingenti greci
angustia se defendunt. et in multo
interitu personarum usque ad extrema
littora recedere sunt coacti. qui omnes
amara nece subito perissent nisi
archelaus et prothenor subito in
terram cum eorum nauibus attigissent.
qui multa virtute bellandi vehementer
nolunt hostes eorum. descendunt a na
uibus et in multa potencia prothe
nor succurrunt suis. hostibus occurrunt
et in maxima violencia se defen
dunt. Instauratoque bello cum grecis.
qui animositate resumpta in bello du
rius se opponunt. acter bella fouet
et in multo sine dubio eorum personarum
discrimine preclaruit. Tunc superuenit
dux nestor. qui cum suis nauibus
terram applicant et strenui duo suc
currendi ipsis salute descendunt in terram
prelio subito se immiscent. frangitur
lancee. et sibilant per aera sagitte
volantes. timent hostes enses. ca
dunt occisi. et aer clamore multo
diffundit deficientium. dominans ar
chelao et prothenore ducibus strenuis
multos inchilo interficientibus
extianis. Tunc destalius et rex
alagus cum eorum nauibus ad li
tus applicant et cum eorum ducibus pu
gnatoribus descendunt in terram in bellum
prosiliunt animosi. in troianos vi
ruunt se durum. sic acter quod
eos retrocedere coegerunt. sed tro
ianorum innumerabilis multitudo. que

nondum bellum attigerat in grecos im
petuose se dirigit et ex aspero bel
lo in maiori furore greci retro
cedere sunt coacti. qui iam ultimus
resistere non valentes. retroce
dendo extremum peruenerunt ad litus.
Tunc vlixes rex cum suo naui
gio terram applicant qui celeri
cursu cum multa catuaa pugna
cum descendit et venit ad bellum.
Committitur ergo bellum durissimum. re
sumunt greci duces in vlixis ad
ventu. et facientes impetum in troia
nos. viriliter ipsos expugnant. Vlixes
autem velut leo rugiens in medio
acierum accinctus armis et lancea
quam gestabat in manu. multos in
terficit ex troianis. nunc alios vul
nerat. nunc alios prosternit ab equis.
Quem dum philemenis rex papla
gonum vidit in tanta strenuitate
bellare tanta dampnificare clade
troianos equum ascendit. irruit
in vlixem ab equo deiectum. et vlixes
necesse habuit pedes bellare. Sed phi
lemenis vibrata in vlixem lan
cea quam gerebat impulsu durissimo
percussit vlixem tam grauiter et tam dure
quod eius scuto confracto. fulgentis
lorice peruenit ad squamas. quibus
discussis et apertis in ictu vlixes
impellentis ictum sustinere non va
lens in terram cecidit resupinus. re
tamen ex inflicto sibi vulnere sine
pestitude resurgit celer et vibra
ta aduersus philemenem lancea
quam gerebat in multis viribus lacerorum
extremitate scuti versus gulam phi
lemenem vulnere letali percussit
vna eius confractis armis. et
lorica disrupta impellentis vlixis

acuta et spectabilis lancea eius
gule organitas renes infixit
qua decenti philimenis letaliter
vulneratus ab equo cecidit semi
nus quem troiani putantes extinc-
tum in multa virtute bellandi ag-
corum manibus eripiunt et in scu-
to positum velud exanime transmi-
serunt in troiam putantes quod mor-
tuum philimenum troiani turbati
Vide fuit et nisi fuisset ille casus qui
incidit de vulnerato philimenis
totus exercitus grecorum qui despe-
derat et bellabat in terra devicti
impassibiliter vite sue ultima dispen-
dia defensisset. Et ad hoc thoas
rex cum suis navibus et agame-
non rex totius exercitus impera-
tor menelaus cum suis et no-
bilis thelamonis aiax cum suis
ad litus applicant subito despe-
dunt intra troianis incedenti-
bus contra bellum asperrimum contra
grecos alios qui parum ante despe-
derat et tunc cum troianis pre-
lium conserebat. Unde post quam equos
eorum a navibus extrahunt et eis
ascendentibus in eisdem in multa pugna-
di virtute prelio se immiscent ad
deprimendum troianos et ictu fortiores
frangunt lanceas et ajax fortiter
gore innumerabiles troianos pro-
sternit ab equis quosdam mor-
tuos et quosdam letaliter vulnera-
tos. Instaurato itaque bello multi ceci-
derunt a troianis. Sed protheselaus
rex philatorum multo labore lassa-
tus qui labores armorum passus
erat illo die parum a bello recessit
et ut respirationis auram assu-
meret ad littoris extrema peruenit
ubi bellum fiat primitus inchoatum
ubique perceptis omnes suos in bello pro-
mortuos inguorum morte lateri
multas produxit lacrimas. Et mo-
tu exinde coactus adiram spiritum
resumpsit ut ad bellum iterum se con-
ferret sperans de suorum nece vindictam
consequi multorum in telum troianorum
dictis suis equis et aliorum exer-
citus a navibus qui ante torrentes rabie
palus demum euaserat equum suum
potens ascendit suorum necem cupi-
dus vindicare. Furens igitur ense
nudo multos ex troianis interfe-
cit multos ab equis prosternit et
multos mutilat excisis. Sed tunc
rex ethiopie cum multa militum co-
mitiva a troiana urbe veniens
furibundus in bellum intrat et cum
tum ethiopum bellum dirum instauratur.
Statim igitur troiani eorum adventu
suscipiunt virtutis audaciam quia
se receptis viribus grecos impetuose
~~dirupuit~~ disrupuit. Diris vulneribus
eos ledunt ipsos opprimunt et prop-
ter eos premolestia retrocedere cogunt
ad litus. Ubique fuissent greci penam
devicti nisi strenuus palamu-
des cum suis navibus applicuisset
in terra qui statim cum suis militibus
animalibus in bella dirum desiderio et
succensi suis equum ascendit ir-
ruensque in bellum letale clamore in-
staurat. Tunc eius adventu in-
sultat greci et audacitate respira-
ta et ipso palamide ad troianorum
exterminium furibundo procedente et
gamo fratre regis agamenonis et

nepotem regis persii qui tunc tem-
poris strenuitate de se mirabilia
fatebatur irruit in virtute bellandi
et ipsa parte cum sua stabili lancea
per medias costas eius ipsum ex-
animavit et ab equo prostravit ex-
tinctum | Eo quidem dimisso se dirigit
inter acies troianorum | dis-
rupit turmas infinitos ex tro-
ianis interficit | qui eius equum
velut mortem undique metuentes
in eius egressu faciunt sibi viam
| Clamor quoque maximus fit eo tempore
ex eadem | nam et troiani sustinere
palamidis impetum non valen-
tes | per longum terre spatium retroce-
dere compelluntur | Cum iam perfuge
subsidium troiani dare terga coge-
rentur Tunc ille strenuissimus militum
fortissimus Hector cum ad voces
clamantium excitatus ab urbe tro-
iana cum comitiva militum egreditur
| bellum ingreditur flammis furens ac-
census | et mirabiliter fulgens armis
lorica lancea scutum gerebat
auri fulgore compositum depictum
ad ymagines trium leonum | Grecos ipse
potenter invasit | et dimissis aciebus cum magna
per medium irrefragabili virtute
bellandi Prothesilao regi obvius
qui troianos ore sui gladii
perimere non cessabat scilicet in eum
irruens ense nudo cum ingretis lo-
ge cum lancea confregisset | elevato
brachio in sue virtutis potentia Pro-
thesilaum percussit | sic quod animo viri-
ce ipsum scindit per medium | usque ad
adiacentes umbilici viscera non

obstantibus armis eius | cadit igitur
nobilis et strenuus Rex Pro-
thesilaus extinctus | Et hector
ipso dimisso irruit in alios | et
quoscumque sui mucronis ictu conti-
git certum est dies ultimos termina-
re | Sic multum iam pertinaces dist-
rerat et tantos iam morte pe-
remerat | quod ceteri timore perterriti
mortis ictum vitant illius | et iter-
grate uno ab alio quantus iam esset
in multi doloris excidio athono-
masie noscunt illum | esse videlicet
hectorem omnium fortiorem | Absente quoque
eius greci fugiunt | eius ictus
tollerare letiferos non valentes |
| Et sic diu persistit in bello greci de-
ficiunt | Hector lassatus recedit a bello |
campum et vires greci resumunt
quod ceteres contigit illo die | Sol
igitur iam vergebat ad vesperas |
cum hector quodam armorum fati-
gatione lassatus urbem | intravit
relictis ceteris qui prelium acrimum
committebant et troianis adiunctis
contra illos insultantibus iam greci
quasi devicti terga dare parabant | cum
ille fortissimus Achilles | cum suis
navibus et mirmidonibus terram
applicuit qui descendens in terram
cum suis omnibus bellum intrat mit
act in troianos | resurgunt greci
in achillis adventu in cuius comitiva
venerunt plus quam tria milia pu-
gnatorum | bellum committitur maximum
multa fit strages et cedes | ruunt maxima
hinc inde interfectorum cadavera et potius
ex troianis | nam ille fortis achil-
les ore gladii ipsos insequitur

Moritur Rex Protheselaus

qui ex ipsis inflat infinitos. ster-
nit et voluit in multa effusione
cruoris. Iam omnes alie naues ad
litus attigerunt. Iam omnes exeuntes
pugnantes illuc in terram venerunt
et se ingesserunt in conflictum. quorum
troiani potenciam sustinere pre multi-
tudine non valentes, achille ipsos
letaliter opprimente, terga sunt dare co-
acti et fuge subsidio se in troianam
urbem recipere molliuntur. Illic ma-
gnus clamor exurgit et voci-
ferationes intonat anxiose in
morientium cede et doloribus pro-
fusis. Illic achilles infectorum
cruore undique madefactus, con-
tinua post se caterva deserit et
multa defugientibus addit allis.
Iam fugaces troiani portas ci-
uitatis eorum attigerant, ipsas
intrant tumultu magno sattha-
gentes. Illic strages fit maxima.
Illic troiani apprehensis interempti
cum iam ciuitatem intrare non
potuerint morientes cadunt in limine
et ante ora priami filii traditi ui-
tam exalant. Magna et innumera-
biles cedes committitur in introitu et
fuisset amplius valde maior
nisi ille victoriosus Troilus pa-
ris et deiphebus cum multis mili-
tibus intrare volentibus occurrissent.
In quorum occursu cessauit cedes et
superueniente noctis umbraculo
post illum concursum Troianis por-
tas ciuitatis duris repagulis
firmant et Achilles cum grecis mul-
ta gloria redit ad litus. Tunc Aga-

menon rex explorato loco decen-
ti mandauit in eo figi tentoria. Uni-
uersos monet comode se locare
et distinctis locis unumquemque maiorum
tentoriis et papilionibus eleuatis
unusquisque collocauit se comode qua
potuit statione. Et qui tentoria
non habebant tuguriis nouis in-
structis noua parant hospitia et
receptacula mansionum. Equis autem
eorum prout melius possunt comoda
stabula statuunt. Rebus necessariis o-
mnibus eductis a nauibus ipsisque na-
uibus in fortibus funibus firmiter colli-
gatis et tutius constitutis in multarum
ponderibus anchorarum iniectarum in
mari. Eadem nocte obsidionem
in multa comoditate decenter A-
gamenone firmauit. Cum multis
ignibus et ardentibus facibus noctis
tenebras excluserunt et tanto nimio
in exercitu fulgor fictiens appare-
bat quasi si diei claritas radiaret.
Institutis in eorum titulis multip-
licibus procedentibus altera ad alte-
ram tam proprie dispositis eis quod eciam
locis et spaciis remotis tro-
ianis ipsis. Nulla eis nocte ipsa
precedenti prestantibus quorum clausis por-
tis nullus ex eis nocte illa exi-
uit ab illis. Post obsidionem vero
firmatam prout melius potuit ille
pugil Agamenon nocte illa qua
nulla potest sompnum otiari
quiete. Vigiles ordonauit
excubias circumquaque in multo
modulamine fistularum et ma-
xima multitudine armatorum
qui totum exercitum a certis insidiis

tuebatur ut in eorum vigiliis reliqui
fidei securitate iacerent / Eiusque sub
noctis superstitis porcione nonnulli
qui maxima fuere navigacione lassati / et qui multo prelio
fuerunt depressi / ad quietis requiem
assumendam absque armorum suorum
deposicione se sternunt donec adveniente
diei serena pandat aurora / et
hoc fuit primum bellum inter troianos
et grecos cum greci descenderunt in ter
ra ~~Liber Liber quintusdecimus in quo~~
~~agitur de secundo bello Ruina~~ 17 9

Exclusis igitur tenebris noc
tis illius quas mane fu
gavit aurora / consurgente sole
suis radiis terre faciem illustrante /
ille strenuissimus vir bellicosus
Hector / auctor et dux troianorum
exercitus tocius ducatum ipsius cum
suis exercitus sed diluculo / universos
suos bellatores mandavit ar
mari / et eos in ea ampla campi
planicie in medio civitatis
troie gremio constituti ubi tem
plum dyane dee constructum
extitit statim convenire / et
distributis eis bellicosa provisione
per turmas et cuneos et acie
bus exerciis sufficientibus ad illius
diei prelium ordinatis unam de por
tis civitatis troie / que darda
nides dicebatur aperiri mandavit / et convocatis ad se duobus
de consanguineis suis / Glaucon
scilicet filio lycii Regis et Cima
bor fratre suo naturali ductum prime
aciei commisit / et delegavit
eisdem In qua prima acie mille
milites statim bellatores
viros utique fortes in bello exper
tos tam de regno licie quam de troia
et eis in nomine deorum a suo hectore
data licencia in victorie signo
per dardanidem portam exeunt /
et cum sagittariis et lentis inces
sibus ad grecorum exercitum appropinquant /
Sede igitur prime aciei Archilo
gi filii Regis ipsius virum nomine
magna strenuitate commisit /
et eis dedit in nomine deorum beni
gne licenciam ut prime aciei se
ingerent / Terciam vero aciem statuit
in qua tria milia militum for
cium pugnatorum deputavit quam
ductum commisit bellicoso Regi
frigie et Regi exempto / et Regi
altamo viris magne virtutis /
qui ad mandatum hector sub vic
torie signo per predictam portam
exeunt civitatis ad grecorum ex
ercitum sagaciter procedentes / Quartam
autem aciem ex tribus milibus mi
litum constitutam sub ductu belli
cosi troili hector ipse commi
sit / et monens eundem affectuosis
sermonibus in eum hec verba profudit /
Carissime frater mi extrema
leticia cordis mei valde me
dubitare coegit immoderata
animositas cordis tui / me con
sulte prodigaliter exerceas te in bello
/ Rogo te ut serves omni custodia
corpus tuum et a stulticiis de
clines in meque te totum tue
strenuitati committas in prom
ptu Ex bellis sit sagaciter peractum
ne inimici nostri affectantes quod pli
nium casus nobis de tua facilitate

leterit vade igitur feliciter in nomine
deorum nobis fauentibus et victores
redeamus ad ciuitatem tuam vide-
as sicut opto. Cui Troilus. Caris-
sime domine fauentibus diis vere
aliqualiter non optatis qui de man-
datis vestris tamquam fratris carissimi
et domini nunquam infallibiliter declina-
bo. Et hiis dictis cum continua pre-
dictorum tum militum per portam feliciter
egreditur ciuitatem insignitis
armigeris et ad grecorum exerci-
tus animosus accessit. Hector
vero quartam aciem ordinauit in qua
posuit tria milia militum et
milites septingentos quos sub
ductu disposuit regis Larisse
dicti Hupon grandis erat enim
iste Hupon homo fortissimus
bellicosus multum et plurimum mi-
litum affectans adeo quod in toto ex-
ercitu troianorum nullus preter Hec-
torem fortior putabatur. Itidem
continua extitit bellicosus vir
valde strenuus ardelenus de
predicto regno Larisse qui ad pre-
dictum grecorum exitium inhiabant
anhelantes ab Hectore opte-
ta licentia per eandem portam exeunt
ciuitatem. Huic etiam quarte aciei
Hector ducem fore constituit cum
predicto rege Larisse dimarchum
naturalem et dilectissimum fratrem sibi pro
strenuitate ipsius. Quintam autem
aciem constituit Hector sub ductu
regis Cisonie cum gente sua de Ci-
sonia. Hii autem Cisones erant
fortissimi et statura grandes
valde nimis ut gigantibus

similes putaret. Et huius regis erat
armatura Galina sine flauia sine
aliquo insigno. Et huic aciei
Hector constituit ducem Polidamam
fratrem suum qui ab Hectore obte-
ta licentia cum comitiua suorum festinat
ad hostes. Sextam vero aciem Hector
de gente Perma stabiliuit sub
ductu regis eius Pthenesi
et ductis eius Forepeos virorum
utique strenuorum. Et huius gens
ad bellum procedebat inermis lori-
ca non indigens siue scuto. eius
autem gentis studium arcus erat
et longis faretris caudatemus
resistere sagittas. Dum eorum capi-
ta exitutis fuerit supremis tatu-
ima coronaret cum quibus letalia
vulnera eorum hostibus infligebat
equitibus fugacibus et fortibus insiden-
tes. Huic etiam aciei Hector dei-
phebum legitimum et naturale fratrem
suum prefecit in ducem qui ab eo op-
tenta licentia ad eius hostes in
continua militum se contulit animosus.
Rex huic aciei innumerabilium mi-
litum multitudinem armatorum adie-
cit. Et specialiter illos qui de regno
dicebantur agreste sub ductu re-
gis Hesperias et regis Philon.
Hic autem Philon mirabilem currum
habebat totum ex ebore integritate
constructum cuius rote tantum
esse ex ebano vestite desuper
auro puro. eius testudo super
imposita tota erat gemmis et
lapidibus preciosis auro et gemmis
et argento contexta. hic currus ad-
ornatus fortibus et pugnatoribus militibus

constipatus

constipatus erat. Hijs autem duobus
Regibus scilicet Regi hesdra et Regi
philon hector preposuit pitago
ram fratrem suum qui celeriter
cum eisdem ad hostes se dirigit hec
tor licencia iam optenta. hec
tor vero sexta sue prouisionis acie
bili preuenerat relictum Eneam
de quo superius sepe recolimus. Sep
time preposuit aciei tercium consor
tina omnes milites et equites
de districtu cuius deputauit
qui quondam nobili admirato
Eufronio nomine regebatur qui ob
ab hectore optenta licencia ciui
tate exeunt debita festinancia se
ingerentes supradictis alijs aciebus
Octauam autem aciem hector consti
tuit xerses Regem persarum et eius
gentem cui preposuit paridem suum
et ipsum admonuit quod cominus ad
alias acies festinet accedere non
tamen bello se ingerat nisi se compute
quod proxime subsequi festinus
intendit. Cui paris omnibus man
datis eius deuotissime parere se
respondit et sic ab eo affectuosa
obtenta licencia in comitiua gentis sibi
deputate ciuitatis troie porta
feliciter exeunt. Nonam aciem ipse
hector moderari statuit ductu
suo constituens eam ex eorundis no
bilibus et fortibus equitibus vrbis
troie ducentis in ea secum decem de
fratribus suis naturalibus quos audacio
res et in bello pocius expertos ag
nouit ordinatis in ea quinque mi
libus militum pugnancium qui in eius

comitiua cum eo egrediuntur ad bellum
ipse autem hector nectis et fidelibus
armis circumquaque munitus equum
suum ascendit nomine galatheam
de cuius magnitudine fortitudine
pulchritudine et suis alijs virtu
tibus mirabilia scripsit dares
Eques vero hector ideo armatus
ut erat ad Regem priamum patrem
suum locuturus accedit. Cui dixit
hec verba Carissime pater hec
tercium mille quingentos milites
quos tua deputo comitiua cum
quibus et omnibus precedentibus pug
nantibus sis extra licias contra illas
scilicet que plus ab hijs sunt re
mote. Cautus eris ne quis
velit procedere licias exire pre
sumat nisi tunc cum ego manda
uero vt cum necessitas requiruerit
habeamus nos tutum refugium
ciuitatis subsidium et castellum.
Ego autem hec meum dextros qui
de me ad te mandet et conueniat
ferat et referat continuum sta
tum belli et quod te facere oporteat
secundum belli successus. tu eciam eris
cum comitiua tuorum in vigilia et cir
cumspecta custodia ne aliquo do
lo astucia siue fraude hostes
nisi nobis bellantibus ciuitatem
nostram inuadant intercipiant aut
perdetur et sic eis minus sepe
consortibus letaliter ledens illos
et nobis sis ut columpna regiminis
et securitatis auxilium. Cui Rex
priamus fiet omnia fili carissime
vt disponis non est in post deorum
auxilium spes alia neque fides
nisi in tue virtutis brachio et

itum providi operis gubernacione
districta dns hunc simplicito ut
te in fuerit incolumem et ab omnibus
omnibus tueatur adversis. Et sic hec-
tor a patre obtenta licentia re-
cessit et aciei sue qua parabat
se admixit. Erat enim hector in
multa virtute magnanimus
in bellis, victissimus et fortissimus
preliator et regiminis exercitus
sapientissimus dux et princeps. Sig-
na autem eius armigera que in
scuto gestabat talia preferebat
in armis ipsius: erat enim eius
campus totus aureus sine fla-
mens in medio eius unus leo
tam rubeo colore depictus. Hic
in nomine deorum porta egreditur eius
in contina suorum vexillis extensis.
Et sic fuit tenendo ultimus omnes
precedentes acies sua virtute trans-
cedens pervenit ad prima et pro-
nendo se prime scilicet extremus.
Mulieres autem nobiles que in
civitate remanserant omnes civitatis
muros ascendunt ut exeis vi-
dere valeant belli conflictum. Illic
filie regis priami cum magna he-
lena conascendunt que dum deinc-
tis in corde suo primum trepidarent
amor et dubitatio in ea yma-
ginaciones diversas et varias ge-
nerabat. Sic autem hector sic su-
as acies ordinasset. Nunc Aga-
menon negligens extitit vel
remissus in ordinacione suarum.
Tamen de gente sua .xxvi. acies
ordinavit in quarum prima par-
ticuli ductorem constituit qui se-
cum duxit ipsam totam gentem
suam et totam gentem Achillis et mir-
midones videlicet bellicosos. Achil-
les enim in illo die non processit ad
bellum, sed in tentorio suo manet
faciens de vulneribus suis vulneribus se
curari. Erat enim iste patroclus
vir nobilis dux a suorum progeni-
torum stirpe productus, clarus mo-
ribus et multis divitiis opu-
lentus, quem achilles in tantum sibi
amicitie confederacione constrinxe-
rat, quod amborum animus et spiritus
unus erat, quia erat unicus eorum
alterius totum erat. Secunde autem
prefuit aciei regem menonem
et regem ydumeneum in qua con-
stituit tria milia militum et
menestem athenarum ducem cum
universa gente sua bellica dea
thenis. Tertia autem acies concessit
regi astolfo et eius filio phi-
lomeno sub qua constituit uni-
versa gente curmanorum bellorum
experta. Quarta vero acie statuit
sub ductu regis archelai et regis
prothenore et cum eis fuit fortis-
simus. Secundam cum tota gente
boetie sub hac acie deputata.
Quinta autem acie dux mene-
laus cum sparcena gente sua
que sui regni regimini subiacebat.
Sexta vero acie rex epistro-
phus et rex colidis cum gente
deputata fodisis sub eorum duc-
tu duxerunt. Septimam vero
acie thelamonius aiax dux
cum gente sua deputata salemina
in anno eorum fuit quatuor co-
mites videlicet theseus amphi-
machus Doninus et Polisarius.
Octavam vero acie dux Thoas.

Nona vo acie dux aiax oileus
Decima vo acie duxit rex
philotones/ Undecima vo dux
rex ydumeneus et rex merion
Duodecima vo dux dux ne
stor Terciadecima duxit rex ho
nes filius thabentis Quarta
decima duxit ulixes Quinta
decima rex humelius In sextade
cima fuit gens quedam pthesclau
vindicare morte sui dni sile
buda Septimadecima vo duxe
runt rex polidamas et rex
machion Octavadecima du
rex rodi Nonadecima dux
euripulus rex ottomeiorum
Vigesima duxit yantipus rex
ledorum et rex aphimacus xxi
duxit rex philotetes dux
larisse xxii dux dyamedes
et stelleinus xxiii dux thenos
rex cipri xxiiii duxit rex p
thelaus xxv dux rex capenor
de capadacia xxvi et ultima
duxit ipse rex agamenon in pro
te totius exercitus Imperator Acie
incipit | bus igit omnibz exeuntibz pte
sit solempniter istitutis extraqz
ps thibertum campum egredit
causa belli Set fortissimus hector
quinetis ipacies primum an ali
os omnes forte equum suum
coegit in cursum contra grecorum prima
acie qui furibundus anhelans et
patroclus qui prime aciei grecorum
ut dictum est ductor erat contra
hectorem in equi sui cursu veloci
dyamegtur vero procedens hectorem
acuta lancea percussit et cum ea

vidit ipsum impelleret scutum quod
sibi hector opposuit vili pfo
ravit sic etiam quod ad arma tho
ra eminentes aliquas disrupit
in eis motum ad minde carnes
usque ad intima perstrinxit hector
vero a violentia ictus sui non tre
pidans neque mutans multo ar
dore furori accensus non ictu
lancee percussit sibi relatione pa
troclum sed mudato ense ipsum ir
ruens exictu ensis crudeli sic | Moritur patroclus
percussit in capite quod eius caput
per medium dimisit in partes qui pat
roclus equo suo sustinere non va
lens utpote qui pervenerat
ad ultima suspiramina vite sue
mortuus in terra decidit in medio
pugnatorum Set hector qui eum
capite mortuum vidit absque
pessimi arma quibus patroclus
erat armatus multa et contemplans
aptus desiderio lucidi ipsa a
suo equo descendit et per unam
habena retinens equum suum ad
corpus patrocli pervenit volens
expoliare ipsum fulgentibus ar
mis suis Set rex meriones cum
tribus milibus militum armatorum
in defensionem cadaveris appropinquat
ad corpus ipsum cum tota gente
sua perveniens hectori se opponit
in predicta multitudine pugnatorum
ne hector corpus ipsum armis
expoliare valeret Et irato
animo contra hectorem dixit hec ver
ba lupe rapax et insaciabilis
certe de hoc cibo gustare non po
tis alibi te oportet querere cibum quod
statim videbis contra te plus

q quinquaginta milia pugnatorum
qui ad destructionem plurimum tam
capitis moliebatur. Et sic per eun-
dem regem et alios suos vnanimi
impetu contra hectorem precipitate
ipsum iterum virtuose contendunt
equum eius a suis manibus eripere
satagentes adeo quod hector
propter istarum tot insistenciam contra
terram flectere genua fuit coac-
tus. Sed ipse in virtute sue potencie
se ipsum illico erigens velint no-
lint grecis equum suum potenter ascen-
dit et properans contra regem aga-
menonem ecce affuit furibundus
vlixes. Sed rex glaucon rex the-
seus cum archilogo filio suo et
cum aliis tribus milibus arma-
torum menonem succurrere se contra
hectorem viriliter opponentes. Sed
ille hector illum qui primo contra eum
sibi occurrit appetens ense nudo
morti tradidit et perimit. Sic
multos dereliquit qui sibi occur-
rere timebant. Interea bellum fuit
asperimum et ad corpus patrocli iterum
hectorem rediit ad hunc illud ex-
poliare proponens et iterum descen-
dit ab equo non curans. Ydu-
meneus rex crete cum duobus
milibus pugnatorum contra eum perve-
nit ad bellum et dum circa corpus
patrocli expoliando hector insisteret
rex menon iterum cum maxima
caterua militum in hectorem irruit
sic eum continue impugnando quod nullo
modo eum suum prevenire permisit ad
equum. Totum ymo crebris et mul-
tis ictibus ipse et sui percusserunt
qui cum videret se peditem

militibus

et contra tot milites bellum letale
fore vires viriliter cumulat grecos
acrius appetit ense nudo equos
interficiendo quam plures crura bra-
chia et pedes mutilando mul-
torum sic quod brevi hora quingentos
interfecit ex illis qui ipsum interimere
conabantur. Menon vero rex corpus
patrocli elevatum a terra coram
se recepit in equo suo et asportan-
do secum illud ad grecorum tentoria
perduxit. Verum vero menelaus contra
hectorem insistentes alii ipsum interimere
vel ab eo equum eripere in multa
caterua pugnancium moliuntur.
Sic quod ipsum equum ascendere multa
difficultate permittunt. Inter quos
erat quidam miles fortissimus
soria de persia qui contra hectorem
instancius anhelabat. Sed quidam
famulus hectoris videns hectorem
in toto discrimine constitutum dum
duas habens lanceas rigidas
et acuto ferro munitas contra
predictum corian de persia qui cum aliis
certum militibus contra hectorem
plus aliis insistebat vnam ex lan-
ceis ipsius in potenti virtute vibra-
uit sic quod ex eo ictu corion le-
taliter percussus mortuus expi-
rauit. Deinde ille famulus aliam
lanceam vibrauit in alium qui hec-
torem similiter opprimere conabatur
et ex eius ictu percussit eundem
quod similiter preceps mortuus decidit
in terra et exclamans ille famulus
fortiter contra troianos ut festinanter
succurrerent hectori in tanto discrimine
constituto. Cirronabor vnus ex fratribus

hectoris ut voce exclamantis
audiunt primus in tota acie in
qua erat in maxima virtute
bellandi in grecos irruit et a
grecis facta per violenciam sibi via
prouenit ad illos centum milites
qui sic hectorem acriter infesta
bant quos illico trucitata ex illis cru
deliter interfecti mortuos deserverunt
Propter quod troiani audacia resump
ta campum recuperant et greci
recedere sunt coacti Ad quos hec
tor exhilaratus in medio eorum
ascendit et furibundus se ge
rit in eos et adversus grecos
inmoderate se laxans ictibus
mirabilis ensis de pacto sui prohibens
desperatos multos ex grecis interficit
et prosternit letaliter vulneratos Tunc
greci mortem vitare volentes a
facie eius omnes effugiunt pa
tentem aperiunt sibi viam Sic quod
transcendens multitudinem cadaverum
totus cruorum sanguine cruentatus
quousque mox recepit tempus ex hoc ne va
leat ictus suos Tunc agenestes
dux athenarum venit ad bellum
cum tribus milibus armatorum et ex
eundo cum tota gente illa ex parte
sinistra pervenit ad aciem illorum
de frisia in qua erat troilus
qui grecos mirabiliter impugna
bat et in qua erat dux antipus
rex athamie et rex altannus
qui aciem ipsam cum predicto troilo
ducebat et facta commixtione ipsarum
acierum letale bellum potenter com
mittitur inter eos Tunc agamestens
dux bellantem troilum potenter

aggreditur cum lancea sua sic vi
lat ipsum percellens quod vellet no
lit troilum ab equo prosternit qui
in medio tot pugnantium pervenit
in terra in loco mirabiliter expeditum
cum dextra adversus inter pedes innume
rabilium equorum et assessorum ipsorum
quod letale bellum sub mortis du
bio tota intencione tractabat
Agenestens vero circa captionem
troili totus anhelans ut
ipsum suum here valeat capti
vum cumulando vires viribus
cum omnibus suis studiis adhibuit
et laboris quod troilum ab equorum
pedibus abstraxit cepit enim
et captivum ducere in multa mi
litum phalange festinat Set quidam
da nomine miseres adversus
illos de frisia potenter exclamat
dicens O viri fortes ad quod ve
nistis ad bellum nisi pro hono
re ut victoriam acquirenda Nonne
ne percipit ut videtis troi
lum filium regis priami et fra
trem hector duci captivum sane
ne si sic permittetis eum duci pre
tium pudoris labe vos et here
des vestros potitis tenere feda
tos In recuperacionem ipsius co
nitite vires vestras et hoc fa
cite cum celeritate curetis an
quod apotecia vestra vivum eruat
Tunc rex altannus ex eadem
tota ira arreptus quadam lan
cea contra grecos qui troilum
captivum ducere festinabant festi
nanter irruit et sic bellum pervenit
cum eadem vivum eripuis quod cum subita

in orte pstravit | Demu pplices
i latu ipi letali vulnavit |
q fer e cu admitoio suorem
kdau calnati | q troilu amai
bus ipi duce volcau extitit
liberatus | et i maxia stute
belladi equm ascedit amx pa
pue reg xancipi | qui cu acie
sua i libetam ipius troili fe
stinus occurit | Sic rex xancip9
menesteu duce furibundus
i uadit | et cu viliter extinsu po
stravissit | et nisi suu armor tu
tela fidelium munitus indubita
ter interfecisset eunde | Doles ita
q menestes ex sui amissione
captivi suos acius hortatur
ad bellu et supvenientibus grecis
i sussium ipius amplitudine
pugnator copiosa bellu letale
comittit | qr devictis caldau
bus extius pte sequit magna
strages | Interea hector qui bel
li labore lassatus no potati
furore suo multos grecos int
ficit sumt | et volijat | Sz me
nesteus qui multo dolore p
mitur de eo q captivu suu
amisisat | et ptes maxias ge
tis sue discurit pacies veluti
furibundus et du ita discurret
occurmedo troianos | ille miser
p q suu captivu amisisat ob
uius venit ei | q menestes
i armor suor gestamie re
cognovit qr diges se vin
dicari eu | Regni sui cursu et sue
lancee forti robore impulsu ipz
ab equo pstravit | i deiecit

bellancu int pedes | q amplius
vexare no valens desit et i ali
um irruit | q sibi ab equo pstravit
Adhec expte troianor quenit
sinpson et remus cornua cu
sprius cu duobz milibz pugna
tum et cu omnibz de regno larisse
Cot quos rex pthenor et rex
archelaus cu gete sua | de reg
boetie obvia exiuert | Dirum
bellu comittit int eos | Sz loge
expte troianor supvenit po
lidamus anthenor filius cu ma
xima multitudie pugnacium
qui videns tot acies troianor
i uno loco insil congregatas statuit
ut enus acies cu qua venerat
| separet ab alijs et ex alia pte
se diget gt grecos | qr fuit e
q prota acie se cot grecor exta
tu expte alia digete supvenit
Rex remus a troiana civitate
pgressus cu tribus milibz militu
armator gt q statim irruit me
nelaus cu universis cspartensibz
equitibz getis sue | Et sic rex
menelaus et rex remus
simul pliant qui ex potentibus
lancear eor impulsibz ambo pro
stravit ab equis | Polidimas ro
irruit i anorem nepote helene
et duce xx annos | tu ageton
qui ia i flore sue adolescentie
miles strenuus habebat | Hunc
polidimas magna ictu sue
lancee impulit vehement q les
et disruptis armis quibz se
tueri melius cofidebat letali

vulneratus ab equo decidit et mor
tuus peruenit in terram. Qui ut vidit
Menelaus mortuum decidisse do
lore multo torquetur quem enim
tenerrime diligebat. Et contra
troianos mortem eius cupiens
vindicare Regem Remum percussit
ense et secta casside et disrup
tis armis dirus ictus Regis
Remi peruenit ad carnem et sic
illa eum lesit in capite quod ab equo
decidit semiuiuus quem sui putantes
extinctum, si succurrendo sibi curam aliquam
non dedissent ymo posuerunt a
bello recedere quod effectum tradidissent
nisi Polidamas detinuisset in
uitos qui postquam recuperationem
eorum Regis nullum studium adhiben
tes ab equorum pedibus quasi mor
tuum extraxerunt ducentes eum
quasi ad eorum presidia semiuiuum. Rex
Celidis qui diebus suis omnibus
aliis in forma pulchritudinis
fuit prelatus de quo scripsit Dares
quod eius formam nullus describere
potuisset, quem Regina Desemmica (?)
tanti amoris ardore precordialiter
diligebat quod magis eum curam habe
bat intime quam se ipsam. Hic Rex
Celidis irruens in Polidamam nisus
est eum ictu sue lancee ab equo
deicere. Quod Polidamas multo dolo
re furoris accensus aggreditur ense
nudo et in sue virtutis potentia
(mors Celidis) sic eum ipsum percussit in capite quod
eum mortuum prostrauit ab equo. In
terea hector in subsidio suorum veni
ens grecos de necessitate coegit
et inter acies se immiscens

disrupit eas, multos ex grecis
letaliter vulnerando, donec peruenit
nit ad aciem magna erat gens
Salemina (?) viriliter debellans sub
ductu Regis Thesali Regis sui. Hic
Rex Thesalus in multa strenu
itate conspicuus multos ex tro
ianis letaliter vulnerauit et mul
tos occidit ex eis. Cum autem Rex
Thenen (?) ex parte grecorum aduertit con
tra hectorem irruens lancea sua
sic viriliter ipsum percussit et ipsum gra
uiter vulnerauit. Ecce quod dum hec
tor in sui vindictam Kenas (?)
digeret equum suum, ille fuga lapsus
et multum est factus ab aspectu hecto
ris elongatus. Itaque quod ab hectore
eius copia penitus est liberata.
Sed hector iracundia sui cordis
continere non valens contra admi
ratum grecorum qui sibi primus occur
rit suo irruit in furore et ensis
sui ictu ipsum statim crudeliter inte
rimit. Magna itaque per acies
grecorum studebat hectorem vt ipsum
grecis eripiat vel occidat. Inter
quos dum cepit Theseus hectorem
in affectuosis sermonibus allocutus
similiter monens eum ut a bello ex
eat ne inconsulte pereat inter
tantos quod in dampnum esset succe
deret toti mundo tantum milite
deperire. Igitur affectuosas grates ei
exinde reddidit. Hac igitur die
bellum fuerat asperrimum troianis
insistentibus contra grecos et parum
longe ab hectore Polidamas pu
gnauit. Vulneratorum eos Menelaum
et Thelamonem. In Polidamam irru
it quam Thelamonius cum primum

inasit lancea potenter impellens
deiecit ab equo / innumeris tumul
latis / Menelaus et Thelamo
nius Polidamam capiunt / qui
fracto ense pedes erat in bello
/ et ab omnis lagis iam disrupt
caput eius erat inerme / quem cap
tum mitte festinat ad grecos ~~et~~
~~hectore et~~ Sed hector qui non erat
multum remotus ab ipsa parte respe
xit in illa et vidit Polidamam
circumdatum militibus quibus / et ad vo
ces clamantium mox cum audivit
esse gestum et captum / et duci cap
tivum qui statim iratus irruit
contra illos / qui eum circumdederat et
multos ex ipsis interfecerat le
taliter vulnerando perstrinit / quem via
sibi ense patefacta / quamplures oc
ciderat sibi letaliter vulnerando
/ Dum pervenisset ad illos qui Poli
damam captum ducere intendebant
furibunde / sic irruit contra eos quod
quinquaginta interfecit ex eis / alijs Po
lidamam dimittentibus conversi in fu
gam / et sic a hectoris miraculo
sa virtute Polidamas extitit
liberatus / Tunc rex Epystropho
rex Menelaus et rex Thela
monius cum eorum aciebus omnes
convenientes in unum contra troia
nos sic potenter insistunt quod eos
per violentiam convertunt in fugam et
campum quem necessario deserere compel
lunt non obstante quod hector fur
erat inter eos qui de se mira
bilia faciebat / cum adversus tot resistere
nequivisset / et qui equum suum
sub eo interfecerat pedes ab
eis viriliter se defendit / quod nullus
ex grecis ita audax

exiguat aut sciaunt qui secum manus
vice presumpsisset / naturales quidem
fratres sui videntes / troianorum con
tinuum in demetum et hectorem non
videntes convenerunt in unum
gretes cum sollicite inter turmas
/ sic quod ad ipsum virtuose pervene
rant / thelamonem letaliter vulnerant
/ et duradarem unus ex fratribus
ipsis irruit in Polixenum quendam grecorum
nobilem ammiratum / quendam potentem
et fortem dextrarium equitabat
et ipsum potenter impellens dextrario
privavit ab ipso / quo cum fratres
arrepto ipsum pugnaci hectori
pedite obtulit / quod statim hector as
cendit / Illic omnes fratres hectoris na
turales contra grecos fecerunt
miracula in armorum virtutibus de se
ipsis / Tunc supervenit deiphebus cum
tota acie sua / quam deputaverat
sibi hector / cum illis videlicet de
panonia / arcus habentibus et sagit
tas / cum quibus vulneravit multos
ex grecis / et ipse deiphebus regem
thetrum in facie grauiter vulneravit /
/ Troiani itaque qui iam fugam
arripuerant / animositate resumpta
ad pugnam redeunt quod bella durus
instaurat / Thesius predictus dum
contra troianos multum insisteret
quintilonius unus ex naturalibus filius
regis Priami et rex modinus cum
eo in thesium irruunt / ipsum capiunt
et captum interficere voluerunt / ad
vocis quos hector exclamans
ne ipsum offendat dimittunt ipsum
et iussu hectoris / cum liberum permi
serunt / qui hectori grates condignas
reddidit et liberatus abscessit ad

grecos tunc ex parte grecorum venit
ad bellum rex thoas cum illis de
calcedonia et rex philotetes
cum eo qui se ingerunt. Veruntamen
rex autem thoas irruit in cassibi
las unum ex naturalibus filiis regis
priami et videre hectore fratre suo
se cum eum percussit quod eum mor
tuum deiecit ab equo. Statim
morte hector nimium exacerbatus
et dolore commotus in confusionem
grecorum animus aspiravit nam
multos interfecit ex eis in ira
hos vulnerat alios vero prosternit
ab equis sic quod virtute sue po
tencie et animositate suorum greci sunt
dare terga coacti. Statim ex parte
grecorum supervenit nestor cum quibus
multis pugnacium. Cum quo venit
obviam rex exdras rex philo
in trusyo cum illis qui erant de
agresta sub ductu. Secomias filius
regis getis primus bellum committitur
inter utrosque ex quo utrisque
sequitur magna strages. Rex
vero phiion vilitur prostratus mul
tos ex grecis interficit. Demum
credidit eum greci interficere festi
nantes. Tunc secomias dixit regi
esdras. Non vides quomodo phiion
iam est captus a grecis si plat
ei cum festinancia succurramus. Tunc
troiani facientes impetum contra
grecos velit nolit greci troia
ni succurrunt regi phiion ipsum a
grecorum manibus liberantes. Interea
hector bellum ingreditur cum fratribus
suis naturalibus deyphebo et polidr
mas qui mirabilia de se faciet

armis cum eorum troianis grecos
intendunt ad hoc deducere virtu
tibus et viribus suis quod greci tem
pus deserat et victi fugiat a fa
cie troianorum. Sed menelaus
et thelamonius vilit se resistunt
quod eorum votis troiani frustrantur
tunc supervenit eneas cum illis
de camio sub ductu. Eustrumi
ductores eorum cum quibus et aliis
hector contra grecos se dirus et
potencius insistit quod greci bella
tes sunt dare terga coacti. Sed a
iax qui pro grecis vilit debel
labat videns suos in fuga velle
colliti multo dolore deprimitur
verum aspiciens post se vidit plures
acies grecorum que dum fuerunt bel
lum ingresse et vexillis exte
sis ad prelium festinaret in quibus
aciebus omnis flos militum
grecorum sine dubio veniebat. Hor
tatur grecos ut a fuga desi
stat bello insistat cum victima
sit eis successus eorum. Ad hec bel
lum dirius instaurat. Eneas
et aiax se conveniunt ambo odiose
et inforti cursu equorum eorum vires
impegit talem se vilit et potest
quod ambo se sternunt ab equis inter
pedes equorum pugnare desiste
tes. Sed ex parte grecorum philitras
de caladonia prostratus cum tribus mi
libus militum succurrit aiaci. Cum
vero tunc troiani belli pars meli
or procederet. Qui de tante belli
satagebat conforte grecos a bello
ut procederet fuga lassi. Sed ille
due acies cum philotete venerunt

mortuus · rex fuit sic

ad bellu troianorum nota concludit
et finale non fuerunt / Quod philo sit fi
nete philotas in hectorem irruit
lancea sua fregit in illum · Sed hec
tor in sua lancea illum in sua vertice
percussit quod ipsum letaliter vulnauit
et deiecit ab equo / qui semivivus
preceps procidit inter pedes equorum /
Tunc ex parte grecorum supervenit hu
nerus cum acie sua in pugnatorum
multitudine copiosa / Et Ulixes
cum suis qui de tercia bellum
gerere debuerunt / Et et rex humme
lunus qui inter omnes reges
grecorum secum decem milia militum
adduxerunt / amplius / quod poterunt
contra troianis / cum quasi die illa omnes
convenisset eorum acies in conflictu
et qui multo labore lassati inter
alios offendere et se defendere
facultatem integram non habebat /
Sed paris intervenit cum illis de persia
supervenit ex parte dextera se in bellum
immisit et irruens in rege sedatum
cognomen Ulixis ipsum in suis vi
ribus recenit · Deinde morte val
de constati sunt greci · Ulixes autem
cupiens sui consobrini mortem
ulcisci in paride irruit furibundus
et inpetens ipsum cum lancea sua
per ventre equum paridis vulnera
vit quod mortuus in terra cecidit /
et pedes super pedes paris eius as
cendit / Verum troilus qui in assistere
contra paride vidit Ulixem statim
irruit in eum ense nudo sic potest
percussit eundem in capite / quod fracta
eius casside ualide et destructa
squamae lorice sue sic terram frote
gunt inseruit quod fronti eius iste
tota eius facie sanguinis rivulis
cruentavit / Ulixes vero firmus
in equo persistens in illum qui iuxta
eum ipsum offendere intendebat / cum esse
suo in facie vulnerauit tunc fuisset
venia troiani dare terga coacti
nisi ille fortissimus hector cum
fratribus suis troilo deiphebo paride
et aliis fratribus suis naturalibus
bellum restitisset / toto enim illo die
hector hinc inde discurrens a sua
acie sua / quod sibi deputauat ex
troianis bellando / discessat acie
ipsam sine ductore relinquens / Sed
demum videns grecos invalescere
contra troianos ad propriam aciem
sua redit / et se coniunxit eidem
gaudent ergo troiani / qui erant
in predicta acie / constituti / suum recu
passe dominum et ductorem / et sic
hector apud affinos sermonibus
alloquitur reducens eis ad memo
riam potentias iniurias / eis a grecis
illatas / et eorum reducit ad memoriam
quod greci eis facerent si eorum quod
absit essent forte victores ammo
net quod eos et hortatur eos quod
ut in bello fortiter invalescant
et ad victoria toto corde prorsus
anhelent / Tunc omnibus eis in re
nota voluntate feruentibus / Hector
ex parte dextera eos per quandam
valle contra grecos duxit ad
bellum Illico fit cedes maxima
multi ex grecis itenunt / na et hec
tor eos sine fine confundit
Rex vero thoas qui cassibilas fi
lium regis priami occiderat discur
rendo per acies troianorum multa dispendia

committit. Quinque naturales filii regis Pria-
mi ditissime cognoscentes in
vindictam mortis fratris eorum omnes
unanimiter convenerunt et sic omnes
in regem Thoas irruunt, ipsum ab
equo deiciunt. Qui fracto sibi en-
se, ab eis non poterat se tueri. Nam
sue cassidis ruptis laqueis
et eis ab ea vi lita extirpata
caput eius inerme sibi mansit.
Et omnes intendunt quod de facili
potuisset nisi Anthenor dux
irruisset acriter super eos et An-
tilenum qui regem Thoas durius
opprimebat continuo vulneratum ab
equo deicit. Demum cum contra
alium potenter insisteret, Paris cum
quadam sagitta tenso arcu
percussit ipsum in costis. Sed Anthe-
nor dux de hiis curans sperata pro-
tectia et virtute regem Thoas
Troianis tam pluribus vulneratum ab
eorum manibus liberavit, et ipse dux
in Ylitorum adiutorio qui sibi vi-
riliter succurrerunt ab eorum manibus
libere evasit. Hector autem dum
terminet grecorum cum suis furit
anhelans, rex Hueneus ex parte
grecorum tenso arcu et emissa
sagitta Hectorem in facie vulnera-
vit. Quod cum Hector sentit irruit
et mediato ense sic ipsum continuo
vulneravit in capite quod caput
eius in duas divisit in partes. Qui
mortuus rex Hueneus nec
amplius tendet arcum nec sa-
gittam emittet. Greci vero ipsum
tum circa eorum septem milia
pugnatorum contra Hectorem faciunt

Nota Rex Hueneus

convenire qui cum suis mirabili-
ter se defendit. Interim vero Hec-
tor a bello discedens ad regem
Priamum appropinquat monens ipsum
quod ei cum sua gente succurrat qui
cum tribus milibus pugnatorum in
eorum virtute recentibus accessit
ad bellum. Illico conflictus fit
maximus et ex grecis pereunt
magna cede. Aiax et Hector
in bello conveniunt; ambo deici-
unt se ab equis. Menelaus
interficit quendam admiratum tro-
ianum. Celidonas autem interficit
Malles de Horep nepotem regis
Thoas. Madan de Declara ir-
ruit in regem Sedum quem tam dire
percussit in facie quod oculum eius
evulsit. Cardellus autem quendam
alium admiratum grecorum interficit.
Margariton vero in Thelamonem
irruit. Sed Thelamon ipsum gra-
viter vulnerat. Famel ante
regem Pthenor deicit ab equo.
Sic et ceteri fratres naturales filii re-
gis Priami contra grecos eos le-
taliter offendendo fortiter se gesserunt.
Inter hec autem rex Duglas ir-
ruit in Menesteum Athenarum
ducem et forti lancea ipsum in-
pellere conatus. Sed Mene-
steus dum caret lancea ipsum
impetit ense nudo et tam
potenter super cassidem eius et tam
potenter ipsum percussit in facie
quod nasali cassidis disrupto ipsum
vulneravit in naso. Sicanor videns
fratrem suum sic lesum in facie et in
naso irruit in Menesteum sic
potenter ipsum impellens quod ipsum

deiecit ab equo. Set menesteus
tamen sua virtute surrexit. Verum
alius frater eorum ipsum aggrediens
sicut erat pedes / crudeliter vexat
eum, et sic omnes tres fratres con
tra menestem crudeliter insisten
tes aut ipsum occidere aut ca
pere tota intencione festinant / Set
menesteus viriliter se defendit
verum quia plures contra vnum con
uenerunt potius preualere. Pre
dicti tres fratres ictibus ensium dis
rumpunt eius arma frangunt
eius scutum et cassidem cassat
eius et specialiter thoas maior
frater eorum qui menestem viriliter
opprimit et infestat. Sed rex
Thenus qui vidit Menestem
in tanto discrimine constitutum in
adiutorium eius festinus acce
lerat / Set sibi occurrens appetit
vnde menestem et regem
Theucrum molentur opprimere
et male sine dubio cessisset
ambobus nisi ille fortissimus
aiax cum mille militibus ab hec
tore receptis quos secum duxe
rat comitiua. Ad hoc ex parte
troianorum superuenit priamus rex
cum quinque milibus militum subduc
tu pandis et pulsate paride
predictorum contra grecos vi
liter se immittit. Superuenientibus
etiam aliis aciebus troianorum.
Fit interim bellum fuerit asperi
mum troiani aduersus grecos
nimium preualentes virtute hectoris
grecos dare terga compellunt
qui hector tunc vt scripsit da
res mille milites interfecit

Hic hector mille mi
lites interfecit grecorum

exercitus. Interea hector duplex
mas vellando discurrit. Menon
obuius sibi occurrit / quem tamen
quodam tempore intra grecos quando
ut vidit hector dixit ei. Nequam
proditor ecce iam venit hora
vt condignam mercedem accipias
ab eo quod arma auferre patro
culum tenere presumpsisti / Et facto
impetu contra eum ipsum deiecit ab
equo / et statim hector descendens
ab equo / supra pedes insilit
et nudato ense caput eius
ab eo velociter amputauit / ar
mis tamen eius quibus ipse erat
indutus ipsum nichilominus spoliare
festinat. Set menesteus athe
narum dux / qui hoc respicere per
pit accepta quadam lancea ab hec
tore irruit ex transuerso / hectorem
vero non aduertente motum illius qui
ipsum grauiter vulnerauit et vulnerant
eundem / et timens furorem hectoris
statim ab eo recessit. / Hector vero
sentiens se vulneratum bellum egre
ditur. vulnus sibi fieri fecit
et legaliter alligari / quod sanguis
ab eo manare non posset et con
festim iterum redijt ad bellum / tunc
impetu ire sue plures grecos
infestat / nam vt dares liber
testatur / predicta post vulnus
ipsum eo die plus quam mille grecorum
milites interfecit / Sic grecorum exer
citum in tanta debilitate et pusilla
nimitate deduxit / quod nullus grecorum
habebat animum se defendendi / nec
agamenoni facultas libera
competebat / quod ad bellum accedere
potuisset. Sed troianorum exercitus
in tanta virtute procedens fugientes

Mors
Menonis

grecos usque ad eorum tentoria sunt
secuti | quorum tentoria troiani qui
victores invadunt. Spoliant et predantur
et receptis ab eis vili armis
multis auri et argenti copia ma-
gna nimis | quam in tentoriis inve-
nerunt eorum | et omnem suppellec-
tilem ipsorum asportantes ad eorum pre-
sidia detulerunt. Hic fuit ille di-
es magno ipsi bello potuit esse
extremus finis | et troiani tunc fu-
issent in totum victores. Sed fata
que faciunt adversa fata contingere
| omnia certis insidiis tollunt de
medio prospere adversa que futu-
ra disponunt finaliter compleant.
O quam fuit fragilis et debilis
causa | que troianorum oculos obce-
cavit et specialiter hector qui prop-
ne sue cladis et suorum omnium fu-
turos interitus non potuit evitare
| cum eo die in tanta potencia troia-
ni fuissent quod omnes grecos qui
venerant contra eos morti tradere
finaliter potuissent | et se ab immine-
tibus et futuris periculis liberare.
Sane non est illa in aliquo sapien-
te laudabilis discrecio | qui cum
est aliquo gravi et mortali peri-
culo prepeditus et fortuna sic
sibi arridet quod per subitos et feli-
ces adventus se potest ab aliquo
casu subito liberare | si felicem
successum quem sibi fortuna repente
ministrat grata manu non recipit
ut meretur | Et finaliter non prosequitur
apprehendendo illud quod una hora
sibi exhibet felix eventus | nam
si ea hora illud non recipit et ad

mittit numquam ad illud quod uno pun-
cto potuit obtinere poterit postea
pervenire nam fata si benigni | quod inge-
runt statim non recipit ab ingrato
tamquam ille qui ingratitudinis vicium
illud amisit | exhibere postea
sibi negant. Sic successit infelici
hectori illo die | qui potuisset de
suis hostibus in multa gloria obtinere
triumphum. Dum per acies discurrit perse-
quendo hostes suos | qui tamquam de-
victi a viribus troianis eorum facia-
em fugiebant | ex parte grecorum cum
obvius sibi venit | Exoe filius Exi-
one sororis consobrinus eius | fi-
lius thelamonis qui thela-
monis aiax proprio nomine dicebatur
et qui in virtute bellandi ipsum ho-
stiliter est aggressus | Cum fuit vir
in virtutibus multum ~~plurimus~~ potens
et fortissimus preliator committi
quod diu conflictum inter duos tam
fortes | Sed dum inter se bellando
mutuo loquerentur agnovit hec-
tor illum esse filium amite sue et
linea sibi consanguinitatis coniunctum
| Sic hector exinde multum factus est
letus et depositis armis multa
cum sibi affectione blanditus | pla-
cere sibi in omnibus respondet | et mo-
net ipsum et cogit ut troiam veni-
at amplam sui generis parentelam
inspecturus. Sed ille rogans et sal-
vacionem suorum grecorum et sue patrie
non omittens | rogat hectorem ut
si tanta affectione diligatur erga
eum faciat et procuret quod troiani
amplius eo die bellare desi-
stant | et quod grecos fugientes amplius
non sequantur sed ut signum ad bibendum
reddat | greci eo die in pace di-
missis evenit infelix hector | qui

in contingenti commisso iubente priamo
omnes troianos retrocedere a bel
loque desistere mandat et iubet
Sed troiani igitur grecorum naues igne
comburant. Sed omnes naues
finaliter exussisset. Set ad vocem
et mandatum ducis eorum omnes
totaliter destiterunt et multo dolo
re conuicti ad ciuitatem redeunt
et ingrediuntur ipsam. et ista fuit
tam leuis quod troiani illo die ab
obtenta eorum victoria recesserunt
A qua postea nunquam potuerunt
fatis prohibentibus peruenire. Liber
Liber Sextusdecimus in quo
agitur de scdo bello Rubrica 16

Portis igitur ciuitatis seratis
seris et repagulis vei
ente nocte firmatis. paruum
ante surgente aurora. troiani
viri pugnaces et qui sani erant
arma capiunt. armati plures
exeunt. diei luce ut admissum
hectore duce eorum ad bellum ex
eunt contra grecos. Set secundo die
greci ad priamum nuncios transmi
serunt. petentes mensium duorum
inducias treuga firmata. quod
rex priamus et hector de maio
rum exercitus consilio concesserunt
Greci non interim mortuos eorum
quos voluerunt tradiderunt sinodalem
re sepulture. Ceterorum autem mor
tuorum corpora statuerunt igne
comburi. Achilles vero qui de mor
te patrocli solari non poterat de
morte eius mestus et flebilibus
vocibus in multo fluore lacrimarum
diu lamentatur. Demum con
structa patroclo ex insignibus mar
moreis lapidibus sepultura. cor
pus patrocli in ea in multo hono
re facit achilles humari. et secura
firmitate recondi. Sed grecorum ma
iores corpus prothesilai in quodam
thenotaphio. marmoreo nimium
precioso statuerunt in honore ma
ximo ut moris erat maiorum
nobilium sepeliri. Troiani vero interea
treuga facta et durante eorum in bel
lo vulneratis ipsorum consilio me
dicorum curari faciunt et mederi
In fine eorum duorum mensium corde
restituti sunt qui vulnerati fuerant
integre sanitati. Set et rex pria
mus qui de morte cassibilas sui
filii naturalis solari non poterat pro
eo quod magis eum quam capiat primus
affectus tenerrime diligebat in lacri
mis vacabat diurnis et lamen
tis. Set deinde ipsum in templo ve
neris recondit in sepultura plu
rimum preciosa. Cassandra autem plo
rantium audiens gemitus et lamenta
funestas exclamat in voces
dicens o miseri troiani quare vos tot
excidia sustinetis que de vobis
omnibus similia sunt futura. Cur pa
cem grecorum non queritis antequam gla
dio trucidati omnes neque pe
reatis. et nobilis troia precepte de
tur et funditus in ruinam. et ante
quam parentes nuptes eorum orbate
perpetuas ipse et ipsi defleant se
nectutes. Sane non fuit helena
tam dolorosa tam exitioso precio com
paranda ut omnes nostros ad eum
tanto martio peramus. Cum tam
cassandra talibus sermonibus nullum
finem imponeret. Rex priamus capi man
dauit eandem et sub firmi clausure

custodia multo tempore detinuerint. Inte-
rim quod palamides multum conqueritur
inter grecos de dominio Agamenonis
sic prelati dicens eum esse indignum tanti
dominii prelatione super tot reges et du-
ces et se eo asserit digniorem. Non enim
habere consensum suum velle. Cum ipse eum
sibi non elegit nec ab omnibus regibus
qui sunt uno populo quoniam tamen fuit
electus. Sed albus tum per sanam omnium
aliorum. Et hoc tunc non fuit ulterius
processum. Elapsis vero indutiis
treuge date Agamenon in sue
prelationis officio pungens et cura ex
inde debite sollicitudinis in tale
scens omnes acies suas studio
vigili ordinavit qualiter ordinate
et debite procedere debent ad bellum.
Primam igitur commisit aciem Achilli.
Secundam Dyomedi. Terciam Menelao.
Quartam Menesto Athenarum duci.
Et omnes alias acies subsequen-
tes idem Agamenon prelatus dispo-
suit circumspecte. Hector autem suas
acies in multa discrecione constituit.
Infirma posuit troilum et ceteris
viros multa strenuitate conspicuos
prout fuit vigil sibi cura. Nec
mora hector cum omnibus aciebus
multa cum strenuitate porta civitatis
exiit et grecorum acies tunc descendendo
cum eis in campum liberum se recepit.
Hector igitur primus contra Achillem
quem bene cognovit ingreditur in con-
flictu. Et dum uterque eorum unus
videlicet contra alium equum suum ur-
git intensum ambo viri concurren-
tes dum alter eorum impegit in alterum
ambo sternuntur ab equis in terra in-
fortis impegit in forte et ambo pro-
corruerunt. Et hector celer surgens sta-

equum suum violenter ascendit. Achilles
desiit et se velociter ingessit in tur-
mas maiore parte sibi contrarium
infestat alios vulnerat alios cru-
deliter prosternit ab equis et in virtute
sue potencie omnes grecorum acies
fortiter bellando dimicans confortat
et ubique velut percussor sanguine
madescens incedit [illegible]
crudeli ense nudo. Achilles vero
non post magnam horam insurgens
equum ascendit et facies in circuitum
troianos multos occidit ex eis
et tam diu per turmas volitando
discurrit quod hectori venit obvius
in virtute bellandi. Insiliunt quasi sta-
tim alter in alterum in fortitudine la-
cerantur. Et hector sic potenter Achil-
lem impulit quod licet lancea sua
precedentes confregisset utrumque Achilles
se in equo sustinere non valens
ab equo sternitur et preceps cor-
ruit ad terram. Hectorem capere inten-
dere equum Achillis. Et cum contra
victores multa contra hectorem insul-
taret Achilles equum suum festinus
ascendit hectorem impetit ense
nudo et sic potenter ipsum percussit in
casside supra caput quod hector
nescio mutans in suorum vultus
lacerorum vix se tenuit firmum in sella.
Hector tamen postea multo dolore suo-
re succensus irruit in Achillem et
ipsum impetens multa potencia en-
se nudo terribus viribus ictus ictibus
cumulando super casside percussit
Achillem sic quod per renes faciem
rivuli sanguinis defluxerunt. Mor-
tale igitur certamen insistit ambo fo-
rent ita quod si diutius ambo in
eodem stetissent bello perstitisset alter
interfecisset alterum vel ambo se mutuo

devenissent. Superuenientibus quoque noctis
eorum de aciebus singulis partis utriusque vix
sunt ab inuicem separati. Interim Dyome
des bellum intrauit cum maxima a
cie pugnatorum et ex aduerso Troilus
cum maiori. Dyomedes et Troi
lus ambo bellando conueniunt
ab equis se sternunt. Set Dyomedes
primus surgit equum ascendit Troi
lus statim pedite sic violenter per
cussit de cassidem quod ceylum cassidis
eius fregit. Verumtamen Troilus in virtute
virium suarum Dyomedis equum
interfecit ita quod ambo insimul pedi
tes preliantur. Circa vero Dyome
dem et Troianum Troilum ascendere
faciunt et ambo pedites repetunt
certamen eorum. Set Dyomedes in mul
ta potentia suorum preualens cepit Troi
lum et captum cum duce ad presidia
sua conatur. Troiani vero contra Dyo
medem acriter insistentes tandem a ma
nibus suis eripiunt in multo discrimine
personarum tunc de utraque partes sup
uenit Menelaus et ex parte Tro
ianorum Paris accessit ad bellum
quod diris instauratur. Hector vero
in bello quasi furibundus anhelat
quoscumque sibi occurrentes interficit
et dum vindicasset contra eum obuius
quidam miles nouus nomine Bo
etes virtute sua contra Hectorem
est agressus. Set Hector tamen contra
ipsum percussit in capite proprium a
vertice usque umbilicum duas
diuisit in partes. Qui statim mortu
us expirauit. Hector autem equum
eius arripiens ipsum fecit per quendam
suum familiarem asportari. Rege Ar
chilogo ~~Boetes~~ Boetis consanguineo
hoc vidente. Qui dum consanguinei

Mors Boetis

sui mortem moliret vlcisci contra
Hectorem est agressus contra quod Hector
potenter viriues ipsum non obstantibus
eius turmis per medium ense scin
dit. Qui statim mortuus super inter
pugnantes emisit. Rex vero Prothenor
ausu temerario ductus ex transuerso
inuadit Hectorem et tam potenter ipsum
impellit. Non aduertente Hectore eius
insidias quod Hectorem deiceat ab
equo. Set Hector in continenti consur
gens equum ascendit et Prothenorem
inuenit et tam dure in suarum viri
virtute percussit quod corpus eius
duas diuidauit in partes. Achilles
autem postquam Prothenorem vidit extinctum
qui sibi in linea consanguinitatis atti
nebat de morte ipsius contra sunt
tristatus. Set Rex Archilogus de
morte Prothenoris in sui dolore ge
rit cum sibi esset satis proxima consan
guinitate coniunctus. Achilles quoque et Ar
chilogus simul cum eo in tempore cor
poris Prothenoris Regis intendunt quod
facere minime potuerunt. Inualescen
tibus enim in multa virtute troianis
greci necessario sunt dare terga coacti
quos troiani sepius coegerunt
in fugam. Ipsi enim eos usque ad eorum ten
toria fugientes secuntur occidendo
eos et ipsos continue voluando die
autem ad noctis tenebras iam ver
gente superueniente noctis umbra
cuius bellum est diruptum

Mors Archilogi

Mors Prothenoris

~~Liber decimusseptimus de quarto bello~~ Liber decimus septimus

Aspectibus igitur hominum crepusculo
a stellis pacis spacium undique pa
tefacit quas nox que noctis occul
in tuentibus propter sue tenebras cecita
tis apte volgauit, omnes Reges
grecorum duces et principes in usumis

Hic tractatur de morte hectoris

noctis continuo in Regis agame
nonis tentorio conuenerunt vbi tra
ctatus de morte hectoris quo ipsum
interficerent multa consilia sunt scru
tati Dixerunt enim nisi hector ab
hac vita deficiat qui se ipsius
bellis troianis nunquam poterunt sic
offendi quod greci possint de eis ad
victoriam peruenire Ipse enim solus
est troianorum omnium defensor et
grecorum mortalis offensor Et de
mum ipsi se in hoc consilio firmaue
runt quod officium talis negocii achil
les reciperet super se non tantum suis vi
ribus quam suo sagaci ingenio ter
minandum quod Achilles suscepit sol
licito animo exequendum cum penitus eum
interficere cupiat ex eo videlicet
quod hector affectat mortem achillis
Et nisi Achilles sibi prouideat de
facili poterit per manus hectoris re
perire fortunam sinistram Cumque
rei causa eorum de hoc finito consilio
singuli eorum ad tentoria sua rede
unt eius noctis causa quietis ad
ueniente vero sequentis diei diluculo
mane facto greci catervatim ad ar
ma currunt Sed ille fortissimus
omnium hector quietis impaciens por
ta iam exierat ciuitatis et campum
peruenerat causa belli cum sua acie
quam sibi instituerat De troie pug
natibus spatiosis ornatis quod scitus
Eneas cum acie sua velociter prope
rauit Sic paris sic deiphebus
sic troilus sic ceteri cum aciebus eorum
ductum per hectorem ordinatis Primus
igitur ante omnes hector ingerit
se ad bellum cum troianorum duabus
aciebus que sibi fuerunt ut scripsit da

res ex parte troianorum Centum quinquaginta
milia pugnatorum Inter utrasque partes
bellum letale committitur Paris cum
illis de persia pugnatoribus cum arcubus
et sagittis bellum ingreditur innumerabi
les grecos interficit et letalia
vulnera grauiter figit in illos Interim
agamenon Rex bellum ingreditur
quem statim hector aggreditur ab equo
sternit grauiter vulneratum Achilles
vero cum inuadit hectorem cassidem
eius in eius capite ictuum multorum
virtute confregit Et illico E
neas et tilius irruunt in achil
lem in multitudine pugnatorum cum ille
fortissimus dyomedes irruit in
Enea quem grauiter vulnerauit qui
in superando dixit Enee dic bo
ne consiliarie qui Regi priamo
dedisti fidele consilium de me ista
patria offenderes Et peto scias
quod huius prelia sepius frequentabis
et in manus meas si te contingit
iterum peruenire meis manibus morie
ris Et tunc facto impetu contra
eum ipsum deiecit ab equo Ad
hunc hector inuadit achillem
inuincibiliter eum grauat Cuius cassidem
confregerat Capere intendens illum
Et filius tydei qui sic intercep
tum vidit achillem in hectorem irru
it furibundus et eleuato ense
in suorum fortitudine brachiorum per
cussit illum et ei graue vulnus
intulit Hector autem ad ictum
vulneris nullatenus stupefactus
arrepto ense in multo furore ra
bie in dyomedem qui contra eum
iam velle insistebat potenter irruit
sic quod ipsum deiecit ab equo Troi
lus vero videns dyomedem
deiectum ab equo in terram descendit

abequo contra dyomedem pedes
se dirigit ense nudo / contra quem dyome
des viliter se deffendit achilles et
hector mutuo prelian͠t / Intium ro
menelaus vlixes polimores
neptolomus / Polidamas stelene
menestodux nestor thoas eu
ralus philitras et theseus ex
parte grecorum veniunt i conflictum / Et
ex parte troianorum veniunt reges
omnes qui venerant in adiutorium
eorum cum multitudine gentis eorum / nec
non et omnes acies eorundem per hec
torem ordinate / mirabile bellum
committitur inter utrosque / Rex agame
non rex pandalus inter se sunt
obviantes ambo se sternunt abequis /
Rex menelaus venit obuius
paridi / qui se tunc ambo viderant
agnouerunt et dum ambo se offe
dere conarentur menelaus impulsu
sue lancee paride vulnauit / Et
tarmen suorum tutela fidelium pa
ris quamuis non est lesus / Et nichilo
dum addictus potentia paris se su
stinere non posset deiectus abequo
peruenit in terra / qui multo pudore
perfusus erubuit / propter helenam
cum sit ipsi enormiter dehonestatus
menelaus / Inter rege cicastrum
et vlixem / maxima fit belli con
tentio vlixes ipsum abequo deiecit
/ et equm eius captum grecis / ad suum
tentorium mandat duci / Poli
damas irruit in apon senem /
letaliter ipsum percussit / qui ex eo vul
nere mortuus exspirauit / Nepto
lomus Archilogum rege aggreditur
/ ambo deiciunt se ab equis / Po
lidimas irruit in polimide ipsum

vulneratum abequo sternit et turpis
verbis debilitatem eius improperant
eidem Rex stelonius et rex carras
inter se ctando conueniunt / Et rex
stolonius / rege carra vulneratum
abequo prosternit / philimenes
irruit in rege remum / Et ambo
deiciunt se ab equis / Rex theseus
et rex eurialus ambo bellando
conueniunt mutuo se vulnerant / et
se abequis deiciunt / duo tuo se
naturales filii regis priami fecerunt
de eorum strenuitate mirabilia /
illa die multos interficiendo grecos
/ et multos ex eorum regibus confunde
do / Rex thelamon rege epistro
pum aggreditur / ambo impulsu fortium
lacertorum quamuis vulnerando se sternunt
sic quod quasi seminiui in medio bella
tium deciderunt / Rex thoas et a
chilles / qui conspiciunt simul erant
ambo simul aggrediuntur hectorem
diuersis ictibus et sagittis ipsum in
pugnant / Abeuns capite eius
casside extirpant / multis locis
percusserunt eundem / a quibus multi ru
uuli sanguinis defluxerunt / Et hec
tor in rege thoas viliter insurgendo
percussit ipsum in facie / sic quod medie
tate nasi detruncauit eidem / Tunc
fratres hectoris naturales / et hector suo
eorum festinatur accelerant / mirabi
liter grecos premunt / Rege thoas ca
piunt rege thelamone letaliter
vulnerant deiectes ipsum abequo
/ ita quod quasi mortuus ad suorum ten
toria fuit delatus et rege tho
as captum ad ciuitatem troie
per deiphebum et anthenorem trans
miserunt / Paride menelaus of
fendere multa intendit / Et paris
qui hoc bene percepit rabiose in me
nelaum arcu sagitta emisit

cheit Apon

letali toxico delinita et sic eum
grauiter vulnerauit / quem sui quasi mor
tuum ad sua tentoria protulerunt
Et illico arte medicorum ligato
vulnere menelai / et vulnere in vn
guentorum medicamine dulcorato idem
menelaus redit ad bellum / Pari
dem querit de eo cupiens furibun
dus vlcisci / paridem inuenit / Impul
su sue lancee menelaus paridem
deicit ~~se in scuti sui cen
iens medium immisisset~~ Volens
eum letaliter vulnerare / quod venera
fecisset nisi Eneas inter vtrumque se
inserenti sui clipei medium im
misisset / Paris autem tunc erat inermis
tamen ipse se suis armis volun
tate spontanea exuisset / quia
perpensat menelaus / in morti tra
dere eum facilius estimabat / E
neas vero magna militum cater
ua / pro eo quod paris non erat ar
matus ipsum adiuuit custodia
circumcauit / ne forte tunc eum offe
deret menelaus / Et hector me
nelaum aggreditur / raptim inter eum
fremens voto frustratus est / statim
pro eo quod tenus succursu accessit in
numerabilis quantitas pugnatorum /
quare eo dimisso / cum suis acies
grecorum irruit ipsos interficit et in
sua et suorum potencia greci sunt deri
ve terga coacti / troianis grecos
insequentibus fugientes / Et vergente die
ad solis occasum / bellum diminitur
et vtriusque partis acies mutuo se
parantur Liber decimusoctauus
~~Liber decimusoctauus de quinto
bello Rubrica~~

Troianis quoque intrantibus ciuitatem
et portis in ciuitate firmatis
occlusis / sufficientibus excubiis or
dinatis / qui fuerunt in bello las
sati / nocturne quietis commodo
se dederunt / Mane vero facto Rex
priamus statuit eo die bella
dum non esse / Et per quibusdam se
cretarijs suis misit hectore
videlicet paride troilo deiphebo
polidamas / Anthenore et Enea
vt ad ipsum accedant / quibus
venientibus et existentibus coram eo /
Rex priamus eis dixit hec verba
Nescitis quod Rex thoas carcer
in tenet inclusum / qui in multa fu
roris audacia non offensus a
nobis intrare ciuitatem extimi
mi et in vrbe personarum excidium
inferre venerit accessit / Quod iustum
michi videtur / vt per vos iniqua mor
te periret qui voluit nos perire
/ vt vel sit furca suspensus / vel alio
modo nequiter detruncatus / quid
inde nobis videtur per vos consilium
salubre pandatur / Eneas autem
qui primus ad regis verba re
spondit huiusmodi dixit Regi / absit a no
bis domine mi Rex / quod ad tantum
facinus vestra nobilitas deducatur
/ Cum Rex thoas sit de melioribus
grecie militibus suffultus consanguineis
et amicis / et nos cum habeatis mul
tos qui cari sint vobis possit eorum
aliquis a grecis intercipi / quem greci
simili pena afficiant tamen vobis quod
forte per maxima mundi parte prius
sic scitum esse aliquatenus non velletis /
et sic magis verum salubre sit
Rege thoas captum salubriter gu
bernare / qui pro aliquo vestrorum in bello
similiter intercepto possit recuperacionis
beneficio ~~recuperari~~ commutari /
hector autem Enee consilium
puta laudabile satis probat /

Et priamo adhuc in suorum verborum
intencione persistente pocius dixit eis
si sic decreuistis faciendum iam greci
putabunt et dicent nos sic esse re
pete non recusasse quod de nobis offen
dentibus non habeamus audaciam fa
ciendi iusticiam nec vindictam. communis tamen
de hoc in vno consilio iudicio concessa
et sic consilio fine facto Eneas ad
videndum helenam se velle dixit ac
cedere priami filium et Anthenorem secum
duxit et intrantibus aulam pulcri
tudinis vbi tunc regina hecuba
que cum helena residebat cum turba
na multarum nobilium mulierum Eneas
et filius helenam visitauerunt multis
affectuosis sermonibus confortare. Sed regi
na hecuba que cum helena re
sidebat vt prudens sapiens et discreta
eos ad vnitatem personarum eorum ciui
tatis troie regis priami satis de
notis obsequiis fuit hortata.
Greci vero mitte de captiuis eorum
conquirunt et dicunt se fuisse ma
xima fatuitate deceptos qui ad
tam continua dispendia personarum et
rerum se submittere voluerunt a qui
bus poterunt tunc salubriter
abstinere. Eadem quidem nocte aer
obductus multa caligine te
nebrarum multas aquosas diffu
dit pluuias in multorum ymbrium
tempestate velud si nubes
nunquam pluuias effudissent vel qui
dam forte vellet terris effundere deu
calionis diluuium iterato et quod sic
toto continue ea nocte ventorum
rabies tanta et tam continue inualuit
quod omnia grecorum tentoria a suis statio
ne deseruit. propter quod grecis magna
doloris et laboris fuit anxie
tas. Et demum nocte fugata fu
gerunt tenebrarum sordes tempestatis
cum adueniente die splendor sere
nus apparuit qui tota terre fa
cie illustrauit. tunc greci armis
eorum preuiis induunt ad bellum pro
cedere festinantes. Achilles primus
inter grecorum acies campum petiit deinde
dyomedes agamenon menelaus
et athenarum dux. Achilles autem
primus in campum concludens gigantem
filium regis de tauissia impetuose
inuasit et sic cum sua lancea a
chilles impulit et percussit quod ipsum
mortuum prostrauit. Ab equo rex
ortoemus aggreditur hectorem quem
hector prostratum interficit. dyome
des regem antipum coram eum bellante
in multa virtute peremit et cum duo
reges quorum vnus vocabatur epi
stropus et alius cedius in bellum
peragerunt in hectorem irruunt. Et
epistropus contra hectorem quem bene
cognouit multis contumeliosis verbis
insultat et post verba in eum impetum
faciendo ipsum cum lancea sua vili
impulit sed eum a sella non potuit
remouere. Quare iratus hector de
verbis eius et factis ipsum aggredi
et eum crudeliter interemit. Et dum
aduersus eum contumeliosa que verba
que diffundebat enormiter inter
vinos dixit sibi hector vade
et anno inter mortuos si potes
effundas. Cedius vero videns mor
tuum regem epistropum fratrem suum
multo dolore tangitur et inter sui
doloris angustias mille milites
suos quos cum multis aliis in ad
iutorium grecorum adduxerat statim
conuocat et mandat eisdem quod cum

cu ese suo put ipm letali vulnare hector q xviii
vidit ictu exteso brachio

eo hectore insequeretur ut ipm interfici
ant et demorte fris sui optatam
consequi valeat ulcom. ne mora p
dci milites cu rege cedio hectore
insequit ipm invenint int turmas
et i eu irruunt ab equo deiciunt
Sz rex cedius du extenso brachio
venerete rege cediu ipso brachio
percutit sic q ipm brachiu ab hu
mero dividens regi cedio detru
cavit et ipm rege cediu appi
Rex Ce quas q ia ab equo ruebat ipe
ptim' interfecit menelaus aut
rex, et dux athenaru, ite rex the
lamon rex ulixes rex dyome
des rex archelaus rex mathe
on et rex agamenon cu eor
aciebus omnibz bellu initiat inges
et letale bellu committit ex utraqz
latere multi deciduit interfci. Ia
sol diei mediu constituat cum
omnes gra convenientes i unu sil
omnes irruunt troianos et eor
virtutis audacia sic troianos
oppresserunt q eos urgente
necessitate se conuertut i fuga. tunc
achilles rege philis bellatorz
cu eo i suaru potentia virum iter
fecit. Sz hector exinde multo
furore bachatus duos de grecorz
regibz interfecit. rege videlicet
Reges 2 deri apinor et rege derinus. Tunc
troiani a virtute hectoris sic
alter bellatis capu recuperant
et durius grecos premut. Sz i
rex epistropus tunc a civitate
troiana cu suis exivit cum
tribz milibz pugnaciu. qui omnes
bello viriliter se immiscent grecos inse
tant crudeli et confundunt et multo
forcius eo q idem rex epistropus

qdam sagittariu secu duxit. hic
aut sagittarius ab umbilico
inferius erat equus et ab um
bilico superius erat homo et in
omni sui pte tam superius q infe
rius coopertus erat ex crinibz
seu pilis equinis. facies aute
eius lz similitudis esset humane
tota erat ignea q rubea igneu
colore habens. oculi aut eius
erat splendidiores facie i igne
ardore cu duas ardentes flam
mas igneas preferret. propter
q metuentes ora eius maxie
deterrebat. hic nulla armor
tutela vestitus erat. cu arcu
i manu et qdam pharetra ple
na sagittis bellu intravit in
tinus ingressu equi bellatiu
valde perterruit non obstante q
assessores eor multas eos si
miles callarium tunc pungebat
et retrogradi sunt subita qi rapi
ebant i fuga. Sz cu magno
labore bellantes ipm detinue
runt i bello non minus ipsi bellantes
ipius sagittarii impetu dubi
tantes. q i arcu et sagittis su
is grecos plurimos interimit. hec
tor aut tunc ducem salemini
polixenaru qui adversus eu pri
mu insistebat occidit et ita mor
tuus expiravit. Du igitur sagit
tarius interficiendo grecos p turmas
dispergeret troiani crudelius insi
stunt cont grecos i fuga dentata
te conversos ad tentoria sua festina
ret quos troiani usqz ad sua ten
toria sunt secuti. ubi mirabilis
casus emersit. na du sagittarius
grecos fugientes coram eo gruiter
infestarz et troiani i tentoriis suis

Polixenarz dux salemini.

grecos opprimerent. Dyomedes qui fu-
giens ad tentoria properat coram uno
de papilionibus sagittarium inuadit
quem nullo modo uitare potuit propter
troianos qui contra eum a tergo ui-
riliter anhelabant. Necessarium ergo fuit pri-
mum dyomedi ut mitius et du-
bitans in sagittarium irruisset qui
si noluisset retro redire cum ipse fu-
isset cunctis vulneratus in manibus ho-
stium incidisset quem iure nullatenus
euasisset. Sagittarius ergo dum
dyomedem in sua sagitta percuteret
dyomedes cum ense suo tam viriliter
ipsum percussit in ymo quod mortuum
ipsum deiecit in terra. Interea greci ca-
pud recuperant et troianos retro
cedunt inicio. Hector vero in achil-
lem irruit et equi sui celeri
cursu nomine galathea. Tot que
dum irruisset achilles in eorum ictibus
lancearum se ab equis deiciunt.
Et achilles equum suum protinus ce-
ler ascendit et equum hectoris
galathea manu extendens cepit
ipsum sagaciter asportare. Hector
autem iratus ad suos potenter
exclamat ne equum suum ab-
ire permittant. Propterea quod infiniti mi-
lites ad ipsius equi recuperacionem
viriliter intendentes irruunt in achil-
lem et ingens bellum committitur inter
utrosque. Et fratres hectoris in multa
virtute bellantes violenter extir-
pant de manibus tenencium gala-
theam et illum hectori restituunt. Ex-
inde fero leto. Verum dum hec inter
utrosque in multorum excidio gererentur
et anthenor inter grecorum acies
bellando discurreret greci in multa pu-
gnancium cortina anthenorem
capiunt et captum ad tentoria eorum

Mors Sagittarius

mittunt. Et cum iam dies declinasset
ad uesperas et pre ira urgente ten-
deret ad occasum non obstante quod
polidamas anthenoris filius
qui sui patris non inter fuit cap-
cioni preoccupacione ipsius multa
commisisset in bello. Eo dicto superueni-
entibus noctis tenebris prelium
fuit disruptum. Liber decimus

~~Incipit liber decimus nonus de~~
~~sexto bello~~ nonus

Sequentis igitur diei aurora sur-
gente solis splendore cum-
quaque diffuso utrinque partis acie-
bus in campum egressis bellum leta-
le committitur inter utrosque et to-
ta ea die usque ad noctis tene-
bras est pugnatum. Multi fuerunt
eo die interfecti de grecis sed plures de
troianis, nam greci tunc melior pars
successit belli. Et illius diei super-
ueniente nocte non fuit amplius
~~misse legatos~~ pugnatum. Sequenti uero
die greci dyomedem et ulixem ad
regem priamum transmisere legatos
ut treuga firmata cum mensium
indutie largiretur per regem priamum.
Hiis autem legatis placuit quidam
miles dolon satis diues et no-
bilis et oriundus de ciuitate tro-
iana. Qui legatis ipsis obuiam et
eos comitatus regis priami con-
spectui presentauit. Legati uero legacionis
sue causam regi priamo sinceriter
explicarunt. Rege priamo tunc ad in-
stanciam diuersis completa cibariis ex-
istente in mirabilium cortina mili-
tum. Rex priamus respondit eis in
multa urbanitate uerborum se statim ex-
inde consilium habiturum. Et confestim
suis consiliariis conuocat omnes in
sadiis proceres in duces conuenerunt

excepto hectore qui dem vulgo eadem
ipse omnino dissidet asserens grecos dolo
et astucia petere prorogatas indutias
sumpta occasione fatali q velint
scilicet iterum mortuos sepelire / cum
ipsi victualibus careant / et per aqui
sicionis ipse commode itum como
de habeant facultatem / Et nos iterum
in victualia consumemus que tamen
nobis persistentibus racione tante
gentis in hac civitate nobiscum
inclusa preesse existat / Set ex q
omnibus fuit acceptum hector no
luit tantorum hic inde contraria
consilia refutare / quilibet enim di
scretus nuncupatus ad consilium recipit
multos licet iocunda conciant similiter
si sibi aliud videat non propterea con
sensus omnium / Set imponit silencium
ori suo / q ipse dicat q sibi videtur
cum multociens contigit et contingat
q unus sua et minor multos
sapientiores ad suam sententiam tra
hat / utpote consilii sanioris quiuis
semper et frequenter obtineat q multorum
sua pleat ... / licet alius
salubrius et melius consilium sibi
iniunxerit / Et ideo hector ad eorum con
silio tacite ab omnibus non discessit /
licet exinde sibi videtur vitan
ne videatur tantorum revocare consilium
quod tum mesta indutie sunt concesse
/ q omnibus tam grecis quam troianis grata
extitit ut a bello quiescerent infra
tempus indutiarum ipsarum et durante
trengua predicta in comunitatem unius
palio rex thoas ... et an
thenor liberi a grecis / Calcas igi
tur troianorum antistes / qui mandatis
diis relictis troianis grecis adherebat

q filia sua habebat briseidam / Rege
Agamenone et alios sollicitate
deprecatur / ut predictam filiam suam
a rege priamo si placet expostulat /
ut eam restituat / ~~pateri~~ anti
stite multum impugnat asserentes
eum esse nequissimum proditorem
et ideo morte dignum / Set pa
nius ad peticionem grecorum inter
commutacionem regis thoas et an
thenoris briseidam grecis volun
tarie relaxavit / Trengua igitur
ipsa durante hector ad grecorum
castra se contulit / q achilles
libenter inspiciat eum nunquam viderat
eum inermem / et ipsius tentorio
hector ipsorum multorum nobilium
comitiva ad achillem potenter
accedit / Dum vero dicit de aliquibus
multa conferre / Achilles dixit
hectori hec verba / hector hector
gratum est michi q video te inermem
~~pro~~ pro eo q sine armis nunquam
potui te videre / Sed gratius michi esset
si de manu mea mortem festi
nantem subires sicut opto / Ego
enim et multa virtute tua bellandi
sensi tuarum virium potenciam multam
esse / cum eam sensi in mei effusione
cruoris et acerbis ictibus ensis
tui / Et licet de hoc mens animus
sepius anxietur in maiori tamen
anxietate consistit / Dico q pat
roculum meum intimum in morte
dedisti / q non prius me sinat di
ligebam separasti eum a me / q michi
vera dilectio indissolubili affec
tus vinculo copulavit / Set tu
pro certo teneas q antequam elabatur
alius mors patrocli acte vindi
cabitur in te ipso / Ista vero est ut de
manu mea crudeliter moriaris

per sic q eidem Regi
priamo proceres plurimas
obtulerit / Set tamen cum
calcantem

hic loquitur de hectore ipso cum achille

hector

Nota

et eo paratus quod ego pecto cognosco
te i morte meam totaliter aspi
rare. Cui hector i hec verba re
spondit. Domine Achilles si tuam
morte anhelo et te odio habeo
in toto corde meo iuste mi cre
ditum scire te credam ex iusticia non
posse procedere ut eum diligere debeam
qui me persequitur odio capitali
et qui tot mea meos et me
tate gibre strepitu ipugnare
presumpsit. Ex guerra enim amor
procedere numquam potest ut ex odio dilectio
caritatis, amor enim ex dulci ani
morum concordia dicitur originem
ex odio procedit hostilitas cuius
sapiencie mater est guerra. Et ut me
te volo scire quod me tua verba
non monent, ymmo si hinc ad duos
annos vita comite vigeat ensis
meus spero pecto me tibi in
mee virtutis potencia prevalere
quando plus tibi quam omnes maiores
grecorum exercitus qui contra me con
tinua bella fovent manibus
meis amara morte cadere
licet succumbetis. Scio enim te et
omnes maiores principes grecorum ex
ercitus frequenter maxima concussi
na tale omnes assumere presump
sistis quod eius conspeximus pendere mi
quod quam mortis exadium invenitis
Securus enim sum quod tu primus mor
te vinceris dummodo quod contra me prevalere
valeat ensis tuus. Si te tanta
vigoris audacia hortatur contra
me quod putes in viribus prevalere
fac quod omnes reges grecorum et prin
cipes in hac sincera mente con
senciant et manu teneat i con
cusse quod constituto bello inter
nos duos tantum. Si contingat te
posse devincere me ego et parentes
mei ab hoc et ab aliis regnis
meis curabimus perpetuo exula
re et regna ipsa i grecorum dominio re
linquimus. Faciam enim vos de hoc su
fficienti cautela securos prosuffi
ciente munimine obsidum, et deorum cor
poralia sacramenta, quod si feceris non
tibi soli prodesse poteris verum aliis
qui per belli abstinenciam invenient
cum integritate salutem. Et si me
vincere forte contingat, faciat vo
biscum grecorum exercitus ab hac terra
recedat, et nos in quiete di
mittat ab omni inquietudine libe
ratos. Achilles autem ad verba hec
toris iam totus incaluit, et quasi
madefactus totus in suo irato
sudore bello se offerrente bellum
recepit animosus et iuxta hectorem
appropinquans insinuavit signum gau
dium sibi offert. Et quod hector plus
quam dici potest animo desiderate recepit.
Rex Agamenon miletorum inde locutus
cum audito tumultu, cum multis
grecorum regibus ad Achillis tentoria
properaverunt. Ubi facta statim maiorum
congregacione grecorum omnes unaniter
contradicunt nolentes id ratum
habere, ad quod Achilles se contulit in
consulte. Non enim placet eis se nolle
insidiis fortune submittere, ut ab
uno inconsulto tot regum et principum
pendeat mors et vita. Sic etiam
in ex eorum parte ne id fiat expresso
dissensu recusat, excepto rege pa
mo, qui tali casui se submittere
placet sibi, ex eo quod vires et pote
ciam hectoris bene novit. Cum finale
minus erit debemus tali victoria

militis

militis gloriari / Sed quia tantorum
compensibus quorum intrarat non po
tuit durare duorum belli dissensu
/ cum certis et securitatibus / et sic hector
a grecis obtenta licencia in troia
redijt et intravit ciuitatem / troilus
vero postquam agnouit decreuisse patris
procedere voluntate / de briseida re
laxanda / et restituenda grecis quam
multo amoris ardore iuuenilis
diligebat nimio calore ductus
amoris in desiderati virtute ignee
voluntatis multo dolore deprimitur
et torquetur / funditus quod totus in lac
rimis anxios suspirijs et lamentis
non est qui eum et causas eius uale
at consolari / briseida vero tilium
non minoris amoris ardore dili
gere videbatur in minus innotes
querulas prodit suos dolores / cum
tota sit in fluminalibus lacrimis ma
defacta / sit continuis aquosis imbri
bus ab oculorum suorum fonte flu
entibus veste sua / facie et pectus
aspersit / quod eius vestes tanto erant
lacrimarum perfuse liquore / vt si per
mentis alicuius manibus stringetur
aquarum multitudine / fluxerunt in terram
/ unguibus etiam suis sua tenerrima
ora dilacerat / et aureos crines
suos / a lege ligaminis absolutos
a suo capitis cute diuellit et dum
rigidis unguibus suas maxillas
exaggerat / rubeo cruore perditas / la
cerata lilia lacrimis rosis in misce
ri similitudinarie videbat / Que dum
cogitat de sua separacione a dilecto
suo tilo sepius intermoritur / intra bra
chia eum volencium sustinere dicens
se malle mortem appetere quam vita

post ex quo eam ab eo separatam esse
necesse est / actenus vita uite sue sol
lacia deperdebat / Noctis igitur super
ueniente caligine tilus secretius
ad briseida eam sibilis mortis la
crimis / ut attamen debeat temperare
dolorem / Et dum sic eam solari troilus
anhelat / briseida inter brachia
tili labitur sepius semimua / quia
inter dulcia basia lacrimis irro
rata flebilibus ad vires suas sor
sus / eam nocte reducere conatus
sepius / Sed diei hora quod superue
niente uicina / troilus a brisei
da in multis doloribus et anxieta
tibus discessit / et eam relicta ad
suum pallacium regium properavit / Sed
o tile que tam te iuuenilis coegit
errare crudelitas / ut briseide la
crimis crederes et eius blandicijs
caperis / Sane omnibus mulieribus
consistit a natura / ut in eis non sit ali
qua firma constancia / quarum si vnus
aliquis lacrimat / ridet alius eius
oculus extrinsecus / quam mobilitas et
varietas / eas ad illudendos vi
ros semper inducit / et cum magis a
moris iniur ostendit statim sollicita
ta palam amoris sui demiratoris
instabilitate repete narrat et con
mutat / et si forte nullus solli
citatorem earum appareat / ipsum ipsa ubi
dum incedit / uel dum uagatur sepius
in fenestris / uel dum residet in pla
teis furtiuis aspectibus clandesti
ne sibi querit / nulla spes quod est ve
ra tam fallax quam ea que in mulie
ribus residet et perdit ab eis /
Vnde fatuus ille iuuenis multo
censeri potest / et multo forcius etate
prouectus qui in earum blandicijs se
de gerit / et in earum demiracionibus

Hic Briseida filia Calcatis coniungit
prez et prodicione contra gentes

sic fallacibus se committit. Briseida
igitur de mandato regis Priami in
magno apparatu se accingit ad iter
in qua Troilus et multi nobiles Tro-
ianis per magnum vie spacium co-
mearunt. Greci vero contra venientibus ad
recipiendum eam. Troilus et Troiani
redeunt et Greci eam in suo recipiunt
comeatu. Inter quos dum esset Dyo-
medes et illam inspexisset inflamma-
tus statim venerea ardoris exarsit. Et
eam vehementi desiderio concu-
piuit. Qui collateralis associando
Briseidam cum ipsa equitaret cum
eam sui ardoris flammam continere
non valens Briseide revelat sui
estuantis cordis amorem, quam
multis affectuosis sermonibus et bla-
diciis cum promissionibus venera
magnificis allicere satis studuit et
conatus. Set Briseida in principiis
suis moribus ut mulierum est
moris suum prestare recusavit
assensum, nec tamen passa est quin post
multa Dyomedis verba ipsum no-
lens asperitate sua devitare humilibus
verbis dixit: Amoris tui obla-
tiones ad presens nec repudio nec
admitto, cum cor meum non sit ita
dispositum quod tibi possit aliter respondere.
Ad cuius verba statim Dyomedes
fortior et letior cum ex eis perpen-
dit de spe gaudendi de ea se non esse
se frustratum in totum. Qui associavit
eam usque quo Briseida recipere se
debebat et ea perveniente ipsam
eam ab equo descendere reverenter
adiuvit et unam de cerothecis
quas ipsa gestabat in manu
ab ea nullo percipiente furtive

subtraxit. Set cum ipsa postea persensit pla-
cidum furtum dissimulavit amantis. Tunc
antistes Calcas in filie occursum adve-
nit et eam in vultu et animo satis ilari
inter suorum tectorum recepit. Et Dyome-
des amore Briseide licet nimium
fluctuaret, tamen amor et spes eum in
multo labore sui cordis inpugnat.
Briseida vero sola existens cum antisti-
te patre suo ipsum die verbis aggre-
ditur in lacrimarum multitudine di-
cens ei: quomodo pater carissime infatua-
tus extitit sensus tuus, qui tanta
semper consueverit sapientia ut tu qui
tanta inter Troianos magnificus exti-
tisses et elatus, cum fuisses fere
eorum dominus tamquam et solus eorum
omnibus gubernator, quod tantis inter
eos diviciis habundabas, tantorum pos-
sessionum multiplicitate suffultus.
Eorum nunc factus es proditor, tuam
negasti patriam cuius esse defen-
sor omnibus debuisti. Et nunc ele-
gisti tibi melius placere abun-
dando pridem in paupertate et exi-
lio vivere, et spatium inter capita-
les tue patrie inimicos, qui ad
delendum tuos et tuam patriam sic
hostiliter accesserunt. O quanta inter
homines labe confunderis, pudor,
qui tam gloriose a tuis consue-
veras honorari. Nunc autem a te
tanta dedecoris detegetur infamia
quanta et infamie turpitudinis igno-
minia denigraris. Inputaris sicut inter
vivos vituperatus existis, quod etiam
post mortem tuam apud inferos
ob tante proditionis culpam non
lugeas penas dignas. Michi
ergo tibi esse et etiam nobis tuis
aliquis locus solitudinis et deserti

vel in nemoribus deviis vel in aliqua in-
sula longe ab incolis deducere incolam
virginem quam inter homines tanta labe
ingesta diffamatam Cum putas quod grecia
reputet te fidelem qui es tue pa-
trie publicus infidelis Sane de-
cepit te apollinis falsa respon-
sa a quo te dicis suscepisse man-
datum ut tuos proprios lares de-
sereres et tuos in tanta abitate
penates et ut sis tuis specialiter
hostibus adhereres Sane non sunt
deus apollo sed potius presto fuit
in cortina infernalium furiarum a
quibus responsa talia suscepisti Et
hec briseida multis deuicta sin-
gultibus lacrimarum suo flebili collo-
quio finem fecit Cui calcas sub
quadam verborum breuitate sic re-
spondit Dixit enim ei O dulcis filia an
tutum esse reputas aut securum
missa deorum sponte et spacium ea
non sequi in quibus possum cum integ-
ritate saluari Scio enim pro certo per
infallibilium promissa deorum presci-
encia pretendi non posse tempore di-
utino et quod ciuitas troie bre-
ui tempore destruatur et ruat destrue-
tis eius omnibus nobilibus et ple-
bibus uniuersis eius in ore gla-
dii trucidatis Ergo karissima filia me-
lius est satius nobis hic esse
quam hostili gladio semetipsum perire
In aduentu igitur briseide grecis
placuit uniuersis briseide tamen for-
mosius aspectus cui adeuns tam
placida visione omnes maiores
grecorum exercitus accessisset gratiis
ab ea detiama ciuitate rumores

et eius ciuium condicia nec non
et regis eorum quos briseida in multorum
verborum facundia pandit illis
quare omnes maiores ipsam filia-
li affectione recepit promittentes
ei eam habere caram ut filiam et in
omnibus honorare et eis ab ea
recedentibus multis donis et mu-
neribus replent eam Nondum dies
illa ad horas declinauerat vesper-
nas cum iam briseida suas recentes
mutauerat voluntates et vetera
proposita sui cordis et iam magis
sibi succedit ad notum esse cum
grecis quam fuisse hactenus cum tro-
ianis Iam nobilis troili amor
cepit in sua mente tepescere ita
breui hora repente sic subito
facta volubilis ex patriis moribus
variare Quid est ergo quod dicitur de con-
stancia mulierum quarum sexus proprium
esse habet ut oculi repentina fra-
gilitate proposita dissoluat et in
hora breuissima variat non enim
credit aliquis varietates et do-
los earum posse describere cum magis
quam dici potest sit earum volubilia pro-
posita negmora ~~Liber vice~~

~~Liber vicesimus de septimo~~
~~bello Troia~~ Finis

Post igitur tam mensium cunctas
indutias adueniente die
septima troiani se accingunt ad
bellum et ordinatis troianorum
per hectorem aciebus ipse hector cum
aciebus ipsis ad bella exiuit ~~duces~~
duces secum xv milia militum
quos sic deputauerat tamen ad
aciei que cum aliis x milibus
militum et troilus illico mi[s]ceatur

[Margin note, left column: dit Al / filie]

Deinde paris civitate egreditur
exeuntibus secum viris pugnatoribus iar-
culis et sagittis Deinde deiphe-
bus exiuit cum aliis tribus mi-
libus pugnatorum Deinde Eneas
cum aliis tribus partis ad pugnam
exiuit qui omnes tunc fuerunt
excepto thimore .C. milia militum
pugnatorum strenuorum in multa
virtute bellandi prout dares in
codice suo scribit Excepto hec e contra
accessit ad bella Rex mene-
laus primus cum vii milibus pug-
natorum et deinde pr(?) cum totidem
dyomedes Deinde Achilles
cum totidem Deinde Xantipus cum
tribus milibus militum continua
Deinde Rex Agamenon cum multi-
tudine magna nimis Regestis(?)
autem Rex philis cum acie sua
primus troianos agreditur cui sta-
tim hector venit obvius in
civitate quod sic potenter sue lancee
percussit ictum quod ipsum mortuum
prostravit ab equo De morte — Moritur Rex philis
igitur Regis philis clamor fit ma-
ximus bellum letale committitur
ex quo sequitur magna strages
Excepto non grecorum cum Rex xantipus qui
accessisset cum Rege philis volens
sui mortem amici vindicare
multos troianos interficit hecto-
rem respexit ipsum invadit Et hec-
tor commotus ira sic ipsum inva-
sit sic ipsum fortiter vulneravit quod
ad terram dilabitur interfectus tunc greci — Moritur xantipus Rex
de morte xantipi viribus vires
accumulant troianos fortiter opprimunt
et multos grecos interficiunt Et A-
chilles qui eos multum deprimit

multos grecis nobiles interemit
inter quos duces Laucaon et Eufor-
bium multa strenuitate conspicuos
interfecit qui in troie subsidium et — Moritur La... et Eufor...
eius venisset auxilium ad bellum
viriliter anhelabat hector autem
illo die fuit in acie vulneratus igi-
tur a quo a nullo vulnere in mensa
et copiosa sagittis materia deflue-
bat propter quod troianum civitatem re-
trocedere sunt coacti Et hector tunc
elevatis oculis ad muros civita-
tis direxit intuitum vidit helenam
(?) et eius uxorem et sorores
suas stantes in muris intuentes partes
prelia contemplantes et iam greci citum tro-
ianos repulerant quod eos reduxerant
iuxta troie menia civitatis propter
quod hector multum erubuit et ideo
in furore pudoris accensus in Regem
menonem irruit consobrinum Achillis
quem sic percussit fortiter ense nudo in eius
casside annulatis ictibus feriendo quod
in fortis viribus disrumpit circulos in cas-
side facta scissura Per quam hector
ensis pervenit ad cutem et eius ca-
pitis ossa confringens sibi letale vulnus
inflixit sic quod Rex meno mor-
tuus expiravit Quod cum vidit A- — Moritur Rex ...
chilles accepta quadam lancea valde
grossa in hectorem irruit sic quod ipsum
penes loricam offendit Nec tamen ipsum
a sella removit hector autem achil-
lem aggreditur ense nudo casside
eius mollem(?) impugnat disrumpit
cassidem et ensis dilabitur sic quod di-
lacerat multorum lorice squamas
affixas et tamen eius carnes vel eius
intima non leserat Nec enim Achil-
les ad tam graves ictus potuit se

tanta firmitate tenere quod tremebundus
non nutaret in equo / Cui illico di-
xit hector / Achilles achilles multa
miseris aduersum me / Set tu pro-
ximum accessum gressus adigneris
ut sine dubio adhuc exitum mor-
tis accedas / Achilles igitur dum nol-
let ad verba hectoris relacione
mutua respondere / Ecce superuenit
troilus cum maxima multitudine
pugnancium / qui factus medius
inter hectorem et achillem ipsos ab
inuicem separauit / cupiens tamen achillem
offendere et grecos precipiti dare
fuge / Sic quod tunc ex grecis plures
quam quingenti ore gladii perierunt
/ cuius rei causa greci retrocedere
sunt coacti / Ad hec autem ad grecorum
succursus superuenit menelaus in
comitiua tamen multorum armatorum qui
bello se ingerit / Nisi quod grecorum recupa-
re capud in nimium eorum audacia pre-
supperunt / Set ex parte troianorum
superuenit rex Odemon / cum acie
gentis sue regem menelaum
irruit ipsum ab equo deiecit et
in facie vulnerauit / Ciues quoque et
rex odemon conatur intercipere me-
nelaum illum capiunt et eum captum
ad ciuitatem ducere voluerunt / Set
in predictis turmis tumultuose
bellancium ipsum longe a bello tunc se-
de minime potuit / Tunc enim ille
dyomedes superuenit bellicosus
multa gente suffultus / qui repen-
te in troilum irruit / ipsum ab equo
strauit ab eo auferens equum suum
quem preciosum suum specialem / ad bri-
seidam destinauit / mandans

iexemu

nuncio suo predicto ut briseide nun-
ciet equum ipsum eius troili fuisse
dilecti / a quo troilum ipse deiecit in
suorum bellicosa fortitudine brachi-
orum / et eam precatur humiliter ut dyome-
dem suum a sua memoria non repel-
lat / Nuncius igitur statim cum prelibatis
equi dono / ad briseidam festinauit
retulerit equum suum sibi obtulit
a dyomede transmissum / et verba que
sibi dixerat dyomedes fideliter
narrat illi / briseida non recce-
pit hilariter equum ipsum et ipsi
nuncio dixit hec verba / Dic
precatore domino tuo / quod illum odio habere
non possum qui me tanta amplitudine
te sui cordis affectat / Sic nuncius
recedit ab ipsa et ad dominum pro-
perauit adhuc conflictu belli du-
rante / Exhilarauit quoque dyomedes
ad verba nuncii inter acies bellico-
sas troianis insistentibus contra
grecos troiani grecos vertunt in
fugam et eos usque ad eorum tentoria
ore gladii prosequuntur / et nisi tunc
agamenon grecis succurrisset a bella-
tium plenitudine multa nimis
greci fuissent tunc omnino deuicti
et totum prelium finaliter amisissent
Instaurato quoque bellum durissimum
inter eos / greci tempus recuperant
troiani uero retrocedunt / Set po-
lidamas tunc cepit cum pugna-
cium multitudine glomerosa sue
turbes in magna fortitudine troia-
nis / quos iam greci usque ad eorum
fossata in armata manu impu-
lerat violenter / Dyomedes vero
dum polidamam in grecos sic viole-
ter insspiciat irruentem in polidamam

irruit satagens ipsum letaliter vul
nare offendere in viribus sue te
se lancee ferientis / Sed polidimas
se dyomedi impulit virtuose
quod et dyomedem et suum equum de
iecit et icalauit acriter iterum i
tu dyomedes quamuis fuit lesus
polidimas vero dyomedis eum
a sua prostratione resurgentem
suas incipit phenas et tro
illo pedestri bellanti putat / Isto
troilus festinat ascendit / Ex ti
limum tunc festinat achilles in
vadit / quod troilus sua virtute
suscepit et viliter irruit in achil
lem sic quod achille ab equo deie
cit / et ipsum vulnerauit / Achilles
aut in suo casu precipiti stupe
factus / in curas dictati ictus leta
fera lesione cum maxima celeri
tate surrexit equum conatur
ascendere / Ex troiam viliter
ei resistunt / Tunc hector a locu
alio accessit / et ut scribit dares

Hic iterum hector mille milites interfecit

tunc hector fere mille milites
interfecit / qui achille offendere
intebat / adeo quod achilles tunc sic
quamuis fuit oppressus quod eo multa
fatigatione lassato sibi vix erat
defendendi facultas / qui tunc
captiuus indubitabiliter extitisset
nisi thelamon et dux athe
narum ea celeriter extitisset qui
achille equum ascendere / cum
multo labore fecerunt / Superue
niente igitur noctis crepusculo non
fuit tunc amplius preliatum / et utrique
pars bellancium bello ipso diuiso in
sua presidia se recepit / Per quinta
aut dies aut fuit pugnatum
propter quod utriusque parte multi fuerunt cesi
Et plures ex utraque / De filiis vero
naturalibus Regis priami infra dies
illos sex interfecti fuerunt et hector
iterum in facie vulneratus / Ex Rex
priamus Regi agamenoni nun
cios suos mittit vi mensium tren
garum petit inducias que sibi
concesse fuerunt trenga firmata

Liber vicesimus primus de octa
uo bello et de morte hectoris et ca

Firmatis igitur vi mensium
induciis dictis ad trenga
infra hos sibi hector desinens
vulneribus medetur iacens tunc in
aula pulcritudinis nobilis hili
on / De cuius mirabilibus scribit da
res / dixit enim ea fuisse totaliter
instituta de xii lapidibus ala
bastri / cum et ipsa esset longitudinis
passuum vere xx cuius pauimen
tum fuisse dixit de cristallo fina
tum et pieres eius pariter merusta
tos ex diuersis lapidibus preciosis
cum quatuor angulis quatuor
columpne de ebore erant / pro
ceritati affixe sic erant eius ge
nis capitella sic et bases ipsarum
In summitate vero columpnarum ipsarum
erant extense de auro iiii ymagines
magines collocate / mirabili
arte mechanica institute / De quibus
dares et earum effectibus multa de
scribit que magis sunt instar
ranim sepeliuiarum sollicitudinem
vitare licet dictus dares fuit
professus ea vera fuisse / et ideo
de eis omissum est in hac parte
Interim Rex priamus naturales filios
mortuos fecit inter alios fratres
eorum sepelire honorifice secundum eorum
angulis semota sepulturam

nimium speciosa. Diomedes vero qui
totus erat in amore briseide ta-
lescens quid faciat ignorat et eius
animus ut moris est amancium de-
sideratum amantes eorum quas habe-
re non possunt. Dum sic fundatur totus in ci-
bo et potu male vesci deside-
rat et dum vigiliis continuis
maceretur ipso languore sui doloris
saepius videre briseidam saepe ac-
cedit et eam supplex orat ut
sibi condescendat in multitudine lac-
marum. Sed illa que multum inge-
bat sagacitate astucia ipsi Dio-
medi sagacibus machinacionibus
differre conatur ut ipsum afflictum
amoris incendio magis affligat
et eius amoris vehemenciam
in maioris ardoris augmentum
extollat. Verum sua calliditate se
nolle non et velle in expectacio-
nis fiducia conatur ponere Dio-
medi. Elapsis igitur mensibus
sex datis ad treugam duodecim
diebus sequentibus continue fuit pug-
natum infra quos multi de no-
bilibus utriusque partibus interfecti fuerunt
cum tunc in fervencius estatis nimium
invalescente calore. Magna
mortalitas grecos incepit de-
terere in campo. Quare Agamenon
a rege priamo contreuga xxx
dierum indutias postulavit
quas rex priamus concessit ei-
dem. Elapsis vero xxx diebus partes
utrique preparantur ad bellum. Verum
ea nocte qua erat primo dies
belli futurus post predictas deci-
sas indutias Andromata v-
xor hectoris de qua hector
iam susceperat duos filios

unum nomine Laumedonta et alium
nomine Astionatum qui in dorso ad-
huc primo a nutricis ubere de-
pendebat. De predicto hectore vidit
in sompnis terribilem visionem quod si hec-
tor eo die egrederetur ad bellum
evadere non posset quin interficeretur
in ipso. Andromata igitur ex tali
visione perterrita femineles pro-
rupit in lacrimas et ausa est
eadem nocte in loco ubi iacebat
cum hectore illa sibi pandere
visionem. Prius itaque precibus ipsum
precatur in lacrimis ut sensum visio-
nis attendat et ad prelium ire non
presumat ea die. Hector vero ad
uxoris verba nimium indignatus
uxorem increpat et eam in
multa acerbitate castigat asse-
rens non esse sapientis vanitatibus
credere sompniorum que sompniantes
illudunt. Mane autem facto diluculo
Andromata regi priamo et hec-
cube narrat et pandit sue ora-
culum visionis humiliter rogans eos
ut hectorem eo die ad bellum
aliquatenus exire non permittant.
Mane igitur ipso facto acies
troianorum per hectorem ordinate
troilus ad bellum primus egre-
ditur. Deinde paris. Deinde Ene-
as subsequitur. Polidamas. Rex
Sarpedon. Deinde rex Epi-
strophus. Deinde rex Ercois
et rex Forcius et rex philime-
nis. Deinde ceteri reges qui in
troie subsidium advenerunt. Rex
autem priamus cum predictis regibus
et aciebus eorum licenciam tribuit ad
prelium exeundi. Cum iam quasi exivisset
a castris ad bellum et hector ma-

hic Adromata
vxor hectoris am-
monet hectorem ne
veniret eadem die ad
bellum

dauit expresse ut eo die non debe
ret se bello immiscere. Hector uero
totus postea exarsit in ira propter
quod multas iniurias et exprobra
tiones uxori sue dixit, pro qua
ad suggestionem eius consensit esse
tractatum ne ad bellum exiret, sed
mandato patris omisso arma pe
cijt a famulis, ea famuli sibi
tradunt, armatus exiuit. Sed cum hoc
vidit Andromata eius uxor
multo dolore commota cum paruulo
filio suo quem gerebat in brachijs cum
multitudine lacrimarum se eius pro
sternit ad pedes, et multiplicatis sin
gultibus pre dolore humiliter suppli
cauit eidem ut arma ipsa de
ponat, et dum Hector acquiescere
denegat, Andromata sepius con
moritur ante pedes ipsius dicens:
si mei denegas misereri, misere
aris saltem huius paruuli nati tui
ne mater ipsius et filius tuus ipsi
amara morte depereant aut
per mundum exules paupertate ni
mia et maxima verecundia depri
mantur. Regina autem Hecuba
mater ipsius, Cassandra et Polixe
na sorores eius et Helena
prostrate ante pedes eius in lacrimis
ipsum rogant ut depositis ipsis
armis tutus in sua regia commo
retur. At ille earum non monetur
ad lacrimas nec ad preces. Armatus
igitur a palacio suo descendit, equum
ascendit, dum ire ad bellum contendit
cursu festino. Sed dum Androma
ca facta ex multo dolore velut
mente capta ad regem Priamum scissis
vestibus, laceratis genis et sparsis
sine lege capillis exclamans

accessit. Sic enim faciem suam vol
ens lacerauit sanguine undique flu
ente, quod vix agnosci potuit a no
tis suis, et se ante regis pedes in
multo dolore prosternens ipsum monuit
et lacrimose supplicauit ut ad Hectorem
festinus acceleret et ipsum ad pal
lacium reuocet et reducat ante
quam immiscere se bello contingat. Rex
igitur Priamus nulla mora ~~protracta~~
tracta, equum ascendit, festino in
sequitur, qui antequam septimum elon
gasset peruenit ad eum et eius equi
habenam velut irato animo intercep
ta Hectorem monuit et rogat in la
crimis, et per numina deorum ipsum
adiurat ut redeat et bellum
non procedat. Qui demum multa con
tradictione iussum patris obtemperans
rediit invitus et in palacium suum
ascendit, nec tamen arma quibus erat
indutus deponere curauit. Bel
lum interim letale committitur. Dio
medes et Troilus in bello conueni
unt, ambo in equorum suorum cursibus
sequuntur, impetuunt in duris ictibus
lancearum, et indubitanter unus alter
alterum peremisset, nisi quod Menelaus
cum sua acie peruenit ad illos, qui
certamen amborum inuicem separauit.
Menelaus autem in regem Misenum,
regem Frisie, irruit quem prostratum
deiecit ab equo. Greci vero re
gem Misenum capiunt, et captum as
portare nituntur, nisi tunc velociter
occurrisset Eneas qui in suis viribus
et sue potentia acies regem Frisie
ne captum abducerent viriliter de
fendit. Greci uero videntes quod eum
captiuum ducere non poterant, pro
curauit sibi incidere caput. Sed

tunc superuenit ille fortissimus troilus
qui multos pene interfecit ex grecis
ipsum ab eorum manibus liberauit Tunc
thelamonius aiax cum turbis multis
pugnancium bellum intrauit et polidi-
mam inuenit ipsumque prostrauit ab e-
quo Sed troilus festinus occurrit
qui polidimam equum suum fecit
ascendere multo labore depressum
Tunc paris bellum intrauit et ex
parte grecorum achilles qui cum suis
sicut poterat inuenit troianos quod
greci in uirtute achillis troianos
uerterunt in fugam et dare terga etiam
sunt coacti et in ciuitatem se recipere
festinabant Interim dum marga-
riton unus ex filiis naturalibus
regis priami intrare conaretur
Achilles dum ille sibi uiriliter insta-
tisset achilles interfecit eundem
Tunc clamor fit maximus de
Mors margariton — morte margariton crudeliter
interfecti thelamonius autem troia-
nos potenter insequitur Sed paris
eos uiriliter defendit unde et alii
filii priami naturales non tamen in
tantum in uiribus preualuerunt eorum quin
coacti troianam precipiti fuga ciui-
tatem intrassent eorum et corpus
margariton ad ciuitatem mor-
tuum detulerunt quod ut mortuum
hector audiuit multo dolore tor-
quetur diligenter inquirit quis eum
interfecerit quod achillem fuisse rela-
tum est ei Tunc hector quasi furibun-
dus ira ligata casside absque
regis priami iussu bellum ingreditur
et statim in furore duos suos mag-
Mort Eropilus — nos duces interfecit Eropilum
hesidus — scilicet et ducem hesidum grecos deinde

uiriliter impetit diruit sauciat et
occidit quod greci illico cognouerunt
in letalibus ictibus ensis sui acie
eius aufugiunt grecos inuadit et
eos potenter expugnat Greci
uero polidimam ceperunt et captum
educere conabantur a bello Sed hector
ipsum liberat qui ducentis cum suis
uiribus interficit quod dum inspexisset
quidam grecorum maximus admira-
tus nomine leothides in hectorem
irruit ne captiuitati traderet eum Sed
hector totus extra se ex ira
in ipsum irruit et in furore ire sue
interfecit eundem Achilles uero ut
uidit hectorem tot nobiles grecorum
et infinitos alios sic morti
uelociter tradidisse suo concepit ex
animo quod nisi eum uelociter morti tra-
deret numquam greci aduersus troianos
poterunt preualere diligenter ster-
tatus et in sue mentis archano
qualiter retineri uoluntatem eius
ualerem perficere et complere et dum
meditaretur achilles diligenter
in hiis et Polixenes dux qui
ob achillis amorem in grecorum sub-
sidium se contulerat Sed priamus etiam
preter sororem achillis in uxorem
duceret quia ut in superioribus di-
ualde diues aduenerat Dum
inter turmas hectori obuiasset
hector ipsum irruens interfecit eun- — Moritur politenes
dem achille uidente Achilles
autem furibundus in hectorem irruit
uindicare politenes necem intendens
Sed hector quoddam iaculum cuius
ferrum erat in eius acumine ualde
acutas uibrauit uiriliter in achillem
et dum ipsum percussisset in quinque
ne sibi uulnus infixit Achilles
autem a bello uulneratus egreditur

Sed uulnere sibi ligato redit ad bellum, eo proposito quod hectorem morti traderet, etiam si eum mori contingeret. Hector uero interim in regem quendam grecorum irruit, ipsum cepit, et captum conabatur ipsum a turmis extrahere, scuto suo sibi post terga reiecto, ut facilius ipsum regem a turmis eripere potuisset; quare pectus suum discoopertum tunc gerebat in bellis, scuti sui defensione priuatum. Quod achilles cum persensit, non aduertente hectore eius subitum aggressum, uelociter in hectorem irruit, ipsum letaliter uulnerauit hectorem, sic quod eum mortuum deiecit ab equo. Rex uero Odemo statim ut uidit hectorem mortuum, achillem aggreditur, ipsum ab equo deiecit et letaliter uulnerauit, sic quod sui mirmidones quasi mortuum ad sua tentoria duxerunt. Insultu troiani uero qui deuicti capitaneum perdiderunt ciuitatem intrant, in qua corpus hectoris mortuum grecis non resistentibus detulerunt.

Moritur hector

Liber uicesimus secundus De sepultura hectoris et de palamidis imperio exercitu grecorum assumente

Mortuo igitur hectore, ciuitate troie eius corpore introducto, ploratus fuit maximus uniuersaliter inter ciues, eo quod aliquis tamen quin non maluisset filium suum morti tradere pro uita hectoris, cui hoc fata uel dii per eorum notis salubriter statuissent. Mulieres etiam troiane tam uirgines quam matrone in earum domibus satis lugubres dies ducunt et in querulis earum clamoribus flebiles produnt uoces suas, dicentes se amodo cum earum filiis et maritis in ciuitate respirare non posse, cum eis hectore deficiente deficeret earum summa securitas que ab insidiis hostium faciebat eas respirare securas. Cum et eas iam hostes solliciti in earum et maritorum earum uenentur insidiis, ut eas et eos interficiant et occidant, uel ut eas et earum liberos perpetue addicant seruituti. Et sic in tanti fletus et doloris angustiis longis diebus continue uacabant. Corpus uero hectoris uniuersi reges et nobiles qui erant in troia ad regis priami regia scissis uestibus et nudatis capitibus in maximo ululatu deferunt et deponunt. Sed postquam uidit priamus, inestimabili dolore tabuit, super corpus hectoris sepius intramortuus, et id sibi per breuia momenta sepius accidisset nisi fuisset sepius a corpore hectoris uiolenter abstractus, et proinde sine dubio sue mortis exicium incurrisset. Sic et dolentes fratres eius, quorum dolor casu uniuersaliter torquebat, cum potius mori quam uiuere penitus affectaret. Quid dicetur igitur de hecuba eius matre, de eius sororibus polixena uidelicet et cassandra, quid de andromacha eius uxore, quas sexus fragilitas ad dolorum angustias et lacrimas fluuiales traxit ad longa querelarum spiritus priores? Tamen lamentaciones earum particularibus explicare sermonibus cum minime necessarium uidelicet, utpote inutiles sunt omisse, cum certum sit apud omnes quod quem hii affectuosius diligebant maiori dolorum aculeis uexabat

Et mulieribus sic instinctu a natura
quod dolores earum non nisi in multipli-
cato clamore propalant. Et ipsius
dolores sermonibus eos divulgent.
Sed quia corpus hectoris cadaver
effectum, status est fragilitatis humane
diu non poterat super terram sine cor-
rupcione servari in multorum consilio
magistrorum rex priamus subtiliter que-
sivit, ubi corpus ipsius absque sepul-
ture clausura sic posset in aspectu ho-
minum semper stare, quod absque aliqua
horribilitate odoris corpus mor-
tuum quasi vivum sentitate videretur. Et
sic est per magistros consilium valde
artificiose dispositum, quod corpus ipsius
mandante priamo in templo apolli-
nis locaretur quod iuxta portam tim-
bream civitatis troie antiquitus fu-
it fundatum. Statuerant enim pre-
dicti magistri iuxta magnum altare
templi ipsius quoddam tabernaculum
constructum spacii condecentis, quod super quatuor
columpnas ex auro purissimo fu-
sibiles regebatur in quarum qualibet colump-
narum firmata erat quedam ymago
aspectu angelica representans ab
ymo usque sursum ex ipsarum colump-
narum substancia sic quod ipse ymagines
in columpnis ipsis et columpne ha-
bentes bases et capitella mira-
bilibus celaturis. Testudo vero ipsius
tabernaculi licet tota fuisset ex
auro, celaturas tamen eius erant
ex lapidibus preciosis cuiuslibet generis
et mirabilis copie quantitate,
quorum splendor claritate et luce
de nocte diem, et de die solis ra-
dios fundere videbat tabernacu-
lum ipsum. Ab infima solis sup-
ficie extitit elevatum, et suppositis

quibusdam gradibus cristallinis per quos
gradus aditum tabernaculum erat a
scendentibus. In excelso vero testudinis ipsius
tabernaculi super culmine predicti magistri
constituerunt quandam auream statuam
similitudinem hectoris designantem huius
ensem nudum in manu tamquam assis-
tens et facies erat exaspera ex-
qua grecorum exercitus iuxta tento-
ria morabatur qui cum eius spe-
cies minas inprimere videbatur.
Corpus vero ipsius hectoris mira-
bilis magistri eorum artifices statue-
runt ipsius solii in medio subnixa
similitudine sedentis. Sic artificiose locatum
ut quasi vivum sederet in sua regali sessione
ipsius indutum vestibus per predium ex-
trema. Apposuerunt enim in eius vertice
quoddam artificiose formatum constitu-
to, quoddam vas plenum puro et pre-
cioso balsamo quibusdam aliis mix-
turis virtute conservationis herbarum
intermixtis cuius balsami et ver-
liquor primo derivabat ad frontem
ambitum per partes intrinsecas. Deinde
ad oculos et nares inde vero deor-
sum descendendo per easdem intrinsecas
perveniebat ad genas per quas
gingive et dentes conservabantur
ipsius. Sic quod tota eius facies cum
suorum multitudine capillorum assidua con-
servatione vigebat. Deinde liquor
ipse perguttur eius et gula descen-
dendo, eius derivabat ad pectus
et possa brachiorum intrinseca pervenie-
ebat ad manus usque ad digitorum
extrema. Sic et liquor ipse descen-
dens per utrumque latus copiose
diffusus lata ipsa conservabat in
statu, ut quasi viva lata videbatur
qui continuis instillacionibus ad conti-
nencias pectoris emanabat et

peas deveniebat ad eandem aquam
continuo cursu perveniebat ad pe-
des. Iuxta vero pedibus erat quoddam
aliud vas balsamo puro plenum
et sic per fistulas cadaver hectoris
quod corpus vivum fictum putabat
in multa durabilitate custodia con-
servatum. Construxerunt predicti sapientes
artifices quatuor lampades ex
auro compositas igne inextinguibi-
lem continentes. Et sic completo opere
tabernaculi ipsius circa ipsius aditum
statuerunt quandam clausuram ex lig-
nis ebani que clausa poterat
esse quandoque et quandoque poterat aperiri
ut corpus hectoris sic locatum
aspicere volentibus apertus pateret
aspectus. Rex igitur priamus in templo
ipso apollinis magna constituit familia
sacerdotum ut continue in deorum ora-
tionibus perpetuitate indefessa vaca-
rent et ipsius tabernaculi continue
custodie invigilarent. assignatis per eum
de rege priamo redditibus copiosis
pro sustentationibus vite predictorum deo
famulancium sacerdotum. Agamenon
autem interim hectore mortuo
et achille ut predictum est letaliter
vulnerato convocatis regibus et ma-
ioribus grecorum exercitus et eis ve-
nientibus coram eo sic ipsos allocutus
est dicens. Amici reges et principes
humiles grates diis nostris debemus
devoto corde referre. quod durum ho-
stem nostrum videlicet hectorem digni
sunt interfici per achillem. Cum hectore
ipso vivente nulla dementiam
nostram potuimus sperare victoriam
qui tot reges nostros sic crude-
liter interemit. et tam ex nostris ma-
ioribus interfecit in pia bellicosa

hic enumerantur reges quos hector
interfecit

virtute regem prothesilaum regem
patroclum regem menonem regem
[illegible] regem philatonem regem
prothenorem regem xantipum regem alpi-
norem regem archilogum regem [illegible]
regem polixenum regem ysidum re-
gem polibetem et regem letolonem
et alios multos nobiles gentis nostre
quod quamdiu viveret sperare troiam
nisi ultimum eorum exterminium. et nos
quod vix sperare debemus. nisi quod de-
us summus absque longi temporis mo-
ra victores. verum quia bellum
aliquam ipse circa victorie nostre non
primi. absque ipsius achillis presencia
virtuosa. bonum esset et utile si no-
bis videtur acceptum ut donec achil-
les infirmis viribus convalescat ad
regem priamum nostros mittamus desti-
natos ut optentis induciis subsi-
stere duorum mensium finitate. cada-
vera mortuorum quorum fetore confun-
dimur valeat interi igne crema-
ri. et ut interim vulnerati nostri ad
sanitatis beneficium reducantur. Et sic
agamenon suo colloquio finem
fecit. Astantes igitur universi consilium
et dictum agamenonis unaliter
comprobant et sic eo faciendum mittunt
quod adhuc legati ad regem priamum
et petite duorum mensium induciae
conceduntur. Inter istas vero inducias
palamides ubique cepit inter
reges grecorum de domino agameno-
nis et cum quadam die dicti reges
in tentorio agamenone convenissent
et palamides sua consueta verba
coram rege agamenone effudisset
agamenon ipsum ad discretionem re-
spondens utpote qui erat in dictis
multa sapientia moderatus et in or-

audita per eum verbis palami-
des sic dixit Amice palami-
des de potestate mei regiminis hu-
cusque in concessa / an putas me
cum multa iocunditate letari
cum ab ipsius principio / ut ea exer-
cere et ea procurarem dari mi-
chi in ipsius prelacione / nulla michi
emolumenta obvenerunt set in meo solum
et persone mee continuas curas
addiderunt et labores / ut reges
et principes et ceteri sub mee guberna-
cione salue in omnibus ducerentur
Et si ea me contigisset potestate ca-
rere potuissem in habunde sufficere
sub alterius ductus regimine / set
quod sufficit et sufficiat / cuilibet aliorum
regum et principum non esse sub
ductu et satis puto me in meo
regimine non peccasse / ut aliquid
dolorem nec gloria amisisse / quod michi
imputari possit ascribi / Tu non in elec-
cione mei regiminis tuus asse-
sus non fuit requisitus mirari non
debes / cum tunc presens in mee elec-
cionis initio non fuisses / et cum
postmodum / ad exercitum accessisses
plus duo anni elapsi fuerant quibus
si tuus expectatus fuisset assensus
adhuc forte in athenarum portu
noster exercitus resideret / et ne forte
putetur quod de hoc meo regimine
sim multum avidus et forsitan
cupiditas quod alius eligatur
in eius successione cuius paratus
sim una cum aliis regibus labo-
rare et cum affectione maxima
consentire / non potes dicere domine pa-
lamides quod exercitus noster sine
tuo consilio duci non valeat cer-
te obstante / et absque tuorum consiliorum

dictamine multa in hoc exercitu
gesta fuerunt que satis salubri-
ter omnibus quibus successerunt Et
cum Agamenon suo colloquio fi-
nem fecisset / eo die de hoc non
fuit ulterius disputatum nec tractatum
Agamenon igitur circa ipsius diei
vesperas per totum exercitum preconia vo-
ce mandavit / ut omnes ipsius ex-
ercitus in mane sequentis diei ad
tentorium ipsius Agamenonis
pro colloquio generali accederent
incessanter Sed cum quod mane facto
universi maiores et ceteri ad collo-
quium accessissent quibus Agamenon
inter eos sic dixit Amici viri
fratres hucusque gessi regiminis vestri
sarcinam sub quo pondere satis
laboriose multiplicatis insudavi
omnes salubres vias mente
sollicita procurando per quas tam
maiores quam ceteri sub mei cura
regiminis ducerentur / Et iam factum
est permissione deorum quod sub mee
gubernacionis cura per multos
felices successus ad portum sa-
lubris status sumus feliciter
iam deducti Et cum equum
sit / ut universitas non debeat
uni tantum incumbere / set equa di-
stribucione ceteros de universitate
onerare / qui tanto onere pocio-
res existunt quietem sub eius o-
nere non perturbat / cum iam tempus
sit me ab ipsius regiminis re-
levare quod super humeros meos
incubuit in cedasse / congruum est
ut aliquem de regibus et principibus
eligamus / qui per debitas vicis-
situdines distribucione facta nos
salubriter regat et dirigat / ac sua dis-

core gubernet. Agamenon
igitur colloquio fine facto placuit
astantibus universis cum honore sit
vicari navale. Fregit de novo duo
consulari / et de nova mutacione
gaudet ut eorum eligat alium gu
bernatorem / et ideo electionis cele
brato scrutinio / Palamidem
eorum elegerunt in ducem regem di
tom exercitu sibi potestate concessa
Inde est quod colloquio dissoluto
universi se ab eorum tentoria redu
xerunt quod postquam achilli de aga
menon mutacione innotuit et
subrogacione palamidis per
referentes innotuit / valde sibi di
splicuit / et irato animo inter
astantes asseruit / quod agamenonis
non fuit necessaria mutacio neque bo
num cum non mai sit filius nec par in dispo
sicione regiminis subrogatus / cum
mutaciones semper fieri debeant
ad commoda meliora. Sed quia
per tot fuerat electio celebrata co
munis tunc in concussa remansit

Liber vicesimus quintus de de structione regis priami et a chille interempto amore polixene

Duobus igitur mensibus datis
ad treugam cum integritate
decursis / Rex priamus cupiens
filii sui mortem ictibus ensium
vindicare ipse de persona sua
omnes acies ordinavit / et con
stitutis ductoribus super eis ipse
personaliter statuit bellum intrare
cum eis .xx. milibus militum in sue
comitivo acieri. Et ut scripsit dares
centum quinquaginta milia equitum
eo die ex parte troianorum ad pugnam
sunt egressa / Egreditur primo deiphe
bus / deinde troilus / deinde paris
deinde rex priamus / et exeunt Eneas
deinde rex menon deinde polidi
mas qui usque ad grecorum acies cum
celeritate festinat. Palamides
vero iam suas acies ordinaverat quam
troianis venerunt in occursu / bellum
letale committitur / ex quo de factie
cum sequitur magna strages. Rex
autem priamus in palamidem irruit
ipsum violenter ab equo prostravit
et eo prostrato dimisso furibunde
se ingerit inter grecos / multos ex g
eis interficit / multos vulnerat et
prostravit multa facit illa die rex
priamus de persona sua que quasi
incredibilia facta sunt ut hominem tante
etatis potuisse talia bellicose si
bi[?] commisisse / Deiphebus non
grecos opprimit incessanter dum
adhuc ex parte troianorum rex Ser
pedon bellum ingreditur / qui in
neptolomum fortissimum grecorum
omnium irruit animose / Sed neptolomus
in equi sui cursu regem excepit
Serpedonem et robusto ictu
sue lancee ab equo prostravit illum
itaque Serpedon prostratus a terra
violenter exurgit / et pedes ut
erat in neptolomum irruit ense
nudo / sicque ipsum percussit potenter
circa femur ipsius quod ei letale vul
nus inflixit. Tunc Rex persarum
cum sua acie bellum intrat et
regem Serpedonem equum fecit
ascendere in aliorum auxilio troia
norum / Sed dux athenarum et me
nelaus in multitudine pugnancium
violenter irruunt / et aciebus eorum un
dique diffusis in medio eorum tro
ianos includunt / regem persarum tunc gr

inspiciunt et in multitudine debella
cum troiani retrocedere compelluntur
Rex p[ri]ams
in defensione quorum rex Sar
pedon multa insignia bellicosa
virtute commisit / ad hoc autem Rex
Priamus cum filiis suis naturalibus
qui ubique sequitur eundem / vir
tuose succurrendo troianis in grecos
furibundus anhelat / eos viliter
opprimit / et in multa strage con
fundit / nullus igitur fuit ex parte
troianorum tam strenuus eo
die / qui tot carnium vidcus (?) co
misisset / quantum Rex Priamus solus
ipse commisit / cui dolor et ira vi
res vindicte subministrat / Et quia
consilio inito eorum locum unde troia
ni potuerant reditum ad eorum civi
tatem habere / in multa militum glo
meratione convenerunt locum ipsum
ab eis omissum occupat / ad quem
dum troiani retrocedentes acce
dere compelluntur in multitudine pug
nantium loci illius transitum obses
sum invenerunt. ubi durissimum
bellum est commissum / Et nisi fuisset
Rex Priamus / qui ex superiori parte
ad locum ipsum pervenit in pugna
cum multitudine glomerosa / innume
rabiles de gente sua tunc crudeli
ter amisissent / Paris autem superveniens
ex transverso / in multa copia gentis in
numerum bellicose / in grecos se ingerit
cum cadem arcubus et sagittis
circulavit grecos prout voluerant
et sepissime morti tradunt / Sic
quod greci sustinere non valentes
ictus letiferos sagittarum ex qui
bus iam multi defecerant ver

tendentes ad eorum tentoria redire
festinant / quos dum troiani inspi
ciunt redeuntes eos insequi nulla
tenus sunt conati / Sed eorum civi
tatem lentis passibus intraverunt
post quam eodem die fuit bellum satis du
rissimum / laus de totius ipsius diei
bello / Regi Priamo totaliter attribu
ta / Sed illucescente mane tro
iani mittunt ad grecos inducias
postulantes treugam petita et po
stulate inducie conceduntur a grecis /
quarum induciarum tempus in libris
non invenitur expressum / Inter has igitur
inducias corpus Regis Pelamenis (?) in
civitate troie flebiliter fuit de
ductum luctus fuit inde ma
ximus / inter omnes et maxime
a paride / qui Regem Pelamenem (?) dile
xerat integro sinceritatis affectu / igitur
per paridem extitit ordinatum
quod corpus Regis ipsius pretiosum
tregium (?) preciose fuit consolidatum
ut Rex ipse sepeliretur ibidem ubi
Reges antecessores ipsius consue
verunt honore regio sepeliri / et
in duorum predicta filiorum qui Reges super
stites erant eius vice dignitatibus
quod ipsius treuge concesse in
duciis in tempus advenerat
in quo in civitate troie / debe
bat defuncti aniversarium hectoris
celebrari ubi troiani consti
tuerunt suari (?) solempniter quindenam
dies luctus / et post eos dies
celebranda quedam festa funeralia
statuerunt. ut tunc Regum et ma
gnorum nobilium gentalium moris
erat / Inter has igitur inducias se
curi greci ad civitatem intrabant
troiani securi se conferebant

ad castra grecorum. Sunt Achillem quedam
inconsultus rapuit appetitus / si troiam
vellet adire visurus urbem et plebe
initate anniversarii supradicti / Sinerminis
igitur ad civitatem se contulit / et apol
linis templum intravit / ubi corpus
hectoris collocatum extitit ut est
supra relatum / Ubi tunc multitudo
virorum et nobilium mulierum axio
pes gentus coram hectoris corpore
pthebat / Erat enim tabernaculum
hectoris ex aperte velatum / sic quod
apertis cunctis liberum illud videre veluti
publicus patebat aspectui / Erat
equidem effigies hectoris in ea qua
litate in qua fuit cum fuerit vivens se
de solii extitit collocatum / Ad hoc
virtus aromatum et liquor bal
sami totum corpus hectoris serva
vat inmutatum / Coram vero eodem
corpore ante pedes ipsius erat re
gina hecuba / et formosa eius
filia polixena inter catervam mulierum
nobilium residentes / que sparsis per
earum pectora et terga capillis fle
biles ~~cordis~~ gerentes in multa cor
dis amaritudine abyssos pectori
bus producebant / Nunquam polixena
in tantis angustiarum anxietati
bus sue non mutavat pulcritudi
ne faciei / nunquam color suarum
vividus maxillarum / qui ro
sarum pulcritudine coloravat ge
nas suas propter suum dolorem et angu
stias a sui vigoris innata quali
tate fuerat tunc exhaustus / Na
tivus enim color roseus
labiorum ablatus vel forte lacri
me fluviales abeuntes oculis
decurrentes splendore suorum obfu
scavat oculorum / Sane si rena

videbat / ut eius defluentes lacri
me per maxillas / instar illud pre
videntur here veluti si quis tabulam
recentis eboris in suo lacteo candore
nitentem ex guttis aque lucide
et preclare desuper irroraret / Sic
eius aurea et flava cesaries
in multis dispersa capillis auris si
militudine putabatur ut quasi
non viderentur esse capilli / sed conte
cta auro potius fila / quos dum
polixena manibus ad disrumpen
dum insurgentibus tangi non vi
debat humanis / sed nimia effusi
one lacrimis aspergi / Achilles
igitur ut pollixenam inspexit / et eius
est pulcritudinem contemplatus / vere
suo concepit et animo nunquam se vidisse
puellam vel aliquam aliam mulierem
tanta pulchritudine formatam vir
ginem et ut in eius persona concurreret
ista duo tam generosa nobilitas / et
tam excellens copie pulchritudo
~~Et cum~~ desiderabilia animo intra
Achilles sum defixus intuitu / Sa
gitta cupidinis forte Achillem
subito vulneravit / et ad intiora
precordis cordis eius ipsum mul
to ardore amoris obsessum ba
chari coegit / qui dum in ea fre
quens intuendo sibi ipsi placere
putaret / et leniri eque deside
rium cordis sui / maioris fissure
vulneris se ipsum sibi reddebat
auctorem / qui dum polixene pul
critudinem notat et concupit / deseit
in ipse sua qui ex suo multo a
moris desiderio subitum labitur
in languorem / Et ultra amore
polixene nimium illaqueatus Achilles /
nescit ipse quid faciat / omnibus

alias autem exivit / et sola illa superest sibi cura. Polixena tamen intueri dum potest / propter quod dilatat amplius plagas suas / et sui amoris vulnera magis sui cordis attingit in profundum. Rex cum iam dies declinaret ad vesperas et regina Hecuba cum eius filia Polixena a templo discesserunt lacrimis sine fructu / Achilles dum potuit ipsam cum dulcibus aspectibus insecutus / qui fuerant causa et principium sui mali. Tempestas igitur et multi desiderii languore fessus impaciens / ad hospicium suum declinat / stratum petit et ibi se prostrat / et eo innumerabilium curarum agitacionibus involuto eius animus exacerbatur intrinsecus sentit et percipit quod Polixene amor immensus est causa efficiens sui languoris. Tunc tacito murmure intra se hec verba collidit / Ve michi quia me quem viri fortissimi et robusti vincere minime potuerunt / quod nec eciam ille fortissimus Hector / qui fortissimos omnes excessit unius fragilis puelle devincit / et prostravit intimus / et si ea est causa efficiens mali mei / tamen spiritus medicamenta possim sperare medela / cum ipsa sit que sola michi potest esse medicus et medela / quod non proceres / mee non militarium potencia facultati / non meam virium fortitudo non mea generosa nobilitas movere poterunt ad lubricum pietatis quibus eam fur... sit meum animum occupavit / ut illam diligam et affectem / que me habet odio capitali / cum ego in regnum suum adveniens eam suis orbare parentibus / et iam orbaverim inclito fratre suo / qua igitur fronte ut amantes certi ipsam allicere potero ad motum flexibilis voluntatis / cum ipsa in nobilitate / et divitiarum potencia me remote antecellat / et tanto vigore pulchritudinis vigeat super alias mulieres / quantum omnia eius animi in electione conformat. Sane omnis michi via videtur esse periculosa per quam nec eam in prudencie valeam in salute / et continuus ad present... fundit totus fontibus lacrimis ne aliquis percipiat suos dolores / et demum suas lacrimas abstergendo / eas in suspiria acerba commutat et sic deliberatione multa correptus tacitus in mente sua vias plures exquirit quibus remediis ad spem salutis possit ... pervenire / A strato igitur surgit et a suis familiaribus aqua petita faciem suam lavat et suarum siccat lacrimas abstergit. Liber vicesimus

~~Liber vicesimus tertius de Achille in amore Polixene et bellare nolente~~ inflammatus

Adveniente igitur nocte diei ipsius cum adhuc treuga duraret Achilles suo iacens in lecto / tota nocte stetit insompne / cogitans quomodo ad Hecubam suum dirigeret nuncium in secreto / tractaturum cum ea / ut si eius filia Polixena sibi vellet concedere iugali teda matrimonii collocanda quod eam sibi tribuat in uxorem / ipse

Hic achilles mittit nuncium pro pollixena

faciet et curabit quod totus grecorum ex
ercitus a troiane ciuitatis obsidio
ne discedet et sine troianorum le
sione ad propria reuertetur et sic se
dato quietato absque aliquo alterius
contradictionis euentu / qui ipsius ma
ne aurora surgente quendam suum
secretarium et sibi valde fide
lem velociter valde ad se vocat /
Cui patefactis sui cordis archa
nis / et iniuncto sibi de eorum taci
ta occultacione fidei firmitate man
dat illi / ut ad reginam hecubam
se dirigat secreto / cum dati sibi
forma mandati / qui statim nun
cius domini sui fideliter obsequendo /
se protinus a troia adiit / et ad re
ginam hecubam veniens in secreto /
legacionem domini sui fideliter pandit
illi / Regina vero hecuba que mul
ta discrecione vigebat verbis
ipsius nuncii placido animo intel
lectis / multa suspiria a pectore
resoluens / nuncio sic ad eius ver
ba respondit / Amice ad dominum
tuum redeas / et illi ex parte mea
secure promittas quod quantum in me est
leto animo sum parata vota eius
implere / Set ut res ipsa finem
debitum consequatur necesse est me
voluntatem priami viri mei / et
filii mei paridis explorare
/ super quorum cum fuero certiorata res
ponso / die crastina ad me redire
curabis responsum a me / ut scias
potest receptur(us) / Auditis igitur verbis
hecube redit nuncius ad
achillem / qui nuncii sui audito
responso in suis doloribus respi
rauit achilles autem / verborum spes

exhilarauit eius animum et subiecit
spei fiducia cum priamo regi venerit
/ Regina vero hecuba regi et pa
ridis ~~hilaritate~~ hilaritate cap
tata in secreto / refert illis verba
/ que sibi achilles per nuncium suum
misit / quibus auditis rex priamus
per magna hora inclinato capite
nichil dixit diu huiusmodi cogitan
do super verbis eiusdem / Demum
regine hecube sic respondit
/ durum est animo meo inimicum illum
recipere / qui tanto inimici
cie odio sic grauiter me offendit
/ a bellis meis in lucem crudeliter
hectore interfecto / de cuius morte
contra me super crevit audacia contra
me in meorum exterminium anhe
lantes / set ut deinceps si qua
sint forte futura commoda inter
omnes / ut salui alii mei filii
michi conseruentur incolumes
/ et ut ego in meo solio a bellicis
laboribus conquiescam in tutis assecu
cionis suis / ita tamen ut ipse prius
perficiat quod promittit ne forte
sub aliquo dolositatis machina
mento decipere nos intendat / Paris
vero verbis regis auditis consilia
regis probat / et suum forte sic de
facili commodauit assensum / pro
eo quod inter promissa ipsius achillis
helena coniux sua paridi non erat
restituenda marito / Set penes
eum debet perpetuo remanere / Die
vero tercio succedente achilles ad re
ginam hecubam predictum nuncium suum
misit / qui cum accessisset ad eam in
secreto / Regina hecuba sibi dixit
se a rege priamo rege suo et paride

nato suo / super verbis ab achille
missis huiusmodi responsum / Scripsit quod pla
ceat ambobus et insistit adimplere
votum achillis / si tum ipse primo / sue
promissionis debitum finaliter exe
quatur / Est ergo renuus prout te pre
sentis negocii nolle consequi votum
suum / Sic tum in itium donec res ipsa
perfecta valeat in perfecto et tante gratie
et sit nuncio data licencia redit
ad achillem / cui cuncta que sibi
dixerat hecuba fideliter patefecit /
Achilles autem fructus amoris
nexibus alligatus cum per alia
viam pariter de polixena non
posse satisfacere votis suis / multa
ex agitatus infestacione curarum / Cum
in mente sua anxiose revolvit
se regi priamo quoniam promisisse /
que absolute non erat in sue ple
nitudinis potestatis / Et ei mos est et
proprium omnium vicium amatorum / ut
eorum concupite desiderio estuante
magna et possibilia consulto
sibi talore promittat / Convocat tum
Achilles de suorum consensu consilia
mitorum / et si se amplius grecos in
nare negavit quod greci sibi consciant
de recessu / et quod troie obsidione
desita ad patria remeabunt / Scripsit quod
reges et principes grecorum consentiat
te palamide Achilles ad collo
quium convocavit / Quibus convenientibus
achilles hec verba proposuit inter
eos / Amici reges duces et prin
cipes / Vos omnes qui mecum una
partis graviter sarcina taliter commu
nes principes ipse supportamus
/ Nos tam in consulte deliberationis
spiritus instigavit ut pro homine unius /

honore salvo / Cum menelai uxo
re recuperanda / Videlicet domina he
lena / Dimissis regnis nostris ab ha
bitacionis laribus nostra cum patria uxo
ribus nostris et filiis in terra acces
simus / alienam propter cuius recuperacionem
iam fere nimis prodigaliter tot graves
expensas personas nostras morti
subiecimus et laboribus infinitis
/ Cum iam de nobilibus nostris et mili
tibus fortibus et robustis multi
sint morti traditi / qui forte no
bis tum adhuc hodie in columitate
vigerent / et ego in multis volun
bus iam receptis a me mul
tum mei cruoris amisi / et
non sunt multi dies quod in morte
hectoris recepi tale vulnus
ex quo nunquam amplius me posse
vivere considerabam / Numquid helena tan
ti precii est quod pro eius recuperacione mori
nobiles tot contingat / Sane
sunt in diversis mundi partibus multe
nobiles mulieres / De quibus non tum
unam sed duas pro se ne posset
rex menelaus sibi eligere
in uxorem / Propter quam tot subiro labo
res tota grecia / necesse non esset /
/ Neque enim leve troianos sit
delere posse devinci / cum ipsi for
tissimam habeant Civitatem / et in
finita pugnantium militum et pe
ditum continua / Et cum ex eis fortis
simum hectorem morti dederimus
et nobiles multos ex eis / Possit
nobis annis huiusmodi venia sufficere
ut in honore nostri laude ad patria
~~remeamus~~ redeamus / nunc si dimitte
mus helenam irrecuperatam mul
tum nobis convenideri potest / Cum de troianis

Hic Achilles alloquitur nobiles grecie ut recedant a troia

sorore Regis priami penes nos
habemus exionam / cum helena
in nobilitate pferri non potest / et sic a
chilles colloquio suo fine fecit.
Sed rex thoas et menestheus
dux athenarum in multorum verborum
exprobrationis affluencia contra
dicunt Achilli / Sed maior pars
Regum et principum Achillis con
silio noluit consentire / Unde Achil
les iracundia multa motus
mirmidonibus suis mandat ut
contra troianos arma amplius
non elevent nec grecis presumant
auxilium aliquo exhibere / Interea
quia in grecorum exercitu victualia
defecerunt unde fames inter eos
maxima est exorta / Unde pala
mides consilio celebrato cum omnibus
principibus et maioribus grecorum exercitus
omnes conveniunt in hoc ut aga
menonem regem apud messe
ad Regem thelephum cum navibus
mitterent / et ut navibus ipsis
onustis redeuntibus / cum eorum mag
na victualium quantitate / et aliis
rebus edibilibus / a grecorum exercitu de
pellatur inopia / et quia ipsi magnum
gaudium valeat ubertate / Aga
menon vero iussa sua ductus
gratanter acceptans / apud messe
cum predictis navibus se contulit in
continenti et eodem regno feliciter
applicuit / Rex thelephus aga
menonem cum multa iocundita
te recepit / et demum onustis
navibus ipsis in multa victualium
quantitate / et aliis rebus edibilibus
et ad bonum longum tempus necessariis felici
navigio ad grecorum exercitum remea
vit / ubi in maximo gaudio fuit re
ceptus / Palamides sui regimi
nis cura omnes grecorum na
ves que cum exercitu troiam adve
nerant / instrui et reparari man
davit / ut refectionis suarum ope
posset salubriter gubernari / et singu
las singulorum occurrentibus necessita
tibus / sic paratas Liber vicesimus

Liber vicesimus incipitur de deci
mo bello de morte deiphebi
Regis Sarpedonis et de morte
Palamidis quintum

Induciis igitur datis ad tem
pora / finaliter revoluti ab
exercitus ad bellum conveniunt inter
utrosque / Deiphebus vero tunc in re
gem cresum de agrista irruit ani
mose / quod rex cresus potenter ex
cepit in veloci cursu stilis equi sui
inmissa forti lancea contra eum
Sed deiphebus ictu sue lancee
sic ipsum potenter impulit et percussit
quod regem cresum mortuum prostravit mors r
ab equo / et sic rex cresus fini
vit ultimos dies suos. De morte
igitur Regis cresi multum dehortati
sunt greci et insistentibus troianis
multum contra eos greci sunt dare
coacti ad fugam capites se dede
runt / Sed palamides et diome
des / cum xx milibus pugnatorum
succurrunt grecis / troianis occurrunt
animo et cum eis strenuus thela
monius aiax qui thelamonis
statim irruens in Bisenum valentem
filium Regis Priami / sic ipsum in
brachio sinistro vulneravit / quod ex
tunc fuit factus inhabilis ad bellan
dum / quod ut vidit Deiphebus
totus motus est in furore / i

thelongne tunc irruit furibunde
sic quod ipsum vulneratum ab equo de-
iecit. Quod Palamides aspiciens vin-
dicare accepta quadam lancea in
Deiphebum irruit sicque acriter ipsum
impulit quod fracto scuto lorice sque-
mis in virtute disruptis lanceam
suam in Deiphebi pectus immisit et
lancea ipsa fracta truncus eius fixo
in Deiphebi pectore remansit affi-
xus. Paris autem frater Deiphebi qui
tunc erat in eo bello videt Deiphe-
bum sic letaliter vulneratum et fabo-
re magno suorum et copia laborante
bellicis extrahit a turbe et illum
iuxta Civitatem deferre curavit
ubi postquam fuit delatus Deiphe-
bus apertis oculis suis aspexit
Paridem fratrem suum cui dixit eius
nunquam commiseros (?) desistere me
permittes volui (?) [illegible] ante
quam iste truncus lancei pectore
vulnere evadat (?) eorum interfectorem
meum festinanter accelerans et sic
laboriose parces quod antequam mo-
riar tuis manibus deficiat inter-
fectus. Paris autem verbis fra-
tris vulnerati auditis multa
doloris angustia moribundo fra-
tre festinat ad bellum totus
aspersus lacrimis pre dolore. Sed
post mortem Deiphebi fratris sui
amplius vivere non affectet.
Palamidem quoque studiose querit
inter acies bellatorum. Palamides
invenit contra regem Sarpedonem
vidit Philatem (?) rex Sarpe-
don Palamidem invasit et cum
ipsum interficere conaret Palami-
des ipsum regem Sarpedonem
furibundus irruit ense nudo
cum quo sic continue vulneravit ipsum
in femore quod femur eius ab inguine
divisit et statim Sarpedon ce-
cidit interfectus. Paris autem vi- *Moritur rex Sarpedon*
dens tantam Grecorum mortalitatem ex-
tunc quod Palamides Troianos
sic crudeliter plurimum committebat
adeo quod iam eos ad fugam de necessita-
te compulerat cum multis dispendiis
eorum tempore circa (?) suo in suorum
fortitudine brachiorum. Palami-
dem acutis aspectibus intuendo
in quo loco propone sue posset
ipsum letaliter magis offendere quan-
dam venenatam sagittam in ipsum e-
missam ipsum percussit in gula sicque
percussa eius organum superstes
ipsum protinus interfecit. Sic ergo Pa-
lamides mortuus precepes per-
venit ad terram. Exclamant Greci *Moritur rex Palamides*
anxiantur et dolent in tanti morte
ducis eorum et stupefacti illico campum
deserunt et fuge precipiti se com-
mittunt et usque ad eorum castra
fugiendo pervenerunt quos Tro-
iani in ore gladii letaliter perse-
cuti. Sed Greci cum eorum tentoria
se videant hostiliter contra Troianos
virtute nimium bellicosa et op-
ponentes se eis resistunt viriliter
contra eos Troiani non resistentia
accedentes illico ibi descendunt
ab equis et diruunt tunc tentoria
contra Grecos viriliter continue sic pedites
contra eos viriliter insistentes quod irrue-
tibus eis in eorum tentoriis tento-
ria ipsa exponunt ad predam
multa ex eis argentea vasa

diripuit / et multa auri et argen-
ti copia / quam in repositoriis inve-
nerunt eorum / Tunc paris et filius
ad litus maris advenerunt cum
xxx milibus pugnancium / qui sta-
tim mandant in grecorum naves
ignem immitti / Nec mora / multa in
multis grecorum navibus incendia
submittunt / Dum protinus aer eo-
rum ingrescit in fumo quod protinus
incalescit dum incendia ipsa in
maiores flammas eructant tem-
pestatibus in famillis / Illuminatur
igitur aer ex splendore flammarum
et loca / eius vicina relucescunt
/ sic quod flamme ipse ab existentibus in mu-
ris civitatis libere videbantur
Sed adhuc tali durante pugna
cum continua ex parte grecorum the-
lamonis aiax advenit qui con-
tra troianos durissime resiste-
re defensione incepit / Certamen
igitur committitur plurimum inter eos. Stra-
ges fit magna / cum multa exer-
citus ex parte utraque cadat caterva
undique / Fuit etiam tota navium
congesta congeries sine du-
bio exusta fuisset / nisi ille the-
lamonius aiax / quantum mira-
bilia de sua persona commisit vi-
riliter restitisset / et cum plus quam quin-
gente de navibus ipsis igne con-
sumpte fuerunt illic in tanta virtu-
te prevaluerunt troiani / quod propter
occasos ex grecis ipsis sunt innumera-
biles vulnerati / Ex quibus plures
qui propter vulnera dolorum angusti-
as non potuerunt tollerare de pu-
gne conflictu se in intrinsecus debilitatis
periculis abstraxerunt / Ex quibus

habens filius regis traicie / ex qua-
dam lancea letali vulneratus / du-
trucem congestaret in corpore ad a-
chillis tectorium pervenit / qui tunc
in ipso tentorio morabatur / et eo
die pro amore polixene ad bel-
lum exire negavit / Haber autem
sic letaliter vulneratus multum per-
ravit achilli / cum sic crudeli mo-
do compatiatur exitium non ex-
pugnat / cum eos turpiter mori per-
mittat / et eos in bello in multa
occisione deficere crudeliter sustineat
et permittat qui in sue virtutis
presidio eos iuvare potest et tue-
ri / Tunc igitur ab haber multe
violenter abstracto haber coram
achillis languentibus oculis expi-
ravit / Et non post multa mo-
ra quidam achillis famulus
a bello veniens / ad achillis ten-
torium pervenit qui interrogatus
ab achille / quid esset de grecorum exercitu
ille suus famulus dixit illi /
Heu o quam grecis nunc male
successit propter immensam multitudinem
troianorum interfectorum in ore gla-
dii grecos ipsos / Non enim credit
quod de troianis omnibus bellicosis
/ qui erant in troia unus remansisset
sit tradere tamen omnes ad bellum
ipsum venerit / et grecos sic oppri-
munt violenter / quod cum vero nunc de-
nuo troiani ipsi sint iam multo
labore lassati / Si autem vobis
esset nunc bellum ingredi contra
eos / nunc famosa victoria vobis
inde possetis acquirere nam propter
magnitudinem vestre virtutis in bello omnes
statim essent troiani devicti /

qui ~~cetera~~ eorum lassitudine conf
bucti mat manus erige non
auderet. Achilles igitur non ad verba
sui famuli applicat animum nec
ad hectoris mortem saltem sua
lumina obliquat et retorquet. Et
omnia que videt et audit tan-
quam inaudita dissilat velud ille
qui amoris vinclis alligatus
omnia permittit. Est enim mos
omnium amatorum ut amoris nubi-
bus obcecati honoris laudes
earum effugiat putantes eorum a-
matis displicere eam si cum mag-
na ignominia a bonorum operum
laudibus contingat abstinere. Vel-
lum igitur interim fuit asperrimum
inter troianos et grecos. Et cum
dies iam urgeret ad solis occasum
bellum dimittitur et troilus et pa-
ris cum troianis eorum a prelio di-
scedentes ad civitatem priami redi-
erunt. Nondum autem deiphebus qui
sua pertrahebat extrema mortuus
fuit. Cum paris et troilus ante
eum assistunt nemerentes deiphebum
in multis angustiis et clamore
ululatum cum eo cum eo mori
finaliter cupiunt. Tunc illi qui co-
rruunt nimio ex dolore. Deiphe-
bus autem palpitantibus oculis
et in nota qui deficiebat querit a pa-
ride si sit eius mortuus inter-
fector qui de morte eius per pa-
ridem fuit certus mandat ab eius
vulnere truncum evelli quo evul-
so illico deiphebus expiravit.
De morte vero deiphebi universi
troiani dolore nimio consumuntur
dolores tamen regis priami regine

hecube sororis et fratrum deiphe-
bi cum sit enarrare supplicium vi-
no planctus et lacrime que per
rege sarpedon diffuse fuerunt
omissi igitur de hiis est in hoc loco
rex tamen priamus corpus dei-
phebi in precioso monumento
statuit sepelirisse et eorum re-
gis militi sarpedonis. Simi-
liter vero grecorum de morte pala-
midis planctus fit maximus
et eius corpore tradito sepulture
greci convenerunt et cum sine du-
cis industria esse non possint de
consilio nestoris qui acceptato
rege agamenone in eorum ducem
accipiunt et principem iterum ele-
gerunt. Sexto vero die troia-
ni cum aciebus eorum bellicis ordi-
natis egrediuntur ad bella contra
quos statim greci irruunt atque
per quod bellum durum committitur inter
eos ex quo mortuorum sequitur
magna strages. Nam cum eo die
nubilissimus et obscurus aer
multas pluvias effuderit inter-
locus bello fuerit multorum mor-
tuorum sanguis effudit et in cre-
bris ictibus ensium multi deficiunt
de grecis amplius quam troianis.
Tunc troilus tamquam leo maxima
contra bellum ingreditur quem
greci sustinere nullatenus tunc
valentes fugiunt ante eum et fu-
gientibus eis in multa afflictione
plurimorum duxit ad castra. Quos
troiani usque ad eorum castra insequuntur
et donum eis dimisso ibidem pro-
turbati temporis tempestatem
ad civitatem eorum redeunt et se

recipiunt in eandem / Septima vero die
letale inter eos prelium instauratur
/ et bello commisso troilus cum plu
ribus militibus ex grecis interficit
plures eorum nobiles comites
et maiores / et sic eo die usque
ad noctis noctis tenebras pug
natum fuit / sic sine intermissione
per septem dies proxime subsequentes
/ Et dum greci amplius troianos et bel
lum sustinere non valent propter
multorum corpora mortuorum ducum
inter se indutias infirmitate tu
ge a rege priamo petiorum petiorum
nuncios petierunt que concesse
fuerunt ab eis / Infra tempus
vero treuge predicte / Agamenon
ad Achillem nuncios suos mi
sit duces videlicet nestorem ulixem
et dyomedem ut achillem mone
ant et inducant quod ad bellum cum
aliis grecis animo veniat / et suos
grecos sic crudeliter ab eorum inimicis
hostibus non permittat / qui dum
ad achillem venissent / eos achilles
in maxima iocunditate recepit et
consedentibus eis sic / Ulixes primo
allocutus est dicens / Domine achilles
nonne miraculose vere et omnium
nostrum sunt tot reges videlicet et
principes regna nostra deserere / et
in regnum Regis priami in brachio
nos conferre / ut Regem priamum et
suos morti tradere valeremus
et ciuitatem suam troie perpetuam
et tuam in ruinam / Cum nunc nobis
animus non adveniat ut voluntate
mutata in contrarium declinantis
motus nostros post tot dampna
nobis in hac terra asianis illata
post tot angustias et dolores cu
tidiani tot reges exutis et no
biles neci tradiderit tectoria nostra
spoliaverit / et exposuerit ad predam
et tot incendio exarserit naves
nostras / nonne in virtute nostri brachii
ipse in victoria nostra pervenimus / cum
fortissimum hectorem morti tradide
rit / in contemptum agnorum troianorum
spes salutis et eorum victorie depen
debat / et nunc deiphebo mortuo
fratre suo / omnis spes salutis a tro
ianorum pectoribus sit sublata / et nunc
vos qui in virtute virium fortitudinis
tante fame gloriam acquisistis voltis
ut nunc tante glorie fama vestra per
actus contrarios extinguatur / ut susti
neatis etiam gentem vestram amara
morte succumbere quam tanto tempore
in effusione sanguinis vestri sanguinis defen
distis / Placeat animo ergo vobis
et ipsius fame vestre gloriam man
tenere vestram et tueri nos qui
sine potencie vestre subsidio inclina
mur adhoc ut in bello decreto con
tra hostes vestros dignatis / arma
victricia ut decipere celerem possimus
obtinere victoriam ut per vos petito
speramus et adhoc ulixes predicto
suo colloquio finem fecit / Achilles
autem / tunc ad ulixem verba reddit sic
dicens / Domine ulixes / si ut dixistis
in terra ista accessimus eo proposito quod
sermone nobis placuit declarare
securem domine primus / quod magne fa
tuitatis cura nos impulit / et ma
xime stulticie rapuit / spiritus sum
mum / ut post unius dumtaxat
Regis uxorem videlicet domini mene
lai / tot Reges et principes se mor
ti subiecerunt et quod nos in troia
nos crudeliter moriamur et

in regionibz alienis nonne
melius fuisset victo Palamides
i nobili suo regno morari q
fuisse morti traditu i puincia alie
na / et alijs regibz nris / qui i bel
lo pempti vita ext regna pa fi
niuerit / Sane cu maior ps
mudi / sit nobilita i hoc exitu
co gregati qi oms eos cotingit
deficere / in hac tra / refiaetur
et ppagabit mundus tot desitue
tibz nobilibz ex bili pgenie ru
stitor / nonne fortissimus ille hec
tor vita miserabili in hoc bello
finiuit / Sic desicali possem et
ego qui / tante fortitudis no exi
sto / Recede ergo me ul rogare
qp cotra troianos pceda ad
bellu q labor amissus e eni
mei cpoti intecto ea e me
amplius mortalibz bellis in
gerere na malo mea semtae
fama extingui / pereant qz psd
na pbitas em et si qu laudet
repete oblivio ea denigit / Sat
itaqz nestor et dyomedes / Achil
lem i cor smonibz allice studue
runt / sz nullo mo potuerut ipm
adduce ut ul cor smoibz ul aga
menonis pcibz cosentiret psua
sit tn eis utile esse pace qrere
troianor aniq i cor bellis tot
nobiles perant et succubant Re
deunt q° ad Agamenone / Ne
stor ulixes et dyomedes et ei
cucta referut que ab achille p
ordine didicerut / Tunc agamenon
omes reges gcor et pncipes ma
iores excitus ad colloquiu venire
madauit / quibz oibz sil mctis
i vnu / voluntate achillis et eius

resistecia publicauit / qui ipse ro
gatus ab eo et ab alijs gcor
pncipibz venire cotra troianos
ad bellu absolute negauit / et
qlit ipe gcor reditu ad ppa p
suasit et pace qre cu troia
nis / Dehns igit q aium vob
sit et q a vobis decreto sit fla
ciendu vmusqsqz suo colloquio
fine fecit / Menelaus vo qui
pmus i loqido surrexit pace
qre cu troianis / satis esse dix
iniquu cu hectore et deiphe
bo mortuis troiani se mags
mortuos reputet q viuetes
et cu sit aius q absqz achillis
potecia de troianor victoria sit
securi / Sz ulixes et Nestor / Me
nelao i mabilit cotdicut dice
tes / no ce miru si menelaus
bellu appetit et reditu dissuadz
/ cu i recupacone sue vxoris spe
cius totus anhelet / In eni ad
huc pt cerseri troia hectore
et deyphebo iduata / cu ibi
sit alius hector pditus vtute
icititus scilz ille troilus qui
no minus q si hector viuet
gcos affligit / et sit ibi alius
deyphebz videlz paris / qui no
minus vtut deyphebo i bello
psistat qre pace p omnia suadet
et reditu post patis effectu / Cal
cas vero troianor pditor et an
tistes qsi furibudus exclamat
forat int gcos dicens / ha / viri
nobiles quid facere cogitatis
cotra voluntate et iussa deor / dij
eni pcto victoria nobis spdet
/ ut infallibilr ab eor ore pcepi
et dijs illude no sit tutu / nec cor

vrn si plac vobis sua co
maifestet / Ecce Agi

inssionibz contrarie / arma igit
capite cont troianos / instau
rate vinibz ꝑlia contra eos per
desidiat mamus vra don de eis
spata victoria consequi valeat
qua dy consequi irrefragabili
statuerunt / Adhet itaqz verba
calcatis amasstit / ꝯuncisi greci
contra troianos vigore et du
rum cum assumpserunt / non cura
tes de achillis subsidio / ac si ipe
non esset augteno int eos XXVI
Liber vicesimussextus incip de

I Nduciis igit duorum me
sium iam exactis / statis ad
trengam / greci eorum aciebus
ordinatis ad bellum egrediunt
vbilit ea pugne contra quos t
iani qui tunc fuerunt adbellum
egressi festinant occurrunt adbel
lum asperimum committitur inter
eos / et multa cadunt hincinde ca
dauera / mortuorum / tunc troilus bel
lum a gredit i magna pug
natam continua grecos inficit
dum morte fratris sui vindicare
desperat / Et scripsit dares quod eo die
troilus mille interfecit / ex quo
/ greci fugiunt cum eum / et greci sunt da
re terga coacti / quos troiani usqz
ad eorum tentoria iore gladii
persequuntur / Et nox superuenit
et ꝑlium est separatum / Et quinto
die quintodecimum bellum durum
et asperrimum est commissum ia
gra ad vindictam suorum / vi
lit anhelantes duro marte
contra troianos insistunt / Illic dyo
medes mirabilit contra troia
nos insanit / multos ex troia
nis interficit vulnerat et prosternit
/ Et troilus qui vidit dyome
dem que bene cognovit contra tro
ianos sic acter insistere / i veloci
cursu equi sui et lancea / sua
protensa i dyomedem irruit / quem
audacter dyomedes excepit / dyo
medes autem in troilum lanceam
sua fregit / non tamen offendit eum
aliqua lesione / Et troilus sic
fortit i dyomedem impegit quod
ipsum precipitem deiecit ab equo
/ et mortalit vulnerauit adeo quod
quasi mortuus permansit i terra / tro
ilus autem tunc amore briseide
filie calcantis dyomedi op
probriosa verba ingessit / et greci dyo
medem quasi mortuum multo labore
ab equorum pedibz abstrahunt ipsum
i scuto ad sua tentoria deferentes
/ Menelaus autem ut vidit dyo
medem sic grauiter vulneratum et ab
equo deiectum equum suum con
tra cursu / et contra troilum irru
ens troilum ab equo deiecit sine
iniuris / sed troilus cum eadem lan
cea cum qua vulnerauit dyome
dem cum nondum sensisset / virum fra
tris menelaum sic percussit ipsum
deiecit ab equo / et letaliter vul
nerauit / quem sui a pedibz equorum
violenter abstractum in scuto ad
sua tentoria / detulerunt / Agame
non videns in bello suos deficere
quasi / coactus multis aliis ipe
cum suis velit irruit i troianos
ipsos viril- ꝯturbat et multos int
fecerunt ex eis / Et filius i aga
menonem irruit ipsum ab equo

bellum xv.

pstinit / nō sine vulne licz nō
letalit vulnatū / Agamenō
aut suoꝝ admitorio equm ascē
dit et maioꝝ suoꝝ timēdo iac
turā / eo die bello finito a rege
priamo sex mēsiū indutias p
mittios suos ~~expedit~~ exposcit / Ha
hito cōsilio sup eo Rex ipē idu
tias ipās indulsit cū mltis
de suis fidelibz nō fuisse acccep
tū tā longas debuisse idutias
indulge / Intim brisseida cor
sui pris volutate / videt dyome
de a leō iacente / ex nulne sibi
ꝑco freqnt accedit / q licz semisse
ipm a troilo dudū dilco suo
sit cōmut vulneratū / mlta tn̄ i
sua mete revoluit / q dum
diligēt attendit de se ingēda
cū troilo sup esse sibi nullam
fiduciā / totū suū aīm tanqꝫ
varia et mutabil sic e fēmi
mlieꝝ i dyomed declinavit
et cōvtit / amore ꝑpones i cor
de suo ampliorib expectacoib
nolle dyomedē abstrahere
Sz q̄ puum cōvalescēciā fuit
adeptus absolute fac̄e velle
suū / tū i eius ~~fer~~ amore defer
ueat et flagranti desiderio pe
nitus incalescit / Rex vō Aga
menō infra tēpus idutiaꝝ
ipaꝝ se cōtulit ad achillē i dū
cis nestor cōtuma q Achil
les vultu iocūdo recepit / tūc
Agamenō ipm alloquit ut
ad bellū aūg· Seat et grecos su
os pre aīo nō pmittat /
Satis gō achilli tūc i sanit

Agamenō / Ez Achilles i du
rato corde noluit aliqua pce
mone / Verū pō eo q Achilles
Agamenō sinceriꝫ diligebat
/ omes mirmidones suos ab
sqꝫ se a bello sibi hre cōcessit / de
quo Agamenon et nestor
ab Achille cōpita licēcia ad eoꝝ
tētoria redierūt et mltas si
bi asserexerūt ad grēces / Elaps
vō p̄dcis i duciis Agamenō
cū suis ad plm se attingit / A
chilles aut vnūsos mirmi
dones suos armari mādavit
quos ipē ad armādū adiuit
cōsignatis vnicuiqꝫ eoꝝ que
dā rubea insignia / et p̄rore
latmaꝝ egrediēdi ad bella
licēciā eis dedit / Mirmidones
leto passu ad bellū accedūt
q iā extiterat inchoatū / cōtre
a bello ipō troiani grecos mla
bilit oppmūt / Ez dux athe
naꝝ vilit eos defendit / Inqꝫ
supueniēs troilus irruit ipm
ab equo pstinit et de mirmido
nibz mltos letalit vulnavit / Eo
igit die usqꝫ ad noctis tenebras
extitit pliatū / Ez supueniēte
noctis umbraculo a plio fuit
cessatū / Seqnti vō die ambe
ptes ad plm attingūt / bellum
cōmittit asperimū int eos Rex
aut philimenus et polidimas
Rege thoas cepit et captum
ducē cōnabat / Ez mirmido
nes vilit eis resistūt / ipm a
manibz eoꝝ eripiūt / cū filius sēi
gerit int eos / ex mirmidonib
multos vulnat mltosqꝫ pstinit
q̄ui facietes dūrū certamē cor

cum equum sibi interfecerit / et ipsum
interimere voluit / tunc Paris cum
suis fratribus naturalibus in medio mir-
midonum videt se venit / eos opp-
rimit vulnerat / et disrumpit Troilum
liberat / qui statim alium equum ascen-
dit pro liberatione vero Troili leta-
le tunc plurimum fuit commissum / ubi et
mirmidones Emargaro unum
ex filiis regis Priami naturalibus
occiderunt / Troilus vero suam iniu-
riam et fratris sui mortem cupiens
vindicare / in mirmidones acri-
ter irruit multos ex eis vulne-
rat in subsidio paridis et natu-
ralium fratrum suorum inimicos eos in-
festat / Sed sic leve erat mir-
midones posse confundi / cum et
se multa strenuitate vigeret
et essent amplius undecies decem
contra ipsi troianorum multitudinem
timentes / desperatis presidium con-
stituunt et castella eis omnibus
coactis in unum quamvis nec ita pote-
rant se tueri quin Troilus quam-
vis erat saucius eorum nocumentis
ipsos non lederet / vulneraret
et eorum aliquos ab eorum globo non
cogeret resilire / Tunc rex Agame-
non rex Menelaus rex The-
lamon Ulixes et Diomedes / qui
tunc plena sanitate vigebant
cum aciebus eorum bellum intrant
contra durum committunt plurimum inter
utrosque / mirabiliter quoque troianos
opprimunt plures ex eis occiderunt / Sed
Troilus tunc se ingerit interim
illa inquam turmam durius vexaba-
tur / grecos igitur interficit vul-
nerat et confundit sic quod quasi

sola virtute Troili greci coguntur
in fugam / et ad eorum tentoria quasi pre-
cipites cum multa celeritate festinant
Sed Thelamonis Aiax bellum in-
greditur troianos aggreditur in ira
et aspera ~~virtute divina et aspera~~
virtute bellandi / tunc greci ca-
put recuperant / Sed hoc fuit xvi
bellum valde letale cum ex utraque parte
in maxima quantitate ceciderunt inter-
fecti / Troilus vero qui in suis viribus
mirmidones non cessat opprimere
et contra alios universos in tanta
duritia affligit / quod in virtute sue
potentie fortiores grecorum contra
eum prevalere non possunt / Sed postquam grecos
iterum vertunt in fugam / quos troia-
ni usque ad eorum tentoria persequuntur
ibi Troilus illos mirabiliter est
aggressus in virtute nimia pli-
mdi / de grecorum nobilibus certum
cepit / quos captivos ad sue
civitatis duxit bellaque dimittit
et ambo exercitus separantur / Mir-
midones autem ad Achillem et
eius castra redeunt vulnerati
plures ex eis ut sibi referunt
eo die ceciderunt in bello / sic quod
perscrutatis eorum cadaveribus mortuorum
inventi sunt plus quam centum unum de-
fecisse / De morte igitur suorum dolet
Achilles non modice / et multis do-
loribus superveniente nocte cum in
lectum intrat / ubi fixus permansit
inquietus / sua non appetit clau-
dere lumina in dormiendo consueta
quiete / nam multis insurgentibus
cogitationibus inquietus / provida
mente suo disposuit in animo bellum
intrare / Sed Pollixene amor infesto

sibi duo in marte resistit. Dum cogitat
quod cum polixena diligat plus se
[illegible] est efficax argumentum quod
si forte ad arma desistat pollixe
ne voto frustrabitur et separatis gaudiis
extra priami contingat. Etiam
regi priamo et eius uxori [illegible]
nent illuserit contra sua verum
[illegible] promissa. Propterea polliciatus fuit
eis grecos ulterius non iuvare
et eis totiens tradidit subsidium
fetis sue. Multis igitur diebus
fuit achilles talium cogitacionum
in volucione conclusus. Cum demum
troianorum et grecorum exactus ad le

prelium tale xvii. prelium se attingit fuerit
quod durum prelium inter eos quod per vii
dies continuos non convenit. Quibus
diebus amore vetante achilles
continuit motus suos. Dum ad
bellum se nullatenus ingressisset. Infra
quos dies multi de grecis inter
fecti fuerunt. Et dum agamenon
videt stratorum suorum excidium indu
cias postulat a troianis et tro
iani sibi eas concedere negave
runt in tot dierum tamen infra quos
greci possent eorum mortuos sepe

prelium lire. Hiis igitur diebus elapsis
letale octavumdecimum bellum
fervet inter troianos et grecos
nam ordinatis aciebus eorum durum
bellum committitur inter ipsos. Quare me
nelaus et paris in prelio se coniun
gunt ambo [illegible] ab equis. Sca
ru potencia lancearum polidamas
in ulixem irruunt ense nudo. Et uli
xes in ense suo stricto ab eo viliter
se defendit. Menesteus dux a
thenarum anthenorem aggreditur.

ipsum impugnat. Sicque cum ab equo
deiecit. Rex philemenis aga
menonem invadit qui cum gra
viter offendisset rex thelamonius
succurrit ei qui regem vulneratum
philemonem prostravit ab equo. An
thilogus autem nestoris filius ir
ruit contra unum ex filiis naturalibus
regis priami nomine brunum de
[illegible] ipsum cum lancea sua
fortiter impellens et letaliter vul
nerans sic quod ipsum mortuum pro
stravit ad terram. De morte igitur
bruni troiani valde tristes sunt
maxime [illegible] rumor dum pervenisset Mors bruni
ad troilum de eius morte troilus
in multas prorupit lacrimas et
in grecos multos irruit in furore
sic quod eos sine dubio coegisset
in fugam nisi mirmidones viri
restitissent. Propterea quod troilus dimissis
aliis in mirmidones se convertit
et eos stringit [illegible] ipsos
vulnerat prostrat et multos oc
cidit ex eis. Sic quod mirmido
nes sustinere troili impetum non va
lentes nec alii greci multitudinem
troianorum fuge precipiti se commit
tunt quos troilus et ceteri troia
ni usque ad eorum tentoria persequun
tur ubique troiani dum vulneribus
grecos offendunt et ab equis
deponentes eorum ipsos in eorum ten
toriis prostrant vulnerant et cru
deliter morti tradunt. Clamor quoque
fit maximus in tentoriis ipsis et
voces ululancium in vicino aere
multiplicat echonizat. Quare vocum
ipsarum confusiones ad achillem tu
multuose pervenit in tentorio suo
stanti. Querit achilles que

sit ea turbida tanti clamoris
fugientes vero a bello grecos dum ei
grecos a troianis esse deuictos
et victoria eorum vitata necesse
causa | nam deprehendit | aliquibus etiam
sit se tueri non posse | quam a tro-
ianis mortificatur ibidem | et vos
qui sic stare creditis in tectorio
vestro securi | ita super vos confestim
videbitis plus quam quinquaginta
milia troianorum | qui vos in-
ermes inuenerint vnde non per-
mittant | et qui iam tantos de
mirmidonibus vestris morti cru-
deliter tradiderunt | et adhuc
morti tradere non cessant et quam
mortem possunt sic secreto tenere non
in ruinam eorum aliquis potest
insurgat | Ad hoc igitur Achilles
quasi furibundus exurgit | fremuit
spiritus eius et multo furore dum
excandescit in ira | amore polixe-
ne postposito | arma petit | ar-
matur instanter | et cum festinancia
equum ascendit | et velut lupus
famelicus inter agnos | audacter
se ingerit in troianos | seos in-
uenit eos durum vulnerat et
occidit | Sic quod breui hora ter-
ra plateas notus est cuius eius quasi
totus interfectorum ab eo mactatorum
ex cruore terra replet et velat
cadaueribus mortuorum | Sed postquam
vidit troilus durum esse cogno-
uit achillem | et in ipsum di-
rigit equum suum | quem similiter percus-
sit achilles | ipsum potenter excepit
et dum vnus impegit in alterum
troilus achillem sic grauiter vul-
nerauit | quod achilles pluribus diebus
necesse cessauit a bello et cum op-

tuit multis diebus ex ipso vulnere
in suo lecto iacere | Troilus vero et si
non fuit ab achille tam grauiter vul-
neratus | non tamen sine vulnere in eum
percussit achilles. Demum ex amborum
impulsibus ambo ab equis eorum
simul corruerunt. Preliatum igitur fuit
eo die continue a mane usque
ad noctem | Et superueniente noc-
tis umbraculo | prelium fuit dimis-
sum | Sex mensibus continuis itaque
fuit pugnatum infra quos | ut
usque partis multi ceciderunt in bello
Rex vero Priamus | multo dolore de-
primitur de eo quod achilles contra
promissa sua bellum intrauit. Pu-
tat enim eum magis decipiendi
causa dixisse | Regine consorti sue
intimauit | quod si verbis eius fidem
adhibuissent maximo fuissent vitu-
perio inuoluti. Doluit etiam poli-
xena | cui iam placuerat achil-
lem ipsum in maritum habere. Achilles
vero infra predictos vi menses de
vulneribus sibi factis a troilo ope
salubris medicine restitutus
est sanitati. feruente tamen contra troi-
lum recepit ardore | quem cum sic
grauiter vulnerauit | dicit enim necesse
euenturum ut per manus suas fi-
lius turpiter moriatur | Tempus xxix
belli hiis gestis superuenit in quo
nonumdecimum letale prelium est
commissum nam ambobus exercitibus
simul iunctis et mutuo dimica-
tibus inter se exutis parte commutata
magna cedes. Achilles vero an-
tequam bellum intraret coram se suis mir-
midonibus conuocatis | de troilo cius
conquerela exponit | et eis man-
datis ac precibus monet eos quod
contra troilum debeant in bello p

cedere / ut eis omnibus simul inuicem
ad nichil aliud cor apponant / quin
ut troilum in medio eorum includere
studeant / sic quod eum simul valeat
detinere / et detentum non ipsum interficiat
Sed tamdiu ipsum detineant debel
lando / donec ipse ad eos perveniat
non satis longe in bello remotus
ab eis / Et achilles tunc suo collo
quio / sine fco / bellum ingreditur
cum suis mirmidonibus insecutum
Interea filius in magna militum
comitiva / et in magna virtutis
audacia bellum intrivit in grecos
irruit / eos fortiter vulnerat et occi
dit / Sic quod in brevi hora factum est
sue virtutis potencia quod greci sunt
dare terga coacti et a facie fuge
rant troianorum constituente ple
meridie ea hora / sic quod greci quasi
devicti / fugiendo precipites ad tento
ria sua festinant / Tunc mirmido
nes qui erant cum suo domino mille
i bello pugnatorum / se egerunt aliosque sunt tamen
iuncti / et mandati eorum domini non ob
liti / in troianos irore gladiis se im
mittunt / et greci campum recuperant et
durum bellum committitur inter utrosque mir
midones autem troilum inter pugna
tes sollicita mente querunt / ipsum autem se
bellantem invenerunt inter turmas / tunc
ipsum ex omni parte circumdant / in medio
eorum ipsum constituunt Sed ipse ex eis
plurimos interficit et infinitos ex
ipsis letaliter vulnerat / Verum dum
nullus esset ex suis / qui tunc ipsi ti
lo succurreret mirmidones interfici
unt eius equum in eorum lanceis ipsum
multipliciter vulnerando / Cassidem eius

ab eius capite violenter extirpant
capucium lorice sue sibi per violen
ciam dirumpendo / propter quod troilus nu
dato capite effrenatis viribus se
defendit acriter / tunc supervenit achil
les / qui postquam vidit troilum caput
habere inerme / et omnis defensionis
auxilio destitutum in eum irruit fu
ribundus / et nudato ense ictibus ictus
cumulando / caput eius sibi cru
deliter amputavit / caput ipsum pro
iciendo inter pedes equorum / corpus [Mort troilus]
autem eius suis manibus recepturum
ad caudam equi sui fortiter colligat
et per totum exercitum retrude post equum
suum crudeliter traxit / Sed o homere
qui in libris tuis achillem tot lau
dibus tot preconiis extulisti / que
probabilis ratio te induxit / achillem [tunc probitati exaltasse ex eo precipue quod dixis achille]
ipsum ipsius viribus duos peremisse
hectores / ipsum hectorem videlicet
et troilum fratrem eius fortissimum
Sane si te non induxit grecorum
affectio a quibus originem duxeris
produxisse / Verum non motus dicendo ro
ne sed potius ex furore nonne achil
les fortissimum hectorem / cui nullus
in strenuitate fuit similis nec preit
proditorie morti dedit / cum hector
tunc regem quem in bello ceperat ipsum
a bello extrahere tota intencione sa
tagebat / scuto suo tunc post terga
reiecto / quo quasi factus inermis
tunc ad nichil aliud intendebat
quam regem captum a turmis extrahere
ut ipsum captivum suis conbellatoribus
assignaret / nonne si hector tunc a
chillis insidias precepisset in defen
sione sua scuto revoluto / velo
cius se opposuisset eidem / qui achilles
multis gravare dissecandus consuerat

Sic cecidit fortissimum troilum quem
non ipse in sua virtute peremit sed
ab hiis mille militibus expugna
tum et victum in effice non eru
buit in quo resistencia nullius
defensionis invenit. Et ideo
non vivum hominem sed quasi mortuum
interfecit. Amplius nunquid achil
les dignus est laude nobilita
te et strenuitate vigente non cap
tum neque devictum ab eo ad
caudam equi sui obvinxisse pu
dore deterrit. Sane si nobi
litas eum divinitatis compassione
commotus nunquid ad tanta crude
lia declinasset. Sed ipse ad ea
moveri non potuit que vere
non erant in eo. Achille vero
corpus troili sic sine pudore
trahente postquam innotuit pal
di polidimas et enee de mor
te troili in mortem paris et
amorose fecis strenuissime troia
ni tunc in recuperacionem corporis tro
ili multum adhibuere laborem.
Sed illud rehere minime potu
erunt propter grecorum multitudinem que
eius recuperacioni minime resti
terunt. Rex autem menon de mor
te troili multo dolore commo
tus Achille cito fertur in vadit
primo obprobriosis verbis dicens ei o
inique proditor unde te tanta
potuit extrahere crudelitas
qui tam nobilissimum tam strenu
um nobilissimi regis filium
equi tui ligares ad caudam
et tam vilissimum per terram trahe
re horruisses. Sane illuc annuo

sine tue presumpcione dispendio pocius
amplius amoveri. Et statim cum
iniuries decursu celeri equi sui
sic ipsum in sua ictu lancee cum
in pectore vulneravit quod achilles
vix se potuit sustinere et statim
extracto ense Achillem supra
cassidem quam gerebat in capite
ictibus duris impugnat adeo
quod achilles quamvis vulneratus ab
equo corruit semivivus in terram.
Propter quod troiani corpus troili re
cuperaverunt sed non sine maximo
belli labore. Mirmidones vero
Achille citra relevant et ipsum
equum suum ascendere faciunt qui
non post magna hora resumptis
viribus bella ingreditur et regem me
nonem aggreditur furiose. Rex tamen
meno ipsum excessit et quamvis plu
ries committitur inter eos. Sed rex me
non durius et gravius fatigavit
achillem et superveniente multi
tudine acierum hincinde pugnancium
ambo invicem separantur. Sed vergen
te die ad solis occasum a prelio
fuit cessatum. Septem ergo diebus
continuis fundum bellum troiani
et greci fovenerunt. Sed achilles de suis
vulneribus confortatus et ad regis
menonis vindictam anhelans
die septimo bellum intrat. Mirmi
dones suos alloquitur firmiter manda
vit illis ut regem menonem in eorum
medio concludat et inclusum deti
neat donec ad eos Achilles ipse per
veniens sit vindictam de eo fina
liter recepturus. Bello itaque quamvis
committitur multi desiciunt in eo. Sed
Achilles et rex meno mutuo

se inuadunt / ambo ab equis se se-
runt / et ambo pedites viliter pu-
gnant / Tunc mirmidones in regem
menonem irruunt / ipsum ex omni parte
includunt / ipsumque omni suorum auxilio
carentem destitutum / cum nullus sit
qui tot mirmidones intrat ei
de / quem ut vidit achilles se a
suis mirmidonibus interceptum / in eum
irruit et innumerabilibus vulneribus
rex menon — eum perimit / verum achilles sine
suo grandi periculo hec non potuit com-
misisse / cum rex menon ipsum plures
grauibus vulneribus afflixisset per que
ab eo sanguis eius in nimia quanti-
tate derivabat ad talos propter
quod de morte eius timebat potius quam
sperabat de vita / Attende homo
ser homerum / quod nunquam achilles
virum strenuum nisi proditorie
interfecit / vnde multo dignus est lau-
de / si predictus est laudis titulis
extollendus / Interea grauiter feruente bel-
lo menelaus menesteus dio-
medes thelamonis aiax / cum acie-
bus eorum in troianos impetum fa-
cientes ipsos a campo repellunt /
sic quod subito fuge dati / ad ciui-
tatem accelerant / et in maximo dis-
crimine illam intrare contendunt / greci
vero ipsos in magna dulcia perse-
quentes infinitos ex eis vulnerant
et occidunt / sed troiani qui fugere
potuerunt eorum vrbem ingressi.
ciuitatis portas firmis repa-
gulis muniunt et clauserunt xxvij

Liber vicesimus septimus de
morte achillis paridis et aiacis

Corpore igitur troili in regia priami
regis adducto / dolet priamus
immoderato dolore / hecuba / dolet
nimium polixena dolet / hele-
na dolet paris / et in multis an-
xiosis lamentationibus flebiles
dies ducunt / dolet vniuersi tro-
iani / qui dum se sentiunt hectoris
deiphebi et troili auxilio de-
stitutos / reputant se vinci / vel
non posse / Rex itaque priamus
grecos petit indutias treuga
firmata / quam concedunt cuius statuit / Agitur quod rex priamus corpus troili in preciosissima sepultura
sepeliri / in ea tempore et corpus regis
menonis preciosa sepultura recondi
/ Regina vero hecuba de morte
filiorum suorum nimium anxiosa /
multas machinas exquirit per quas
possit eorum interfectorem finaliter vin-
dicare / vt tyrannum achillem
qui non horruit ipsos filios
in seuire / morti tradere potuisset
/ Paridem accersito ad se paride se-
crete ipsum alloquitur / et in multa
lacrimarum affluencia dixit
illi / Carissime fili / nosti qualiter ille
infelix achilles fecit sepius me
requiri / de polixena filia mea
sibi tradenda / tamquam in vxorem quam
dum decreta sibi tradenda iuste
ita postulans precono ad eum nuncium
destinare ut ad me in templo
apollinis meum veniat locuturus /
vbi volo ut tu fili cum fidelium nostro-
rum numero cortina secreto debe-
as latere / et eo veniente ibidem
vobis irruentibus in eum euadere
non valeat manus vestras qui
interfecerat ibidem / qui paris piis
motus matris ad lacrimas pre-
cibus lacrimate deuotus concessit /

fauces ex quo paris iuxta condictum
venit cum xx. sibi fidelibus et minime
anxiosis in templo apollinis latenter
occubuit et statim misso phecu-
ba nuncio ad achillem Infelix A-
chilles amore inconsulto calore
deceptus quod valde sapientibus sensum
aufert una cum antilogo nestor-
filio ad apollinis templum accessit
quibus ibi pervenientibus paris cum
eius fidelibus abeorum latibulis
exeuntibus extractis ensibus cum eis
irruunt in achillem Achilles vero
excepto ense tunc erat inermis
et quod paris tria iacula in suorum
brachiorum virtute vibravit et
letaliter percussit eundem aliis suis
militibus insurgentibus contra eum
Achilles autem extracto ense et
suo pallio in suo brachio involu-
to irruentes in irruentes in eum
septem interfecit ex eis Sed demum
anthilogus et achilles mortui
sunt in eodem templo apollinis
Mors achillis et anthilogi
apud vide necem interfectum Paris
vero iussit corpus achillis et an-
tilogi corvis et canibus exhiberi
Sed precibus et monitu heleni
a templo tamen apollinis deiecti sunt
in platea ut ab omnibus troianis
videre volentibus possent liquido in-
tueri gaudent itaque troiani de
morte achillis inter se mutuo
consentientes quod de grecorum vindicta non
potant amodo aliquatenus du-
bitare Agamenon vero rex ad
regem priamum nuncios suos mit-
tit ut grecis iubeat exhiberi cor-
pus achillis et anthilogi filii
nestoris in isti planctu ipsius sin-
guis in modicum condolens Concessit
priamus et grecis ad eorum castra tra-
duxit amborum corpora mortuorum
De morte itaque achillis planctus
fit maximus inter grecos qui putant
et asserunt inter se amodo eis de ca-
pienda civitate nullam superesse
fiduciam Achille sublato ibique
achilli constituunt magni precii se-
pulturam rogantes regem priamum
ut sepulturam achillis in civitate
troie locari permittat quod in introitu
porte timbree sepultam ipsam e-
dificari concessit cuius sepulture
preciosam formam et modum desu-
per scriptum est visum Agamenon
vero rex post hec reges grecorum
et principes ad colloquium convocari
mandavit quibus venientibus et
remis presencia constitutis Agame-
non illis in suo sermone significat
qualiter per mortem achillis magna
pars exercitus eorum videtur primum
dehortari querit ergo quid sit melius ei
cedendum an a bello desistere an adhuc
in bello persistere viribus cummulatis
an ad propria remeare in dicendum at
indicandum in dicta note dividitur
alii bellum probant alii reditum
contra dicunt Demum omnes eorum
in una sententiam concurrentes bello insi-
stere approbant et hortantur dicentes
et si achilles eis defecit non
eis deficiet vera promissa deorum qui
contra troianos greci non gaudeant
obtenta victoria et civitate tre
funditus non evertant Rex tunc in me-
dio regum assidens regibus persuasit
ut et si achilles de medio sit sublatus

mittat per eius filio qui aput
regem licodemem annis simul in annis
iuuenilibus educatur/ cum ipse pro
certo didicerit grecos sine eo contra
troianos non posse victoriam ob
tinere/ statim ipse mox eum veniet
in successum. Greci itaque huiusmodi audi
to consilio fouent omnes/ regem me
nelaum eligunt ut cum filio achillis
qui neptolomus vocabatur ad re
gem se conferat licodemem / tempus
erat quo sol iam initio sub zodiaci
celesti circulo maturauerat cursum
suum/ quia iam eo anno intrauerat signum
cancri in quo secundum omnium disposicio
nem astrorum celebrat in anno se
mel solsticium estiuale dictum ex eo
quod sol stat descendens propter obliqui
tatem zodiaci signiferi superdicti
et ideo cum peruenerit sol super
cancrum ascendendo/ cum non possit
amplius ascendere/ ibi stat faciens
dies magnos et noctes breues
quod contingit a medietate mensis
Junij usque ad medietatem mensis
Julij subsequentis/ cum vero sol descen
dens peruenerit ad capricornum in hye
me/ sol cum tunc non possit amplius
descendere secundum circuli sui statum
ibi stat faciens dies breues et
per consequens noctes longas/ In hoc
autem hyemali solsticio placuit
deo patri domini nostri ihesu xpi natiuitatem
suam gloriosissimam celebrari cum
de mense Januarij sole tunc in cap
ricorno existente iuxta finem mensis
decembris que ex gloriosa virgine
sp. maria nascendo/ nobis aurea

ianua redempcionis aperuit/ tunc
cum pastores ~~tunc cum pastores~~
ut scriptum est in hystoriis eccle
siasticis quibus per angelum dicente
annuncio vobis gaudium magnum/
per noctis vigilias hyemale sol
sticium obseruabat ut tunc moris
erat homines obseruari/ Sic etiam
cum sol existat in cancro feruescat
estas et estuis/ nam cum tunc sol
terram directo aspectu aspiciat radijs
solares directe in terre faciem diffun
dunt/ propter quod terra multo calore de
scindit et cogit homines ad sudores/
et tamdiu durat donec sol a can
cro recedens ad signum virginis
veniat descendendo/ Sunt etiam estate
inualescente feruore/ aer fit luci
dus et serenus/ radijs solaribus
non permittentibus nubes ex quarum
vaporibus exalantes in aere calido
glomerari/ quod hyemali tempore non
contingit/ cum tunc sol per latera
terre distans terram etiam suis ra
dijs respiciat per obliquum propter
quod aer calefieri non potest/ et vapores
ex ipsa terra/ et aquis insurgentes
cum non inueniat resistenciam sola
rium radiorum dilatas glomerantur
in nubes que tempestate ventorum
concusse tonitrua et coruscaciones
generant et multitudinem pluuiarum
quare aer in hyeme nubium velamine
coopertus tenebrosus fit nimium
et obscurus/ Sexto decimo autem die
mensis julij tunc cum dies sunt in anno
maiores ut dictum vigesimum
letale bellum troianum et grecum sit insti
tutum et ambobus exercitibus simul

xx bellum

inictis bellum asperrimum committunt
inter eos. Tunc aiax quodam stimu-
lo fatuitatis abstracto capite
discooperto inermis bellum ingre-
ditur solum ensem portat in manu
scuti in subsidio destitutus. Ceteri vero
principes grecorum diomedes me-
nesteus ulixes menelaus et
agamenon aciebus eorum bene dispo-
sitis versus ad passum prevenerunt tro-
ianorum. Rex vero priamus ordinatis
sagaciter suis turmis et cuneis
exire totos suos ad bellum statuit
et mandavit. Heu o quanto troie
civitatis timor crevit cum videt
se ad bellum ingredi sine ductu
fortissimi hectoris deyphebi et
troili minime aliosi. Heu quam male
est ut tantam civitas tueatur eorum
suas eorum in bello cum disformi-
tas ponunt. Paris vero ob defen-
sionem fratrum suorum exiit ad bellum in multi-
tudine lacrimarum sub cuius casside
latentibus defluebant rivulis et
imperceptibili ... dimita-
do ... Deinde Polidamas
Rex philemenis Rex esdras Rex
Eneas cursu celeri totos suos
... se in ... Paris vero
acie sua cum gente persarum cum eorum
arcubus et sagittis multos grecorum
vulneravit et multos occidit. Dyo-
medes autem in regem philimenem
irruit cum potenter rex ipse resi-
stit. Rex paflagoniensis bapilli
regis ipsius multos ex grecis in-
ficiunt vulnerant et prosternunt sic
quod diomedes et greci sustine-
re eorum impetum non valentes re-
trocedere magno tunc spacio sunt
coacti. Amenestreus autem athenarum
dux irruit in polidamam. Sic enim
hasta sua potenter impellens quod
ipsum prostravit ab equo et ipsum vi-
liter impetit ense nudo. Duris
ictibus eum affligit ipsum et conatur
occidere quod perfecisset nisi regis phili-
menis potentia et successus ipsum
amenestrei manibus liberasset. Iste
pariter multos ex grecis vulnerat et
multos occidit. Exeas tunc ille aiax
in gentem paridis irruit ense solo.
Degno quoddam mirabile dictu pro-
tinus tot troianorum interfecisset
inermis in bello et ab omni vulne-
re ... illesus. Sed cum
ad gentem paridis pervenit ense nu-
do. Desilint inter persas infinitos
ex eis interfecit. Ita quod omnes fugiunt
ante eum. Sed paris hoc sustinere
non valens tenso fortissimo arcu
suo in aiacem quandam sagittam vene-
natam emisit. Cum qua letaliter ipsum
inter splenem percussit et costas sic
quod aiax bene persensit quod erat ex
eo vulnere infallibiliter moriturus.
Ante quam quam ipse moriendo de-
ficiat querit paridem inter tur-
mas. Paridem invenit et se coniun-
git eidem et dixit ei paris paris
tu me ictu sagitte tue crude-
liter peremisti. Sed antequam moriturus
descendam ad inferos, tu eris in
primo et precursor. Iniquum est cum ut
ab iniusto amore helene per qua
tot nobiles interfecti illico peperis.
et statim ense suo sic ipsum letali-
ter percussit in facie quod maxillas eius
geminas divisit in partes et a cerebro

paris separatis consertis cecidit mortuus
aiax inter pedes equorum et aiax non longe
progressus mortuus exspiravit
Troiani non videntes paridis
mortui corpus eius cum multo
labore recuperant et cum effusione
multarum ad civitatem deferunt la
crimarum. Sed dyomedes et me
nesteus grecis insistentibus contra
troianos eos terga dare compellunt
cum iam sol declinasset ad noctem
troiani cum discrimine personarum in
trant in urbem et ipsius clauserunt
et seris portas corroborant ci
vitatis. Agamenon vero adveniente
te nocte non multum longe a ci
vitate sed valde prope obsidionem
statuit esse fundandam institutis
tentoriis et papilionibus circum
quaque. Troiani vero etsi time
rent altitudinem civitatis ha
berent tamen circa muros adhibu
erunt custodes qui in continua
custodia essent illis. Eadem
vero nocte corpore paridis in re
gia patris sui cum multa lacrimarum
effusione deducto planctus
fit maximus inter cives qui
animo omnis desperationis iam
sibi estimant patere aditum ex
quo omnes regis filii adhuc
defensionis eorum spes tota pen
debat defecerunt in fatis. Multiplices
regis patris et multo fortius in
felicis hecube sue matris et so
rorum suarum et multo longe fortius
helene dolores et lamenta fa
tile esset explicari posse sermone.
Et spatium ipsius helene que se

mortua plus quam viva vicibus
nocte illa a corpore paridis fuit
abstracta cupiens mori cum mor
tuo et amplius vivere non affec
tabat [illegible] lamentationis
et sic commeat multorum dolorum an
gustias et que posset hominem
valde ipsum ad pietatis dulce
dinem lacessire et ad dolentis
compassionis affatum hinc in ea
describere propter magnitudinem operis
fuit omissum. Videtur quod rex pri
amus et hecuba tantum fuerunt
in anxietate helene excedenti
dolore mirati quod sui dolorum propriorum
obliti dolores eorum a doloribus
helene anxiosa fomenta trahe
bat et cum viderent helenam ob
mortem paridis tantis doloribus
cruciari ipsam cara dilectione
plusquam filiam habuerunt. Quo vul
tu paridis corpus templo in
nominis preciosa miranda sepultu
ra reconditur. Cuius forma et
serie enarrandi modo postposita
corpus paridis terra reconditum
extitit et humatum. Liber

~~Incipit liber vicesimus octavus~~
De morte pantasilee amazo
num regine. vicesimus octavus

Duobus vero mensibus integra
liter completis rex priamus
portas civitatis noluit aperiri
sed troianis exeuntibus clausis por
tis ad nichil aliud vacaverunt
nisi ad continuos gemitus et la
menta. Agamenon vero regi pri
amo intervenientibus multis requisivit
ut ad bellum gentem suam exire man
daret. Quod rex priamus omnino

negavit | tantis ergo suspiriis excandi
gentis sue | ex eo amplius quod
rex priamus indubitabile spem
habebat de quodam successu infalli
bili obtinendo | ab amazonum
regina | que iam accesserat se
cundariter. Erat enim et tunc in partibus
orientalibus quedam provincia que
amazonia dicebatur in qua sole
femine sine masculis habitabant
| quarum adolescentularum feminarum cura
potissima illa fuit armis belli
cis insudare | et bella committe
re dum strenuitatis fama et bella
di gloriam sibi querere potuissent |
| In finibus vero ipsius provincie erat
quedam magna insula | valde
fertilis et amena | in qua soli ma
sculi continua habitatione degebant |
Erat enim mos feminarum ipsarum
tribus mensibus anni mense scilicet
aprilis maii et iunii ad predictam
insulam transfretare et cum ma
sculis ipsius insule commora
ri | propter quod multe impregnabantur
ex eis | et pregnantes ad propria re
meabant | partu tamen edito si con
tingebat filiam nasci eam secum
in provincia detinebant | si mascu
lum fetum termino maioris adeptum
[?] ad insulam transmiserunt | huius autem
provincie erat tunc regina
quedam virgo nobilis et nimi
um bellicosa | pantasilea no
mine que hectorem sibi in
nimium astrinxerat in amicum | propter
sue strenuitatis nimiam pro
bitatem | Hec audito quod greci con
tra regem priamum in magno
exercitu veniebant | ipsa in auxi

lium regis priami cum mille pu
ellis multa strenuitate pug
nantibus se apud troiam amore
hectoris contulit pugnaturam |
ignara tamen mortuum hectorem
extitisse | demum morte postquam
sibi innotuit facta que nimium [?]
[?] et pluribus diebus vacavit
in lacrimis | Demum regem priamum
cum affectuosis sermonibus allocuta |
Requirens eum ut sequenti die
omnibus suis paratis ad bellum |
una exportis civitatis ipsius
mbeat [?] aperiri | nam et ipsa cum
puellis suis intendit congredi
contra grecos ad bellum ut greci pro
inde valeat experiri quid in bello
valeret. Rex ergo puellares [?]
[?] igitur regis priami rex philimenis
cum passagoniibus
suis | Eneas polidamas et
ceteri cum aciebus eorum et panta
silea cum puellis suis per portam
dardanidem quam rex priamus
aperiri mandavit | egrediuntur
ad bellum | contra quos greci vi
riliter occurrentes eos potenter recipiunt
ictibus lancearum | Diurnum quod pli
[?] committitur inter eos | propter quod mene
laus irruit in pantasilea
Et pantasilea sic potenter impu
lit menelaum quod ipsum ab equo
deiecit | equum ipsius abeo aufert
et suis puellis assignat | dy
omedes autem pantasilea in [?]
equi sui et ictu lancee sue
violenter aggredit | pantasilea
illum excepit virtuose | ambo in la
cerum ictibus se impellunt | Sed pantasilea

suo fino sedit in equo / Dyomedes
eo ad impellentis ictum totus est in-
clinare coactus sit et equus ipsius
Pantasilea itaque a collo dyome-
dis sautium violenter exturpat / et
uni puellarum suarum assignat / The-
lamon itaque tollerare non valens
que per pantasilea committebat
in bello / contra eam equum suum coe-
git tesu / sed pantasilea viriliter
illum excipiens ipsum ab equo pro-
stravit ictu / et invicem inter
eos ipsos alter debellat... / quare
quam brevi hora cognoscit pan-
tasilee potentiam / et virtutem / que
in ictibus ensis sui sic thelamonem
potenter invasit / quod adiutorio phi-
limenis cepit eum / et captum mit-
tere intendit in urbem / quod postquam
vidit dyomedes multa ira com-
motus / retinentes thelamonem
se ingerit ad eos / sic quod ipsum ab
eorum manibus liberavit / tunc pantasi-
lea contra suas puellas exclamans
ipsas coegit [illegible] et ipsas in-
tra contra grecos facere sic mandavit /
quod eos [illegible] coegit in fuga fugien-
tes a facie puellarum que incredi-
biliter premunt eos / Pantasilea autem
occidendo grecos ipsos insequitur fugien-
tes / quod usque ad litus maris fugiendo
pervenerunt ibique omnes greci finaliter
defecissent nisi fuisset ille inclitus
dyomedes qui mirabilem ingessit
resistentiam contra eas / et tandem dispo-
liatum est ibi dominus superveniente noc-
te / ab isto prelio fuit cessatum / tunc
pantasilea cum puellis suis que
tam miraculose se gesserunt de
bellando / et rex philimenis cum

Passagoniis suis se in urbem
troie commode receperunt / Ubi rex
priamus pantasilee de commissis
ab ea affectuosas grates exhibu-
it / munera multa et eximia sibi
dedit omnia sua sibi liberaliter
offerendo / Cum postea rex priamus
crederet a suis doloribus respirare
receptis autem diebus pluribus con-
tinue fuit bellatum dominus menela-
us infra duos menses iuit et rediit
a licomede rege qui neptolomum
achillis filium quem etiam pirrus alio
nomine / cum esset binominis vocabatur
in exercitum grecorum adduxit quem reges gre-
corum et ceteri in honore maximo re-
ceperunt et mirmidones in eorum
dominum de cuius adventu fuit nimium
sunt letati / Dictum igitur statim nep-
tolomo decus milicie tradide-
runt quod thelamonis aiax ensis
cingulo decoravit / Uberiusque
addens illi ut eo signo milicie
tie decoret / quod ad vindictam ne-
cis quondam inclyti patris sui vic-
toriosus assurgat / Cui duo de
principibus grecorum propriis manibus
imposuerunt calcaria deaurata /
et agamenon rex omnia arma
sui patris eius tentoria et res
alias sibi plurimas assignavit / De-
tinguntur milicia greci letantur / Ducentes
preces sollempnes dies festos / Inte-
rim dies belli supervenit / Utrorumque
partis acies ordinat ad bellum
exeunt et durum bellum committitur
inter eos / tunc pirrus primus armis
bellum ingreditur ipsum dimicare venit
et incedens cum ictibus ensis sui

Hic mulieres occidunt grecos

morti tradē p̄sus intēdit | Sz
rex philemenis ī potentia gētis
sue velociter succurrit | philime
ne agredit' ipsumqz cōstrinit ab
equo et ut ipsum intercipiat vi
res addit | paffagoneses at
morti se subiciant manifeste
pro rege dn̄o liberando | Sz mir
midones nō p̄mittunt thela
mō aut troianus occurrit | Int'
tp̄e philimene potest inte
dens sz minime potuit | ppter
multa resistentiā ptis adūse
| Interim pantasilea cum suis
puellis ad bellum accurrit in
signis armoz candidis sicut
nives i mirmidones se ingesit eos vulnerat et cōstinat ab
equis verum thelamonis aiax
pantasilea agredit' ipsam ab equo
deiecit | Sz illa cito se cōsurgens
thelamonis pedes inuasit | quam
sic percussit cum ense suo q thelamonis pedes peruenit i terra
cū plantis suis manum tenens
attingens | Puelle vero pantasilea
eam dum equum ascendere faciunt
i multa virtute bellandi quesiui postq̄ innotuit q filimenis
a mirmidonibus captus erat
statim cum puellis suis cōperat
cōt' mirmidones acios | quos
i ore gladij vulnerat et occidit
sic q tā ea retrocedere mirmi
dones sunt coacti | Hinc ita qz ui
deris mirmidonum suoz exitium
philimene q ceperat sine lesio
ne dimittit | Exclamās fortiter
cōt' suos quibus tūc sic dixit nōne
sit turpis revertit defectis q in
ficiamur a manibus mulierz

anhelante q° metum | ut eas subito
i ore gladij morti tradamus | pa
tasilea vero pirri minas audi
uit verum de eis aliqtenus nō
curauit | Et dum ad pirrum ppinquus
accessisset ita q pirrus liquido
potuit intelligere v'ba eius panta
silea morte hectoris sibi i vobis
suis multum i pperat proditoe absq
pre commissa | ad eamq vindictam nō
solum mulieres i hiles adpugna
dum verum totus mundus debet assur
gere | et nos et nostri a nobis quas
mulieres asserit esse cōtra | subito se
cerit letali ictus nos pirrus
vero ad hec v'ba i multa ira ex
arsit | post q cōtra pantasileam
coegit equum suum q dum panta
silea persentit | cursu equi sui
velociter obuiam venit illi | et i ic
tibus lancearum ambo i mecem
se ipellunt pirrus i pantasilea
lanceā suā fregit sz eā ab equo
suo sessione nō potuit remouere
| Pantasilea tunc sic pirrum cum
ipulit hasta sua q ipsum absq
cōstrinit in terra | pirrus aut celer
a terra cōsurgens i pantasileam
se i gerit ense nudo | eā petens
i pluribus ictibus ensis sui | cōt' que
pantasilea plures ictus i sui fauo
re minime | nō nudi velociter
retorsit | Sz mirmidones pir
rum eorum dominum i virtute laudabili
ascendere faciunt equum suum | Tunc rex
agamenon i magna militum
cōtina | dyomedes cum acie sua
athonia dux cum multitudine pug
natorum | et alij reges et duces
grecorum cum aciebus eoz veniunt i cō
flictum | Rex philimenis vero a

pirri manibus libatis Pantasilee
multiplices laudes exhibuit
asserens sibi nota eius beneficia
consonata fuisse. Tunc Hector sua
coegit agmina et Pantasilea sui-
as puellas contra Palidimas atque
qui post deiectionem suam ab equo
cum multo labore a pedibus equestris
evasit in maxima multitudine ar-
matorum ad bellum accessit. Sic et
Eneas. Sic rex Remus. Et ambo-
bus exactis sic in actis letale
bellum committitur inter eos. Pirrus
autem multum contra Troianos insistit
sed Pantasilea durius contra Grecos.
Pirrus vero in Glaucum filium An-
thenoris et fratrem Polidimas
ex alia matre natum se ingerit
furibunde quod ipsum ipsius ensis ictibus
interfecit. Pantasilea itaque Pirrum
aggreditur, Pirrus eam pariter ex adverso;
ambo equorum cursu conveniunt
et ambo se sternunt ab equis. Sed
ambo viriliter reascendunt. Ambo
inter se preliantur, et supervenientibus
turmis ambo sunt ab invicem
separati. Polidimas vero de morte
fratris sui nimium anxiosus in
vindictam necis sue crudeliter
Grecos invadit, multos ex eis inter-
ficit et multis vulneribus ledit eos.
Verum fuit tamen quod virtute Polidimatis
et Pantasilee plurimum insistentium
Greci sunt dare terga coacti. Sed
Polidimas et Pantasilea in fine
gladiis persequuntur. Quibus Pirrus, The-
lamonius et Dyomedes resi-
stentes, unanimiter virtuose cessare
fecerunt Grecos a fuga, cum iam
longe in spacio aufugissent.

Et cum iam dies declinasset ad oc-
casum, a prelio fuit cessatum.
Per totum quasi continuum mensem unum
continuum bellum efferbuit, infra quem
plus quam decem milia pugnatorum
ex utraque parte finaliter deciderunt
et Pantasilea nimium multas
ex suis puellis amisit. Super-
venientibus autem diebus sequentibus
post unius mensis lapsum bellum
durius instauratur, et exercitus hinc la-
te conveniunt acies et letale bel-
lum committitur inter eas. Pirrus
bellum ingreditur et Pantasilea simi-
liter ex adverso; ambo se letali odio per-
sequuntur, ambo in letalis belli furo-
re conveniunt. Pirrus in cursu
equi sui in Pantasilea lanceam
suam fregit, sed eam ab equi sui
sella non valuit removere. Sed
Pantasilea tunc Pirrum durius
impulit hasta sua, quem licet non
deiecisset ab equo, fregit tamen
suam lanceam in eundem, sic quod ipsum
fuit vulneravit, trunco sue
lancee in eius persona dimisso.
Pro quo clamor fit maximus.
In vindictam eius contra Pantasilea
Greci plures insurgunt, adeo quod
laqueos cassidis Pantasilee in-
mia virtute disrumpunt. Pirrus
vero in sue animositatis furore persi-
stens cum toto trunco quem gestabat
corpore, non considerans cum quanto si-
bi contigeret, Pantasilea aggreditur,
cum tunc Pantasilea casside sua
careret ex vulneribus contra eam in-
surgentium tota quassata. Panta-
silea autem cum vidit Pirrum contra

Grecos

Mors Panthasilea

conveniente prius crediderit illam
perire. Tunc pirrus ipsam cedendo
eam percussit et in utriusque brachio
rum suorum cum ense suo sic convenien
ter percussit inter humerum et pe
nam scuti, quod pro violencia ictus sui
sibi brachium amputavit et ab
eius humero naturali mixtura dis
iunxit. Pantasilea itaque mortua
corpus percussit in terra, et pirrus in
sue vindicte satisfaccionem corpus
eius per frusta truncavit, et ipse
ob multa effusione sui sanguinis
ex suo vulnere defluente sensus sui
nec non valens in bellacium medio
cecidit semivivus, quem sui in eius scu
to ad sua tentoria detulerunt.
Puelle vero pantasilee de morte
eius nimium sunt turbate, mori
penitus affectantes, quia in vindictam
necis eius animis totis anhelant.
In mirmidones igitur ruunt eorum
protectore carentes, infinitos ex ipsis
occiderunt, et de aliis grecis tunc mora
plusquam duo milia ceciderunt.
Et quia troianis prefuit tot grecorum
excidium, cum grecis infinita multitu
dine glomerati in troianos ir
ruunt et ex eis innumerabiles oc
ciderunt. Refert enim dares quod de
cem milia troianorum tunc in furo
re gladii perierunt. Propterea reliquas
puellarum quas reliqui troianorum
qui affugere potuerunt civitatem
se receperunt et durissimis repa
gulis portas in multa clausura
confirmant, cum non sit eis voluntas
amplius neque posse eos aggredi ad
bella. Vicesimus nonus
Liber vicesimus nonus de destructione seu
perdicione civitatis Troie.

Troiani igitur clausi civitatis
menibus existentes inclusi multo
dolore tanguntur, cum amplius eos spes
nulla reficiat de successu aliquo a
lio refundo. De quo eorum quidam aliqui
posse sperare salutem ad nichil aliud
quam vacat preterquam ad custodiam civi
tatis fideles et strenuos quod ad
hoc meruerunt custodes per quos civi
tas tueatur. Sciunt enim quod immen
sa altitudo murorum civitatis
ipsius omnes ab eis congressus exte
riores excludat, et quod pro infinita se
cula sic inclusi possent esse securi
si victualia eis non deficerent ad
sustentacionem eorum. De morte etiam
pantasilee, que sic viriliter dum po
tuit eos defendit et tot hostes
eorum ipsa morte compescuit, tamen in
etate nimia satis dolent, et
multo forcius ex eo quod corpus
eius habere non potuit, ut ei funera
ria debita dolentes exsolverent
que defunctis nobilibus convenerunt
exsolvi. Greci vero portas civitatis
exterius muniunt et nunquam in glome
rosa multitudine armatorum ut
quis ex eis [illegible] qui de eius como
ratur ulterius perceptis possit exire. Cor
pus autem pantasilee aliqui ex
grecis decreverunt dandum canibus
ad devorandum. Pirrus tamen restitit et
dixit illud tradendum debite sepul
ture. Et diomedes dixit cum
per pantasilea tot grecorum nobiles
perierint ense suo, sepultura corpus
indignum. Demum ad hoc deventum
est quod corpus pantasilee in quodam
magno stagno aquarum vicinum
civitati troie proici deberet. Tro
iani igitur existentes tantis

dolorib3 anxiosis et reliqs i urbe
Anchises cu eius filio Enea
Anthenor etia cu eo filio po
lidimas co[n]siliu[m] iuerut q[uo]liter
posset ciuitas eor[um] saluas facere
ne pderet[ur] agrees et si aliud fa
ce no possent prodi ciuitate p[ro]p[ter]
q[uo]d statuut int[er] se loq[ui] cu rege
priamo ut ipse rex grecor[um] pacem
apetat restituendo helena me
nelao et dap[n]nu datu p pari
dem insula cithareae integ[ra]lit
sarciendo Et o q[uam] priamo felic
iter successisset si greci talem nel
lent concordiam acceptare Lic
eni priamus tante strenuitatis
filios amisisset et tanta fuit dap
na p[er]pessus si tn talis fuisset ac
ceptata concordia potrat se vxo
rem sua hecuba eius filiam
polixenam suos etiam qui sup
erat filios naturales ciuitate tro
ie et eius cives q[ui] tunc erant
p[er]petue comendare saluti q[uod] p
iamus fecisse potuit Sa e Dum
tur cu grecor[um] exitu aput thene
dom ciuite fuit xxiii p[ro]loga[n]me
noue[m] requisitu[m] Tn aput
quosdam vulgares i publico dic
tum est q[uod] inuenies tu con
cordie bone fuit .i. que fuit in
ipsis principijs antiq[ui] partes sint
expensis dampnis et laboribus
fatigate post dapna eni et p[er]so
nar[um] dispendia quis pt ad concor
diam illa potius declinare q[uam]
potor e i optinendo de discordia
uoto suo Sane quis posset
p[ro]pterea tene grecos nelle tali co

cordie consentire post tanta eor[um]
dapna tot eor[um] nobilib3 restis
tuuta subysse p[ro]pea dispendia
et iacturas et nunc prapnes
qui at[que] mauifesta sunt posit
eos esse i p[rese]nti bello debere
victores ut s[ecun]d[u]m eor[um] intentio
credat vniu[er]sos troianos
morti tradere et ciuitate troie
funditus i[n]rui[n]a Ex q[uo] manifestu
erit co[n]siliu[m] p[ro]ditor[um] ex solo dolo
p[ro]cedere ut subiu[n]gimus patet
tractatu velamine humilitate
capitet et hagunt p[ro]ditores p
dedi ciuitate eor[um] si p[ro] alio mo
saluare no p[ote]rit Cupientibus
g[rec]o eis i co[n]silio cepto p[ro]p[ter]ea An
thenor et eneas rege priamu
cu g[rec]is de pace querenda ipsi
allocut[us] p[rese]nte amphimato ex
suis filijs naturalib3 minore et
p[rese]ntib3 militib3 et nobilib3 ciui
tatis Rex no priamus audito
q[uod] anthenor et eneas sibi p
suadebat de co[n]cordia tractanda
cu grecis stati suo co[n]cepit i a[n]i[m]o
q[uod] no ex fidelitatis zelo aut
dilco[n]is affectu p[ro]cederet q[uod] sibi ipi
suppliciter suggerebat Et3 post multa
ab eo p[er]tractata eis ipsa saga
citate respondit occultando tn
ex[tra]neu sui animi cogitatu Dixit
tn eis se nolle hr[e] co[n]siliu[m]
p dies aliquot sup hoc Qui
dixerut ei dicit3 te exui co
siliu[m] scrutatum audias g[uo]d no
stru et si tibi displicet putamus
alior[um] co[n]silio potius adherere Et3
rex sic dixit Consilia vrm no

verbo / audire enim illud quod tu est
michi / et ei credere si sit bonum /
Sed si a bono discrepare videbitur / no
bis displicere non debet si adhere
mus melioribus / tunc surrexit An
thenor et stans dixit hec verba
Domine rex dissimulare non potest vestra sa
gacitas / quanto vos et vestri sitis di
scrimine involuti / hostes enim vestri
qui perdere vestram animam et vesto
rum affectant / urbis portas ob
sident civitatis / inter quos sunt plus
quam quinquaginta reges / qui nichil
aliud appetunt quam hanc nobilem
civitatem vestram evertere funditus
et quod de vobis et vestris reliquie
non supersint / nec in vobis est tanta
potentia / quod possitis esse victores /
nec etiam eis posse resistere / cum ad
tantam devenitis impotentiam quod aperi
endi civitatis vestre portas nulla
sit nobis commissa libertas / nec vobis
aliqui emine supersunt defensores
qui vos et civitatem vestram in eorum
interesse defendant / cum omnes fi
lii vestri tanta strenuitate con
spicui in bello defecerint / et per
potentiam gentis vestre / Hic ergo vos
et nos sic morientur inclusi / Vero
enim quod est ut de duobus malis
eligi debeat minus malum / con
sulo quod expediat potius ut de vobis
querere pacem a grecis / et ut
restituatur helena menelao /
pro qua sunt nobiles interfecti / cum
paris qui eam pro uxore tene
bat clausit diem extremum et
quod restituantur omnia que per
paridem ablata fuerunt eis in insula
citharea / tunc amphimacus re
gis filius naturalis exurgens
multum dedit anthenori contra
dixit / et ei exprobrans que dixit
Anthenori est locutus / quam spe
dete rex et nos animo ferre pos
sumus / qui cum debes erga tuum
regem et civitatem tuam animum firmum
habere / et pedes cum firmitate sub
mittere / nunc te videmus pedibus
vacillare / et ad lapsum dirigere
pedes tuos / et cum mori nobiscum
et vivere deberes affectione firmis
sima / nunc revoluto mantello
perfida de nobis irretiens intendis
quod rex non a grecorum pace appetat
tamquam sue declinationis obprobrio
quod deberes tue probitatis virtute
in sua debilitate fulcire / Sane
quia durus est hic sermo quem proponere
studuisti / sunt viginti milia homi
num de defensione / qui contingat preter hoc
me timens / cum non ex fidelitatis
zelo processit / sed detestabili pro
ditionis errore / Et enim ausus
est vobis valde dulcibus amphi
machum refrenare / dicens postre
mo animo aliquis spes non est contra
reges iure congressus / nec audere
civitatis nec aperire portas ho
stiliter contra eos / alia igitur via de
mceps a nobis est vestra exqui
renda / que non nisi per pacem potest sa
lubriter procurari / Rex vero priamus
adhuc animi sui motum continere
non valens / multa promovens
adversus contra anthenorem et eneam
eos increpando sic dixit / quod vos pro
testis erga me iniquitatem crude
litatis et infidelitatis audacia
sine pudore versari / Sed per vos
stimulo desperationis anxior
et involvor / cum quod quod hactenus

vestris nunc gesseri aut fecerim co-
tra grecos constructu vestri consilii sum
aggressus. Nonne enim tu domine An-
thenor a grecis rediisti precogi-
ta a grecis Exiona persuasisti
mihi ut Paridem in greciam destina-
re grecos hostiliter provocaturum.
Nichil a mea processit audacia
guerra contra grecos in etate mee
pacis tranquillitate moveret. Set
tua falsa consilia motus et co-
tinui stimuli tui sermonis me
ad tante presumptionis audaciam
commonerunt. Et tu domine Eneas
cum te cum Paride contulisti nonne
tu actor fuisti consilii principalis
ut Paris Helenam raperet et du-
ceret in hoc regnum. Et tu etiam fuisti perso-
naliter adiutor ipsius. Qui si tunc
dissuaderes Paridi noluisses num-
quam induxisset Helenam infra muros Troie
et nunc post obitum filiorum meorum
nece. Et post tanta mea dispen-
dia et iacturas in consilium inve-
nerunt assurgit ut grecorum pacem
exquirant qui me sic impie
sic crudeliter finaliter destruxerunt.
Sane non est tale consilium ex-
pediens set potius quod in laqueis prepa-
retur ut firma tanti dede-
coris vita mea. Eneas vero
nimia commotus adversa multa
verba contra regem Priamum protulit
ampullosa. Post quod Anthenor et
Eneas recesserunt a rege in
verbis nimium iracundis. Priamus
itaque multo dolore confusus multas
prorumpit in lacrimas. Dum apte prius
et probabiliter timere cepit ne Anthenor
et Eneas in grecorum manus tra-
dant et perdeat civitatem ut gra-

ipsum ex in nequiter morti tradat.
Cuius rei causa cupiens ipsos
in eorum proditoriis operibus prevenire
Amphimacum filium suum ad se
secrete vocavit quem hiis ver-
bis allocutus est dicens: Care
fili nonne ego tuus sum genitor
et tu a me genitus cum sit sanguis
sanguinis mei tuus uniti. Ne per
mortis discidium in me senectutem
dum primus occiramus. Scio enim
quod isti duo Anthenor videlicet et Ene-
as tractare intendunt ut grecis nos
interficiant et eis perdeat civita-
tem. Et adeo non est inequum
ut ipsi cadant in foveam quam
intendunt aliis parare. Propono
enim ambos interficere cum qua
per eos interficiam agreeatis quod sic
commode fieri potest. Cras in sero cum
ad consilium venient consilio cele-
brato volo in hoc palatio cum
aliquibus viris secretis fidelibus
te latere. Ubi statim tu et alii in-
ruatis in eos et ambos morti
crudeliter tradatis. Quod Amphi-
macus fideliter exequi regi respon-
dit. Immo quod condictum est inter eos
nimium occulte tenere. Set cum
nichil occultum sit quod non vale-
at revelari. Et rustici asserunt
quod terra loquatur et palat ar-
chana. Ignoratur qualiter ad e-
orum pervenit noticiam consilium re-
gis Priami quod initum extitit de
morte duorum et statim Anthenor
et Eneas proditores civitatis
in simul cum quibusdam eorum complicibus
iuramenta promitentes ad consilia
regis Priami si eos evocari con-
tingat non ire nisi cum magna

multitudine armatorum / Erat enim
Eneas tunc valde potens in ciuita
te troie in consanguineis et amicis
et nullus ex ciuibus ditior erat eo
adeo quod regis potentie poterat coe
quari / Fuit et Anthenor qui in
multa consanguineorum parentela vi
gebat et ideo inter se / multas vias
exquirunt / qualiter cum grecis loqui
valeat de ciuitate prodenda sub ta
de grecis securitate sincera / quod ipsi
de persona eorum et rebus suis et con
sanguineorum suorum penitus salui fiant /
Interea rex priamus Antheno
rem et Eneam ad se venire man
dauit / prehabendo consilio quid de
factis vel habendis sint facturi / cupientes
sue intentionis propositum finaliter per
complere / Set anthenor et eneas
ut inter se condixerant / ad regem
priamum in multitudine armatorum
se contulerunt / quod rex ipse videns
mandauit prehabendo consilio
Amphimacho et accepto sibi secreto
desistat / Sequenti vero die rex priamus
mandauit omnes troianos ad col
loquium conuenire et eis conuenien
tibus Eneas assurgens monet
et suadet / cum grecis pacem esse trac
tandam / cui omnes troiani unanimiter
consenserunt / Sed quod dum rex ipse resisteret
Eneas dixit ei / Sed quod renitentibus
domine rex velis nolis de pace
tractabitur et fiet etiam te inuito
quod postquam rex vidit quod sua contra
dicta non valet maluit consen
tire quam sibi contradicentibus errore
ciues suos ad scandala prouocare
per quod dixit enee / quod quod nobis
faciendum videtur de predicto nego

tio facite cum etiam quicquid in predictis
videat acceptum / Communicato igitur
consilio Anthenor eligitur in lega
tum ut vadat ad grecos pacem
cum eis cum quo tractaturus. Et collo
quio dissoluto troiani in signum
pacis cum ramis oliuarum muros
ciuitatis ascendunt / quod perspicientes
greci troianis reddunt similiter per
ceptibilia signa consensus quod
quod anthenorem premium descendere
faciunt / ciuitate et eo a grecis
recepto et agamenone putato
rex agamenon cum grecis regi
crete dyomedi et vlixi totum
ipsum negocium commiserunt ut quod
dicti tres / de eorum predicto negocio fa
turi omnes greci ratum habere per pe
tuo promiserunt / et ordinati predicti
tres pro parte omnium grecorum ipsorum ad
suadendum omnia supradicta corporali
sacramento firmauit / Sed vero predictis
tribus cum Anthenore congregatis
ex parte Anthenor dolositate re
pletus promisit eis prodere ciuita
tem sic quod de ea libere faciat vel
le suum dummodo ipsi Eneam
sibi assecuret de personis eorum
et consanguineorum omnium eorundem
quos ipsi duxerint eligendos /
et quod enee omnes possessiones
suas et cetera bona sua salua
faciet / Dicit quod libera eis et sine
dampnorum lesione dimittat et
hec predicti tres sibi attendere
eidem Anthenori iurauerunt / Rex
cum res ipsa teneri debeat ipse
certo donec sibi sociatur effectu
ne forte ipso negocio propalato

cotingat ipius effcus impedi
ri / monet eos Anthenor atte
te ut qd dcm e int eos ipius
sub sigilli tacitnitate cosignet /
Et ut res ipa sit melius i se
creto / et ab aliis colore qsito
melius pagatur petit Anthenor
a grecis ut rex calcab senectute
gravatus cui facilius sit crede
dum / cu eo se dirigat apud troia
qui fictiae voluntate troianorum
exquirat / si pax comunis grata
sit eis / et qd grecis facere velint /
Licenciati Anthenor et rex calcab
ad civitatem venerunt intrat i
eam et regi Priamo notificat
adventum eorum / Recepti vo die
rex Priamus civibus civitatis troie
ad colloquium convocatis p legacione
Anthenoris audienda / mandat
Anthenori ut quidquid cu grecis tr
tavit i coi audiencia omnium explica
ret / Anthenor vo volens sue do
lositatis qmenta callide palliare /
longum contexuit i sua verborum p
lacione sermonem / asserens i verbis
suis de multa grecorum potencia / de eorum
legalitate et firmitate treugarum que
aliqua ratione non extitit violata /
Item adiecit de debilitate nimia
troianorum / et qualiter ad nichil ali
ud sint deducti nisi ut i cotinuis
lacrimis et multa anxietate dolo
rum cotinue flebilem vitam ducant /
et ideo asserere pbabat sua nimium e
i visus / quod animo det utile et sa
lubre via diligenter exquirere et i
venta diligencius ea sequi / p qua
possit eorum lacrimis et lamentis fi

nis imponi / Reddidit etiam quod ad
hoc cu grecis pveniri non pt nisi
Pariter et argenti maximas qti
tates i restauracionem dampnorum qui
nostri eorum qui passi sunt / Rr
quod omnibus i suo sermone suasit
civibus pecuniam et spaliter ipi
Regi / ut adveneracionem tantorum
dolorum eorum manus aperiat / cu sed
solicitare quod verbum dcm sit me
lius e marsupium pecuniariis
accomodare labores qui cordis
cotinuis laboribus doloribus anxi
ari / Rex cu modum a grecis potu
erit finale cognoscere volunta
tem fecit et laudavit ut Ene
as cu eo se conferat ad grecos / ut
ambo sit a grecis voluntatem
eorum finale eliciat / et de obsrvan
dis pmissis p Anthenore sint
greci i maiori robore firmitate /
Deinde quod Anthenor dixit omnes
pbant / quod Anthenor et Eneas
se ad grecos cu redeunte rege
Calcabio contulerunt / Rex vo Priamus
colloquio dissoluto / sua se secre
to recepit i aulam / ubi multas
mas lacrimas p dolore i nimia
anxietate pfudit / ofitens i cor
de suo proditorias dolositates
Anthenoris et Enee / et quod omnes
filios suos amisit / tanta strenui
tate cospicuos / et tanta fuit
dampna perpessus / et nunc qd de
terius e / necesse e in ut me re
dimam ab eorum manibus qui tanta in
dissidia intulerunt / et quod preter
rem eps p coiuris ipius anime totum
aurum exhauriat qd multo

tempore cumulaui ut demum spoliatus
omnibus bonis meis / in presenti pau
pertat degam. Sed o utinam esse
possem de mea uita securus / Et sic
rex priamus quid faciat ignorat / cum
necessitate coactus illorum debeat prosequi
uoluntatem / qui totis eorum uiribus
ad suam etiam delendam penitus
et perdendam personam anhelant /
helena pr uero sciens quod pax erat
tractanda cum grecis et quod anthe
nor cum enea erat iturus legatus
ad grecos sub noctis tenebris ad
anthenorem se contulit in secreto /
et eum rogat attente / quod cum mene
lao quondam uiro suo de ea pace
et reconciliacionem tractare debeat
ut ex sola sue misericordia pieta
tis ab eo pacis effectum valeat ob
tinere / quod anthenor gratanter se pro
ea obtulit tractaturum / et sic he
lena recessit ab ipso et in regium
palacium se recepit Interim autem
glaucus regis priami filius ho
norifice sepelitur / et de corpore pa
tasilee fuit tunc per regem philime
nem troianis appetentibus ordina
tum / quod in bunanatum (?) etiam rema
neret / Nam pace tractata rex phi
lemenis deferet in regnum ama
zonum corpus ipsius / ubi deferret
in regno suo tamquam corpus regine
more regio sepeliri / Anthenor
uero et eneas se contulerunt ad castra
grecorum / ubi cum illis tribus quos
greci elegerunt de perdenda ciui
tate firmius tractauit / et de re
conciliacione helene / cum mene
lao fuit ab ipso firma tractatum / conse
cuti sunt quod greci statuerunt ulixe
cum anthenore et enea aput
troia ire legatos / quibus intrantibus
ciuitatem gaudet uolgus nam cum
ambo sint reges et ualde discre
ti per eos putant pacem facilius posse
compleri / Sequenti uero mane omnes
troiani in regis palacio conuenerunt
rege mandante pro colloquio cele
brando / Ubi tunc fuerunt ulixes
et in suorum sermone uerborum dixit
illis / grecos uidelicet duo petere
restitucionem dampnorum in auri
et argenti maxima quantitate / et
quod amphimacus perpetuo rele
getur ab urbe / sine spe aliqua
redeundi quod totum anthenor dolo
se procurauit / Amphimaco pro eo
quod restitit urbis sue cum primum
ipse cum enea dixit priamo pacem
cum grecis esse querendam / Quod consultum expe
dit sapienti illam de se habere cau
telam ne tractacionis et sedicio
nis tempore sit contra alios prolocu
tor / et quod ipse met ponat custo
diam ori suo / Prolocucio enim am
phimaco preposuit / Non enim
anthenor sibi alias relegacio
nis exilium procurasset / Sed deus
qui semper iniustas ulciscitur iniurias pu
nit hominem pena sibi quam alii
procurauit / nam et ipse anthenor
enea ~~temptate~~ tractate fuit alia
perpetuo relegatus / prout sequencia pre
sentis hystorie declarabunt / Exeunti
bus igitur ulixe et dyomede
inter troianos in regis palacio
colloquio simul iunctis / Repente fac
tus est mirabilis sonitus inter
eos et uociferaciones multe
quorum clamacionem audire fuit angustia

loci ubi predictum colloquium tractabatur
pro eo quod Ulixes et Dyomedes ut dixe-
runt timuerunt ne tumultus populi
irrueret super eos in mortem eorum scilicet
et offensionem. Alii putaverunt filios
regis esse qui ad captionem ipsorum du-
cum regum legatorum Dyomedis scilicet
et Ulixis propter relegationem Amphi-
machi anhelarent sed diligenter ex-
quisita et ipsius penitus et causa
mori nullomodo percipi potuit quod
nam esset. Sed colloquio ~~colloquio~~
dissoluto omnes qui venerant
in regis palacium recesserunt ab eo.
Anthenor vero Ulixem et Dyo-
medem secretum traxit in locum ubi
satis secure loqui poterant de di-
versis archanis eorum et solis
tamen consedentibus tribus illis Ulixes
dixit Anthenori ad quid tantis
trahis expectacionibus nota nostra
ut res nobis a te promissa suum
non celerem consequatur effectum. Dixit
Anthenor scitis domini voluntatem
meam quia ad nichil aliud in-
vigilo cum Enea nisi quod promissa
nobis per nos celeriter compleantur
sed impedimento nostrorum morum est
quedam mirabilis structura deorum
quam si placet explicabo sermone.
Cui dixit Dyomedes placet et
gratum est nobis. Quibus Anthenor sic
ait certum et indubitatum est in hac
urbe quod rex ylius fundavit tandem
Troyam ylion ex suo nomine vocari sta-
tuit in hac urbe magnum templum
in honore Palladis esse constructum
quod cum totum esset perfectum in muris et
non super esset nisi constitui solum
tectum ex celo quoddam mirabile signum
et quedam res nimium virtuosa de-
scendit et iuxta magnum alta-
re [illegible] in pariete se ipsum affix-
it in muro ubi ex tunc usque nunc se
stetit ibidem et a nemine se
removeri permittit a loco scilicet
ubi est nisi a custodibus suis
tamen et nunc a proprio suo custode
videlicet sacerdote Thoanta qui
illud in diligentia magna custo-
dit. Cuius tamen materia ut ab ipsius
custodibus enarratur pro maiori
parte consistit ex ligno. Cuius autem
generis lignum sit a nemine no-
sci potest nec etiam sciri qualiter
in sua forma insigna est potuit
esse factum. Dea vero Pallas eius
beneficio Troianis dicitur attributum
dixit qualis virtus in ipso signo ex-
istat quod talis est ut donec ipsum sig-
num sit intus in templo vel intra moe-
nia civitatis Troie Troiani num-
quam civitatem ipsam amittent.
Sed Troiani reges et heredes eorum
hec etiam cives sue certissima Troia-
norum propter quod secure vivunt in ea
non timentes ipsius urbis exci-
dium aut ruinam. Hoc autem signum
nomine proprio quod a dea Pallade est
ditum esse actum palladium dicitur
appellat. Ad hec Dyomedes di-
xit Anthenori. Amice si ita
est de palladio ut tu dicas fru-
stra est superfluus labor noster cum
civitas propter palladium capi non
valeat. Cui vero Anthenor inquit
si de mora miramini magis quod promissa
non sunt complemento mandata.
Hec est sola causa qua
sola dilata usque modo promissa
non sunt effectum mancipari. Et cum
ergo hinc inde tractatum tum

sacerdote custode de palladio / nob
dando sub tine de quo etiam
ab hemino fiducia / per quadam
auri maxima quantitate / anne
ipsi sacerdoti promissa / de ipso hendo
infallibiliter certi sumus / et quod primum
erit palladium extra menia ci-
uitatis / ad vos illud destinare
curabo / et tunc per eo perfectu-
ros omnibus votis vestris / et sic inter
eos fuit predictum consilium dissolu-
tum / quibus autem recessuris dixit
Anthenor / karissimi ne pre-
missum consilium sit suspectum / et quia
mora oportet me ad Priamum re-
gem accedere / et fictione sibi dicere
ut negocium meum / vere in suo esse
sit latens quod vobiscum tractamus /
de habenda vobis certitudine
civitatis / quod ab ipso rege et omnibus
civibus intendimus rehabere / et sic
mutuo inter se data licencia
ad regem Priamum Anthenor accessit /

Incipit liber tricesimus de
capcione et destructione secunde troie
et morte regis Priami et eius
uxoris hecube regine et eius filie
Polixene Rubrica liber tricesimus

Ulixes igitur et Dyomedes ad eorum
castra reversis Anthenor
dixit regi Priamo ut manda-
ret omnes cives ad colloquium
convenire / Omnibus convenientibus An-
thenor ipse sui sermonis signifi-
cat eis tractatum esse cum grecis
quod pro pace firma tenenda cum eis /
dent eis viginti milia mar-
carum auri et totidem argenti / et
onerum certum milia de frumento
quod ordinatum fuit inter eos quod
infra certorum dierum spatium pre-

Concordia grecorum cum troianis
facta sub spe doli seu in dolo

quantitates colligi debeat et hu-
ius huius in assignatione earum
definitate pacis agree inviola-
biliter observanda securitatis caute-
le sunt exponenter / Dum autem de-
bebat opera per troianos ad quantitates
ipsas studiose colligendas / An-
thenor ad sacerdotem Thoantem pal-
ladii quod custodem sub noctis taci-
turnitate se contulit / maximam
quantitate auri in magno pondere
secum ferens / quod obtulit sacerdoti Tho-
anti / et ambobus existentibus in secre-
to / ei dixit Anthenor / Ecce quanti-
tatem auri tamen maxima / qua dum
vixeris tu et heredes tui poteris semper
divicias habundare / recipe tibi ea
et da michi palladium quod custodis ut
michi illud liceat asportare / Nec
unde cum sciri poterit quod a nobis
de nobis palladium committet / Sane
si tu intendis evitare troianorum
infamiam / sic et ego per eius mal-
leum novi quod a troianis contra me
possit impingi me fuisse factorem huius
commissi principem vel actorem / pono
itaque si feceris illud stati / Ulixe sus-
cipiente valde secreto / per quem
dum postea sciret esse sublatum Ulixi
potest culpa eius ascribi / Dicetur
enim Ulixes a templo palladium
subtraxisse / et hoc modo crimine
ab omni innocencie quamprimum
excusati / Thoantem vero sacerdos
qui in maiori parte noctis diutius vio-
lenter resistit verbis Anthenoris /
Sed demum cum per Anthenorem sibi
traheretur de nocte libera recede-
re facultas / Thoante illaqueato
auri cupidine palladii subtrac-
tionem Anthenori sponte concessit /

quod Anthenor statim asportavit
a templo et statim eadem nocte
preciosum suum illud transmisit ad
grecos quod Ulixi fuit primitus assig-
natum. Postea vero fama dictante
publice dictum est quod Ulixes sua
sagacitate illud interceperat a troia-
nis. Et sic dum ex eo sacerdos thoan-
tas elegit civitatem suam proditione
malle perire quam aurum perdere sibi da-
tum, quis locus tutus esse poterit
aut securus si sanctitas corruptela
corrumpitur. Certe nec est in sacerdoti-
Nota bus istud novum in quibus ex antiquo
avaricia virorum inter radices suas
affixit et ingluviosa cupiditas su-
as medullas. nullum enim scelus
potest esse tam enorme quod ad committendum
illud sacerdotes in fulgore auri subi-
tam non recipiant cecitatem. Sunt enim
avaricie templum et cupiditatis
asilum. Dum troiani vero promissam
quantitatem auri argenti et frumenti
colligerent et eam in templo Minerve
ponerent conservandam donec inte-
gra possit haberi. Placuit eis deo
Apollini in templo ipso solempne
sacrificium celebrare in multitudine
animalium ceterorum que dum animalia
ipsa super altare fuissent apposita
et inmitteretur ignis ad comburen-
dum ea ad sacrificium deputata
duo inter eos subito miracula
contigerunt. Primum itaque fuit illud
quod ad sacrificium illud nullo modo po-
tuit ignis accendi et cum fuisset
sepe crebrius attemptatum ignis statim
extinctus resolvebatur in fumum.
Secundum vero miraculum fuit illud
quod dum interiora animalium ipsorum ad
sacrificium parata essent super altari
quedam aquila volans ex aere
cum magno vocis clamore descendit et
unguibus super altare rapacibus un-
guibus suis suis omnia interiora
predicta sustulit ab altari et ea
in naves grecorum adduxit. Troia-
ni autem stupefacti sunt valde ad
ea que sic eis videntibus accide-
runt et in multitudine vero paparum
presagium primum miraculi deos esse
contra eos adversantia provoca-
tos. Et super utroque miraculo ad
significacionem eorum Helenus cassandre
consilia diligenter exposuit. quia
primo signo dixit eis Apollinem
indignatum pro eo quod templum eius
per vos in effusione sanguinis humani
extitit violatum cum in eo fuit inter-
fectus Achilles. Et expedit propter
hoc vos ire ad sepulchrum achillis
et ibi lumen accendere de quo
lumine accendere in eo sacrificio tale
lumen quod nullatenus extinguetur
quod et factum est. De secundo vero miraculo
cassandra troianis asseruit pro-
ditionem civitatis apud grecos sin
dubio esse tractatam. Sacerdos
autem calcas delphicus miraculis
interrogatus a grecis super signum
dixit captionem civitatis ab eis
tempore valde brevi fore debere.
Inter hec autem calcas cum eodem sa-
cerdote persuaserunt grecis quod deo
Apollini sacrificia eorum offerrent
quod statim factum est. post sacrificium vero
factum sacerdos et alii maiores
eorum ex certius consilio in secreto
ut fabricari fieri consiliatorem ad
quandam ymaginem equi enei
ut in eo salvi possent mille milites

collocari. Quem equum fieri similem quod ego
decreui. Nam hec est omnium deorum uo
luntas. Fiet autem equus fiet
magisterio et arte cuiusdam sapientis
artificis ingenio constituet quedam
clausura sit artificiose composite quod
ab exteriori parte aspectibus hominum
non patebunt. Per quas cum locus
erit et tempus ab eo exire valeant
predicti milites constipati quo
facto et regno ipso predicto occulte
mille militibus introductis pe
titis a rege priamo ut ipsum equum
in honore palladis in ciuitate
et in templum suum permittat intro
duci, eam pretendentibus quod causa
cuiusdam uoti uoti soluendi. Dole
tibi ipsi dee pro subtractione palla
dii quod fecistis de templo eius. Ad
cuius autem consilium sacerdotis et pro
uisione ipsius cum maximo la
bore artificum sine intermissione
aliqua factus extitit equus
ipse perfectus tamen et completus ultimo
anno captionis ciuitatis. Reges
autem qui uenerant apud troiam
in auxilia regis troye de quibus
superius dictum est perpendentes ta
uile pactum quod rex priamus cum
grecis inierat omnes cum suis re
cesserunt a troia. Et contra uide
licet puellarum et corpore pantasilee
de quibus mille puellis non superat
nisi tantummodo quadringente earum
excepta regina et tandem fe
stinanter post dictas eorum que ad
eorum optatas prouincias peruene
runt. Recepto uero mane ut fic
ticie condictum extiterat de pace
iurata in medio camporum extra

muros ciuitatis. sanctuariis ordi
natis a grecis rex priamus ex
tra ciuitatem egressus. Ibi sacrorum
maxima continua tamen ipse quam gre
ci mixta forma sacramenti tenere pacem
firmiter iurauerunt. Sed diomedes
primo iurauit pacem ipsam inuio
labiliter obseruare secundum quod anthe
nor disposuit inter eos. Et cum greci
postea fregerint pacem ipsam dicunt se
non fuisse periuros propterea quod cum anthe
nore proditione ciuitatis et pacem
ficticie tractauerunt. Quod uerum est
licet in prouerbio dictum sit. Qui artifi Nota
ciose iurat artificiose periurat.
Sic enim ut iurauit diomedes
maiores grecorum ceteri iurauerunt.
Rex itaque priamus cum omnibus
troianis suis deceptus et igna
rus pacem ipsam non ficticie sed
absolute iurauit. Quibus prestitis
iuramentis dum rex priamus
prout putaret iuramenta a grecis
facta dolo carere. Helena grecorum
regibus restituit. Et eis eam
in humilibus precibus commendauit
ne paterent quod aliqua fortassis
iniuria sibi posset inferri. Per grecos
ficticie letis uultibus annuerit.
Ulixes uero cupientes exequi dolo
se fraudis eorum insidias rogat
priamum ut equum eneum quem in ho
nore palladis se fecisse dicebant
ut sit propiciacio eis in recessu in
ciuitatem troie iubeat intromit
ti et coram templo minerue lo
cari. Ut dea pallas in talibus exe
niis oblacione sedata pro furto pal
ladii in eorum reuersione cum nauibus eorum
prospera absque periculis eos saluet na
uigando

negare promittat. Sic enim rex Pri-
amus ad petita nullatenus respon-
disset. Eneas tunc et Anthenor
sacerdotum esse dixerunt, asserentes
quod tale exennium ad civitatis
decus sit perpetuo mansurum.
Inductus itaque Priamus annuit
quod Eneas et Anthenor dolosis
fraudibus concesserunt. Et interim Greci
promissum aurum et argentum a
rege Priamo perceperunt et onera
frumentaria eis pacta. Eorum de-
duxerunt in naves et onerarunt in eis-
dem. Interim vero Greci convenientes in unum
cum maximo devocionis affectu cum
eorum processionibus sacerdotum, cum hym-
nis et aliis nectis trahunt equum
et usque ad portam civitatis condu-
cunt. Non enim porta fuit tante la-
titudinis spaciosa quod per eam po-
tuisset equus ipse commode intro-
duci. Ipse quod interim extitit quod ex
muro et porta item demoliri de-
beret quod via fieret ad introductionem
equi ipsius latitudinis et altitu-
dinis spaciose. Quo facto equum
ipsum Troiani lenes cum multo
gaudio induxerunt. Et non est
novum quod extrema gaudia luctus
occupet. Cum etiam cives et ma-
iores eorum ex cecis studiis fa-
cerent non equum hunc, sed fata statuerunt
sed mortis poenis eorum insidiis
compossisset. Immiserunt enim Greci in ip-
sum equum quendam nomine Syno-
nem, cui Greci claves claves
assignaverunt ut ex optimo cap-
tato tempore aperiret claustras con-
structas in equo et quod primum
preciperet Troianos per eorum hospicia

dormiendo quiescere ipse foris
existentibus signum daret in flamma ignis
accensi, ut Greci civitatem commo-
dius possent intrare et Troianos
possent morti tradere dormientes.
Eodem vero die insidioso consilio colore
miserunt ad Priamum se a Troia velle
recedere et apud Thenedon se primo
conferre, ubi Helenam occulte re-
cipere statuerunt, timentes si ipsam
Troia reciperent ne forte tumul-
tus in exercitu Grecorum insurgeret con-
tra eam, ut ipsam exinde morti
traderet, si esset tunc qui posset eam
sua defensione tueri. Placuerit
igitur Priamo velut ignaro futu-
ra. Una Grecorum ea reputans se-
vera. Deinde Grecis ipsis ascendentibus
naves eorum et velificantibus a li-
toribus Troianorum, Troianis eos
videntibus exinde facti leti. Greci
apud Thenedon applicant
post an solis occasum. Ibique
eis in multa iocunditate cena-
tibus superveniente noctis umbr-
aculo, omnes se armis bellicis
induerunt et ad civitatem Troie
se in magno silencio contulerunt.
Synon vero postquam percepit Troia-
nos inisse dormitum, egressus
ab equo reseratis claustris iam
igne accenderat et Grecis ad-
venientibus signum dedit. Quibus
incontinenti primum porte di-
scissum ingredientibus civitatem
et egredientibus militibus qui in
equo extiterant constipati, in Tro-
ianos vilit irruunt, qui secure
in eorum domibus dormientes nulla
fortitudinis, ac formidinis titubaa-
tione corrupti sine spe aliqua

hostilis insultus / Sicque in eorum
hospiciis morabatur et pro grecos
/ eorum fractis ianuis et undique
conquassatis contra ascendunt hosti
liter domos ipsas / quoscumque in
eis reperiunt discretione sexus
non habita nec etatis inolentes
occidunt exponentes eorum pro
prias divicias prede rapaci / Cum
omne preciosum eorum ab eis rapi
ant et expoliet sic cum iam
illucesceret dies illa / plus quam
viginti milia hominum gladio
perierunt Civitatis ipsius tem
pla crudeliter spoliantes / Clamor
igitur maximus exurgebat / undique
in funestis vocibus occisorum et Rex
Priamus tam turbido audito
clamore / statim agnovit se pro
ditum ab anthenore et enea
/ et in multa lacrimarum copia an
xiosus fugit astrictus / et indu
tus vestibus quibus potuit / subi
to cum precipes sua descendit ab
aula / et in templum apollinis se
recepit quod in pallacio suo erat
putans se statim ab hostibus mor
ti tradendum et nullam posse a
modo spem habere vivendi / Qui
coram magno altari pronus
occubuit indubitatam mortem
expectans / Cassandra vero quasi de
mens effecta / ipsa fugit et miner
ve templum intravit ubi suorum
omnium excidium gravem lamenta
batur / Vero regie mulieres in regali
palacio in multis lacrimis et do
loribus remanserunt / mane autem
facto in ipso lucis diluculo / Greci sub
ductu Anthenoris et Enee prodi

torum sue parte publicorum in magno
ylion invenerunt nulla ibi defen
sione pro troianos a venta / propter
quod omnes quos ibi reperiunt
morti tradunt / Pirrus vero in
predictum apollinis templum ingressus
ubi Rex priamus mortem propriam ex
spectabat / cum in eius ense nudo
et in conspectu ipsorum Anthenoris et
Enee devotos ipsius Regem pa
riamum coram altari nequiter inter
fecit / Sic quod in multa sanguinis effusione
cruoris maior pars altaris extitit
exinde madefacta / Hecuba vero
et eius filia polixena se fuge
dederunt et quo fugiat prorsus
ignorat / eis tamen fugientibus ob
viavit Eneas / cui hecuba sic
dixit in multo furoris ardore / Ha
nequissime proditor / unde a te provi
de potuit tante crudelitatis impie
tas / ut Regem priamum a quo tanta
magnalia suscepisti tanto ab
eo magnificatus honore passus
fuis interfectores eius ad eum ducere
quem debuisti tua protectione salva
re / prodidisti patriam tuam et urbem
in qua natus fuisti / et in qua
fuisti tanto tempore gratiae / ut eius
ruinam aspicias et eius incendia
inde non horreas / quibus firmat
/ saltem istius misere polixene tuus
impius animus misereri dignetur
et nequissimus tuus oculus ei parcat
ut inter tot mala que fecisti tibi
saltem possit ascribi hoc modicum
boni egisse / ut eam salvare si po
tes omnino parares / Angit enim in manus
grecorum deveniat quod ea interficiat vel
turpiter dehonestent / Ad hecube

Mors regis Priami

igitur verba motus Eneas poli
xenam suscepit et eam in cognite
secum ducit quia miseretur loco con
signat Thelamonius vero aiax de
templo minerue andromatam etiam
hectoris uxorem abstrahit et cas
sandram et secum ducit bruchis et me
nelaus Helenam abstractam ab
ducit qua aula regis magna erat
valde letus et greci in eorum sen
ciam persistentes totum ylion dite
funditus studuerunt et in cunte
troie submiss crebris incendiis
eam flammis rapacibus exposue
runt sic cremandam per . . quod tota
refectina troia fumat ex quibus
magna pallacia corruerunt
et exusta subitas perierunt ista
mus exceptis domibus proditorum
que signo dato illese ab incen
dys sunt conseruate Eversa igitur
sic tota funditus ciuitate Rex
Agamenon in magno templo
minerue omnes maiores exercitus
statuit queuere quibus conuenien
tibus statim ibidem Agamenon sta
tuit de duobus eos sollicite requi
sunt Vno scilicet si seruanda sit
fides illis quorum opere greci sunt
facti victores et domini ciuitatis
Anthenori et Enee Alio vero
quis modus et forma sit seruanda
in diuidendis spoliis diuiciis
et thesauris ex ciuitate quesitis
Ex grecorum responsio fuit illa
ut tunc nune verius Anthenore
re et Enee seruanda sit fides per
quos greci domini facti sunt verbis
et omnes diuicie a ciuitate quesi
te in publicum veniant que

distribuende proponis secundum unius
cuiusque statum merita et labores Sed
Thelamonius aiax adiecit He
lenam non minus importi danda
per quam tot milia grecorum tantis
temporibus subierunt quia consilio multi
ex pris regibus adheserunt Et rex
Agamenon et menelaus tunc
Helenam defendere potuit tum ma
iorem pro regum in exterminium helene
vnanimiter conueniss Vera rex vli
xes in contrarium declinando secu
recia itum suis sermonibus et
ordinato modo loquendi predictos
reges induxit quod eorum mutata
sententia in liberationem helene omnes
concorditer consenserunt Agamenon
tenens reges ipsos tunc in tantum
institit et curauit quod sibi cas
sandra regis priami filiam re
ges ipsi in suis laboris premium con
cesserunt Nondum tamen ipsorum regum
colloquio dissoluto Anthenor
et Eneas accesserunt ad eos ex
ponentes eisdem qualiter andro
mata et Helenus regis priami
filius semper dissuaserunt troianis
grecorum scandala et eorum inimi
cicias detestari quorum tractatu
fuit liberum corpus achillis
et funarie tradicum sepulture
quare petierunt utpote dignos
a custodia liberari quod a regibus
liberaliter fuit concessum Helenus
autem pro duobus filiis hectoris et
Andromata filiis per defunctum
te patris procepotibus et mater
pro filiis reges ipsos ipsos humili
depreca deliberacione ipsorum quod et
reges filii annuerunt Ideo et pir
rus qui detinebat consenserunt

qui factis primo institit eos mor-
ti tradendos. Statuerunt etiam
et tunc quod omnes nobiles mulieres
que a mortis laqueis euaserunt
libere permittantur abire et standi et
redeundi liberam puelle earum ha-
beant facultatem. Disposuerunt postea
et ipsi a Troia recedere. Sed tanta
maris tempestas inualuit quod non
ualuerant per menses integrum na-
uigare. Et cum nondum tempe-
stas marina cessaret, Greci super
hoc ab antistite Calcante dilige-
nter explorant responderi causam
eorum. Unde tantam quis culpe ca-
pressit. Sic perdurabant quibus Cal-
cas sic dixit: Hec eis accidere
per furias infernales, pro eo quod non-
dum est Achillis anime satisfactum
in templo Apollinis nefarie. Immo-
landum est ergo diis ipsis de ea
per quam mortem subiit, que ipsis
hunc remansit multa. Pirrus
igitur diligenter exquirit quod nam de
Polixena sit factum, que de Achillis
nece fuit causa penitus in persona. Cum
constet eam non esse mortuam, neque cap-
tam habeat omnis exercitus ubi asseruit et
per Agamenonem seruatam. Anthe-
norem quod cum ipse negauit con-
cium de uita Pollixene et ubi sit
molester impingit. Anthenor autem
uidens se exinde in tantum ab Aga-
menone et ab aliis Grecorum regi-
bus exprobrari tamquam iniquitatis
filius, nolens omnes proditiones
suas finaliter complere, tantum
per dies plures cure adhibuit
et labori quod demum agnouit Po-
lixenam in profundo cuiusdam tur-
ris ueteris occulte latere. Ad quam
accedens Anthenor, a predicta turri

per brachia molenter excepit, quam
secum ductam captam Agamenoni pre-
sentauit esse. Agamenon Pirro sta-
tim eam transmisit. Quam Pirrus
statim in sepulcro sui patris eam ma-
dauit occidi. Dum igitur Polixena
duceretur ad uictimam, concurrit regum
concursus et uulgus in tanta pulchri-
tudinis sue forma procedere absque
ab ea commissi causa, quod omnes do-
lent et pie compatiuntur eidem. Ama-
nibus ergo Pirri ipsam uelociter
liberassent, nisi iuxta decam cal-
catis omnium interesset ad propria posse
redire, qua uiuente redeundi
facultas libera non pateat eis pa-
tere. Polixena autem ante Achil-
lis tumulum constituta de morte
Achillis se uerbis humilibus excusa-
uit, ymmo de morte eius dixit
nimium doluisse, et quod Grecorum re-
ges et principes uirginem innocentem
contra iusticiam patiuntur sine culpa pire-
re. Non quod mortem abhorreret, cum uita eius
satis esset sibi durior morte, sua-
m tante nobilitatis uirgo sue
uirginitatis claustra illicite dissu-
pi permitteret et sui pudoris integra
puritate pateretur quod per manda-
tum cuiusque ignobilium deturparetur et spe-
cialiter ab eis qui hostiliter eius Regem
patrem suum et inclitos fratres suos
crudeliter peremerunt. Cum dixit me-
lius sibi succedere in patria sua
mori quam per exilium in paupertate
~~[illegible]~~ angustiis uitam ducens
anxiose ambire prouincias alie-
nas. Remanet igitur mors cum
se gratie admittit Deo que uirgo et
uirginitate sua diis omnibus et
ipsi morti grata uoluntate libare.
Ad hec dum tacuit Polixena

stati pirrus coram sui patris sepulcro
cum gladio videnti hecuba matre
sua impie polixenam occidit et
(de pollixena) eius corpus perfusum trucidato per
eum patris monumentum in multa decur
rente copia virginei sanguinis irri
gavit. Hecuba vero cum vidit coram
se interfici polixenam dolore nimio
a sui sensus penitus extra me
moria facta est furiosa. Que in furore
suo penitus dissoluta vaga discur
rit. quos et vidit morderet more
canino. et proiectis ab ea lapidibus
invadit istum obruit. nunc et illum
grecos multitudine lapidum offende
do. propter quod facta est nimium grecis infe
sta. et ideo eam greci capi faciunt et
mandat in aulide insula troie
vicina ab hominibus lapidari. que
ibidem lapidibus obruta diem clau
sit extremum. Greci vero hecube
(de hecuba) corpori monumentum ardium et insig
ne fieri mandaverunt ubi corpus
hecube fuit sepultum. cuius mo
numenti fabrica usque hodiernum
diem loco apparet in ipso et nomen
quod tunc fuit impositum ipsi loco
pro memoria hecube. Vocatus est
locus infestus quod nomen usque
nunc vique durat in ipso loco.

Incipit liber tricesimus primus
de exilio enee et relegacione
anthenoris a troia et morte the
lamonis aiacis

Post troiane urbis interitum grecorum
principum eorum facultatibus dispensatis
captorum. nondum valentibus grecis
a troia recedere propter nimiam maris
et temporis tempestatem. Thelamonius
aiax coram agamenone et aliis
grecorum principibus contra ulixem querela

exposuit dicens. quod cum in distribu
endis bonis et facultatibus tro
iane civitatis captiue constitutis de
buit equa forma servari. in palla
dio concedendo non tamen fuit equa
forma servata. cum palladium con
cessum fuit ulixi qui tanto pre
mio non fuit dignus. et ego eam ca
rui qui multo magis dignus
existo. Cum propter mee strenuitatis
sudores in modicos multociens grecorum
exercitus fame nimia laborante
multa fecunditate replevi multorum
victualium ubertate. Et exercitum multo
ciens a troianis quasi devictum
invicti fortitudine roboris ad lesum
providere et consumari feci cum contra
hostes. Cum et ego regem polime
storem in fecerim in cuius custodia
rex priamus commiserat eius filium
polidorum cum infinita quantitate thesauri
quo polidoro interfecto omnem eciam
thesaurum suum ad exercitum grecorum
totum adduxi. Ex quo fuit semper
exercitus in suis expensis semper habun
dans. Interfeci eciam regem frigie
omnibus bonis eius grecis adduc
tis et eo amplius quod dum grecorum
adventum meo studio et meis
viribus multa regna. Thangaros
scilicet. Cepresum. Arispia. et Lari
sam. Et nondum cum adiacencia regna
troie et loca sibi finitima usque
ad muros civitatis ipsius. Cum
nullus esset qui troianis in aliquo
succurreret. Cum et ego cum achille mul
ta victoriosa perfeci. que licet
tempore in suo simone dumpsa distinxerit
hic tamen tanquam superflua sunt omissa.
Accipe ulixes careas omni strenui
tatis milicie. sola sui sermonis

facundia viget et superbe videtur quod
non prevalet nisi in blandiciis suis
et in fallaci arte verborum qui sic
dixit nos domini excidium troiane
civitatis efficaciter habere non a sua sed
in ulixis virtute percepisti sed a pro
ditoriis et fallacibus verbis suis
propter quod labe perpetuo laboramus
infamie nisi que tenetis ut troianos
quos debuimus in potencia nostra
devincere devicimus per machinacionis
fallaciam et per dolum. Postquam vero
thelamonis fine fecit ulixes
contra eius verba ad se respondens
dixit ipse troianum excidium eciam
sua strenuitate dicit se et sapienti
consilio sensus sui qui si non fu
isset in grecorum exercitu et in multam
discordiam sensus sui. Adhuc troia
in sua gloria et sinceritate maneret
et eius cives essent adhuc in
fortitudine status eorum. Sane
nec certa non virtute tua domine the
lamon grecis palladium fuit asse
cutum sed racione studii mei curavi
Troianus enim nichil si esset sed ego
personalis mei scrutinium eadem
venit quod per palladium retar
dabatur nobis capcio civitatis
enim in palladii virtute consisteret
troia capi non posse. Donec palla
dium esset inter menia civitatis
ipsius sed troia a tercio fuit tunc
et tractatum studiose tractavi quod pal
ladio per habito nobis fuit civi
tatis ipsius dominium assecutum. Et ad
hoc inter certa suo tunc colloquio fine
fecit. Thelamonis vero aiax inter
obprobriosis verbis insultavit ad
in ulixem et ulixes in ethonem contra
eum propter quod capitales facti sunt invice

inimici. Thelamon publice as
serebat eum esse quod suis manibus
moriatur ulixes. Et demum placuit
regibus agamenonis et menelai
standum esse iudicio. Quis eorum aliter
palladium habere debet thelamonis
an ulixes ipsi eorum arbitrio decre
verunt palladium penes ulixem
residere debere tamquam domino eius
adinventum merito fore. Ex eo quod ulixes
eorum contemplacione helenam a morte
periculo de manibus ipsius thelamonis
et aliorum regum grecorum suis sermo
nibus liberavit. Dolet igitur the
lamon ex tali pensione facta per
agamenonem et menelaum de pal
ladio in donabilis contra eum. Illa omnis
qui maiores exercitus constanter
asserebant in obtinendo palladio the
lamonem digniorem ulixe. Propter
quod thelamonis contra agamenno
nem et menelaum eorum generis an
imum multa verborum effundit ob
probria. Et eos asseruit se decerto
eorum capitalem inimicum cuius rei
causa predicti duo reges fratres et
ulixes cum eis in magna militum
comitiva servabat se cum cautela
maxima custodiri. Postquam vero dies
ille transivit veniente eius nocte
sequenti et diei priori aurora surge
te qua dies sepius effundit orbi
diluculo lucem suam inventum est quod ea
nocte fuerat in lecto suo thelamon
interfectus multis confossus vulneribus
et eius corpore multimode detrun
cato. Thelamon igitur per totum exercitum
magnus extiterat et de morte the
lamonis contra omnes dolent. Et
qui credulitate venit in agamenone

mo'it te
monis

et menelau culpa ipigit / Et po
quam ulixe / Pirrus vero qui the
lamonium affectione sincera dilexerat
contra ulixe et alios thelamone
necis principes / multa comminato
ria verba diffundit / propterea ulixes
demta sua dubitatis / quadam
nocte subripiens noctis caligine
nimis obscura cum suis navibus
recessit / a troia furtive / et alto
pelago se commisit / dyomedi autem
suo palladio dimisso / Sed pir
rus thelamonis corpus crema
ri mandavit et ex eo facto cinere
in quodam vase aureo reponi et
consignari disposuit cineres ipsius
multa sagaci artificum munimine
sigillatum / Pirrus thelamonis re
gis regnum ipsum defendimus / Aga
menon vero et menelaus cum
quibusdam regibus sibi faventibus contra
pirrum et quosdam reges qui pir
ro favebant faciebat se cautius
custodire cum pirrus insidiaretur
eisdem / et ipsi similiter ipsi pirro / An
thenor suo tractatu inter eos pacem
stabilem reformavit et omnes postea
maiores grecorum ad convivium cum ma
gna sollempnitate studuit invitare
quos in magna diversitate ciborum
paravit ut decuit et refecit / et pos
tea eos in multorum exhibicione do
norum honorare curavit / Greci
vero contra eneam eorum assessoribus in
pigebat / contra eos scilicet fregisse fi
dem rupto sui vinculi iuramento
/ ex eo quod polixenam celaverat rea
mortis / cuius occasione magnus
achilles extiterat interfectus / et ideo

excitato consilio / Enee exilium tradi
derunt / ut perpetuo relegaretur a
troia / Qui cum non valeret eorum in
sidiis obviare / grecis humiliter supp
licavit ut saltem viginti duas na
ves cum quibus paris apud greciam
se contulerat sibi concedere digna
rentur / et cum refectione innumeri
digerent reficiendi eas sibi debe
ret spacium indulgere / quod greci sibi li
benter concesserunt / Interim vero in isto
spacio sibi dato / ad refeccionem ipsarum
interea anthenor nolens etiam
manere congregata navibus sibi consti
tutis voluntarius recessit a troia cum
multitudine plurima troianorum / Sed quo
ierit aut quo diverterit presens
hystoria non declarat / Eneas vero
contra anthenorem gerebat animo
odiosum / pro eo quod facto suo factum est quod
ipse relegaretur a troia / quod sue ar
bitrio voluntatis latenter an
thenor paravit insidias / quare
a troia postquam perpetuo relegari
mandatur / Eneas troianos alloquitur
qui superstites erant a troia / ad
consilium convocatis / sic eos allo
cutus est dicens / Amici fratres ex quo
sinistritate fortune adpositum
statum in quo estis in quo de
venistis aperte videtis quod sine
alicuius consilio protectoris salubri
non possitis ducere dies vestros / Est
ergo nobis salubre ut me recte
dicte de aliquo vestro rectore sa
lubriter cogitetis / Si enim vivam
vos habitantes per villas et castra
et etiam alibi faciet vos sine pro
tectore manere passim in vos
irruet et continuis vos lacessent

omnibus vos exponet. Expedit ergo
vobis ut iam mittite pro
anthenore ut eum nobis consti
tuatis in regem ut tam eius consi
lio contra emulos vestros possit
salubriter vos tueri. Placuit ita
que Enee consilium omnibus. Ipsa ergo per
eorum nuncios Anthenore pos
to ductus ad troiam festinus
accessit sine offensione. Eius sta
tim Eneas in armata manu
noluit persistere dum adhuc e
neas in troia potestatem eo esset.
Sed reliqui troianorum exigui
apud troiam Enea hortante de
sperant ut a sinus desistat recep
tis et mala eorum omnia in eius
fine relictis aliqui sunt sortita
per emulia et intestina bella re
cessus non debeat renovari. Ad
eorum igitur verba Eneas sit diu
quis hoc possit tanta pietatis
dulcedine dimulceri in tanto vi
ro nequissimo. Continuo proditionis
actori parte pie possit. Cuius pro
ditionis artibus factum est quod Polixe
na dicta regis filia virgo in
nocens mactari contra sepulcrum
Achillis sic crudeliter meruisset.
et ego sum aliud operto precio
relegatus. Qui nobiscum assta
bam in communibus lacrimis tristis
eorum particeps condolere, et omnium
amaritudinum vias contemplationis ex
quirere per qua possimus in tantis mis
doloribus respirare. Ad verba igitur
Enee Priami quorum deliberato consi
lio Anthenorem relegari decreve
runt a troia et numquam redire tro
iam sibi liceat. Data sibi licentia a troia

continuo recedendi, quod et factum est.
Anthenor statim cum suis navibus
et multis de reliquiis troianorum se
immisit in mare et tamdiu per pere
grina equora devenerunt donec
in quorundam manus inciderat pira
tarum, qui invenientes in Anthenore
et suos quosdam ex eis interfecerunt
alios vulneribus affixerunt et de
mum predati sunt eos. Tandem ab eorum
manibus liberatos qui tam diu per ma
ria et equora devenerunt donec aura
prospera aspirante in litora cuius
dam provincie applicant, que Gerbendia
vocabatur, in qua regnabat rex
quidam valde iustus et pius Ce
tides nomine, qui provinciam ipsam
in multa tranquillitate regebat. In ter
ram igitur huius regis descendit An
thenor cum comitiva paucorum mi
litum cuiusdam rupis excelse que
ipsi litori adiacebat. Et ipsius lo
ci situata planicie que a ra
dice rupis ipsius longe lateque
per arva distendebat et nemora
et in multis aquarum fontibus
circumquaque. Anthenor vero ipsius loci
amenitate captata in superficie
rupis ipsius quandam civitatem
fundare disposuit et fundavit
cum reliquiis troianorum qui navi
gaverunt cum eodem et eam Chena
lon statuit appellari quam in brevi
temporis forti murorum ambitu
circuivit constitutis in ea multis per
gentibus bellicosis. Quod postquam tro
ianis innotuit quod venia sperat
apud troiam de civitate ipsa in loco
tuto situato fertili et ameno na
ta plures eorum sponte pervenerunt ad
eam, ex quibus civitas ipsa in non

... Anthenor proditor ... de troia relegatur

et multis aliis factum est in numero plo-
rimo / Ydeo autem regi occidentis cuius
erat dicta prouincia ipsa subiecta
sic se subdere in multa sagacitate
nouit Anthenor / quod rex ipsum
magna recepit in gratiam / et ciui-
tatem ipsam et omnes troianos
eosdem / qui magnificatus est valde
ex dilectione regis Anthenor / ipse
sue probitatis et industria et in regno
ipso per regem factus est secundus ab
ipso / Cassandra vero que remanserat
apud troiam multis exacerbata
doloribus ex lapidacione matris
et polixene in gulo sue sororis multos
dies duxit in lacrimis / anxieta-
tibus et lamentis / Et demum lac-
marum ymbribus exsiccatis pa-
rumper a suis doloribus respirante
/ grecis qui intendebant a troia re-
cedere ab ea multum de futuris eorum
exquirerent / quibus Cassandra dixit
multa mala eis debere succedere
antequam in patriam recipiantur eorum /
Agamenoni vero dixit ipsum
interfectum ab hiis qui sunt in
domo sua et quemadmodum postmodum vtrique
eorum accidit sicut Cassandra va-
ticinata est illius presens hystoria
in sequencia declarabit / De thelamo-
nio vero clandestine interfecto super-
erant duo filii / quos ipse de du-
abus Reginis vxoribus sibi susce-
perat / quorum vnigenitus vocabatur
Eurisides / de Regina glanta
et alius de Regina exinisspina
quem antisatus vocabant / Hii duo
dum etate egerent pupillari dati
sunt sub tutela et cura Regis tre-
cie / inter eos donec pubescerent edu-

carentur et donec apti fierent ad milicia
assumenda / Agamenon vero et
Menelaus a grecis licenciam
postulant recedendi / quia ipsis ma-
iores grecorum adhuc existentibus apud
troiam diu recedere valuerunt pro-
pter eos clandestina thelamonis
nece suspectos / Set de Vlixis fu-
ga furtina postquam accurauere se
ipsum constituit Agamenonem
et Menelaum in magno velena-
ret / sibi recedendi licencia tamen i-
nitis annis tenuerunt / Ipsi autem
recedentes a troia / Alto pelago
se committunt tempus erat quo
calcat Sol frigidus antipiro-
torbe iam suos menses exolue-
rat inequales et hyema vernps
in suo pigro rigore iam vernes prop(ri)is
frondibus spoliauerat arbores et
dulcibus auium iam induxerat
silencium cantilenis / tunc eurobusta
vectorum austitas in vento flatus
spirando sinus proposuit a cardi-
nis tunc cum ab aere liquido se-
/ renitate depulsa nubium ob-
scura congeries vestit illum
/ que in pluuiarum copiis dissol-
uit non vadabat inuenta flu-
minibus / et ab estiuis ramorum fon-
tibus et truncis / decidentibus et val-
les nisibus decisibus valles ipsas
vbique mundificat et extinguit / tunc
quorum in consulta felicitas / ceco
audacitatis ardore corda commo-
uit / qui ad propria repatriare volentes
pugnacium anos sueti calore
feruitare compellit / ut non aduer-
tentes viarum discrimina / nec temporum
qualitates se desiderat accingere

accidit sepe quod plerisque contingit, quidem ad propria inconsulte redire festinant viarum impedimentis exurgentibus inopinatis aggressi in medio marium deficiunt, et numquam ad propria sibi est ulterius redeundi facultas. Hoc igitur desiderio dum Grecorum capta sint vota, ad propria redeundi recedentes a Troia cum eorum navibus divitiis multis onustis, quas ab opulenta Troianorum preda sibi multa plurima quesierunt, in profundo hyemis quadam die sereno captato se deposuerunt in mare elevatis velis et afflatibus ventorum expansis per quatuor dies et totidem noctes quasi feliciter navigarunt. Quinto vero die circa nonam dum per egeum mare in maris equora plena securitate sulcarent, serenus aer subito factus est ater dum obductus nubibus imbres evomeret in multitudine pluviarum. Mugit ether in tonitruorum sonos, emittentibus tremebundos et coruscationes repentinas, et falsis ignibus tristes inter tenebras tempestatis instabile lucem prestant. Eurus vero nocturnus et Affricus ab antris soluti relaxatis maris ima subvertunt, et nunc in tantos montes, nunc in profundis hiatibus maris undas elevant et distendunt, vehementes spumosas procellarum. Hic igitur Grecorum naves maris proxima tempestate compulse nunc huc nunc illuc inerto remige transferuntur. Scinduntur vela multas dilacerata per partes, magno fragore arbores ... et antenne a suis malis violento dimote separate

varias collidunt in partes. Ex hemonum vero sociorum a propriis navibus eiecti per excussos remiges naves ipse dum vage periclitantur, varios inter fluctus supervenientibus noctis tenebris duplicatur, in mortem segregatur, et a fulminibus a summo celo triplici flamma ruentibus in medio fluctuum exuruntur, et ex ipsis spumosis deperiunt inter undas. Dum eas celestis ignis exurit et maris aqua submergit. Provenit igitur quod navigantes ipsis et innumerabiles divitias Troianorum quas vehebant, rex Vorax (?) toto absorbet. Oileus vero Aiax, qui cum triginta duabus navibus suis periclitans incidit tempestate, omnibus navibus suis exustis et submersis in mari, in suis viribus brachiorum nando semivivus pervenit ad terram, et inflatus nimio potus aque vix se nudum recepit in litore, ubi usque ad supervenientis diei lucem quasi mortuus iacuit in harena, de morte sua sperans potius quam de vita. Ex quadam ex suis nando similiter a maris ingluvie erepti inde pervenissent ad litus, dum eorum querunt in litore si forsitan evasisset, quem in harena iacentem invenerunt, blandis verborum foventes affatibus cum ... ipsum nec alio posset subsidio refovere. Hic igitur ut dicitur e grecis periclitantibus contigit et Aiaci ... dee Minerve que concepta ira altissima in Aiacem et in alios voluit vindicare, Greco quod Cassandram a templo suo violenter abstraxit. Dignus enim ... sit quod penam suos tollere debeat auctores, pro quo nomina ut culpa obvinxit.

Dutarat nulle no culpabiles sepius
arcedatur / De aliis vo grecis et
grecorum ducibus a troia tunc recedentibus
et ad pa redire festinantibus / qui
partis cladis periculum nimie subi
erunt / qualiter eis successit sequenti libro
apertius enarrat

Incipit liber tricesimus secundus
de falsis inductionibus de morte pa
lamidis que calumpniose imputabatur
vlixi et diomedi de naufragio gre
corum et de morte agamenonis

Eo aut tempore quidam Rex in
grecia nomine Naulus / qui
Regnum in grecia magne latitudinis
et longitudinis possidebat / Cuius
Regni situs ex septentrionali plaga
longo mari pelago cingebatur
dum ex eodem latere habet rupes
excelsas / quarum radices ambie
bant pelagus in porrectu et iux
tos ex eodem latere iuxta se habet
scopulos montuosos / hic Rex nau
lus tempore troiani belli habebat
duos filios quorum antegenitus
palamides vocabatur / alius vero
o eatus / hic palamides multa
sui strenuitate vigebat / cum
esset vir fortissimus et strenuus
in bello / et equestris milicie mul
ta forma preclarus / ad grecorum exer
citum in multarum navium copia et mul
torum militum comitiva et apparatu ma
ximo potenter accessit / cum nullus
Rex in grecia maius Regnum haberet
in tantis diviciis opulentum / hunc
palamidem greci in imperatorem totius
exercitus statuerunt / agamenone
ne ab eius cura principatus amoto / quia palamides dignum

in conflictu belli mortuus exspi
ravit / ut de hiis omnibus satis est
suo loco supra relatum / Ex quidam
quibus aliorum placet intitures
et qui semper in eorum maliciis gaudent
Regi naulo et eius filio / oeato
de morte palamides filius ad
inductionibus et subornatis in
multa fictione commentis aliter
sunt testati / dixerunt enim pala
midem non in bello peremptum sed clan
destine et furtive per vlixem et
eius socium dyomedem / de consilio
grecorum fuisse necatum / Et ut
ex eorum commentis resultaret fir
ma credulitas de eius interfectione
commentati sunt fictiam formam et
modum / asserentes in dictis eorum vli
xe dyomede agamenone et
menelaum duas falsas litteras con
finxisse quibus continebatur palami
dem cum troianis proditionem grecorum
exercitus tractavisse / pacta sibi
a troianis / quadam auri maxima
quantitate / et has litteras fecerunt
ad latus cuiusdam interfecti hominis
alligari / Cum aut finxisset ei ante
premissorum pecunie quantitate tracta
vit vlixes cum quodam secretario
palamides quod ipsam pecuniam
quam promisserat troiani / pro proditione
exercitus se daturos sub capicio
lecti palamides latenter abscon
dere procuraret / qua cum vlixes as
signasset eidem / idem secretarius pa
lamides sub capicio lecti ipsius
latenter abscondit / quod cum idem secre
tarius se ad vlixem postea contu
lisset / relatum sibi extitit in secreto
qualiter mandatum vlixis / vlixes

pfecerat

tur in eodem loco ipsum clandesti
ne fecit occidi / quibus litteris post
ea per grecos inventis / et lectis / greci
contra palamidem suspicionis animum
cepisse dixerunt / et cum greci ad ten
torium palamidis se postmodum
contulissent / perquisitum si sit de auro
rei veritas inveniretur / in proximo eius
lecti capite invenerunt aurum ipsum
inscriptum et eiusdem ponderis quod predicte littere con
tinebant quare cum greci fidem adhibu
issent / huius quod continebat in
litteris postea timore in palamide
minime noluerant tamquam proditoris
actorem / ¶ Sed palamides contra
predicta mox resistens obtulit se
exinde defendere / per duellum cum se astrue
ret ipsius sceleris erat immunem
et separatum innocentia sua / bello pro
purgare / et cum nullus grecorum fuisset
qui tunc contra eum pugnandi certamen con
gredi voluisset videntibus proditionis eius
cumulis quod per eandem viam ipsum offen
dere minime potuerunt / Ulixes in
suis sermonibus sedavit populum
et curavit tantum quod de hiis que
contra palamidem suggesta fuerunt
falsa credulitate depulsa ut eius
videtur adiutor / ¶ Palamides
fuit penitus adhuc in prio(?) exercitus
reformatus / ¶ Addiderunt enim predicti
cominatores(?) ad machinationibus suis
quod non post multos dies Ulixes
et dyomedes secreto sunt pala
midem allocuti / asserentes eum quod
sibi certificati sunt quod in quodam
vetusto puteo erat quidam magnus
thesaurus absconditus qui indubi
tanter ab eis poterat obtineri /
de quo cum eis volebat eum esse parti
cipem et sequenti die ad predictum puteum

se conferre / Et si placeret ei tunc rem cum
eis adipisci thesaurum hiidem greci tamen
et acceptum habebat palamides vero
eorum fraudum velut ignarus / et pla
ne fide deceptus veniente nocte cum eis
ad predictum se contulit puteum ubi col
latione secum in eos quis eorum primo
descenderet palamides / et cum se obtu
lit descensurum qui discalciatus pe
dibus et superfluis vestibus revectis
/ ad se / in puteum ipsum mox descendit
/ quod ut perceperunt ad yma putei
pervenisse statim cum lapidibus ob
ruunt et interfecerunt eundem et ipsum
mortuum in puteo dimiserunt / ad
eorum tentoria subeuntes noctis sile
tio operantes et tales sunt fructus(?) co
meti grecorum quod de morte palami
dis nauli regis autem patris sui
et oeatis fratris sui ad credendum
pervenerunt / ¶ quod naulus et eius
filius oeatis diligentissime sunt
scrutati qualiter ad vindictam necis
filii et fratris eorum poterat insurgere contra
tot grecos / qui declarati ipso fuerunt
/ audiverat enim pro certo / quod greci ipsi hie
mali tempore se posuerunt remanen
te ad eorum patria redeundi / qui necce(?)
habebat transire per confinia regni sui
/ ¶ Mandavit ergo eorum hominibus ut quolibet
nocte in cacumine montium existentium
iuxta pelagus ignes accenderent
ut decepti greci per noctis tenebras
transeuntes putantes se esse securos
terram in qua se securi recipere
potuissent ubi diruerat(?) irruit
et ventis expansis in montes ipsos
et scopulos cum eorum navibus
inruerent / ubi naves ipse subiret
dissipate naufragium et irrecuperabile

deperiret / h et sic e Na in spibu
pibus et scopulis plus quam ducente
Grecorum naues cum nauigantibus in eis
naufragio sunt submerse / Cetere uero
naues que has precedentes proxime
sequebantur cum ad locum ipsum / subiectis
de noctis tenebris peruenerunt
/ audito fragore nauium que inter
scopulos frangebant et eorum letali
clamore qui monebat in magi
locum ipsum exitiale vitaret / ab eo
fugiunt et se committunt in pelagus
spacio suum / cum quibus Agamenon
menelaus et dyomedes et certi
alii de quibus mencio dicet / Perum
naufragium vitauerunt / Postquam autem
oeaty fuit peleus cum esset bi
nominis predicti Regis nauli filius
Agamenon et dyomedes morte
affectuose desiderans in ipsorum gra
uia detrimenta / sic disserit in alio
qualiter esse eis obesse valeat si cogi
gat eos salue ad propria remeare /
Scripsit quod per speciales litteras suas et nunc
cum sapiente Clitemestre regine
Agamenonis vxori pro certo et
certo significauit quod Agamenon ma
ritus eius vnam de filiabus
Regis Priami duxerat in vxorem / quam
diligens vehementer sum secum duxit
in regnum et regnum suum sibi eam
constituit in vxorem Reginam / et Cli
temestram / veram eius vxorem
regno priuet / et in fallacia morti
tradat / Vnde cum sibi expediat an
tempus occurrere monet eam ut sibi
caute prouideat ne subito incidat in
ruinam / Credidit autem Clitemestra
verbis oeati / et ei huiusmodi gestes
reddens tacita sic consignauit in animo
se nichil penitus se asibi dans in predictis vi

sui salui fit et tuetur factum est ergo
quod Agamenon a priechis se mari
salinus euasit / et perueniens in reg
num suum / Clitemestra eius vxor
que iam sibi parauerat sue necis in
sidias / cum fictione leto vultu re
cepit hec autem Clitemestra tem
pore sui mariti absencia matrimo
nii federis irrumpens matrimonii
ipsius prauauit in lege / Nam eius
pudore postposito matrimonialem
thorum cum quodam egisto nomine vio
lauit / in eius amore Clitemne
stra in tantum exarsit / quod ex ea qua
dam susceperat filiam que ero
gonia vocabat cum dare pacto
promiserat Regnum suum / Hic Egistus
Regie non erat originis sed duo
aut comitis nobilitate decorus
et hoc est uerum inter feminas volu
tates quod cum in sui corporis delica
menta labuntur inuenis appetunt cum
aliquo coniungi qui marito sit suo
melior uel equalis / semper enim
ad viliora declinant / et cum ipse
honore extra prodige fecerunt
sponsis suis non honorarent
coniuge vilitates / sed quibus cum
quibus vilibus eas committunt propter
et si cum melioribus viris suis
asperis aut inuidi maioribus
committerent scelus se maximum
putarent / nobilitas enim et di
mcie committentis eas non excu
saret a crimine quod adulterii non
fedaret in fama / et quod innocen
tem maritum turpi non afficiat
nota finaliter / Iterum ergo Clitemestra
cum Egisto suo dilecto tractauit
quod prima nocte qua venerat
Agamenon cum suo soporatus dor
miret in lecto / Egistus in eum irruens

Mors agamenon

ipsum in cubiculo invenit quo mortuo
et eius tradito corpore sepulture
non post multos dies Clitemne
stra Egistum duxit in virum et illum
in regni regem constituit Mice
narum Agamenonis. Vero supererat
quidam filius ex eadem Clitemestra
sibi susceptus nomine Orestes qui
adhuc annos non attigerat pu
bertatis. Huic rex Taltiabus con
sanguineus eius timens ne Egi
stus ipsum furtive perimeret clam
ipsum eripuit et ad Ydumeneum
regem Crete consanguineum eius
sibi transmisit eidem quamvis esset
Horesti remota proximitate
coniunctus. Hunc autem Ydume
neus rex et eius uxor regina
Tarasia gratanti animo susceperunt
quem non minori affectione carnis
observabat quam quandam eorum filiam
nomine Clumera futuram quidem
uxorem in regno que nondum effecta
thori matura annos puerilles
agebat. Iste ille Oeatus regis Nau
li filius ad Egeam Dyomedis
uxorem se contulit et eodem mo
do quo induxit animum Clitemestre
ad credendum de viro suo dicere
secum unam ex filiabus Priami eodem
modo induxit Egeam. Hec Egea
fuit filia Polidamis regis Ar
givorum. Quo mortuo supersunt Egea
predicta et quidam filius nomine
Assandrus qui post mortem patris pro
ximus. Egea et Assandrus divi
serunt regnum inter eos inde Ar
givorum eius regni medietas
una provenit Egee et alia
medietas Assandro fratri suo. Egea
vero cum medietate sibi duxit
regis Priami

in virum Dyomedem. Eidem verum
dum fuit sive Assandrus in Grecorum
exercitu et ferret contra Troianos
cum predicto Dyomede priori suo cum
quod applicaret ad Grecorum exercitum apud
Troiam provenerunt ubi in gente re
excedi cum partes aliquos dispone
tes. Sed rex Thelephus illius pro
vincie dux egresseros mora illorum
et in multitudine suorum militum arma
torum irruit in eos. Sed cum rei causa
cum haberet sentire defendere Assandrus
milites ex militibus Thelephi regis terre
tit. Quod cum rex Thelephus tolleraret
non valens multos suorum excidium ac
cepta quadam lancea in qua erat
ferrum valde penetrabile Assandrum
cum ea letaliter vulneravit et mortuum
ab equo deiecit. Dyomedes vero Mors
agnita morte Assandri cognati sui
furibundus se ingerit inter omnes
regis Thelephi milites ex eis interfecit
et demum corpus Assandri a pedibus demum
equorum violenter abstraxit et inun
tis lacrimis inter suos illud abduxit.
Et hec fuit causa de morte Assandri
fratris Egee. Sed non sic fuit Egee suasum
primo sibi predicto asserti exercitus quod Assa
drus interfectus extiterat studio Dyo
medis ut eo mortuo medietas
regni caderet Egee eius uxori propter
quod fieret integer dux Argivorum.
Egea vero cum non minus se diligeret
Assandrum fratrem suum quam maluisset
sua regni medietate carere quam
suo fratre frugari. Odium concepit contra
Dyomedem maritum suum propter
quod tam obcecatam tam quod occati
va filii regis Nauli persuadunt cum
Argivis hominibus suis quod nullo
modo reciperet Dyomedem. Sed tunc
Egea exercitu induxit exilium reversis

ipsum amplius in sua regno ma
nere. Sic Dyomedes ~~coactus est~~ co
actus est exulare, qui quo declinaret
ignorabat, donec fortuna ducente
Salaminam accessit, ubi tunc rex Theu
cer frater quondam Thelamonii illius
provincie dominus residebat. Sed audito
iam dudum quod in morte Thalamonii
fratris sui Dyomedes conspiraverat
cum Ulixe, ipsum capi mandavit.
Sed Dyomedes tunc furtiva fuga
lapsus evasit manibus regis
Theucri. Rex autem Demosoon et
rex Athamas premittentes in eorum
regna similiter non a ~~regis~~ regnis
eorum sunt exulare coacti, qui Cho
chum venerunt ubi dux Nestor hy
lariter recepit eosdem. Hii duo re
ges proposuerunt ibi in eorum regna se
in armata manu conferre et eorum
regnicolas in potenti brachio debel
lare, ac omnes in eis fide fortuna
favente et illos statim crudelissime
morti dare qui factores ipsius
fuerunt actatores vero. Nestor eorum
consilia non commendat, immo persua
det illis ut nuncios eorum ad eorum reg
na transmittant in blandiciis et multa
rum promissionibus libertatum. Unde factum
est quod non post multos dies eorum reg
nicole conciliacionis animum assu
mentes predictos eorum reges et eorum re
gna gratis animis receperunt. Ene
as vero qui remansit apud Tro
iam ut refici faceret naves suas
dum fuit ibidem multas congressus passus
est bellicosas ab adiacencium locorum et
talis (?) Troianorum prede reliquias ex
pone inhiebat (?). Consulit quoque eis Ene
as quod cum ipse ad eorum defensionem
diu cum eis esse non possit, ut mittat

pro Dyomede viro tam strenuo qui
cum exilium patitur adhuc ex eo quod
recipi non potuit inter suos ad reg
num et subsidium liberaliter eorum accederet.
Miserunt itaque Troiani pro Diome
de, qui auxilio viri eiusque potuit con
fisus cum multa celeritate se contulit
apud Troiam, qui cum invenisset Tro
ianos obsessos et adhuc circum
ibidem inter se gavisus sunt valde. Am
bo ad bellum se parant et ordinatis
aptis Troianis ad bellum in arma
ta manu egreditur. Cum eisdem
diebus igitur septem continuus est
pugnatum, inter quos Dyomedes mul
ta commisit et sue strenuitate persone
multos interfecit ex adversariis Tro
ianorum, multos cepit ex eis et quos
cumque per eum capi contigerat faciebat
statim furca suspendi tamquam fures
pessimos et predones. Octavo vero
die inita bellandi astucia sic vi
silit (?) irruit contra eos quod ipsos un
dique circumvenit sic quod manus eius
effugere non valeret. Quare omnes
furca suspendi mandavit et eos
more furum patibulis diversis affi
xit. Reliqui autem vicini de aspacia (?)
ceteribus (?) villis et castris audito
de insultatoribus Troianos sic ama
ra morte consumptis perterriti nimium
cessavit omnino vexare Troianos.
Unde quietes et invaria paciencia
mis (?) si quietes in eorum tribulacionibus
diu sunt. Eneas vero interim
suis refectis navibus cum multis
de reliquiis Troianorum et cum suo patre
Anchise naves ipsas ascendit pro
fecturus in exilium sibi agendis in
dictum prius. Quod cum navibus ipsis
alto pelago se committit et eum
prorsus ignoraret qua sibi sedem
statuerint ubi suos possit locare
penates multis maris exaggitatus.

Italicis multis locis adhesit. Set de salute deorum cum suis manibus continuerat et tamdiu peregrina maria navigavit quod pervenit Ytaliam et Tusciam se recepit. De processibus autem Enee preclaribus qualiter sibi successerit post recessum eius a Troia et qualiter sibi contigerit postquam pugnare desiit ex quo venit in Ytaliam presens hystoria non describit, set qui eorum ut voluit habere noticiam legat Virgilium in Eneidis suis. Egea vero uxor Dyomedis postquam ad eius noticiam pervenit Dyomedem receptum a Troianis et hostes suos sic viriliter debellasse timuit ne Dyomedes forte viribus conspectis iram conceptam contra eam exerceret et in suos et eam offenderet. Cum suis lesus a[?] eis tandem habito consilio cum consanguineis statuunt pro Dyomede mittere ut ad regnum suum secure debeat remeare. Qui habito nuncio sue uxoris gavisus est valde et festinus ad propria remeavit. Ubi ab Egea uxore sua et omnibus Arguinis sinceris animis cum maximo gaudio fuit receptus. Ceteri vero Grecorum reges eorum redeuntes a Troia vere recusarunt primo ducti humiliter quesierunt eos et eos regnorum suorum restituunt dignitati. Qui postquam ad regna pervenerunt eorum urbes et loca collapsa et in eorum absencia sollicita mente reformavit et in meliorem statum reformare procuravit.

Liber tricesimusprimus

Incipit liber tricesimusprimus de Horeste vindicante necem patris Agamenonis morte matris et recuperacione regni sui etc.

Horestes igitur Agamenonis filius quem rex Ydumeneus susceperat nutriendum. Obtinuerat Egisti iam adolescebat et viginti annorum erat maior effectus. Cum rex Ydumeneus ipsum honore milicie decoravit in multa iocunditate festina quo festo milicie Ydumeneum regem devote rogavit Horestes ut cum etas eius et tempus appeterent circa regni sui recuperacionem et necis vindictam necis patris sui de militibus regni sui sibi deberet subsidium exhibere. Qui libenter annuens sibi mille milites valde strenuos assignavit. Ubi militum suorum requisivit et expectavit auxilium sic quod brevi tempore alios mille milites sibi acquisivit. Et cum predictis duobus milibus militum civitatem Troezen accessit iterum. Erat autem eiusdem civitatis dominus rex Forensis sic suo nomine nuncupatus qui dudum fuerat inimicus Agamenonis et multum odiosus Egisto. Causa vero odii ipsius fuit quia rex Forensis contra Egistum capitales inimicicias conferebat propterea quod cum idem rex Forensis de quadam filia sua cum eodem Egisto matrimonium contraxisset dictus Egistus ob amorem Clitemestre filiam regis dimiserat libello repudii sibi misso. Propter quod constanti animo se obtulit et rogavit Horestem quod in sua comitiva contra Egistum ipsum admitteret qui in iniuriis Horestis et destruccione Egisti venire cum trecentis militibus intendebat. De quo Horestes satis regraciatus est illi. Tempus erat quo iam sol signum Tauri transierat cum prata virescunt per nant flores in arboribus redolentes

ut

instaurare

rubent rose i viridibus rubis eorum
et i dulcibus cantibus eorum philome
ne dulci modulamine citharizat
Tunc cum esset horestes ille tamquam
qui eorum ductor est omnium et bla
dus aliquando eorum Tunc horestes
cum rege focense · et eorum exercitu
a civitate Trozen ambo feliciter
discedentes Micenas accelerant
et cum eos nollent recipere Mi
cenatos horestis exercitus Civi
tatem ipsam dura obsidione con
clusit Receperat enim horestes re
sponsum a deis ut contra egistum
securus procederet quia sibi contra
eum concessa est victoria et ac
ceptum a deis quod de morte sua pre
dem suis afirmat manibus vl
cionem Sciens enim clitemestra in
civitate ipsa esse relictam Egisto
tum tunc non erat ibidem Inierat enim
conspectu civitatis milites coad
unare pugnatores cum quibus
civitatem ipsam sperabat protecto pos
se tueri Sed horestes agnita
veritate post viam redire posset
egistus i continua suorum ordina
tis suis exploratoribus ubique per
passus viarum per quos egistus
redire poterat multos milites
constipari decrevit quod egistum
possent incautum redeuntem Ipse
vero quolibet die civitatem ipsam
continuis vexabat insultibus que
a suis ambobus poterat male defen
di cum non fuisset civitas ipsa con
tra insilientes ibidem ante tempus pro
sua defensione munita quare Tam
dem cives eius sustinere non
valentes nocturnos stimulos et
diurnos quintodecimo die obsidio
nis ipsorum cessavit omnino bellare

Et civitas ipsa ab horestis exerci
tu capta est Intravit quoque civita
tem horestes i multa militum
comitiva et ordinatis militibus
in portarum custodia ut quis ingre
di vel egredi forte posset abeuntis
Ad regium quoddam patris sui pal
lacium properat ubi clitemestra
matrem suam invenit quam statim
capi mandavit et fida custo
dia detineri Sic et omnes qui
patris sui regis Agamenonis conspi
raverunt i mortem et qui contra
rebellionem eius fuerunt parti
cipes factionis Eodem etiam die
Dum Egistus accelerans ad suc
cursum cum quibusdam suis mi
litibus civitatis incidit i manus
militum horestis · egistum expec
tancium redeuntem qui irruen
tes i eum et eius socios bello com
misso ceperunt egistum omnibus eius
militibus interfectis et egistum ad
horestem adducunt manibus
eius post terga ligatis Sequenti
vero die mandavit horestes
Clitemestram matrem suam liga
tis manibus nudam adduci coram
quam horestes nudato ense illi
co irruit Ubera eius ab ipsius
pectore propriis manibus extirpa
vit et ibi multis ictibus ensium
interfecit eandem qua interfectam
et nudam extra civitatem per terram
trahi mandavit Sic et omnes
alios quos ceperat tractos per
civitatem et furca suspensos necari
mandavit quid vult a comitibus
impiis infidelibus et perversis per
horestem Micenarum civitate pur
gata Vere dici poterit Agame
nonis necis ultorem morte ulta

plene fuisse necatis et de climestra
que obprobrium est turpis viro fac
tum necato et illata iniuriam
nato suo sed miles qui climestram
servavit fuit occidi rea que ta
lem et tantum virum qualis fuit
inclitus Agamenon sub eius
senioritate gubernatum fecit occidi
virum et filium turpis adulterii
affecit iniuria et sensam suam
et mores nobilium non observans
ipse quod iniustum fuit ut dictum malis
incurreret multa mala et peri
papue quod ignota dedecora mater
affecit Interea Menelaus quam multis
maris periculis evasit cum helena
uxore sua Cretam applicuit ubi
de morte agamenonis fratris sui
et de vindicta per horreste assump
ta iniuriam audivit Contra hore
stem igitur menelaus commotus con
cepit animum de tanta iniuria vindicta
quia elevit contra ipsum et ibi tam
maiores quam vulgus per maiori
parte civitatis ipsius venerunt ut
viderent helenam propter quam greci tot
mala sunt passi Demum vero vent
secundis afflatibus menelaus cum
helena recessit creta et felici
navigatione potitus in portum ap
plicat micenarum ubi secrete fu
erunt monstraverunt horreste dicens
ei in regno non debere succedere
ideo quod contra ipsum tam diram
exercuit ultionem que magis im
pietatis dicta poterat quam vindicta
igitur factum est quod congregatis omnibus
Regibus grecorum in athenis cum ma
iori parte eorum contra videtur hor
stem Agamenonis filium regem
prius in regnum qui contra ipsum
tanta fuit impietate crudelis

et iniquo exilio magis dignum inde
sensione sua allegante tunc hor
reste quod quicquid de matre fecerat ex
iuverat de voluntate et iussu deorum
Dux autem Athenarum pro parte horeste
se obtulit contra omnibus probaturum
quod horestes regno micenarum dignus
dignus erat et quicquid de matre fecerat
deorum peregerat voluntate contra
quem nullus fuisset qui predicto
bello se vellet offerre predicti reges
plenarii concalto consilio absolve
runt predictum horrestem ab omni que
rela ipsum de regno patris solempniter
coronantes qui hec facta ab eis
cum athenarum duce qui affatiose
associavit eundem micenas appli
cuit ubi cum multo gaudio fuit re
ceptus horestes igitur in patris solio
sedit dyademate coronatus
egrum gerens animum contra suum patruum
menelaum set recedente duce a
thenarum ab horeste Rex ydume
neus Rex crete apud micenas
se conferens inter menelaum et hor
restem concordiam tractavit et pa
cem Sic quod horestes Ermionam
Regis filiam menelai et hele
ne duxit uxorem suam videlicet
cum sobria festivitate imperia
rum eos solempniter celebrata
Erigona vero filia ex climestra
et egisto turpi coitu suscepta
ex quo novit horeste virum
fratrem suum in regni solio confirmatum
nimio dolore commota laqueo
se suspendit Non vero per multos dies
ulixes cum duabus navibus nego
ciatorum quas precio conduxerat
cretam venit suas enim naves a
miserat et quicquid habuerat ab
latum sibi extiterat ab telephus
piratarum Et eo potius quod amans

gentis thelamon aiacis incidit qui
cepit eum et quicquid penes ipsum in
uenit abstulit et ipsum furca sus
pendere intendebat / sed Ulixes indu
stria sue sibi euasit a laqueo gen
tis illius / pauper tamen et egenus
et penes se nichil habens / licet eum sic
euasisset a manibus gentis aiacis /
dum secundo eripi ab infortunijs cre
didisset incidit subsequenter in manibus
Regis nauli / qui propter palamidis
filij sui mortem capitali odio perse
quebatur Ulixem / Ulixis igitur sagaci
tas magna fuit / sed per quam a ma
nibus Regis nauli Ulixes euasit
presens hystoria non declarat / nisi quod
Ulixes expoliatus tamen ad ydume
neum Regem pauper et inops accessit
Rex autem ydumeneus de tanta Uli
xis paupertate miratus nichilominus hi
lariter eum suscepit / et uestibus suis
et sue magnificencie accidencia explo
rat ab eo / et petit ea sibi enarrari
et particulariter curari quod Ulixes gra
ter admittens / ut regis peticionem im
pleret / suorum casuum fata reuoluens
in sui narracione sermonis / ea que
superius dixi / per ordinem explicauit de
quibus sic dixit / Verum est domine Rex
quod post captionem troie / cum tempo
re ego prius in falli magna fui
cum nauibus meis onustas honoribus et
diuicijs de opibus troianorum in
multa auri et argenti copia et
multorum meorum in famulancium con
tinua pelago me commisi / et me
per plures dies prospere nauiga
te in quendam portum qui minua dicit
nuncupatur / Primo salinis ap
plicui ibi cum meis pro recreacione
descendi / et ibi tutus per dies aliquos
mora traxi / cum nullus ibi michi
et meis molestiam intulisset / de
mum a predicto portu discessi et aura
mi blandiente secunda / in portum
callostophages prospere perueni
ubi similiter per dies aliquos sum mora
tus / Verumque fallaces uenti in prospe
rum tempus suaderet / a predicto por
tu discessi / et fere per tres dies
proximo subsequentes feliciter na
uigaui / Sed subito uentorum tempe
stas inualuit / et aer de sereno
repente est factus obscurus / qui me
certa nauigacione nunc huc / nunc
illuc sub ymma tempestatis clade
uexauit / Demum tempestatis procella
me compulit in siciliam dure in
mis in initum / ubi uexaciones plu
mas passus sum et labores
Erat enim in sicilia duo Reges fratres
quorum unus uocabatur Sagonte
alter uero ciclopam / hij autem duo
Reges irruerunt in me et meos
uidentes naues meas diuicijs
ceteris plenas / exposuerunt prius
lecia eas prede / et hij qui inuene
runt in eis / asportauerunt ab eis / deo
necessitudine militum armatorum et
eo deterius quod superuenerunt eorum
duo filij milites ualde strenui
et nimium bellicosi quorum unus
uocabatur alphanam / alius polife
mus / hij irruerunt in multitudine me
os qui certi interfecerunt ex eis /
ceperunt me et alfonte unum ex
prioribus meis / et me et eum in quodam
castro in carcerem deduxerunt et
hic polifemus habebat quandam so
rorem / uirginem nimium speciosam
quam postquam uidit alphenor
in concupiscencia eius exarsit / et

meus

eius illaqueatus amore factus
est velut amens. Propter igitur
incessus me captum in specialia deti-
nuit Polifemus. Sed demum inpul-
sus est mei et me cum Alpheno-
re liberavit, quem Poliphemus in
postea multum commodi contulit
et honoris. Sed Alphenor circa suum
amorem vehementia incitatus operam
suam dedit quod sororem Poliphemi
quam diligebat noctis tempore a secre-
tariis suis arripuit et ipsam
secum adduxit. Quod ut pervenit ad
eorum notitiam constatis fuit valde.
Propter quod iterum idem Poliphemus
in me et meos eadem nocte ad ar-
ma prorupit cum magna militum
comitiva et fecit impetum contra meos
sui recuperandi ipsius Polifimi
sororem. Et Polifemo dominum in me
irruit et dum ab eo aspiciens me
tueri bonum sibi ex oculis eius a-
vulsi. Et cum omnibus sociis meis qui
dum super erant in naves ipsas me
recepi et cum eis a Sicilia eadem
nocte discessi. Demum circa navi-
gatione potitus in eandem insulam
me ventus appulit. Quibus in multis
in hac igitur insula erant due puelle
sorores nimis speciose, reges in-
sule due, que in arte nigromantie
et exorcizacionibus docte nimium he-
bant quos hac igitur navigantes in
hac insula fortuna trahebat
predicte sorores non tamen earum pulchri-
tudine quam cum earum magicis incanta-
tionibus sic tenebat capiebat. Quinta
sorores erant in terribilibus insulam fecisse
recedere omnium aliarum earum obliti
adeo quod si quis eorum veniebat ad
earum mandata velle eum statim eos
in bestias transformabant. Harum

igitur una illa que magicis in hac
scientia docta erat circe suo nomine dice-
bat et alia nomine suo Calipsa. Ipso
testatur igitur. Harum duarum me
fortuna deduxit quarum una vide-
licet circe meo captum amore bacchata
suas in misceret potiones et suarum
incantationum insidiis sic fatue me
allexit quod per annum unum integrum
non fuit mihi ab ea recedendi facul-
tas. Infra quod annum circe gravida facta
est et concepit ex me filium qui postea
natus ex ea crevit et factus est vir
nimium bellicosus. Ego autem tempore
postmodum mei recessus etiam adhibui
sed circe irata propter eas suis magicis
artibus me credidit retinere. Sed ego
qui de arte illa scilicet eram instructus
contrariis operationibus omnia sua figmen-
ta destruxi et penitus annullavi.
et quia sic ars deludit arte con-
trariis remediis et artibus etiam
tamen prevaluerunt efficacius artes
mee, quod cum omnibus sociis meis qui
tunc mecum erant a circe minime an-
xiosa recessi. Sed quod in presenti ille
recessus non continuitate me ma-
levetus me appulit in terra regine
Calipse, que suis artibus sic me
illaqueavit et meos quod maiori
tempore quam noluissem me detinuit apud
se. Mora tamen ipsa non fuit mihi nimium
tediosa. Propter ipsius regine pulchri-
tudinem insigna miro modo vige-
bat et per affectus placidos quos
penes ipsam inveni que placere
mihi et nescis nimium est conata. Ta-
dem per mei sensus industriam factum est
quod ab ipsa salvus recessi cum maxima
mei pena laboris cum artes suas
artes mee vix fallere potuissent.
Demum navigando cum eis perveni

adcepha

ad quandam aliam insulam in qua
quoddam sacrum oraculum habebatur
quod divina concessione potestate vera
et vera responsa petentibus exhibebat
ab hoc oraculo multa patrum nostrorum
intencione ab eo affundere quesivi
quid nam de meis contingeret antequam
postquam animis corporibus sunt egresse
De omnibus igitur tunc primo quesitis
ab eo certum responsum obtinui preterquam
de eandarum articulo de quo ab eo nul
lum responsum certum potui obtinere
Cum igitur ab ipso oraculo discessis
sem aura ut credidi prospere flante
secunda ventus me compulit preter spem
per quendam locum piscibus multis plenum
pervenire ad illud mare magno sire
nes que sunt maxima monstra ma
rina in primis maris pelago spaci
antur sunt enim ab umbilico supra
speciem femine virginem vultum haben
tes ab umbilico vero et ante
forma piscis obsunt Hee autem mi
rabiles voces mirabili suavitate
resolvunt in tantum quod ita dulcem modu
lamine cantilene quod celeste pu
tares excedere in omnibus musicis ar
monia adeo quod nisi navigantes
cum ad eas pervenerint tanta earum can
tus dulcedine capiuntur quod earum na
vium vela deponunt remos repo
nunt in altum a navigacione penitus
abstinentes Erit enim adeo misera
ille cantus inebriat quod nisi audi
entes omnium aliarum curarum immemora
biles existunt et in tantum earum dulcedo
vocum demulcet auditus quod qui simul ipso
cursus obliti et proprium appetitum ne
que cibum sumunt eorum animis mediante
sopore illabitur preter cessantes penitus

dormientes quos dum sirene dor
mire perspiciunt naves eorum regi
mine gubernatoris destitutas sta
tim evertunt naufragio subruunt sic
quod navigantes in eis dormiendo
infelici naufragio subiungitur
In has igitur sirenes incidi et ne
per meum involverent sibi sopor
errore meis artibus meam et me
orum auditum sic tenaciter obturavi
quod de earum cantu ego et per meos
nichil penitus audientes ipsas
debellavimus et plus quam mille ex
eis interfecimus sic quod salvi earum
loca transivimus ab earum periculis li
berati Demum navigando infelici ca
sus in Sicilia nos appulit et ca
ribdi que et cum quadam stacia
eorum in gluminosa pericula precedat
abyssa maris ingluvie plus quam
medietas mearum navium sunt
absorpta propter quod fratres mei navi
gantes in eis in gluvie ipsius ma
ris naufragio perierunt Ego autem
cum alia medietate navium me
arum abyssus ingluvie maris a
versus Phenicia navigando per
veni ibi tamen mirabilis gentis
tyrannide que et me et meos in
rues maiore parte eorum gladio
interemit paucis relictis ex eis
bona omnia que tunc habebam in navibus
abstulerunt amme homines gentis
ipsius ceperunt me et qui superfu
erunt ex meis me cum duris car
ceribus incluserunt tandem volentibus
diis liberavit me et illos quos
mecum incluserant nichil in de rebus
meis restitutum ab eis qui in summa
paupertate deductus tamen nudus
et demum terram istam applicui

factus pauper et egenus ut vides
Sic narraui tibi omnes casus
meos postquam a troia recessi et in
paupertate qua sum qualiter sum
deductus Et sic ulixes suis nar
racionibus fecit finem Rex vero ydume
neus auditis verbis ulixis sic
sue nobilitatis et fame memor
valde compassus est sibi et idem
ydumeneus placuit ulixi in creta mo
rari in multa rerum habundancia Rex
honorauit eundem Denique cum uli
xi placuit a creta recedere Rex do
nauit ulixi duas naues nautis
bene munitas cum quibus posset ~~in domo~~
~~dum~~ regnum suum comode nauiga
re Donauit etiam ei dona plurima
auri et argenti que possent ha
bunde sufficere dum ad ipsa perueni
ret in recessu tamen suo rogauit eun
dem ut ad regem altenorem secedere
fieret qui eum vidisse plurimum affecta
bat ulixes igitur a rege ydume
neo obtenta recedendi licencia na
ues ascendit et ad regem Altheno
rem se contulit qui eum in vultu hyla
ri cum multa iocunditate recepit
cum multa fuit ulixis multa fa
cundia et multa industria sermo
eius ibi autem ulixes certos rumo
res didicit de uxore sua penolo
pe tot infestata procis ut eius
pudiciciam ab ea illegitime [illegible]
[illegible] qui invase
rat uxorem suam et eam tenere de
tinebat contra eius voluntatem uxo
ris Comus thelamatus filius eius
cognito patris aduentu accessit
ad eum qui omnes rumores quos
prius didicerat sibi certa assercione firma
uit Ulixes igitur regem rogauit

Althenorem ut eum in regnum suum
associare debeat cum pluribus militum
continua Quod Althenor liberaliter annuens
cum militibus associauit eundem
et eis feliciter nauigacione potitis
terram penetrauit ulixes quod de nocte
in sua applicant ciuitate et depo
sitis in terra militibus de nocte suorum
proditorum domus inuadit ubi ipsos
inueniens dormientes omnes inter
fecit ita quod nullus euasit ex eis
adueniente vero die ipsa fulgo
ris lucida claritate in suum palla
cium cum rege Althenore se recepit
et ibi cum rege ipso in multa iocundi
tate receptus est Quantum est
facta hylaris in aspectu penolope
domini sui quem tanto videre tempore an
xia potauit Concurrunt quoque omnes
regie eorum tantis temporibus exspectatum
cum multo gaudio uidere festinat
multa dona sibi offerunt et exenia
magna nimis Exaltatus est ulixes
multum in regno suo Et tunc
cum rege tractauit Althenore
quod thelamatus eius filius nan
cta filia regis Althenoris du
xit uxorem Celebrat igitur nup
tie thelamati in multorum solempni
tatibus gaudiorum Rex Althenor
feliciter cum suis remeauit in regnum
Ulixes vero tandem statu regni
sui Demum sub nimia pacis tran
quillitate quieuit XXXIIIus

Incipit liber tricesimus quartus de
successibus pirri filii achillis

Quia vero hucusque de pirro a
chillis filio postquam a troia re
cessit prius hystoria nichil di
xit nunc ad narrandum eius euen
tus dirigitur stilus eius Pirrus

eum expte pris sui huit Regem
pelem auum suum et expte pa-
leo et thetide eius uxore sumpsit
suscepto | et n atq achilles pr eius
dem pirri | est achilles suscepit ex
dyadamia Reg filia licodemis
et sic huit pirrus duos auos
Regem pelem expte pris et Regem
licodemem expte nobilis matris
sue | qui licodes filius Regis a
casti pami dem pirri fuit filius |
Adhuc ~~iuvenis lic~~ iuvenis lic
est i ppno constitutus | hic acastus
hebat odio pirru et omnes de
gne pris eius | tam aut eius
odij pns hystoria no describit
Rex igit acastus pro auus pirri
expulit Regem pelem auu pirri
de Regno thessalie sic qpuri exu
lare cogit | acastus et pmetti
ciedo pirrus suas posuit isidi
as ne euaderet manus eius
| pirrus vo postq recessit atroia
et mar se subieat isidijs multa
mar picula passus est | maio
re pte reru quas secu detulat
piecit i mare | et qi nauibus co
quassat molosam aplicuit ubi
naues suas ptepis tepestate
quassatas necia fecit resectione
fulciri | Ibi etia didicat quali
Rex acastus p auus eius Regem
pelem auu suu athessalie reg
no deiecerat | et qlit cotra pir
ru fecat insidias machinatus |
Voluit g° pirrus detam enor
mi dispendio aui sui | pcas
desensos | cu pdicus Rex licomedes
auus maximus ipius pirri
Regis acasti filius ipm a suis

anis teneris educasset | Inter ea
Rex peleus p Regem acastum a
regno deiectus | qui timore
regis acasti et filior suor cu
Rex acastus huet duos alios
filios et una filia noie tetide
quor filior unus vocabat pili
stines et alius menelypus
secure i publicu no patat appa
re pmgit ubi posset melius de
latere donec nepus eius pirrus
redirz atroia | qui opere dare di
scrimu suo posse sciebat eu cum
p mare atroia cu suis nauibus
rediturus | | Erat igit longe acivita
te thessalie p otto forte stadia
qdam antiqu edificiu iuxta ma
re | int civitate ipam et edificiu
ipm quibusda nemoribus inte
iectis atq sepius uenari cu
Reges thessalie nemore solebat |
cu i eis uenatorie fere plurim
habundaret | | Hoc aut antiquu
edificiu p tepis uetustate erat
penitus derelictu | cu situs eius
esset i solitudine constitutus | et nul
la exco apparerz fabrica sup
tra | erat eni i eo multe lacu
nie subtra reddite | i quibus
poterat quis secure late cu fora
| me descesus eius esset incognitu |
| multis spinetis silvestribus
et rubis agrestibus circuclusu
| sz ab ipso foramine facilis erat
ad inferiora descesus p gradus
scilz constructos i ipo | cominus in
finitate foraminis esset queda
lates fovea | pss ipmetis i me
dio eius os foraminis hebat
| In hoc igit edificio peleus late

disposuit / qui dum latet ibi sepius
egrediebatur ab eo / et perveniens
ad litus maris / equora sua me-
ciebat intuitu si forte pirrum
videre posset cum suis navibus
redeuntem / pirrus vero sumptis re-
fectis navibus in thelespa na-
vigare versus thessaliam proposuit
intendit vindicaturum peleum
si poterat contra regem acastum ma-
ximum parum suum et deiectionem pe-
lei sui avi punire / et seipsum ab
ipso tueri si posset cum offensionis
obstaculo prevenire / ut igitur
cautius faciat que intendit / duos
secretarios suos / crisippum videlicet
et adrastum sagaces explora-
tores apud thessaliam mitte-
re decrevit / ad asandrum civem thes-
salie / amicum pelei et ipsius pir-
ri fidelem / ut per eum possit de omnibus
informari / quibus venientibus apud
thessaliam et per asandrum de
omnibus diligenter edoctis / ad pir-
rum celerem redeuntes fideliter sibi
retulerunt singula / que viderunt
et que didicerant ab asandro
referente / pirrus igitur statim
suas naves ascendit / in thessaliam
profecturus et dum putaret feliciter
navigare / marina tempestas
in naves suas irruit / que fere
triduo perduravit / demum dis-
favetibus ferri e quem cum navibus
ipsis adhuc ventorum rabie non
sedata in quodam portu applicuit vo-
catum sepeliade / hic autem portus
distabat a civitate thessalie
fere per octo stadia / et erat vi-
cinus illi antiquo edificio in quo
rex peleus latebat pirrus itaque

maris fatigatione lassatus de-
scendit in terram / et dum ire pedes ad vi-
cina nemora proparat mirabilis
fortune casus / ad predictam foraminis
speluncam edificii super dictum ipsum adduxit
quam providere non valens per herba-
rum adiacentium velamina / in eam ir-
ruit et ad superiorem et primum gradum
de gradibus ipsis per quos descendebatur
inferius fixit pedes / et dum inspiceret
gradus ipsos inde quid sit inferius
diligenter aspectat / dirigit ad locum ipsius spelunca
ima pervenit / ecce quod assimus erat
avus rex peleus consurgit / nepotem
agnoscit in eius visione inde
putat achillem tamquam patrem suo
pirrus similitudine respondebat / af-
fectuose quoque ipsum amplectitur / et in
lacrimis ipsum flebiliter osculatur.
sua conditionis discrimina tandem expo-
nit de rege acasto suas sibi re-
ferando querelas / dolet pirrus
tactus tamen cordis in mente cogitat
ascendunt igitur superius avus et
nepos / et pelem ad pirrum acce-
dit cum comitiva suorum / pirro vero
statim innotuit quod philistines et
menalippus filii regis acasti / ad
nemora ipsa pervenerant causa
venandi / quo audito statim pirrus
exuit vestes suas et quasdam
viles et veteres sibi aptavit laceratas mul-
tas in partes scindit / et accinctus
quodam ense seque sine data
licencia plus properavit ad nemus
nodum igitur pirrus adveniens
[illegible] vagabatur / cum regis acasti
filius obviavit / qui a pirro quesi-
vit quis sit / sic bon... et quo bon
vadat / pirrus autem respondit sece

de grecia et a troia cum sociis suis
cum quadam navi ad patriam suam
se voluisse redire. Et tanta maris
tempestas contra ipsos invaluit
quod post multa discrimina et labo-
res non multum longe a litoribus
naufragium sunt perpessi. Sic quod qui
gerere prospere navigantes in eis
subito naufragio perierunt. Ego
tamen plus enatavi quam extollentes
fluctus quasi mortuum ad litora
spuma proiecerunt. In quorum spuma dum
frangitur ipsa et in facie terre dissi-
datur circa litus prorem a tumi-
factione fluctuum frangentium et
trahentium quasi mortuus vibratus ad
litus. Ubi post multum vomitum
aque salse quam ex mari prebi-
beram in aliquo respiravi et de-
inde post multas angustias vix
tandem restitutus sum pristine mee
sanitati. Et cum in naufragio ipso
amisissem omnia que habebam pau-
per effectus mendico hostiatim
turpiter. Dum venio ad ipsos la-
res meos. Vos autem si nondum
comedistis et detulistis in hoc
nemus aliquid ad reficiendum estote
tamen qui exeo in aliquo gravi. Qui
sibi dixerunt morare nobiscum
interim quandam cinis lentis pas-
sibus dum eos rogarent. Coram
ipsis apparuit quod statim Mena-
lippus segregatus a fratre suo interfectus
eo solo cum pirro dimisso. Qui
dum multum esset elongatus ab
eis. Dum multum insisteret tamen
pertransiens fingeretur. Polistenes

frater eius circa quietis discessit
ab equo et statim pirrus in eum
irruens ipsum protinus interfecit.
Deinde cum frater eius Menalippus
ad eum percussione rediret. Pirrus
evaginato ense in eum irruit
quem protinus interfecit. Et sic pirrus
duos suos amicos fratres the-
tidis avie sue crudeliter inter-
fecit. Qui cum ab eorum cede re-
diret obviavit ei Cinaras
de familia regis Acasti. Quem
Pirrus interrogavit ubi
esset Rex Acastus. Qui dixit
ei Acastum ipse celat. Et statim
Pirrus evaginato ense
ipsum crudeliter morti dedit. Et
confestim properavit ad naves
ubi pulcherrimis vestibus serico se
induit. Et ab eis recedens Aca-
sto Regi obviavit. Qui dixit
Pirro. Quis es tu. Pirrus
autem Regi Acasto sic respondit
Dimisus sum exsilium propriam regi
qui ductus in captivitatem
sub domino Pirri sum. Rex vero
Acastus ignorans ipsum esse pir-
rum dixit ei ubi est Pirrus. Qui
dixit valde amaris et vexatio-
nibus fatigatus descendit in terram
et quieti causa accessit ad illam
foveam quam extensa dextra eidem
monstravit. Et statim evaginato
ense voluit illum interficere. Et tunc
autem statim ibi apparuit Tecia uxor
regis Pelei que et ipsa erat re-
gis Acasti filia mater Achillis
et avia Pirri que dixit ei care
nepos quid mea interdicis facere. Nonne
ne avia tua sum. Orbasti me

duobus filiis meis annualis
tuis et nunc intendis orbare
me rege Acasto patre meo patruo
tuo. Et statim ensis Pirru
finit amplectando cepit brachium
eius quo ensem tenebat ima
nu ne ipsum contra regem Aca
stum elevaret ad ictum. Cui
dixit Pirrus: Rex Acaste pre
timus rege Peleo avum tuum
a suo regno deiecit. Nonne
hoc tempus offendit? Cui re
mat Peleus si sibi velit parce
et ego parcam. Veniens igitur
Peleus rogavit Pirrum ne
regem Acastum morti traderet
eum de morte duorum filiorum
suorum. Sic Rex Acastus satis
afflictus et deterior morte
sit potius sibi vita. Sed refor
ta fit pax et bona voluntas
inter Acastum et Peleum du
dum inter discordantes et con
sedentibus omnibus eis Tethide
videlicet Rege Acasto Peleo
et Pirro inceperunt hii tracta
re de regno. Rex autem Acastus
qui tunc regnum ipsius modera
mina gubernabat inter Rex dixit
illis: Ego autem sum in maxima se
nectute constitutus et de regni
laboribus autem curam modicam
michi est. Filios meos amisi
qui de regno isto possent habuisse
dominium. Nullus quam alius est ad
quem regnum ipsum debeat devolvi
devolvi nisi ad Pirrum carissi
mum meum nepotem et ideo exuo
me solio regno isto et ipsi Pir
ro sponte concedo. Sic exeo stati
veste sua vestes fimbriatam investi

vit cum Peleus et ego omne
meus quod in eo credo et transfero
in eundem. Quia hec fuit sem
per summa cupiditas nostri mei ut
Pirrus sceptro regni Thessalie
potiretur. Insurrexerunt ergo omnes
a loco isto et ascendentes equos
per Thessaliam pervenerunt. Sic
Pirrus mandavit ut omnes
naves sue in Thessaliam na
vigarent. Venientibus ergo eis
apud Thessaliam Rex Acastus
mandavit omnibus de Thessalia
ut sacramentum fidelitatis et o
magium Pirro prestare deberent.
Quod de Pirro domino nimium fa
cit leti. Post quod sacramentum ipsum
Pirro cum magno gaudio presti
terunt et scepti reges Acastus
et Peleus Pirrum de regno The
ssalie coronarunt et regiam
eum regni solio sedet Pirrus
dyademate coronatus. Factumque
est postea quod reges Pirri favore
exaltatum est regnum Thessalie
super omnia regna Grecie usque
ad exitum vite sue. Ydomeneus
vero Rex Crete mortuus est
superstitibus sibi duobus filiis
Xerion videlicet et Laerta. Sed
Xerion post mortem patris sui
parum vixit et mortuus est
et regnum Laerte fratri suo dimi
sit, qui satis honorifice in Creta
est sepultus. Thelamatus autem
Ulixis filius ex Nausica uxo
re sua regis Althenoris filia
suscepit filium Deiphebum nomi
tamen. Cum ad Pirrum iterum redit
hystoria. Andromacha duos dum

possessus. et quali et quo. Pirrus
dies suos clausit extremos. Rex
igitur Acastus de morte filiorum
suorum exarbat et immoderate suorum
filiorum corpora mortuorum Thessa
liam deferri mandavit ubique sepul
ti sunt mandato rege Pirro in
monumentis eorum minime preoc
cupata. vero que in summa felicita
te hominibus constituunt certas parant
insidias per quas a felicitatis
fastigio decidere eos subitam
faciunt in ruinam. ostendunt eis
ea valde placere que ruinosa
postea pervenit destructa. Pir
rus itaque in sui regni fastigio
constitutus Ermione Helene et
Menelai filie uxoris Horestis
fuerunt amoris cupidine cap
tus sunt. pro eo quod data opera ut
sue satis faceret voluntati Er
mionam furtive rapuit ab Ho
reste. et a regno dudum Aga
menonis Micenarum in quo
regnabat Horestes in regnum
Thessalie furtive adduxit eamque
sibi matrimonio copulavit. Do
let igitur Horestes de tanta
verecundia sibi facta et in regnum
suum Pirrum invadere non est tanta
sibi potestas. tacitus tamen cogitat
in mente futuros eventus per quos
sibi possit plene pari vindicte
facultas. Factum quippe est quod Pirrus
proposuit in Delphon insula se
conferre ad regratiandum deo
Apollini et aliis diis de multa
victoria qua Troiam confecerat

consecutus et de vindicta mortis
Achillis patris sui sumpta de Pa
ride crudeliter interfecto. Accidit quod Pir
rus in apparatu suo se accinxit
ad iter. et in Delphos insulam se
contulit relictis in palatio suo
Andromata Hectoris dudum
uxore cum parvulo filio suo eius
Hectoris nomine Laumedonta
cum et ipsa pignus esset ex Pir
ro. Mecho et cramena eius
uxore. qui post recessum Pir
ri misit Menelao patri suo sibi
contigisse successisse. de Pirro
marito suo qui solummodo An
dromata amore bachatus
de ea parum procurabat aut
nichil aut accelerate venit
Thessaliam quod Andromatam
morti tradat cum eius filio
Laumedonta. Menelaus itaque
ad verba Ermione filie sue The
saliam properat sibi nobilitatis
sue obmisso pudore in Andro
matam irruit. sed Andromata
subito puerum suum Laumedo
ta suas recepit in ulnas. et
precipiti fuga lapsa se dirigit in
plateas ibique stetit exclamans
et auxilium populi contra Menelaum
implorat in lacrimis ne po
pulus patiatur ipsam interfici
cum parvulo nato suo. Populus autem
de continenti ad arma decurrit
et armata manu insequitur
Menelaum. sic quod Menelaus
stupefactus timore populi ad
Spartam remeavit. Horestes vero
audiens Pirrum in insulam Delphos
pervenisse ibi in multa militum

comitiua se contulit et horesti
manum aggressus est pirrum
et manu ppria ibi interfecit eun
dem et pirro mortuus est
qui statim in eadem insula fuit
sepultus vxore autem sua recu
pauit horestes et in regnum
suum ipsam abduxit Deffensus
Nota de pirro
post thetis andromatam
exlapsa deserit ciuitate ibi
expirro per andromata et lamme
dota eius filium a thesalia
recedentes in elapsa
qz andromata pepit filium
de expirro susceperat et no
mine eius achillides est vocatus
Hic achillides erant et lamme
dota fratrem suum thesalie coro
nauit in regem seipso postposito ad
quod regnum ipsum racionabiliter per
tinebat et menelaus ipsius sui
fratris amore voluit et man
dauit quod omnes troiani qui
captiui erant in grecia libertate
plenaria poterentur Predicta
huic subiungit hystoria enar
rans illud quod dictum est supra
libro xx iiij et xx v quod qualiter achil
les mortuo troilo corpus
troili ad caudam sui equi liga
uit et per totum exercitum vitupa
biliter traxit illud ad eius cor
pis recuperacionem rex menon
viriliter institit ipsum constrinxit
ab equo et letaliter vulnerauit
sic quod quod cum mortuus fuit
delatus ad castra qualiter achil
les ipsum a suis omnibus mir
midonibus interceptum non sua
virtute bellica sed prodicione
interfecit qualiter postea rex
priamus ipsum cum troilum
iussit magnifice sepelire
nunc prius narrat hystoria
reposuit conquadam quod stati cum predicto vase de
medio astancium ab oculis
quod predictus rex menon quadam
mire pulchritudinis sua corone
habebat que manifeste venit co
ram omnibus ad menonis mo
numentum illud aperiri mandauit
ossa menonis extraxit ab ipso
et ea in quodam aureo vase
sit prefus enauuit velut vmbra
quod nunquam in loco ipso postea visa
fuit hanc nonnulli dixerunt
fuisse deam vel dee filiam vel
vnam ex illis qua gentes
fata appellant Liber
~~Incipit liber tricesimus quintus~~
~~de morte vlixis~~ xxxv^9^

De narranda igitur morte vli
xes obmissis ad presens aliis
premissis hystorie stilus acuit
quare narrat et dicit quod vli
xes quadam nocte dormiebat
in lecto suo et prouocatus de se tale
vidit in suo somppio visionem
videbatur enim sibi videre quam
dam ymaginem iuuenilis for
tam mirabilis speciei quod ymago
non putaretur humana sed po
cius forma diuina prinnia
pulchritudine forme sue vide
batur etiam sibi vltra mo
dum appetere ymaginem illam
posse eam tangere et eam suo
cogitere tenaciter in amplexum et cum
videbat a longe intueri denique
vero quem sibi videbatur propinquius
accedere et interrogabat ab eo quod
nam vellet sed ille dicere videbatur
nolo ut simul coniungamur ut te
cum forte conquestam at illa dice
bat vlixi o quantum in hoc est tua
conuicius et amara peticio tu enim
peticis a me ut tibi coniungar sed

o quantum illa coniunctio erit infelix
ita ex tali coniunctione necesse est
ut unus nostrum ex nobis moriatur
Deinde videbatur sibi quod eadem
ymago ferebat in manu quandam
hastam in qua licet summitate quandam
videbat vexillum tricla tota ex pi
scibus artificiose composita Deinde
videbatur sibi quod ymago illa
recedere vellet Ideo qui dice
bat sibi hoc est signum ipsius et dis
iunctionis que inter nos duos erit
postremo facta Ulixes autem a
sompno solutus valde miratus
est de predicti sompni visione mul
tum suo discussit in animo ad quod
sompnium ipsum tendat Demum il
lucescente Accersiri angures et
divinos et eos ad se venire man
davit quibus venientibus et re
citata eis ipsius sompnii qualitate
ipsi dixerunt quod per significatione
ipsius sompnii apte conicitur
Ulixes quod filium exitio fore morti
tradendum Tunc rex cum Ulixes ut
de prudentia thelamacum filium suum
capi fecit et eum in firma custodia de
tineri Ipse vero elegit sibi locum
in quo possit securus manere in quo
multa secretiorum suorum fidelissi
ma continua vallavit eum locum
ipsum muris altis et fortibus circum
no nisi per pontem levaticum fieri
posset ad ipsum accessus Statuit
etiam quod ad eum nullus accederet
nisi esset de suis aliquis secretalibus
suspectus Fertur quod tum Ulixes
dudum ex circe quadam filium suscepisset
thelagonum nomine qui quidem
esset filius ancille ferebatur

post quam aetate sua tum genitrice fac
tus Regi thelagonus annorum quin
decim qui studiose querit a matre
cuius fuit filius et si vivit et
in quo loco moretur diu negatur
sibi cum artificiale de patre demum
tum thelagonus matrem supplicatio
ne precibus divinis stimulasset
Affecta tedio stimuli filialis filio
pandit et referat regem Ulixem
esse patrem ipsius et eum de loco
regni sui ubi moratur Ulixes
diligenter instruxit Thelagonus
autem in relatione matris effectus
nimium letus desiderio tamen in
animo fluctuat patrem suum velle
videre et ad eum accedere desidera
ti animo exardescit A matre sua
igitur obtenta licentia que dece
ter reddita rogat illum
thelagonus se accinxit ad iter et tum
per dietas suas laboriose pro
cessit quod pervenit achaiam
ubi fuit dictus de loco sibi mo
ratur Ulixes ad locum ipsum ac
cedit Cumque quadam die hinc ma
ne applicuisset ibidem in introitu
pontis invenit custodes Ulixis
quos affectuose rogavit ut eum
ad Ulixem accedere sponte permittat
referat illi mandatum suavere no
lentes instat thelagonus humili
bus precibus at illi verbis severis
repellunt eum et iniuriose violenter
impellunt Sed thelagonus dum illatas
sibi pati nollet iniurias cum
ex predictis custodibus irruit et pug
no clauso ipsum sic potenter in ca
thena colli percussit quod eius frac
ta colli catena protinus expirat

alios vero custodes eius procos
impellendo viriliter a ponte de
iecit et precipitavit in vallem / fit
quoque clamor maximus quia multi
currentes ad arma in thelagonum
irruunt ipsum insciente patre thelago
tes / sed thelagonus ferocitate spiritu
in uno eorum qui agressi sunt en
sem quem habebat in manum ab
eo violenter extirpat / et talios
irruentes ense mucro quidem interfe
cit ceteris et ipse ab illis est gra
viter vulneratus / deinde cum cla
mor maximus invalesceret ad
voces clamoris surgit ulixes
putans ne aliquis defunctus a
thelamaco detentus per cum dome
sticos suos iussit ut pro sua
liberatione eos voluit / vel oc
cideret / quia velocius cum quodam
iaculo quod ferebat in manum ad
[illegible] clamor accelerat ubi
suos vidit ab illo adolescente sibi
incognito interfectos terruit eum
et in mundum pectus occasione
iaculum ipsum ibi vibravit et
ipsum vulneravit / non tamen ex eo mor
tuus lesit eum / deinde sed thelagonus
contra ulixem impetuose vibrans
iaculum / tamen non cognosceret
esse ulixem / accepto illo eodem
iaculo quod ipse vibraverat / et ite
rum cecidit thelagonus in uli
xem ipsum ~~dir~~ durioris vetor
sit sit quod ipsum ex eo letaliter vul
neravit / quod postea eius ex
ipso volnere [illegible] / cum uli
xes ex ipso ictu vulneris in terra
cecidit / seipsum sustinere non valens
nec potens qui morti se sentit

esse vicinum / corpore itaque vires
ipso deficiunt cum ipse qui deficeret
sermone balbuciatibus verbis quesivit
a thelageno quis esset / sed cum ulixes
tum ad memoriam sua reduceret le
talem sui sompnii visionem / the
lagonus vero ad interrogationem uli
xis accusatoribus querit quis et ille
sit qui ipsum interrogat / dicit esse
ulixem / quo audito thelagonus
anxiose exclamat dicens veni
veni videre patrem meum ut
eo vivente letarer ergo et nunc
factus sum occasio mortis eius
/ et statim summo dolore ictus ce
cidit veluti semivivus deinde
altera consurgens / clamat vestibus
/ suis scissis crinibus faciem suam pug
nis contundit in lacrimis et suo
veritate suos capillos ~~[illegible]~~
sen evellit / prostratus itaque ad pe
des ulixis se dirigit in singultibus
lacrimarum / dicit esse se thelago
num infelicem dicens filium quem tu uli
xes pater in Circea in scelus suscepi
sti / qui moriens cave pater deus fa
ceat ut tecum moriar et post te
me vivere non permittat / ulixes
vero ut agnovit suum esse filium ex
dicens blanditus est ei in sui corporis
debilitate maxima inquit erat
/ et mandat fratris eloquens
ut a lacrimis abstineat et dolo
re pro thelamaco filio suo mit
tit / qui veniens in thelagonum
querit irruere quia necem patris avi
dus vindicaret sed ulixes verbis
et nutu ut potuit thelama
co prohibet ne insurgat in ipsum
fratrem / ut eum carum habeat utpote

Ulixes

filium suum ducit quod Ulixes fe-
mortuus in achaiam ubi triduo
tamen vixit et post eodem exspi-
ravit qui in achaia honore
regio sepelitur. Post cuius mor-
tem statim thelamacus patrem
regni fuit assumptus in regem.
thelagenum fratrem suum multo
fovet honore per annum et
dimidium quem secum detinuit in
honore maximo militem eum
fecit retinens eum magis volens
Sed thelagenus matris sollici-
tatus ad litteras ut matri satisfa-
ciat in brevi recessit. Ante c-
uius recessum thelamacus mul-
tis eum donis et muneribus ho-
noravit et omnia eo confecerat
cum apparatu recessus ipsius. Re-
cessit quoque thelagenus a fratre the-
lamaco in nocte [illegible] de
fluctibus ab utroque. Qui post re-
cessum eius in aulide insulam
ad matrem suam applicavit.
De cuius reditu et adventu ult-
modum facta est mater hylaris quia
multum fuerat consilio curiosa pro
tanta fratrum discordia. Que sic
infeliciter evenerunt prout ipsa pre-
viderat arte sua. Non post mul-
tos autem dies [illegible] letaliter
egrotavit digna egritudine
violenter oppressa diem clausit ex-
tremum. Thelagenus igitur in rege
assumitur et vixit in regno suo
annis feliciter lxx et multipli-
catum est sub eius gubernatione
regnum achaie valde nimis.
Ulixes autem vixit annis no-

naginta tribus et mortuus est
in regno suo. Et in hoc loco dares
presenti operi finem fecit. Sic et cor-
nelius. Reliqua sunt in libro
dictis ipsius usque in finem qui in-
tegre facere noluit opus suum
et ideo si quid huic operi super addi-
tum invenitur credendum est
non esse de voluntate operis ipsius
sed de operis fictione. Veritatem
dares et dictis qui tempore ipsius
troiani belli in bello ipso fue-
runt presentes in compositione operis eorum
inventi sunt in maiori parte con-
cordes et in paucis inventi sunt
discordantes. Quod autem anthenor
et eneas fuerunt actores pro-
ditionis civitatis troie ipsius
bene convenimus. Dixit tamen dares
quod polidamas athenoris fi-
lius de nocte accessit ad gre-
cos qui demodo captionis ci-
vitatis cum grecis ea nocte trac-
tavit et ut signo dato per eum
ylion aggredi possent. Dixit
etiam quod greci cum de nocte tro-
iam intraverunt non intrasse per
muros ruptum occasione equi
enei fori per grecos. Cum de equo
ipso nullam fecit mentionem, sed fu-
isse dixit ingressum per portam
scheam unam de portis civi-
tatis troie. In cuius porte summita-
te erat fabricatum et in situm
de marmore quoddam magnum
caput equi licet virgilius dicat
eneo. Cum dicto concordet. Et in hac
partem [illegible]. Dicit dares
anthenorem et eneam cum po-
lidamante recepisse grecos et
eis exinde aditum prestitisse.

et Grecos fuisse ea nocte interceptam et illud primo Neptolomum filium Nestoris interfectum dixit. Ecce idem Dares Eneam proprium Polixenam occultasse verum etiam eius matrem Hecubam cum eadem et hac de causa fuisse dampnatum ac deputatum exilio. De morte vero ipsius Hecube nichil dixit in fine aut fini operis hoc addidit. Pugnatum est annis decem mensibus vi et diebus xii. Et de grecis fuerunt aput Troiam lxxxvi milia pugnatorum. Troiani vero pugnantes qui penitate propria defendenda pugnaverunt sexigenta milia lxxvi. Dixit ecciam naves cum quibus exulavit Eneas fuisse duodecim et cum quibus Paris in greciam fuit profectus. Troianorum vero qui secuti sunt Anthenorem fuerunt duo milia quingenti. Reti secuti sunt Eneam. Troiani autem et greci plures partes maiores qui et a quibus interfecti fuerunt sunt hii ut scripsit Dares. Hector enim interfecit regem Panthasilam regem Patroculum regem Menonem regem Archimenonem regem Archilegum regem Prothenorem regem Palemonem regem Epystropum regem Sedium regem Dealzenorem regem Darium regem Polixenum regem Phebum regem Archipum regem Leochum et regem Polibetem. Paris vero interfecit Palamidem regem Antilogum Achillem et Aiacem. Aiax vero ipsum Paridem cum ambo se mutuis vulneribus occidissent. Eneas vero interfecit Amphimacum. Achilles vero interfecit regem Emphemum regem Ypomenum regem Phebum regem Austerum regem Signomum regem Eufebum Hectorem Troilum regem Menonem regem Neptolomum. Sed Pirrus interfecit Pantasileam reginam Priamum et eius filiam Polixenam. Diomedes vero interfecit regem Antipum regem Esterion regem Prothenorem et regem Eptomenum.

Epitafia vero Hectoris et Achillis sunt ista

Troie protector Danaum metus hic iacet Hector. Defensor patrie iuvenum fortissimus Hector. Omnibus invisis civibus altus erat. Occubuit telo violentus victor Achillis. Occubuit simul spesque salusque Frigum. Huic feriis Eacides circa sua menia traxit. Que iuvenis manibus texerat ante suis. Quintus eo Priamo lux attulit illa dolores. Et fletus Hecube que dedit Andromache. Et raptum pro infelix eruogz (?) repressum condidit et meres attunulavit humo.

Epithafium Achillis

Pelides ego sum Thetidis notissima proles. Cui virtus clarum nomine habere dedit. Qui strauit totiens armis victoribus hostes. Inque fugam soluit milia multa

Reges quos interfecit Hector

Reges Achilles

Reges interfecit Paris

Dedi Hectore(m) magno summa
est michi gloria cessit. Cum sepe
argolicas debilitavit opes. Ille
etenim extinctus subiit me vin-
dice penas. Paris quam tunc
ferro occubuere meo. Laudibus
immensis victor super astra fere-
bar. Cum pressi hostilem fraude
peremptus humum.

Ego autem iudex Guido de colump-
na de Messana predictum dictum
grecum in omnibus sum secutus pro
eo quod ipse dictis perfectum et completum
fecit in omnibus operis summam ad
litteratorum videlicet solacium ut ve-
ram noticiam habeant presentis hy-
storie et ut magis delectent
in ipsa. Et ego historiam ipsam
ornassem dictamine pulchri-
ori per ampliores methaforas
et colores et transgressiones
oriretes(?) que ipsius dictami-
nis sunt picture. Sed territus
ex magnitudine operis ne diu one-
re magis gravati dictaminis
opus ipsum longa narratione
protrahere tempore longiori quia cu-
ius temporis longitudinem aliqua
michi provenissent incomoda
prout est fragilitatis humane
vel mutatione voluntatis propter
quod cessassem ab opere et opus
ipsum finem non pervenisset ad
finem. Et opus sic gratia ministran-
te quod infra tres menses a quin-
todecimo die videlicet mensis
Septembris usque ad vicesimum
quintum diem mensis Novembris
prime subsequentis opus ipsum
in totum per me perfectum exstitit et
completum. Licet longe ante
ad instanciam domini Mathei de
Porta venerabilis Salernitani
archiepiscopi magne scientie
viri de predictis opere composuerim
primum librum tantum et non
plus. Nam ipso postea sub-
lato de medio cui cedendi a
me presens opus erat familis(?)
et instinctus ab ipsius operis
prosecutione cessavi tum non essem
tum de eis placere multo potuissem.
Consideravi tamen defectum
magnorum auctorum Virgilii Ovi-
dii et Homeri qui in texpre(?) in-
de civitate Troiana casum mi-
nimum defecerunt sive eorum
opera contexerint sive tracta-
verunt secundum fabulas antiquorum
sive secundum apologos in stilo
nimium glorioso. Et specialiter
ille summus poeta Virgilius
quem nichil latuit ne eius ve-
ritas incognita remaneret
ad predictis operis perfectionem me
effigacie roboravi effectum et
completum. Anno domini mille-
simo ducentesimo octuagesimo
octavo die Ind prima.

Explicit hystoria casus
Troye

Cassandra fuit sacerdos palladis in troia

Huius historie finis finitus

Elena iouis et lede erat filia inter mortales pulcherrima ea adhuc
virguncula cum coetaneabus suis in palestra ludente a theseo
atheniensi rege primo rapta est deinde eo pergere ab eis ne
castori atque polluci fratribus eam repetentibus restituta iure
menelao regi lacedemonum coniugio iuncta. Inde a paride rapta

Thelephus erat filius
herculis

Cassandra filia fuit priami regis troie
mirum fortuna quod nemini. quia cum amaret
apollo eius quod concubitu peteret, peregit cassandra
donum. quod illi se daturum iuravit dixit
peregit ergo ut vates fieret et facta est. voluit
autem apollo eius quod peteret, ipsa negavit
quamobrem turbatus apollo, cum auferre negabat
quod dederat, fecit tamen ut nulla prestaretur
fides vaticiniis cassandre quod et factum est. Nam cum de rapina
elene quod futurum esset troianis predixit, non plenam non credita sed
a patre et fratribus repulsa est verberibus

Unde torquetur ut pectore teneatur
Unde quod scelere purificatus erat
Unde torquetur ne cinere ei donnetur
Unde quod maior gloria detur ei
Unde torquetur dominus quod glorificetur
Unde quod frater edificetur in hoc

Castor et pollux fratres, fuerunt fratres elene filii lede, sed tamen

Leda — Castorem, Pollucem — filios; Clithemnestram, Elenam — filias — habuit | Clithemnestra — Horestem, Epygenam — genuit

Nativitas castoris pollucis et elene qui feruntur e duobus ovis geniti. dum Iupiter in
specie cigni ledam accesserat que ex eo duo ova peperit. ex uno geniti sunt castor et pollux
ex altero elena et clitemnestra

Fre leo serpens aper magnus [illegible] vulpes
visus sub feta septe cunabula grunda
Clamitat in celis vox sanguis vox sodomorum
vox oppressorum merces retenta laborum
Deuste sodoma vidue merces famulorum
Ad dominum clamant et mox audit eorum
Timor quod ubi post quoniam cur quo que
fortitudo sapor timeas intelligo nostras
Consilium pietas quas donis spiritus erunt
Nos aper audiu lux visu ~~[illegible]~~ spunea gustu
vultur odoratu pollit aranea tactu
Confirmat firmat ungit mundat quod ungit
Dolent cedem sollet hec sacramenta notat
Crux et virgo fuit festum et capitis omnis
Credo cunnt katherina tollis oleumque sollus
Magda deum quod datur marco lucasque ungunt
Nonque [illegible] michael bap. Jo. dat sancti fil ocb

Benignissime mulieres
de se formabunt
dy yenna ... Anno honorabilis

[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ... [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Magnifice d[omi]ne amice nostri [illegible] ... [illegible]

Scribere clericulis veris cristi famulis ut vos [illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Urbs [illegible] civitas fuit ffrigie [illegible] fuit [illegible]

Troya regis est [illegible]
Ilium civitas [illegible] Troye fuit
[illegible] pallanis priam[us] vocabat

M

[illegible]